

Jack London

A beszélő kutya

Fordította: Szász Imre

Előszó

Némelyik regényírónak balszerencséje, az átlagember szemében az elbeszélő műfaj és a hazugság egy és ugyanazt jelenti. Több évvel ezelőtt kiadtam egy déltengeri regényt. A cselekmény a Salamon-szigeteken játszódott le. A cselekményt a kritikusok és recenzensek mint a képzelet rendkívül hiteles teljesítményét dicsérték. Ami a valóságot illeti - azt mondták, a valóságnak nyoma sincs benne. Hiszen mindenki tudja, hogy gyapjas hajú emberevők nem élnek már a földön, még kevésbé szaladgálnak egy szál kötő nélkül, s vagdossák le más emberek, néha fehér emberek fejét.

Hát ide hallgassanak. Honoluluban, Hawaii szigetén írom ezeket a sorokat. Tegnap a tengerparton, Waikikinál megszólított egy idegen. Közös barátunkat, Kellar kapitányt említette. Mikor hajótörést szenvedtem a Salamon-szigeteken a Minota munkásfogdosó hajóval, Kellar kapitány, az Eugénie munkásfogdosó hajó gazdája mentett meg. A feketék levágták Kellar kapitány fejét, mondta az idegen. Ő tudja. Ő képviselte Kellar kapitány anyját a birtok felszámolásánál.

Figyeljenek. Levelet kaptam a minap Mr. C. M. Woodfordtól, a Brit Salamon-szigetek főbiztosától. Hosszú szabadság után tért vissza Angliából, ahol beíratta fiát Oxfordba. Csaknem minden nyilvános könyvtár polcain megtalálható az Egy természettudós a fejedelmek közt című könyv. Mr. C. M. Woodford ez a természettudós. Ő írta a könyvet.

De térjünk vissza a levélre. A köznapi dolgok közt mellékesen és röviden megemlítem egy különleges feladatot, amellyel most végeztem. Angliai tartózkodása késleltette az ügyet. A munka az volt, hogy büntető expedíciót kellett vezetnie egyik szomszédos szigetre, és mellékesen visszaszerezni néhány közös barátunk fejét - egy fehér kereskedőt, fehér feleségét és gyermekeit és fehér írnokáét. Az expedíció eredményes volt, s Mr. Woodford az eseményekről szóló beszámolóját a következővel fejezte be: „különösen az hatott rám, hogy nem láttam kint és rémületet az arcukon, amely inkább mintegy derűt és nyugalmat tükrözött” - ne feledjétek el, a maga fajtabeli férfiakról és asszonyról írta ezt, akiket jól ismert, s akik asztalánál ebédeltek.

Más barátok, akikkel együtt ebédeltem a Salamon-szigeti bátor, vidám napokban, azóta eltávoztak - ugyanezen az úton. Szent isten! Elhajóztam az indiai tölgyből készült kis vitorlásra, a Minotán munkásfogdosó útra Malaitába, s elvittem a feleségemet is. A szekercenyomok - egypár hónappal azelőtti események emlékei - még nyersegek voltak kis kabinunk ajtaján. Az esemény Mackenzie kapitány lefejezése volt, akkoriban Mackenzie kapitány lévén gazdája a Minotának. Mikor befutottunk a Langa-Langába, a Cambrian angol romboló éppen kifelé füstölgött, miután ágyúval lőtt egy falat.

Nem volna hasznos további részletekkel terhelni történetem bevezetőjét, de ünnepélyesen állítom, hogy bőven rendelkezésemre állnak. Remélem, némileg igazoltam, hogy kutyahősöm kalandjai igazi kalandok egy nagyon is emberevő világban. A mindenit! - mikor elvittem feleségemet a Minotával, a fedélzeten egy niggerhajkurászó, imádni való ír terrier kölyköt találtunk, olyan sima szőrű volt, mint Jeromos, és Peggynek hívták. Ha Peggy nincs, ez a könyv sose íródik meg. A Minota remek kapitányának tulajdona volt. Feleségem és én annyira megszerettük, hogy feleségem a Minota hajótörése után előre megfontoltan és szégyentelenül ellopta. Bevallom továbbá, hogy én előre eltökélten és szégyentelenül lelepleztem a feleségem büntetését. Annyira szerettük Peggyt! Drága, fejedelmi, remek kis kutya, akit Ausztrália keleti partjainál a tengerbe temettünk el!

Hozzá kell tennem, hogy Peggy, mint Jeromos, a Meringe Lagúnánál, a Meringe Lagúnánál, a Meringe-ültevényen született, amely Isabella szigetén van, s az Isabella-sziget Florida-sziget közvetlen északi szomszédja; itt székel a kormányzat, és itt lakik Mr. C. M. Woodford főbiztos. Továbbá és végezetül, jól ismertem Peggy anyját és apját, s gyakran éreztem szívem forró dobbanását, mikor a hűséges kutyapár egymás mellett végigfutott a parton. Az apát valóban Terence-nek hívták. Az anyát Brigginek.

Jack London

*Waikiki Part
Honolulu, Oahu, T. H.*

1915. június 5.

Első fejezet

Jeromos nem is álmodta, hogy valami kellemetlenség történik vele, míg Haggin *úr* hirtelen egyik karja alá nem kapta, s be nem lépett vele a várakozó bálnavadász csónak farába. Haggin *úr* Jeromos szeretett gazdája volt, attól fogva, hogy Jeromos hat hónapja megszületett. Jeromos nem „gazda” néven ismerte Haggin *urat*, mert a „gazda” szó hiányzott Jeromos szótárából. Jeromos sima szőrű, ír terrier volt.

De Jeromos szótárában a „Haggin *úr*” hangban és jelentésben ugyanolyan határozottan csengett, mint a „gazda” szó az emberek szótárában, ha kutyájukhoz való viszonyukat fejezik ki. „Haggin *úr*”, ezeket a hangokat hallotta Jeromos mindig Bobtól, az írnoctól és Derbytól, az ültetvény előmunkásától, amikor megszólították gazdáját. És Jeromos hallotta, hogy az olyan ritkán betoppánó, kétlábú emberteremtények is, amilyenek például az Arangin jöttek, mindig Haggin *úr*nak szólítják a gazdáját.

De a kutyák kutyák lévén, a maguk homályos, bizonytalan, hősimádó módján túlbecsülik gazdájukat, s többre tartják, jobban szeretik őket, mintsem azt a tények indokolnák. A „gazda” sokkal többet jelent nekik, mint például Jeromosnak is Haggin *úr*, és jóval többet, mint amennyit az embereknek jelent. Az ember a kutya „gazdájának” tartja magát, de a kutya gazdáját „Istennek”.

Az „Isten” szó persze nem szerepelt Jeromos szótárában, ámbar Jeromos határozott és meglehetősen nagy szókinccsel rendelkezett. „Haggin *úr*” jelentette az „Isten”. Jeromos szívében és fejében, összes tevékenységének titokzatos központjában, amit tudatnak nevezünk, a „Haggin *úr*” kifejezés ugyanazt a helyet foglalta el, amit az emberek tudatában az „Isten” szó. Jeromosnak a „Haggin *úr*”, tartalomban és hangzásban ugyanolyan jelentésárnyalatokat hordozott, mint az „Isten” szó az istenimádó embereknek. Röviden: Haggin *úr* volt Jeromos Istene.

És így, mikor Haggin *úr* vagy az Isten, vagy nevezzük korlátozott kifejezési eszközeinkkel aminek akarjuk, parancsoló hirtelenséggel felkapta Jeromost, hóna alá fogta, és belépett a bálnavadász csónakba, melynek fekete legénysége tüstént az evezőkre hajolt. Jeromos azonnal és idegesen érezte, hogy valami rendkívüli veszi kezdetét. Még sose ment ki az Arangi fedélzetére, s most egyre nagyobbak és közelebbnek látta a hajót a feketék minden egyes sustorgó evezőcsapása után.

Alig egy órája jött le Jeromos az ültetvényes házból a partra, hogy megnézze az Arangi távozását. Féléves életében eddig kétszer volt része ebben az élvezetes élményben. Valóban élvezetes volt fel-alá rohángálni a homokká porlott, fehér korallparton, Terence és Briggi bölcs vezetésével, részt venni az általános izgalomban, sőt még fokozni is.

Aztán ott volt a niggerfogás. Jeromos niggergyűlöletre született. Első tapasztalatai szopós kölyök korában arra tanították, hogy anyja, Briggi és apja, Terence gyűlöli a niggereket. A niggerre vicсорogni kellett. A niggert, hacsak háziszolga nem volt, meg kellett támadni, és megtépni, ha behatolt az udvarba. Terence ezt csinálta. Briggi ezt csinálta. S ezzel Istenüket - Haggin *urat* - szolgálták. A niggerek kétlábú, alacsonyabb rendű teremtmények, akik gürcölnek és izzadnak kétlábú fehér uraiknak, messzi munkásbarakkokban laknak, s annyal kevésbé és alacsonyabb rendűek, hogy nem merészkedhetnek közel uraik lakóhelyéhez.

És a niggerhajszolás kaland volt. Alig tanult meg Jeromos járni, ezt is megtanulta. Vigyázni kellett. Amíg Haggin *úr* vagy Derby, vagy Bob ott volt, a niggerek hagyták magukat hajszolni. De néha nem voltak ott a fehér urak. Ilyenkor van a „Vigyázzatok, niggerek!” Csak kellő

óvatossággal szabad hajszolni őket. Mert ilyenkor, túl a fehér urak szemhatárán, a niggerek nemcsak fenyegetően néztek és morogtak, de meg is szokták támadni a négylábú kutyákat kövekkel és bunkókkal. Jeromos látta, mikor anyjával elbántak így, s mielőtt még óvatosságot tanult volna, egyedül mászkált a magas fűben, s őt is elpüfölte fütykössel Godarmy, a fekete, akinek egy porcelán ajtógomb lógott kókuszrostokból font zsinóron a nyakán. Jeromosnak még egy kalandban volt része, a magas fűben, mikor ő és testvére, Mihály Owmival verekedtek, akit a mellét verdeső ébresztőóra-fogaskerékről lehetett felismerni. Mihály olyan erős ütést kapott a fejére, hogy bal füle végképp sebhelyes maradt, s furcsán és torzan összezsugorodva meredt felfelé.

De akadt még ennél több is. Ott volt a fivére, Patsy és húga, Katalin, akik két hónapja eltűntek, akik megszűntek élni, s immár nem léteznek. A nagy Isten, Haggin *úr*, dühöngve járkált fel-alá az ültetvényen. Átkutatták a bozótot. Fél tucát négyert megkorbácsoltak. És Haggin *úr*nak nem sikerült megoldania Patsy és Katalin eltűnésének rejtélyét. De Briggi és Terence ismerték a rejtélyt. Velük együtt Mihály és Jeromos is. A négyhónapos Patsy és Katalin a barakkok tűzhelyére került, s lány kölyökbőrüket elégették a tűzben. Jeromos tudta ezt, akárcsak apja, anyja és fivére, mert érezték a félreismerhetetlen égett hússzagot és Terence igazságot osztó indulatában még Mogomot, a háziszolgát is megtámadta, és ezért megróttá és megütötte őt Haggin *úr*, aki nem érzett semmilyen szagot, és nem értette a dolgot, s aki mindig fegyelemre szorította a fedele alatt lakó teremtményeket.

De ilyenkor a feketék, akiknek lejárt az idejük, fejükön ládájukkal lejöttek a partra, hogy eltávozzanak az Arangival, s elérkezett a veszélytelen niggerüldözés ideje. Most lehetett régi adósságokat leróni, mégpedig utoljára, mert azok a feketék, akik eltávoztak az Arangin, nem jöttek többé vissza. Például éppen ezen a reggelen jutott eszébe Brigginek, hogy Lerumie titokban megverte egyszer; elkapta hát a fekete lábikráját, és beledöntötte őt a vízbe, ládástól, földi javastól, mindenestől, aztán Haggin *úr* védelmének biztonságából kinevette, gazdája pedig mosolygott az epizódon.

Aztán meg mindig volt bozóti kutya az Arangin, s Jeromos és Mihály tudószakadásáig ugathatta a partról. Egyszer Terence, aki csaknem olyan nagy volt, mint egy airedale, és éppoly oroszlan szívű - Terence, a Nagyszerű, szokta mondani róla Tom Haggin -, határsértésen kapott egy bozóti kutyát a parton, s pompásan elrakta, s a verekezésben sok éles vakkantással és éles csípéssel vett részt Jeromos és Mihály és Patsy és Katalin, akik akkor még éltek. Jeromos sose felejtette el azt a gyönyörűséget, mikor egy sikeres harapás után megtelt a szája félreismerhetetlenül kutyaszagú szőrrel. A bozóti kutyák - kutyák, felismerte bennük a maga fajtáját; de valahogy elütöttek az ő fejedelmi törzsétől, mások és alacsonyabb rendűek voltak, éppúgy, mint a feketék Haggin *úr*hoz, Derbyhez és Bobhoz viszonyítva.

De Jeromos nem bámulta tovább a közeledő Arangit. Briggi, tele keserű és gyászos előérzetekkel, leült a homok szélén, mellső lába a vízbe ért, és szétkiáltotta fájdalmát. Jeromos tudta, hogy őt panaszolja, mert anyja bánata élesen, bár homályosan, belehasított érzékeny, szenvedélyes szívébe. Nem tudta, mit jövendöl ez a bánat, csak azt, hogy valami vele kapcsolatos szerencsétlenséget és katasztrófát. Visszanézett a szálkás szőrű, bánatba süllyedt Briggire, s látta, hogy Terence vigasztalóan ott ácsorog mellette. Terence is szálkás szőrű volt, Mihály is, az volt Patsy és Katalin is, egyedül Jeromos ütött el sima szőrével a családtól.

Továbbá, bár ezt Jeromos nem tudta, Tom Haggin viszont igen, Terence nagyszívű szerelmes és odaadó házastárs volt. Jeromos korai benyomásaiból emlékezett rá, hogyan szokott futni Terence meg Briggi hosszú mérföldeket a parton, vagy a kókuszültetvények sugárútjain egymás mellett, szájuk nevetett a tiszta gyönyörűségtől. Mivel fivéreinek és hűgáinak és a többször előtörő idegen bozóti kutyákon kívül Jeromos más kutyát nem ismert, csak őket, úgy

gondolta, hogy ez az összeházasodott, hűséges hím- és nősténykutyák szokása. De Tom Haggin tudta, milyen szokatlan ez. „Igazi vonzódás - jelentette ki újra és újra meleg hangon, és tetszésében szeme nedvesen csillogott. - Ez a Terence, ez úriember és négylábú, igazi férfi. Ha van férfikutya, hát ő az, szilárd és egyenes, mint az a négy lába. És micsoda életerő! Szavamra! A vére tiszta maradt ezer nemzedéken át, s az maradt az a hideg feje meg a kedves, bátor szíve is.”

Terence nem adott hangot bánatának, ha érzett is bánatot: de az, ahogy Briggi körül őgyelgett, mutatta aggodalmát a párjáért. Mihályra is átragadt az izgalom; leült anyja mellé, és dühösen ugatott a növekvő vízcsíkon át, ahogy a dzsungelben kúszó, zörgő veszedelmekre ugatott volna. Ez is belenyilallt Jeromos szívébe, és nyomatékosan adott határozott előérzetének, hogy valami ismeretlen balsors vár rá.

Hat hónapos létére Jeromos igen sokat és igen keveset tudott. Tudta, anélkül hogy gondolkodott volna rajta, miért nem cselekszik Briggi, a bölcs és bátor a szívéből feléje szálló üzenetek szerint, s miért nem ugrik a vízbe, s úszik utána. Úgy védelmezte őt, mint az oroszlán, mikor a nagy *puarka* (ez volt, rőfögésekkel és visításokkal párosulva, Jeromos szótárában a „disznót” jelentő hangcsoport vagy szó) meg akarta enni őt, és sarokba szorította a gerendán álló ültetvényes házak alatt. Mint a nőstény oroszlán, úgy ugrott Briggi a szakácsra, mikor az megütötte őt egy bottal, s ki akarta kergetni a konyhából, szemhunyorítás és nyüszítés nélkül állta a bot ütését, aztán lerántotta és összeharapdálta a feketét a lábosok és serpenyők között, míg Haggin *úr* minden megrovó szó nélkül le nem húzta róla (akkor morgott először), azután Haggin *úr* éles szavakat intézett a szakácshoz, amiért kezét merészelt emelni egy isten négylábú kutyájára.

Jeromos tudta, mért nem ugrik anyja a vízbe utána. A sós víz, éppúgy, mint a sós vízbe vezető lagúnák, tabuk voltak. A „tabu”, mint szó vagy hang, nem kapott helyet Jeromos szótárában. De meghatározása vagy jelentése ott élt tudata legfürgébb részében. Homályosan, elmosódottan és megfellebbezhetetlenül tudta, hogy nemcsak nem jó, hanem felette veszedelmes, s a ködösen sejtett teljes véghez vezet, ha egy kutya, bármelyik kutya, belemegy a vízbe, ahol néha a felszínen, néha a mélyből kiemelkedve, nagy, pikkelyes, óriási szájú és rettenetes fogú szörnyetegek siklanak, suhannak, nesztelenül úsznak, s ezek egy pillanat alatt lerántják és elnyelik a kutyát, ahogy Haggin *úr* aprójózsága elkapja és lenyeli a szemet.

Gyakran hallotta, hogy apja és anyja a biztonságos partról dühöngve ugatta gyűlöletében a szörnyű tengerlakókat, ha azok közel a parthoz, mint holmi bukdácsoló rönkök, megjelentek a felszínen. A „krokodil” nem szerepelt Jeromos szótárában. Képet jelentett, bukdácsoló rönk képét, s e rönk abban különbözött minden más rönktől, hogy élt. Jeromos sok szót hallott, osztályozott és felismert, s ezek éppúgy a gondolat eszközei voltak neki, mint az emberi lényeknek, de születésének és fajtájának beszédképtelensége folytán nem tudta kiejteni a szavakat, gondolkozásában azonban mégis úgy használta a képeket, mint a beszélő emberek a szavakat a maguk gondolkodásában. És különben is, a beszélni tudó emberek is akarva-akaratlanul képeket használnak, szavaknak megfelelő és szavakat kitöltő képeket.

Jeromos agyában talán a gondolat tárgyának behatóbb és teljesebb megértését jelentette a tudat előterébe emelkedő bukdácsoló fa képe, mint a „krokodil” szó és kísérő képe az ember tudatának előterében. Mert Jeromos valóban többet tudott a krokodilokról, mint az átlagember. Messzebről és világosabban megszimatolta, mint bárki, még a tengerjáró feketéknél vagy a bozóti embereknél is messzebről. Száz lépésről megérezte, ha a lagúnából kimászó krokodil zajtalanul és mozdulatlanul s tán alva feküdt a dzsungel szőnyegén.

Jobban értette a krokodilok nyelvét, mint bárki emberfia. Jobb eszközei és lehetőségei voltak erre. Ismerte sokféle hangjukat: disznószerű rőfögésüket és szuszogásukat. Ismerte dühük hangját, félelmük hangját, az evés hangját, szerelmük hangját. És ezek a krokodilhangok éppoly határozott szavakat alkottak szótárában, mint a szavak az ember szótárában. És ezek a krokodilhangok a gondolat eszközei voltak. Rajtuk mérte le, ítélte meg, tőlük függően határozta el a maga cselekvésének irányát, éppúgy, mint bármelyik ember; vagy éppúgy, mint bármelyik ember, lustán a nem cselekvés mellett döntött; csak megjegyezte és osztályozta a körülötte zajló, világosan felfogott eseményt, ami nem követelt megfelelő cselekvést az ő részéről.

És mégis, Jeromos nagyon sok mindent nem tudott. Nem tudta, milyen nagy a világ. Nem tudta, hogy ez a hátul magas, erdős hegyekkel lezárt és elől part menti szigetecskéktől védett Meringe Lagúna éppenséggel nem az egész világ. Nem tudta, hogy ez csak töredéke a nagy Isabella-szigetnek, az pedig ugyancsak egyik szigete a sok ezer, közte jó néhány nagyobb szigetből álló Salamon-szigetcsoporthoz, s a szigetcsoporthoz az emberek a térképeken egy csoport pontocskával jelölték a déli Csendes-óceán hatalmas nyugati térségében.

Igaz, homályosan tudott egy másuttról, egy odatúlról. De ez bármi lett légyen is, rejtély volt. Onnan jöttek eddig nem létező dolgok. Csirkék, puarkák és macskák, melyeket eddig sose látott, egyszerre meg szoktak jelenni a Meringe-ültetvényen. Egyszer hirtelen még furcsa, négylábú, szarvas és szőrös teremtmények is felbukkantak, agyában elraktározott képüket azonosítani lehetett volna az emberi agyban azzal, amit az emberi szó „kecskének” nevez.

Ugyanez állt a feketékre. Az ismeretlenből, a valahonnanból, a valami másból, ami túl határozatlan volt, hogysem meg tudja határozni, egyszerre megjelentek, teljes életnagyságban, és jártak-keltek a Meringe-ültetvényen, derekukon ágyékkendő, csonttű az orrukban, és Haggin *úr*, Derby és Bob munkára fogta őket. Az a képzettársítás, hogy az Arangi megérkezésével egy időben jelentek meg, Jeromos agyában magától értetődő dolog volt. Nem is törődött vele. Csak egy testvér-képzettársítás merült fel benne még, nevezetesen, hogy a feketék eltűnése az odatúlba hasonlóképpen egybeesett az Arangi távozásával.

Jeromos nem vizsgálta ezeket a megjelenéseket és eltűnéseket. Aranybarna fejében sose támadt föl a gondolat, hogy kíváncsian kutassa a dolgot, vagy megpróbálja megfejteni. Elfogadta olyasformán, ahogy a víz nedvességét, a nap melegét elfogadta. Ilyennek ismerte az életet és a világot. Homályos tudata csak annyit mondott, hogy van valami más, s ez egyébként meglehetősen egybevág azzal, ami az átlagember tudatában a születés és halál titkairól s a határozott fogalmak híján az odatúlról jelentkezik.

Bárki bármit hozzon is fel ellene, a Salamon-szigeteken kereskedő és munkásokat toborzó Arangi vitorlás hajó Jeromos agyában éppúgy a titokzatos csónakot jelentette, amely a két világ közt közlekedik, mint ahogy valaha a Styxen átevező Charon csónakja ezt jelentette az emberi észnek: A semmiből jöttek emberek, s a semmibe távoztak. S mind az Arangival jött és ment.

S ezen a fehéren izzó trópusi reggelen Jeromos az Arangira ment a bálnavadász csónakon az ő Haggin *urának* hóna alatt, Briggi pedig a parton jajongott bánatában, és a nem elég tapasztalt Mihály az ifjúság örök kihívását kiáltotta az ismeretlen felé.

Második fejezet

A bálnavadász csónakból az Arangi alacsony oldalán s tizenöt centis indiai tölgyfa korlátján át a hajó indiai tölgy fedélzetére csak egyet kellett lépni, s ezt Tom Haggin, még mindig hóna alatt tartva Jeromost, könnyen megtette. A fedélzeten izgató tömeg szorongott. Izgató lett volna ez a tömeg a civilizáció világot nem látott embereinek, és izgató volt Jeromosnak; Tom Hagginnak és Van Horn kapitánynak azonban csupán a mindennapos élet egyik közhelyét jelentette.

A fedélzet kicsi volt, mert az Arangi is kicsi volt. Eredetileg indiai tölgyből, sárgarézrel borított, vörösrézrel megerősített, vasalt, hadihajó-rézlemezzel borított, bronz tövel felszerelt úri jachtnak készült, azután eladták a Salamon-szigetekre munkásszerzés, vagyis négerfogdosás céljaira. A törvény ezt az üzleti ágat azzal tisztelte meg, hogy „munkástoborzás”-nak nevezte.

Az Arangi munkástoborzó hajó volt, s távoli szigetekről hordozta a frissen fogott ember-evőket dolgozni az új ültetvényekre, ahol fehér emberek nyirkos és pestises mocsarokból gazdag és pompás kókuszligeteket csináltak. Az Arangi két árboca oregoni cédrusból készült, s annyira legyalulták, forró paraffinnal annyit kenték őket, hogy napfényben sárgásbarna opálként ragyogtak. Rendkívüli vitorlázata boszorkányos gyorsasággal vitte, s néha annyi dolgot adott Van Horn kapitánynak, fehér kormányosának és tizenöt fekete matrózának, hogy alig győzték. A hajó tizennyolc méter hosszú volt, s tetőfedelzetének keresztgerendáit nem gyengítették fedélzeti kabinok. Csak a főkabin tetőablaka és lejárata, a kicsi legénységi szállás fölötti nagy szellőzőnyílás, s hátul a raktárba szolgáló kis szellőzőnyílás szakította meg - s ezek miatt sem vágta át gerendát.

S ezen a kis fedélzeten, a néger legénységen fölül még három távol fekvő ültetvény „visszatérő” négeri is összezsúfolódtak. A „visszatérő” annyit jelentett, hogy hároméves munkaszerződésük lejárt; s hogy a szerződésnek megfelelően visszavitték őket szülőfalujukba, a vad Malaita-szigetre. Húszan - Jeromos mind ismerte őket - Meringe-ből jöttek; harmincan a Russel-szigeti Ezer Hajó-öbölből; s a maradék tizenkettő Guadalcanal keleti partjáról, Pennduffrynából. Mindnyájan a fedélzeten tartózkodtak, és furcsa, szinte manószerű fejhangon fecsegték és sápoztak. Ott volt még két fehér ember, Van Horn kapitány és dán kormányosa, Borckman, ők egészítették ki hetvenkilencre a teljes lélekszámot.

- Azt hittem, ellágyult a szíve az utolsó pillanatban - köszöntötte Van Horn kapitány Haggint, és örvendő fény csillant fel szemében, mikor meglátta Jeromost.

- Nem sok köllött hozzá - felelte Tom Haggin. - Csak magának csináltam meg. Jeromos a legjobb az alombul, kivéve persze Mihályt, aztán meg csak ez a kettő maradt, és nem jobbak azoknál, akik elvesztek. Katalin pedig igen kedves kutya vót, kiköpött Briggi lett vóna, ha megmarad. Tessék, itt van.

Görcsös mozdulattal hirtelen áttette Jeromost Van Horn karjába, és elfordult a fedélzet felé.

- És ha baj történik vele, sose bocsátom meg magának, kapitány - vágta oda nyersen a válla fölött.

- Előbb a fejemet kell levágniuk - kuncogott a kapitány.

- Megeshet, vitéz kapitány uram - mordult föl Haggin. - Meringe négy fejjel adósa Somónak, hármát elvitt a vérhas, egyre rázuhant a fa utolsó hetiben. Hozzá még főnök fia vót.

- Igen, s az Arangi még kettővel tartozik Somónak - bólintott Van Horn. - Emlékszik rá, múlt évben arra délnek egy Hawkins nevű fickó eltűnt az Arli-szorosban a csónakjával? - Haggin visszafelé lépkedett a fedélzeten, s bólintott. - A csónaklegénységéből kettő somói fiú volt. Én toboroztam őket az Ugi-ültetvényre. A maga legényeivel együtt hat fejjel tartozik az Arangi. De mit számít ez? Van egy parti falu odaát a szeles oldalon, ott tizennyolccal tartozik az Arangi. Aolóba toboroztam őket, parti négerek voltak, felrakták őket a Homokibolhára, ez meg Santa Cruz felé menet elsüllyedt. Gyűjtőfazekat állítottak föl odaát a szeles parton - szavamra, az a fiú, aki megszerzi a fejemet, második Carnegie¹ lesz! Százötven disznót és töméntelen kagylópénzt gyűjtött össze a falu annak a legénynek, aki elkap, és szállítja a fejemet.

- És nem kapták el, eddig még - horkantott Haggin.

- Sose féljen - hangzott a vidám válasz.

- Úgy beszél, ahogy Arbuckle szokott - róttá meg Haggin. - Sokszor hallottam mókázni. Szegény, öreg Arbuckle. Nála biztosabban és elővigyázatosabban emberfia nem bánt még a niggerekkel. Sose feküdt le anélkül, hogy egy doboz rajzszőget szét ne szórjon a padlón, ha nem rajzszőget, akkor összegyűrt újságpapírt. Jól emlékszem, akkoriban egy fedél alatt háltunk Floridán, s egyszer egy nagy kan macska bekergetett egy svábbogarat az újságpapírok közé. Aztán bim, bam, bum, hatszor és megint hatszor a két nagy forgópisztolyából, s a ház úgy kilyukadt, mint a szita. És ott feküdt a döglött kan macska. Célzás nélkül tudott löni a sötétben, középső ujjával húzta a ravaszt, mutatóujját egyenesen kinyújtotta a cső mellett, az volt az irányzéka.

- Nem, vitéz kapitány uram. Fene vezett egy legény vót. Nem született olyan néger, aki levette vóna a fejét. Mégis elkapták. Elkapták. Tizennégy évig húzta. A szakácsa vót. Baltával leölte reggeli előtt. És jól emlékszem második utunkra, mikor a bozótba mentünk a maradványai után.

- Láttam a fejét, miután átadta az ügyvivőnek Tulagiban - egészítette ki Van Horn.

- És az a békés, nyugodt, köznapi arca rajta, és csaknem ugyanaz a régi mosoly, amit ezerszer láttam. Úgy száradt rá a füstölő fölött. De elkapták, ha tizennégy évbe került is. Sok fej megy Malaitába, és sokszor nem veszik le; de addig jár a korszó a kútra...

- De nekem a markomban vannak - erősködött a kapitány. - Ha kitör a balhé, odamegyek hozzájuk, és ellátom a bajukat. Nem tudnak eligazodni rajta. Azt hiszik, valami hatalmas ördög-ördög varázsszerem van.

Tom Haggin hirtelen búcsúra nyújtotta kezét, s állhatatosan óvakodott tőle, hogy tekintete a másik ember karjában fekvő Jeromosra essen.

- Tartsa szemmel az én visszatérőimet, míg egy szálíg partra nem rakja őket - intette a kapitányt, mikor lelépett a hajó oldalán. - Nincs okuk rá, hogy Jeromost meg a fajtáját szeressék, és borzasztóan nem szeretném, ha niggerkézben történne vele valami baj. És a sötétben egykönnyen elutaztathatják a tengerbe. Le ne vegye róluk a szemit, míg az utolsótól is meg nem szabadult.

Mikor Jeromos látta, hogy Haggin *úr* elhagyja, és eleveznek vele a bálnavadász csónakon, megvonaglott és halk, panaszos nyüszítéssel adott hangot bánatának. Van Horn kapitány még szorosabban átfogta és megsimogatta a szabad kezével.

¹ Carnegie, Andrew (1835-1919): híres amerikai milliomas

- Ne felejtse el a megegyezést - kiáltotta vissza Tom Haggin a szélesedő vízszávon át. - Ha bármi történne magával, Jeromos visszajön hozzám.

- Írást csinállok róla, és berakom a hajó írásai mellé - felelte Van Horn.

A sok ismert szó mögött a maga nevét is értette, és a két ember beszélgetése során többször is érezte, és homályosan felfogta, hogy a beszélgetés összefügg a vele történő homályos és ismeretlen szörnyűséggel. Eltökéltebben fészkelődött, és Van Horn letette a fedélzetre. Jeromos a korláthoz ugrott, gyorsabban, mintsem azt egy hat hónapos, ügyetlen kutyakölyöktől várni lehetett volna, Van Hornnak nem sikerült volna gyors mozdulatával megállítania. De Jeromos visszahőkölt az Arangi oldalát csapkodó nyílt víztől. Szembekerült a tabuval. Megállította az agyában felvillanó kép, a bukácsoló rönké, amely nem rönk, hanem élőlény. Nem az értelem tilalma, hanem a szokássá vált tilalom.

Lecsapta kurta farkát, égre emelte aranyszínű orrát, és hosszú kölyökkutya-vonításban kiáltotta ki rémületét és bánatát.

- Semmi baj, Jeromos, szedd össze magad, és légy férfi - vigasztalta Van Horn.

De Jeromost nem lehetett megbékíteni. Ez itt ugyan kétségtelenül fehér isten, de nem az ő istene. Az ő istene Haggin *úr*, éspedig magasabb rendű isten. Még ő is felismerte ezt minden gondolkodás nélkül. Az ő Haggin *ura* nadrágot és cipőt viselt. Ez az isten itt mellette a fedélzeten inkább a feketékre hasonlított. Nemcsak nadrágot nem viselt, hanem lába és lábszára is meztelen volt, akárcsak a feketéké, ragyogó színű ágyékkötőt hordott, amely, mint valami skót szoknya, csaknem leért napbarnított térdéig.

Van Horn kapitány jóképű és feltűnő ember volt, bár ezt Jeromos nem tudta. Ha egy hollandus valaha is kilépett Rembrandt képeiről, hát Van Horn kapitány onnan lépett ki, annak ellenére, hogy New Yorkban született, akárcsak térdnadrágos ősei, attól az időtől fogva, mikor New York még nem volt New York, hanem New Amsterdam. Öltözetéhez hozzátartozott még a határozottan rembrandti hatású, hanyagul a feje búbjára s főként fél fülére csapott nemezkalap, felsőtestét hatpennys gyapjúing takarta; és a derekát szorító övön dohányoszacskó, hüvelybe tolt kés, tele tölténytáruk és bőrtokban egy óriási, önműködő pisztoly lógott.

A parton Briggi, aki elhallgattatta bánatát, újra felvonított, mikor meghallotta Jeromos sírását. És Jeromos egy pillanatig elcsendesedve figyelt, s meghallotta Mihályt is, aki anyja mellett kihívóan ugatott, és öntudatlanul maga előtt látta Mihály összezsugorodott, állhatatosan felfelé meredő fülét. Van Horn kapitány és Borckman, a kormányos, parancsokat osztogatott, az Arangi fővitorlája és farvitorlája elindult felfelé az árbocokon, s Jeromos olyan vonításban öntötte ki szívfájdalmát, hogy Bob azt mondta Derbynek a parton, ilyen „vokális teljesítményt” még nem hallott kutyától, és eltekintve a hang vékonyságától, Caruso sem pipálja le Jeromost. De Haggin nem bírta elviselni a vonítást; amint partra ért, magához fűtyülte Briggit, és gyorsan elballagott a partról.

Mikor Jeromos látta, hogy Briggi eltűnik, még több carusói teljesítményt produkált, s ez nagy öröme szolgált a mellette álló pennduffryni, visszatérő fiúnak. Nevetett, csúfolta Jeromost, fejhangon kuncogott, s ez inkább fán lakó, félig ember, félig madár teremtmények dzsungelbeli hangja volt, mint egy ember, egészen ember, tehát egy isten hangja. Ez nagyszerű elleningerként szolgált. Jeromost méltatlankodás fogta el, hogy egy közönséges fekete kineveti, és a következő pillanatban túhegyes kölyökfoga hosszú, párhuzamos vonalakat hasított a csodálkozó fekete csupasz lábikrájába, s a sebből tüstént kibuggyant a vér. A fekete megrettenve hátraugrott, de Jeromosban Terence, a Nagyszerű vére folyt, s mint előtte apja, követte a feketét, és piros ábrát hasított a másik lábikrájára is.

Ebben a pillanatban felemelkedett a horgony, felfutott a csúcsvitorla, s Van Horn kapitány, akinek gyors pillantása az eset egyetlen részletét sem szalasztotta el, parancsot adott a kormányzó feketének, és odafordult, hogy megdicsérje Jeromost.

- Csípd meg, Jeromos! - bátorította. - Fogd meg! Húzd le! Gyötörd! Fogd meg! Fogd meg!

A fekete védekezésképpen meg akarta rúgni Jeromost, az azonban ahelyett, hogy félreugrott volna - ezt is Terence-től örökölte -, kikerülte a csupasz lábfejet, és párhuzamos piros vonalak újabb sorozatát hagyta a fekete lábon. Ez már túl sok volt, s a fekete, inkább Van Horntól, mint Jeromostól való félelmében megfordult, a hajó orrába menekült, ott biztonságos helyre, a kabin tetőablakán fekvő s az egyik matróz által őrzött nyolc Lee-Enfield puska mellé ugrott. Jeromos megostromolta a tetőablakot, felugrott, visszaesett, míg Van Horn kapitány magához nem hívta.

- Ez aztán niggerfogó, ez a kutya, ez aztán niggerfogó - mondta Van Horn bizalmasan Borckmannak, s lehajolt, hogy megsimogassa Jeromost, és dicséretével megadja neki a kellő jutalmat.

És Jeromos egy percre elfeledte az Isten simogató keze alatt, hogy a végzet fenyegeti, bár ez az isten nem viselt nadrágot.

- Oroszlánkutya, inkább az airedale-ekre hasonlít, mint az ír terrierekre - magyarázta tovább Van Horn a kormányosának, még mindig dédelgetve Jeromost. - Nézze meg, máris milyen nagy. Nézze meg a csontját. Ez aztán mellkas. Megvan benne a kitartás. És nem akármilyen kutya lesz, ha hozzánő a lábaihoz.

Jeromosnak megint eszébe jutott a bánata, és átrohant a fedélzeten a korláthoz, hogy Meringet nézze, s ekkor a délkeleti passzát egyik rohama belekapott a vitorlákba, és lenyomta az Arangit. És Jeromos csúszott, siklott a hirtelen negyvenöt fokban megdőló fedélzeten, s körme hiába keresett kapaszkodót a sima felületen. Nekifutott a hátsó árboc tövének, Van Horn kapitány pedig, tengerésszemmel figyelve a hajó orra alatt fekvő korallsávot, kiadta a parancsot: „Erősen szél után!” Borckman és a fekete kormányos megismételte parancsát, a kerék megperdült, s az Arangi boszorkányos gyorsasággal befordult a szélbe, s egy pillanatra a hajóélen egyensúlyozott, miközben csapkodtak a vitorlakötelek, s átlendült a fővitorla.

Jeromos, akit még mindig Meringe foglalkoztatott, kihasználta a vízszintes helyzetet, összeszedte magát, s a korlát felé botorkált. De eltérítette a csúszógyűrű kötélszigáinak csattanása, mert a fővitorla kikerült a szélből, s a másik oldalról belekapaszkodó szél eszeveszetten átlódította felette. Vad ugrással került ki a veszedelmes főkötelet (bár nem kevésbé vadul ugrott Van Horn, hogy megmentse), s éppen a főkeresztrúd alatt találta magát, az óriási vitorla fölötté magasodott, mintha rá akarna zuhanni és összezúzni.

Most találkozott Jeromos először vitorlával. Nem ismerte ezeket a vadállatokat, még kevésbé szokásaikat, de élénken emlékezetében élt kölyökkorából a héja képe, amely a majorság közepén csapott le rá az égből. A fenyegető óriási ütés elől a fedélzetre lapult. Felette, mint villám a kék égből, annál a régi héjánál elképzelhetetlenül nagyobb héja készült lecsapni rá. De lapulásában nyoma sem volt a rettevésnek. A lapulás arra szolgált, hogy összeszedje magát, szellemének uralma alá vonja minden porcikáját, és felfelé ugorva, félúton szembe szálljon ezzel a szörnyű, fenyegető valamivel.

De a következő röpké pillanatban másodszor is megreccsentek a csúszógyűrű csigái, a fővitorla átlendült a túloldalra, s az ugró Jeromos még az árnyékát is elhibázta.

Van Hornnak ebből semmi sem került ki a figyelmét. Annak idején, régebben, látott fiatal kutyákat, amelyek valóságos rohamokat kaptak rémületükben, mikor először találkoztak az eget betöltő, mennyboltot elfedő, lezuhanással fenyegető vitorlával. Most látott először kutyát vicsorgó foggal, rémület nélkül ugrani, hogy birokra keljen az óriási ismeretlennel.

Van Horn kitörő bámulattal kapta fel Jeromost a fedélzetről, és karjába szorította.

Harmadik fejezet

Jeromos egyelőre teljesen elfeledkezett Meringe-ről. Ha jól emlékezett, a héjának éles csőre és karma volt. Ezt a levegőben csapkodó, mennydörgő-recsegő szörnyet figyelni kell. És Jeromos, miközben igyekezett megvetni lábát a csúszós, megdőlé fedélzeten, ugrásra húzódott össze, és szemmel tartva a fővitorlát, halkán morgott, valahányszor a vászon megmozdult.

Az Arangi kifele igyekezett a keskeny csatorna korallsávjai között az élénk passzátszél sodrában. Ez gyakori vitorlaváltásokat kívánt, s így fenn a fővitorla mindig átlendült jobbról balra és megint vissza, s úgy suhogott a levegőben, mint a madárszárny, csücske élesen pattogott, s a főkötél csigája hangosan recsegett a csúszógyűrűn. Jeromos féltucatszor feléje ugrott, mikor elzúgott a feje fölött, harapásra tátott szájjal, fölhúzott innyel, kivicsorítva tiszta kölyökfogát, amely úgy csillogott a napfényben, mint az elefántcsont-faragványok.

Mivel minden ugrás kudarcot vallott, Jeromos megformálta ítéletét. Mellesleg meg kell jegyeznünk, hogy ezt az ítéletet csak határozott gondolkodás után érte el. Egy sereg megfigyelésből, egy sereg támadásból rájött, hogy az a mindig egyféleképpen fenyegető valami nem bántotta őt, még csak érintkezésbe sem került vele. Ezért - bár egy pillanatig sem gondolkozott azon, hogy gondolkozik - megállapította, hogy nem az a veszedelmes, pusztító jószág, aminek először hitte. Nem árt óvakodni tőle, de osztályozásában a borzasztónak látszó, de nem borzasztó dolgok között kapott helyet. Így tanulta meg például, hogy nem kell félnie a pálmafák között süvítő széltől, ha kényelmesen fekszik az ültetvényesház verandáján, sem a lába előtt, a parton sziszegve és freccsenve ártalmatlanná váló hullámok támadásától.

Éberén és hanyagul, csaknem incselkedő magabiztossággal ütötte fel Jeromos fejét a nap folyamán többször is a fővitorla felé, ha az hirtelen meglódult, meglazította vagy kifeszítette ropogó kötélzetét. De nem kuporodott le többé ugrásra készen. Ez volt első leckéje, és gyorsan megtanulta.

Miután a fővitorla dolgát tisztázta, Jeromos gondolatai visszatértek Meringe-re. De itt nem volt Meringe, sem Briggi, sem Terence és Mihály a parton; sem Haggin *úr*, sem Derby és Bob; sem part, sem föld, közeli pálmafákkal s távoli hegyekkel, melyek örökké az ég felé emelték zöld csücsukat. Ha felállt, és a tizenöt centis korlátra támasztotta mellső lábát, jobbról és balról, elöl és hátul mindig csak az óceánt látta, tépett felszínű, kavargó vizet, amely mégis rendben vonultatta fehér tarajú hullámait a passzátszélben.

Ha emberi szeme van, és csaknem két méterrel magasabbról néz, s gyakorlott emberi, vagyis hajóemberi szeme van, megláthatta volna észak felé az Isabella-sziget alacsony foltját s délre Florida-sziget foltját, amelynek részletei egyre határozottabban kibontakoztak, amint az Arangi megdőlvé, duzzadó vitorlával futott a jó délkeleti passzátszélben. És ha segített volna neki a tengerészlátcső, amellyel Van Horn kapitány megtoldotta látótávolságát, látta volna keletre Malaita távoli csücskeit, amelyek élénkrózsaszín felhőgomolyokat emeltek a tengerperem fölé.

De a jelen nagyon erősen hatott Jeromosra. Hamar megtanulta a jelen vastörvényét, s hogy azt fogadja el, ami van, ne távoli dolgok után törekedjen. A tenger van. A szárazföld nincs többé. Az Arangi kétségkívül van, s van a fedélzetén nyüzsgő élet is. És elindult megismerkedni azzal, ami van - kitanulmányozni az új környezetet s alkalmazkodni hozzá.

Első felfedezése kellemes volt - egy vadkutyakölyök az Isabella-szigeti bozótból; az egyik visszatérő meringe-i legény vitte Malaitába. Egykorúak voltak, de más fajtából valók. A vadkutyák az volt, ami, csúszó-mászó, lapító vadkutyák, füle örökké lelógott, farkát örökké behúzta,

örökké az őt fenyegető új bajoktól és bántalmazásoktól tartott, örökké félt és sérelmeket táplált, kölyökfogairól gonoszul felhúzott szájszájjal védekezett a fenyegető bántás ellen, ütésre sunyított, rémületében és fájdalmában vonított, és mindig készen állt alattomos harapásokra, ha a szerencse és biztonság kedvezett neki.

A vadkutya érettebb volt Jeromosnál, nagyobb testű, és kitanultabb a komizságban; de Jeromos ereiben kék vér folyt, nemes őstől született, és bátor volt. A vadkutya ugyanolyan szigorú kiválasztódáson ment keresztül. Bozói őseit, akiktől származott, a félelemkiválasztódás tartotta fenn. Sohase harcoltak önként túlerő ellen. Nyílt terepen sose támadtak, csak akkor, ha a préda gyöngé vagy védtelen volt. Bátorság helyett kúsztak, somfordáltak, elrejtöztek a veszély elől, úgy maradtak életben. Vakon választotta ki őket a természet, kegyetlen és nemtelen környezetben, ahol az élet díját nagyrészt ravaszszággal és gyávasággal kellett elnyerni, s egyszer-egyszer sarokba szorítva, elkeseredett védekezéssel.

Jeromos kiválasztódásának törvénye azonban a szeretet és a bátorság volt. Őseit tudatosan és módszeresen válogatták ki emberek, akik valamikor az elfeledett múltban magukhoz vették a vadkutyát, és olyanná tették, amilyennek látomásaikban kívánták, várták, csodálták. Sose harcoljon patkányként sarokba szorítva, mert sohasem szabad patkányhoz hasonlóvá válnia, és sarokba oldalognia. A visszavonulás elképzelhetetlen legyen. A múltban azokat a kutyákat, amelyek visszavonultak, elutasította az ember. Nem lettek Jeromos ősei. Jeromos őseinek a bátor kutyákat választották ki, a kiállókat, nekironatókat, akik szembeszálltak a veszedelemmel, és harcoltak és elpusztultak, de sose hátráltak meg. És apára üt a fiú, Jeromos olyan volt, mint apja, Terence, s amilyenek Terence ősei voltak hosszú időn át.

Így történt, hogy Jeromos, mikor rábukkant a kabintetőablak és a főárboc alkotta sarokban ravaszul elrejtett vadkutyára, nem mérlegelte, hogy az előtte álló lény nagyobb vagy vadabbnál. Csak azt tudta, hogy az ősi ellenség van itt - a vadkutya, amely nem húzódott be az emberek tüzei mellé. Az öröm vad diadalénekével magára vonta Van Horn kapitány mindent halló fülének és mindent látó szemének figyelmét, úgy ugrott támadásra. A vadkutyakölyök hihetetlen gyorsasággal talpra állt visszavonulás közben, de Jeromos rohanó teste elérte, és átmeleg áthumbucskáztatta a fedélzeten. Gurulás közben éles fogak marását érezte, odakapott és morgott, a rémület, a fájdalmas és nyomorult alázatosság nyüsztésével és vonításával változtatva a morgást.

És Jeromos úriember volt, vagyis úri kutya. Ilyennek választódott ki. Mivel az ellenfél nem harcolt, mivel nyomorult volt és nyüsztett, mivel tehetetlenül feküdt alatta, felhagyott a támadással, s a szél iránti vízleeresztőkben, ahová lecsúszott, kibontakozott a gomolyagból. Nem gondolkodott rajta. Azért tett így, mert ilyenek született. A ferde fedélzeten állt, roppant elégedetté tette a száját és tudatát eltöltő pompás vadkutyaszagú szőr, és a fülét és tudatát eltöltő dicséret, Van Horn kapitány kiáltása: „Jó kutya, Jeromos. Derék gyerek vagy, Jeromos. Ez aztán kutya, mi? Ez aztán kutya!”

Jeromos peckesen ellépkedett, s meg kell vallani, hogy látnivalóan büszke volt magára: kissé merev lábbal járt, és visszacsapta fejét válla fölött a nyüsztő vadkutya felé, félreérthetetlenül, mintha azt mondaná: „Nos, azt hiszem, most megkaptad. Ezután majd félreállsz az utamból.”

Jeromos tovább folytatta új és kicsiny világának felfedezését, amely sohase nyugodott, hanem örökké emelkedett, táncolt, futott a tenger hullámzó színén. Ott voltak a visszatérő meringe-i fiúk. Eltökélte, hogy azonosítja mindegyiket, s közben mogorva tekintet és morgás fogadta, ő pedig ezt kakaskodó kihívással és fenyegetésekkel viszonzta. Arra nevelték, hogy négy lábú létére felettükvalónak érezze magát, bár ők kétfábúak voltak: mert mindig a nagy kétfábú és nadrágos istenség, Haggin *úr* védelme alatt élt és mozgott. Aztán ott voltak az idegen

visszatérők Pennduffryn-ből és az Ezer Hajó-öbölből. Feltétlenül meg akarta ismerni mindegyiket. Valamikor a jövőben szüksége lehet rá, hogy ismerje őket. Nem gondolkozott ezen. Csak felfegyverezte magát a környezete ismeretével, tudatos előrelátás nélkül, anélkül hogy a jövővel foglalkozott volna. A maga ismeretszerző módján hamarosan felfedezte, hogy miként az ültetvényes szolgák is különböztek a kinti munkásoktól, éppúgy az Arangin is volt a négereknek egy csoportja, amely különbözött a visszatérő fiúktól: a legénység. Tizenöt fekete tagja közelebb állt Van Horn kapitányhoz a többieknél. Mintha közvetlenül az Arangihoz és a kapitányhoz tartoztak volna. Parancsra dolgoztak az ő vezetésével, kormányoztak a keréknél, húzták, feszítették a köteleket, vizet húztak a fedélzetre a tengerből, és kefékkel súroltak. Jeromos megtanulta Haggin úrtól, hogy elnézőbbnek kell lennie a háziszolgák, mint a kinti munkások iránt, ha vétkesek a majorban, s most megtanulta Van Horn kapitánytól, hogy elnézőbbnek kell lennie a legénység, mint a visszatérők iránt. Velük szemben kevesebb szabadságot élvezett, a visszatérőkkel szemben többet. Amíg Van Horn kapitány nem akarta, hogy a legénységét hajszolja, addig Jeromos, kötelességéhez híven, nem hajszolta őket. Másrészt viszont sose felejtette el, hogy fehér isten kutyája. Nem hajszolta ugyan ezeket a feketéket, de nem is volt hajlandó komázni velük. Szemmel tartotta őket. Látott már olyat, hogy Haggin úr ilyen kivételezett feketéket megköztetett és megkorbácsolt. Ezek közbeeső helyet foglaltak el a dolgok rendjében, s figyelni kellett őket; hátha nem tartják magukat a helyükhöz. Teret adott nekik, de egyenlőséget nem. Legjobb esetben hűvös figyelemmel bánt velük.

Alaposan átvizsgálta a hajókonyhát, amely nyitottan állt a nyitott fedélzeten, kiteve szélnek, esőnek, viharak; egy kicsi tűzhely, még csak nem is hajótűzhely - amelyen kötelek és ékek segítségével, nagy füst közepette, két fekete főzött valahogy a hajó majd nyolcvan emberének.

Ezután a legénységnek egy furcsa eljárása kötötte le a figyelmét. Dúcként szolgáló függőleges csöveket csavaroztak az Arangi korlátjának tetejére, s ezekre három sor szögesdrótot feszítettek, amely teljesen körülkerítette a hajót, csak a feljárónál szakadt meg s hagyott egy keskeny, negyven centiméteres nyílást. Jeromos gondolkodás nélkül is megérezte, hogy ez óvintézkedés a veszedelem ellen. Egész életét, élete első benyomásaitól fogva, a feketék részéről örökké fenyegető veszedelmek között töltötte. A meringe-i ültetvényesházban a fehér emberek mindig ferde szemmel néztek a feketékre, akik nekik dolgoztak, s az ő tulajdonukban voltak. A nappali szobában, az ebédlőasztal, a biliárdasztal és a fonográf mellett ott állt a fegyverállvány, s minden hálószobában, minden ágy mellett, kézügyben, revolverek és puskák álltak. És Haggin úr, Derby és Bob mindig revolvvert viselt az övében, ha kiment a házból a feketék közé.

Jeromos jól tudta, mik ezek a zajos jószágok - a pusztulás és halál eszközei. Láta, mikor élőlényeket elpusztítottak, például puarkákat, kecskéket, madarakat és krokodilokat. E jószágok révén a fehér istenek akaratukkal átvágták a távolságot anélkül, hogy testileg is átvágták volna, és élőlényeket pusztítottak el. Márpedig neki, ha valamiben kárt akart tenni, testével kellett átvágnia a távolságot, hogy eljusson az áldozathoz. Ő más. Korlátok közé van szorítva. A korlátozatlan, kétlábú, fehér isteneknek minden lehetetlen lehetséges. A távolról való pusztítás képessége náluk valamiképpen a karom és agyar meghosszabbítását jelentette. Anélkül hogy elmélkedett volna rajta, vagy tudatosította volna, elfogadta, ahogy elfogadta a körülötte levő titokzatos világot is.

Egyszer Jeromos azt is látta, hogy az ő Haggin *ura* más lármás eszközzel oszt halált messziről. Láta, hogy a verandáról robbanó dinamitrudakat hajigál a feketék rikoltozó tömegébe; a feketék az Odatúlról jöttek hosszú, horgas orrú, fekete, faragott és gyöngyházzal kirakott harci kenekban, s csónakjaikat partra húzva otthagyták Meringe ajtajánál.

Jeromos a fehér isteneknek számos óvintézkedéséről tudott, s így szinte megfoghatatlan módon megérezte a lényegét, és természetesnek találta a szögesdrót kerítést az úszó világon, mint az állandó veszély jelét. A pusztulás és halál a közelben leselkedik, várja az alkalmat, hogy rávesse magát az életre, és lerántsa. Az életnek nagyon elevennek kell lennie, hogy éljen: ezt a törvényt tanulta meg Jeromos abból a kevésből, amit az életről tudott.

Miközben a szögesdrót felszerelését figyelte, sor került Jeromos következő kalandjára: összetalálkozott a meringe-i hazatérő fiúval, Lerumie-val, akit aznap reggel a parton, hajóra szállás előtt Briggi, vagyontárgyaival együtt, a hullámverésbe döntött. A találkozás a tetőablak jobb oldalán történt, Lerumie ott állt, egy olcsó zsebtükörbe nézett, és kézzel faragott fafésűvel fésülte gyapjas haját.

Jeromos alig vette észre Lerumie jelenlétét, csak ügetett a tat felé, ahol Borckman, a kormányos felügyelete alatt a szögesdrótot feszítették ki a dúcokra. Lerumie szétnézett, hogy kellően el van-e takarva, s nem veszik-e észre azt, amit lábával tenni szándékozott, azután négy lábú ellenségének fia felé rúgott. Csupaszból Jeromos frissen kurtított farkának érzékeny részét találta el, és Jeromos az ellene elkövetett szentségtörésen felbőszülve, tüstént megvadult.

Van Horn kapitány hátul, a bal oldalon állt, a vitorlákba kapaszkodó oldalszelet és a kormánynál álló fekete bizonytalan kormányzását figyelte, és nem látta Jeromost a közbeékelődött tetőablaktól. De szeme elkapta Lerumie vállának mozdulatát, ebből tudta, hogy a fekete fél lábán egyensúlyoz, s a másikkal rúg. S az elkövetkezőkből kitalálta az előzményeket.

Jeromos kiáltása, mikor elnyúlt, megperdült, ugrott és mart, a méltatlankodás igazi kölyökhangja volt. Fogát a néger bokájába és lábfejébe vágta, akkor kapta ugrás közben a második rúgást; és bár a lejtős fedélzeten egészen a vízleeresztőig csúszott, otthagya a fekete bőrön tűhegyes kölyökfogának nyomait. Még mindig hangosan méltatlankodva visszakapaszkodott a meredek fadombon.

Lerumie megint oldalra sandított, és észrevette, hogy figyelik, és nem mehet el a végletekig. A tetőablak mellett futott, hogy lemeneküljön a feljárón, de Jeromos éles foga a lábikrájába kapott. A vakon támadó Jeromos a fekete lába elé került. Hosszú, bukdácsoló, egy hirtelen szélrohamtól meggyorsított esés következett: Lerumie hasztalanul próbált talpon maradni, és nekilódult a jobb oldali korláton kifeszített hármasszögesdrótnak.

A fedélzeten nyüzsgő feketék kiáltoztak jókedvükben; Jeromos haragja még nem csillapodott le, közvetlen ellenfele kidőlt a közelből, tévesen azt hitte hát, hogy rajta nevetnek; ellenük fordult, és harapdálva nekirontott a sok menekülő lánknak. A feketék leugráltak a kabin- és a matrózszállás lejáróján, kifutottak az oromárbocon, és felkapaszkodtak a kötélzeten, s úgy gubbasztottak mindenféle a magasban, mint holmi hatalmas, fekete madarak. A fedélzet végül Jeromosé lett, a matrózokat nem számítva; mert Jeromos már megtanult különbséget tenni. Van Horn kapitány vidáman harsogta el dicséretét, odahívta Jeromost, és örvendező csodálata jeléül férfiasan megveregette. Azután számos utasához fordult, és *bêche-de-mer*² angolsággal szónoklatot tartott.

- Hej! Ti izé fiúk! Én tart nagy izé beszéd. Izé kutya lenni nekem kutya. Egy izé fiú bántani izé kutya, szavamra, én nagyon haragudni izé fiú. Én kiverni szufla izé fiú. Ti vigyázni tiétek láb. Én vigyázni enyém kutya. Érteni?

² A déltengeri szigetek primitív angol, ill. francia keveréknyelve

És az utasok, akik még mindig a magasban gubbasztottak, csillogó fekete szemmel és egymás közt panaszosan cirpelve elfogadták a fehér ember törvényét. Még a tüskésdróton alaposan megtépődött Lerumie sem nézett morcosan, s fenyegetéseket sem morgott. Ehelyett társainak harsogó nevetésétől s a kapitány szeme villanásától kísérvé végigtapogatta-dörzsölte számtalan horzsolását, és azt motyogta:

„Szavamra! Ez aztán lenni nagy izé kutya az a kutya!” Nem mintha Jeromos barátságatlan lett volna. Briggihez és Terence-hez hasonlóan ő is forróvérű és rettenthetetlen volt; e tulajdonságok benne foglaltattak leszármazásában. És Briggihez és Terence-hez hasonlóan, gyönyörűsége telt a négerhajszolásban, ez viszont a neveltetés következménye volt. Kis kölyökkorától fogva erre idomították. A niggerek niggerek, de a fehér emberek istenek, és a fehér istenek idomították arra, hogy négereket hajszoljon, s a maguk alantasabb helyén tartsa őket a világban. Az egész világ a fehér ember tenyerének völgyében nyugszik. A niggerek - nos, nem azt látta-e mindig, hogy alantasabb helyükre kényszerítik vissza őket? Nem látta-e néha, hogy kikötik őket a meringe-i majorság pálmáihoz, s a fehér istenek ronggyá korbácsolják a hátukat? Nem csoda, hogy egy nemes származású ír terrier a fehér isten szeretetének karjaiból a fehér isten szemével néz a niggerekre, s azt teszi a niggerekkel, amivel kiérdemli a fehér isten jutalmazó dicséretét.

Zsúfolt napja volt ez Jeromosnak. Az Arangin minden új és különös volt, s olyan tömeg nyüzsgött rajta, hogy folyton történetek izgalmas dolgok. Újból találkozott a vadkutyaival, amely áruló módon leshelyről oldalba támadta. A feketék rendetlenül rakták egymásra útiládájukat, s az alsó sarokban két láda között egy kis hely maradt. Ebből a lyukból ugrott ki a vadkutya, mikor Jeromos a kapitány hívására elügetett előtte, s éles kölyökfogával belekapott Jeromos bársonysárga bőrébe, aztán visszafutott vackába.

Jeromos érzéseit megint súlyos bánatalom érte. Az oldaltámadást megértette. Ő és Mihály is gyakran játszották, habár az csak játék volt. De visszavonulni harc nélkül a már elkezdett küzdelemből, távol állt Jeromos szokásaitól és természetétől. Jeromos haragosan rontott be a lyukba ellensége után. De itt harcolt a vadkutya a legelőnyösebb helyzetben - sarokba szorítva. Mikor Jeromos felugrott a szűk helyen, beleverte fejét a felette levő ládába, s a következő pillanatban a másik kutya morogva belekapott az ő fogába és állkapcsába.

Nem lehetett a vadkutyaéhoz félni, nem volt mód szívből, lelkesen, teljes súllyal nekirontani. Jeromos nem tehetett mást, csak kúszott, tekergett, hason csúszott előre, s minden alkalommal egy morgó, csupafog szájjal találta magát szemben. Még így is elbánt volna végül a vadkutyaival, ha Borckman arra jártában be nem nyúl, és ki nem húzza Jeromost egyik hátsó lábánál fogva. Megint felhangzott Van Horn kapitány hívása, és Jeromos engedelmesen hátraügetett.

Ebédet szolgáltak fel a fedélzeten, a farvitorla árnyékában, és a két férfi között ülő Jeromos is megkapta a részét. Már eljutott arra a megállapításra, hogy a két ember közül a kapitány a nagyobb rangú isten, sok parancsot ad, s a kormányos engedelmeskedik neki. A kormányos viszont parancsokat adott a feketéknek, de sohasem adott parancsokat a kapitánynak. Továbbá Jeromosban kezdett valami szeretetféle ébredezni a kapitány iránt, így hát közelebb furakodott hozzá. Mikor orrát a kapitány tányérjába tette, szelíden megrótták. De egyszer, mikor éppen csak szimatolt a kormányos teáscészéje felé, a kormányos rákoppintott az orrára piszkos mutatóujjával. Ennivalóval sem kínálta a kormányos.

Van Horn kapitány először egy csésze konzervtejjel bőven leöntött s egy púpos kanál cukorral édesített zabkását adott neki. Azután egyszer-egyszer vajaskenyér-darabkákat és sült halszeletkéket, az utóbbiból előbb gondosan kiszedte a szálkákat.

Szeretett Haggin *ura* sohasem etette az asztalnál étkezése alatt, és Jeromos magánkívül örült ennek a gyönyörűségnek. És fiatal lévén, megengedte, hogy sóvársága hatalmába kerítse: hamarosan illetlenül nógatta a kapitányt a további hal- és vajaskenyér-darabokért. Egyszer még ugatva is kunyerált. Ez adta az ötletet a kapitánynak, aki tüstént tanítani kezdte „beszélni”.

Öt perc alatt megtanult halkán szólni, és csak egyszer szólni - mély, lágy, harangszerű, egy szótagú vakkantással. Ugyancsak öt perc alatt megtanult „leülni”, s azt, hogy az egészen más, mint „lefeküdni”, s hogy le kell ülnie, valahányszor beszél, és ugrádozás nélkül, ülőhelyéről el nem mozdulva kell beszélnie, aztán várjon, míg az ételdarabot odaadják.

További három szóval gyarapította tehát szókincsét. Ezután a „beszélni” mindig „beszélni”-t, a „leülni” mindig „leülni”-t jelentett neki, és sohasem „lefeküdni”-t. Szókincsének harmadik új tagja a „Kapitány” volt. Hallotta, hogy a kormányos többször is így szólítja Van Hornt. Jeromos tudta, hogy ha egy emberi lény „Mihály”-t kiált, a kiáltás Mihályra vonatkozik, nem pedig Briggire vagy Terence-re vagy órá; éppúgy tudta, hogy Kapitány a neve az új úszó világ kétlábú, fehér gazdájának.

- Ez nem közönséges kutya - mondta Van Horn végső megállapításképpen a kormányosnak. - Böven van emberi ész a két barna szeme mögött. Hat hónapos. Bármelyik hatéves fiú csodagyerek volna, ha öt perc alatt megtanulna annyit, amennyit ez a kutya most megtanult. A mindenit, a kutya agyának is olyannak kell lennie, mint az emberének. Ha ember módra cselekszik, akkor ember módra kell gondolkodnia is.

Negyedik fejezet

A főkabin lejárója meredek létra volt, ezen vitte le étkezés után Jeromost a kapitány. A kabin, ez a hosszú helyiség az Arangi teljes szélességében, egy kamra és egy elülső kis szoba között feküdt. E szoba előtt, vékony fallal elválasztva, volt a matrózszállás, itt lakott a legénység. A kis szobán Van Horn és Borckman osztozott, a főkabint pedig a hatvan-egynéhány visszatérő fiú foglalta el. Szanaszét guggoltak és heverték a padlón és a hosszú, alacsony fekhelyeken, amelyek végignyúltak a kabin mindkét oldalán.

A kis kabinban a kapitány pokrócot dobott egyik sarokban a padlóra, és könnyen sikerült megértetnie Jeromossal, hogy ez az ő ágya. Jeromosnak is könnyen sikerült tele gyomorral s annyi izgalomtól fáradtan tüstént elaludnia.

Egy órával később a belépő Borckman ébresztette fel. Jeromos megcsóválta kurta farkát, szeme barátságosan mosolygott, de a kormányos mogorván nézett rá, és dühös torokhangon morgolódott. Jeromos felhagyott a barátságos közeledéssel, csak feküdt nyugodtan és figyelt. A kormányos inni jött le. Az italt voltaképpen Van Horn készletéből lopta. Jeromos ezt nem tudta. Az ültetvényen gyakran látta a fehér embereket inni. Borckman valahogy másképpen ivott most. Jeromos homályosan érezte, hogy van benne valami tolvaj titkosság. Nem tudta, mi a hiba, de érezte a hibát, és gyanakodva figyelt.

Miután a kormányos kiment, Jeromos megint elaludt volna, ha nem vágódik ki nagy csattanással a rosszul bezárt ajtó. Jeromos kinyitotta a szemét, felkészült az ismeretlen ellenséges betörésre, és a fal mellett egy nagy, kúszó svábbogáron akadt meg a szeme. Mikor felállt és óvatosan feléje ment, a svábbogár halk, surranó nessel elfutott, és eltűnt egy résben. Jeromos élete első percétől fogva ismeretségben állt a svábbogarakkal, de az Arangin lakó sajátos fajtától még új dolgokat kellett megtanulnia a svábbogarak természetéről.

Miután futólag megvizsgálta a kapitányi fülkét, kisértelt a fedélközre. A feketék szanaszét heverésztek, de Jeromos mindegyiket meg akarta ismerni, mert úgy vélte, ezzel a kapitány iránti kötelességét teljesíti. A négerek mogorván nézték, halk, fenyegető hangokat hallattak, mikor a közelükben szimatolt. Egyikük még ütéssel is merte fenyegetni, de Jeromos, ahelyett hogy eloldalgott volna, fogát mutatta és ugrani készült. A fekete sietve leengedte vétkező kezét, és engesztelően, bűnbánóan dűnnyögött, a többiek pedig kuncogtak; és Jeromos folytatta az útját. Nem volt új a dolog. Mindig számítani lehetett rá, hogy a feketék ütnek, ha nincs a közelben fehér ember. A kormányos is, a kapitány is a fedélzeten tartózkodott, s Jeromos, bár nem ijedt meg, óvatosan folytatta a kutatást.

De a kamra ajtó nélküli bejáratánál felrúgta az óvatosságot, és berontott az új szag után, ami megütötte az orrát. Furcsa, ismeretlen szagú személyt talált az alacsony, sötét helyen. Egy szál ingbe öltözve, dohányosládák és ötvenfontos lisztesdobozok tetején, durván font gyékényen fiatal, fekete lány feküdt.

Volt benne valami bujkáló, valami rejtőzködő, s ezt Jeromos meg is érezte; azt pedig régen megtanulta már, hogy ott mindig valami hiba van, ha egy fekete rejtőzködik vagy meglapul. Riadót ugatott, nekiugrott a lánynak, s az felkiáltott félelmében. Bár foga felkarmolta csupasz karját, a lány nem ütötte meg. Nem is kiáltott többet. Remegett, lapult és nem küzdött. Jeromos foga között tartotta a vékony inget ott, ahol elkapta, húzta, rázta a lányt, és egész idő alatt morgott és perelt a lánnyal, és magas hangon ugatott, hogy a kapitányt vagy a kormányost odahívja.

A küzdelem során a lány mégis megmozdult a ládák és bádogdobozok tetején, s az egész rakás összeomlott. Jeromos ettől még vadabb riadót ugatott, a kabinból leskelődő feketék pedig kegyetlen jókedvvel nevettek.

Kapitány megérkezett. Jeromos csonka farkát csóválta, hátranyomta fülét, és még erősebben húzta-vonta a lány ruhájának vékony pamutanyagát. Dicséretet várt tettéért, de mikor Kapitány csak annyit mondott neki, hogy eressze el, engedelmeskedett, és megállapította, hogy ez a bujkáló, félelem gyötörte lény valamiképpen más, és másképp kell vele bánni, mint a többi bujkáló lényel.

A lányt csakugyan félelem gyötörte, olyan, amelyet kevés emberi lény állt ki elevenen. Van Horn a maga bajbattyujának nevezte, és szeretett volna megszabadulni tőle, anélkül azonban, hogy a batyu teljesen megsemmisüljön. Ettől a megsemmisüléstől mentette meg, mikor egy kövér disznóért cserébe megvette.

Ostoba, értéktelen, bamba, beteg, alig tizenkét éves volt a lány, faluja ifjú férfiainak szemét sem gyönyörködtette, s csalódott szülei átadták a kondérnak. Van Horn kapitány akkor találkozott vele először, mikor éppen középponti alakja volt egy gyászmenetnek a Balebuli-folyó partján.

Nem valami szépség - mondta dicséretképpen, mikor megállította a menetet egy *pow-wowra*. Betegségtől soványan, a *bukua* nevű betegség száraz pikkelyeitől rühes bőrrel, keze-lába összekötve, mint a disznó, egy erős rúdon lógott, s hordozói, akik ebédelni szándékoztak belőle, a rúdnál fogva vállukon vitték. Már a kegyelemben sem reménykedett, nem kért segítséget, bár iszonyú félelme beszédesen tükröződött vadul meredő szemében.

Van Horn kapitány az általános *bêche-de-mer* nyelven értesült róla, hogy társai nem nagy étvágyal gondolnak rá, s most készülnek nyakig a Balebuli rohanó vizébe cövekelni. De mielőtt kicövekelnék, még ki akarták mozdítani az ízületeit, s eltörni a karjának és lábának nagy csontjait. Ez nem vallási szertartás volt, nem a vadállati dzsungelistenek engesztelésére szolgált. Pusztán az ingyencség érdekében történt. Az így kezelt eleven hús porhanyóssá és ízessé válik, és amint azt társai kifejtették, a lányra kétségkívül ráfér, hogy átessen ezen a folyamaton. Két nap a vízben, mondták a kapitánynak, megteszi a magáét. Akkor azután megölik, tüzet raknak, és meghívják néhány barátjukat.

Félórákig alkudoztak, közben Van Horn kapitány egyre a batyu értéktelenségét hangsúlyozta, azután vett egy öt dollárt érő kövér disznót, és elcserélte érte. Így, mivel a disznóért áruval fizetett, s az árut százszázalékos haszonnal adta el, a lány valójában két dollár ötven centbe került.

És akkor kezdődtek Van Horn kapitány bajai. Nem tudott megszabadulni a lánytól. Túl-ságosan jól ismerte Malaita bennszülötteit, hogysen átadja őt nekik bárhol a szigeten. Su'u főnöke, Ishikola ötször húsz iható kókuszdiót ajánlott fel érte, és egy bozótí főnök, Bau két csirkét kínált a parton Malunál. De az utóbbi ajánlatot egy vigyor kísérte, ez jelezte, mennyire bosszantja a vén gazembert a lány girhessége. A missziós briggel, a Nyugati kereszttel, ahol nem ették volna meg, nem sikerült találkozniuk, így Van Horn kapitány kénytelen volt a zsúfolt Arangin tartani őt, meghatározatlan időpontig, mikor is átadhatja majd a misszionáriusoknak.

De a lány nem érzett iránta hálát, annyira hiányzott belőle az értelem. Ő, akit egy kövér disznóért adtak el, változatlanul látta szánalmas szerepét a világban. Ennivaló volt. Ennivaló maradt. Csak kicserélődött rendeltetési helye, s az Arangi nagy izé fehér gazdája lesz kétségkívül rendeltetési helye, ha már eléggé meghízott. Ellene irányuló szándéka már az

elején kiviláglott, mikor meg akarta őt hizlalni. De ő kifogott rajta: eltökélten csak annyit evett, amennyi éppen életben tartja.

Ennek eredményeképpen, ő, aki egész életében bozótban élt, és soha még csak kenuba sem lépett, örökös lidérces félelemben hánykolódott, hintázott a széles tengeren. Az Arangi utasrakományai biztosították őt sorsa felől. A *bêche-de-mer* nyelven, amelyet ezer sziget tízezer tájszólást beszélő bennszülöttje használt. „Szavamra, te izé Mary - mondta az egyik -, rövid idő egy kettő nagy izé fehér gazda *kai-kai* neked.” Vagy a másik: „Nagy izé fehér gazda *kai-kai* neked, szavamra, övé hasa járnai túl sok.”

Kai-kai az „enni” megfelelője volt *bêche-de-mer*ben. Ezt még Jeromos is tudta. Az enni szó nem került szótárba, de a *kai-kai* igen, s jóval többet jelentett az „enni”-nél, mert főnévül is, igéül is szolgált.

De a lány sose felelt a feketék gúnyolódására. Ami azt illeti, sohase beszélt, még Van Horn kapitánnyal sem, aki még csak a nevét sem tudta.

Késő délután került Jeromos újra a fedélzetre, miután a kamrában lapuló lányt felfedezte. Alig rakta le a kapitány, aki karjában vitte fel a meredek létrán, Jeromos máris felfedezett valami újat - a szárazföldet. Nem látta, de megérezte a szagát. Orra a levegőbe emelkedett, és szél-iránt szimatolt, bele a szélbe, amely az üzenetet hozta, s úgy olvasta orrával a levegőt, mint az emberek az újságot - érezte a tengerpart sós szagát, a kiapadt mangrovemocsarak nedves bűzét, a trópusi növényzet fűszeres illatát és füstölőtűzek gyenge, nagyon gyenge, fanyar bizsergetését.

A passzátszél, amely jól behajtott a Arangit szél után Malaitának ehhez a kiugró pontjához, most gyengült, s a hajó recsegő kötelekkel és alattsággal, mennydörögve csapkodó vitorlával bukdácsolni kezdett az enyhe hullámokon. Jeromos éppen csak felemelte megvetően kötekedő tekintetét a fölötte mókázó fővitorlára. Tudta már, hogy fenyegetései széllélebelet hangoskodások csak, de a főkötél csigáitól óvakodott, és megkerülte a csúszókarikát, ahelyett hogy keresztüllépett volna rajta.

Míg Van Horn kapitány kihasználta a szélcsendet, hogy legénységével a fegyverfogásokat és a céllövést gyakoroltassa, és kiosztotta a kabintetőn tartott Lee-Enfieldeket, Jeromos hirtelen lelapult, aztán merev lábbal, peckesen megindult. De a vadkutya, egyméternyire a ládák alatti vackától, éber volt. Figyelt és fenyegetően fölfordult. Nem valami szép morgás volt. Csúf, vad morgás volt, mint ahogy a vadkutya egész élete csúf és vad volt. Legtöbb apró lény megijedt ettől a morgástól, de Jeromost nem állította meg, csak ment tovább állhatatosan előre. Mikor a vadkutya a ládák alatti lyuk felé ugrott, Jeromos utánaszökkent, és csak centiméterekkel hibázta el ellenségét. Van Horn kapitány fadarabokat, üvegeket, üres konzervdobozokat dobott a tengerbe, és parancsot adott a nyolc sóvár matrónak, hogy fogjanak hozzá. Jeromosnak nagy izgalmat és gyönyörűséget okozott a lödőzés, és kölyökcsaholással bekapcsolódott a lármába. A kilökött üres rézhüvelyekért négykézláb mászkáltak a visszatérő fiúk a fedélzeten: nagyon értékes tárgyakként tartották őket, és még melegen a fülcimpájukba fűrt, üres lyukakba dugták. Fülükön sok ilyen lyuk tátongott, a legkisebbe befért egy töltényhüvely, a legnagyobbakban agyagpipát, dohányrudakat, sőt gyufásdobozt is tartottak. Némelyik lyuk a fülcimpán olyan nagy volt, hogy kilenc centi átmérőjű faragott fahengerrel dugaszolták be.

A kormányos és a kapitány ismétlőpisztolyt hordott az övében, ők ezzel lőttek, egyik tölténytárat a másik után, s a feketék lélegzet-visszafojtva bámulták ezt a csodálatosan gyors tüzelést. A legénység még csak tűrhető lövő sem volt, de Van Horn, mint minden kapitány a Salamon-szigeteken, tudta, hogy a bozóti bennszülöttek és a sós víziek még sokkal rosszabb

lövők, s tudta, hogy megbízhat a legénység tüzelésében - ha a legénység nem fordul szorongatott helyzetben a hajó ellen.

Borckman ismétlője először elakadt, s Van Horn kapitány megróttá, amiért elhanyagolja, s nem tartja tisztán és vékonyan beolajozva. Szemrehányóan azt is megkérdezte tőle, mennyit ivott, s vajon ezért maradt-e el céllövésben a szokásos teljesítménytől. Borckman megmagyarázta, hogy egy kis láza van, és Van Horn elhallgatta kétségeit, csak néhány perccel később, karjában Jeromossal elnyúlva a farvitorla árnyékában, mondott el mindent Jeromosnak.

- A snapsz a baja neki, Jeromos - magyarázta. - A kirelejumát, azért kell sokszor helyette is őrsegen lennem. És még azt mondja, a láztól van. Sose hidd, Jeromos. A snapsztól van - kö-zön-sé-ges snapsztól. És jó hajósemer ám, Jeromos, ha józan. De ha snapszos, tisztára holdkóros. Akkor az a tökfeje megindul, mint a pörgettyű, haszontalan bolond lesz, és képes szélviharban horkolni, és álmatlanul kóvályogni szélcsendben - Jeromos, te most kezded rakosgatni azt a négy apró, puha lábadat a világban. Fogadd hát el olyan ember tanácsát, aki tudja, mit beszél, és hagyd békében a snapszot. Higgyél nekem, Jeromos fiam hallgass az apádra -, a snapsszal sose jutsz sehova.

Ezután Van Horn kapitány otthagya Jeromost a fedélzeten, hadd cserkeljen a vadkutyára, és lement a kis kabinba, s ott nagyot ivott éppen abból az üvegből, amelyből Borckman lopkodni szokott.

A vadkutya cserkelése játék lett, legalábbis Jeromosnak, aki alkatánál fogva nem táplált rosszindulatot szívében, s roppantul élvezte a dolgot. Azonfelül kellemesen tudatára ébresztette a maga felsőbbségének, mert a vadkutya mindig elmenekült előle. Eszébe sem jutott, hogy azt vizsgálja: hogyan hat viselkedése a vadkutyára, pedig igazán keserves életre szorította. A vadkutyakölyök csak akkor merészkedett néhány lépésnyire menedékhelyétől, ha Jeromos odalenn volt, s állandóan félt, reszketett a kövér, gömbölyű kis kutyától, amely nem rettent meg a morgásától.

Késő délután Jeromos még egy leckét adott a vadkutyának, majd hátraügetett, s ott találta Kapitányt; az alacsony korlátnak támaszkodott, felhúzta a térdét, és szórakozottan szél után bámult. Jeromos megszaglászta csupasz lábikráját - nem a felismerés kedvéért, hanem pusztán azért, mert szívesen csinálta, s barátságos köszöntésnek szánta. De Van Horn nem vette észre, tovább meredt a tenger felé. A kölyök jelenlétét sem vette tudomásul.

Jeromos végigfektette állát Kapitány térdén, és hosszan és komolyan Kapitány arcába meredt. Most észrevette Kapitány, és kellemesen beleborzongott, de még mindig nem adott semmi jelet. Jeromos új módszerrel kísérletezett. Kapitány alkarja a másik térdére támaszkodott, keze lustán, félig nyitva csüngött. E félig nyitott tenyérbe nyomta Jeromos puha, arany orrát a szeméig, s teljesen mozdulatlanul állt. Ha ebben a helyzetben lát, láthatta volna Kapitány szemének villanását; Van Horn tekintete elfordult a tengertől, és lefele, a kutyára szegeződött. De Jeromos nem látott. Még egy kis ideig nyugton maradt, aztán hatalmasat szusszant.

Ez túl sok volt Kapitánynak: oly vidáman s szívből felnevetett, hogy Jeromos hátrasunyta és leengedte selyem fülét, alázatos szeretettel és esengően, mert sütkérezni akart az isten mosolyának napfényében. Kapitány nevetésétől Jeromos a farkát is vadul csóválni kezdte. A félig nyitott kéz szorosan összezárult, s összemarkolta Jeromos fejének és állkapcsának egyik oldalán a laza bőrt. Aztán rázni kezdte a kéz előre-hátra, olyan derekasan, hogy mind a négy lábán egyensúlyoznia kellett előre-hátra.

Nagy boldogság volt ez Jeromosnak. Nem, nem is boldogság, önkívület. Mert Jeromos tudta, hogy a rázás gorombaságában nincs se harag, se veszély, s hogy ez olyanféle játék, amilyennel ő és Mihály szoktak mulatni. Egy-egy alkalommal játszott így Briggivel is, és szeretettel

tépkedte anyját. S nagyon ritkán Haggin *úr* is megtépkedte szeretettel őt. Beszéd volt ez Jeromosnak, tele félreérthetetlen jelentéssel.

Mikor a rázás gorombábbá vált, Jeromos legvadabb morgását hallatta, s a morgás egyre vadabb lett, amint a rázás mind erőszakosabbá vált. De ez is játék volt, megjátszani, hogy bántani fogja azt, akit túlon túl szeretett, s nem tudott volna bántani. Húzta, rángatta a markoló kezét, igyekezett a bőr lazaságát kihasználva úgy fordítani állkapcsát, hogy harapáshoz jusson.

Mikor Kapitány hirtelen mozdulattal elengedte és eltolta magától, visszajött, fogát csillogtatva és morogva, hogy újra elkapják és rázzák. Folytatódott a játék, Jeromos növekvő izgalmára. Egyszer sokkal gyorsabb volt Kapitánynál, és foga közé kapta a kezét, de nem csukta össze a fogát. Szeretettel szorította, nyomta be a bőrt; nem volt harapás ebben a szorításban.

A játék gorombábbá vált, és Jeromos belefeledkezett a játékba. Olyan izgatott lett, hogy minden, amit színlelt, valódivá lett. Harc volt ez, küzdelem a kézzel, amely megmarkolta, megrázta és ellökte. A tettetett vadság eltűnt morgásából, s igazi vadság jött a helyébe. S olyankor, mikor Kapitány eltolta, s ő támadóan visszaugrott, magas kölyökhangon, hisztérikusan ugatott. És Van Horn, aki egyszerre ráébredt a változásra, nem markolta meg, hanem tágra nyitotta a kezét, az emberi kézzel egyidős, ősi jelével a békének. Ugyanakkor egyetlen szót kiáltott: „Jeromos!” Benne csengett a megrovás és parancs szigorúsága és a szeretet aggódó türelme.

Jeromos megértette és magához tért. Azonnal bűnbánó lett, csupa lágy alázatosság, fülét bocsánatkérően és a szívét eltöltő meleg szeretet jeléül hátrasunyta. Nyitott szájú, fogavillogtató, teljes erővel támadó kutyából egy pillanat alatt lágy és selymes szőrösömóvá változott, s odabaktatva a nyitott kézhez, megcsókolta a nyelvvel, amely úgy villant elő csillogó fehér fogai közül, mint egy rózsavörös ékkő. S a következő pillanatban Kapitány karjai közt volt, állkapcsát az orrához szorította, s elővillanó nyelve olyan világosan fejezte ki mondanivalóját, amennyire beszédre képtelen kutyától csak telik. Igazi szeretetlakoma volt, egyiknek éppoly kedves, mint a másoknak.

- A kirelejumát! - duruzsolta Van Horn kapitány. - Egy csomag érzékeny húr vagy, semmi más, benne arany szív, kívül arany kabát. A mindenit, Jeromos, arany vagy, színtiszta arany, kívül és belül. Soha még kutyát ilyenre nem kovácsoltak, mint téged. Arany szív vagy, te arany kutya. Légy jó hozzám, és szeressél, ahogy én is jó leszek hozzád, és szeretni foglak örökkön-örökké.

És Van Horn kapitány, aki csupasz lábbal, ágyékkötőben és hatpennys ingben uralkodott az Arangin, és emberevő feketéket szállított oda-vissza munkásfogó útjain, ébren és alva testére övezve önműködő pisztolyát, akinek fejére díjat tűztek ki egy tucat tengerparti faluban és erdei erősségekben, s akit a Salamon-szigetek legkeményebb kapitányának tartottak, pedig ott csak a kemény emberek maradnak életben, s becsülik meg a keménységet - Van Horn kapitány pislogott a hirtelen szemébe szökő könnyektől, és egy pillanatig nem látta karjai közt a kölyökkutyát, amely egész testében reszketett a szeretettől, és lecsókoltatta gazdája szeméről a sós cseppeket.

Ötödik fejezet

Gyors trópusi éjszaka borult a hol szélcsendben imbolygó, hol szélrohamokban bukdácsoló Arangira, széliránt az emberevő Malaita-szigettől. A délkeleti passzát megszűnt, ez okozta a változékony időjárást, tette kínkeservessé a főzést a nyitott fedélzeti konyhában, s küldte le rohanvást a visszatérő fiúkat, akiknek legföljebb a bőrük ázhatott meg, más nem.

Az első őrség nyolctól tizenkettőig a kormányosé volt, és Van Horn kapitány, akit a nagy, esős szélroham csapkodó zuhataga lekényszerített, magával vitte Jeromost aludni a kicsi kabinba. Jeromost kimerítette élete legizgalmasabb napjának sokféle izgalma, és már aludt, álmában rugdalózva és morogva, mikor a kapitány, egy utolsó pillantást vetve rá, leoltotta a lámpát, s hangosan azt morogta: „A vadkutya, Jeromos. Csípd meg. Rázd meg. Rázd meg jól.”

Jeromos nagyon mélyen aludt; mikor elállt az eső, amely elrabolta a levegőtől az utolsó leheletnyi szellőt is, és fojtogató kazánná tette a kabint, Kapitány levegőért kapkodva, átizzadt ágyékkötőben, ingben felkelt, hóna alá csapta a párnát, takarót, és felment a fedélzetre, de Jeromos nem vette észre.

Csak akkor ébredt fel, mikor egy óriási, hétcentis svábbogár csipdesni kezdte lábujjai közt az érzékeny és szőrtelen bőrt. Arra ébredt, hogy rúg a megtámadott lábával, aztán a svábbogárra meredt, amely nem futott el, hanem méltóságteljesen odasétált, s a padlón masírozó svábbogarakhoz csatlakozott. Sose látott még ennyit összeverődve, és sose látott még ilyen nagyokat. Mind egyforma nagy volt, s mindenféle nyüzsögtek. Hosszú sorokban tódultak ki a fal réseiből, és leereszkedtek, hogy társaikhoz csatlakozzanak.

Illetlen dolog volt - legalábbis Jeromos szerint, és nem lehetett eltérni. Haggin *úr*, Derby és Bob sose tűrte a svábbogarakat, és szokásaik az ő szokásai voltak. A svábbogár az örök trópusi ellenség. Ráugrott a legközelebbire, lecsapott rá a mancsával, és szét akarta nyomni. De az olyat tett, amit sose látott svábbogártól. Felemelkedett a levegőbe, szárnyával csapkodva, mint a madár. S mintegy adott jelre, az egész svábbogársokaság szárnyra kapott, és megtöltötte a szobát szárnycsapkodásával és körözésével.

Megtámadta a szárnyas sereget, levegőbe ugrált, kapkodott a repülő férgek után, s igyekezett leütni őket a mancsával. Néha sikerült neki, s elpusztított egyet; s a csata nem szűnt meg, míg valamennyi svábbogár megint mintegy adott jelre, el nem tűnt a sok repedésben, s át nem engedte neki a kabint.

Következő gondolata máris ez volt: hol lehet Kapitány? Tudta, hogy nincs a szobában, de hátsó lábára állt, és megvizsgálta az alacsony fekhelyet, apró, sóvár orra remegett a gyönyörűségtől, s apró, gyönyörűségteljes szippantásokkal szaglászta Kapitány jelenlétének nemrégii nyomait. S amitől orra remegett és szimatolt, attól csonka farka ide-oda billegett.

De *hol van Kapitány?* Ez a gondolat éppoly élesen és határozottan alakult ki agyában, ahogy hasonló gondolat az emberi agyban kialakult volna. És ugyanúgy a tettet előzte meg. Az ajtó kitámasztva állt, és Jeromos kiügetett a nagy kabinba, ahol félszáz fekete furcsán nyögött, sóhajtott és hortyogott álmában. Szorosan összezsúfolódtak, a padlót éppúgy elfoglalták, mint az alacsony fekhelyeket, s Jeromos kénytelen volt csupasz lábukon átmászni. Itt nem volt fehér isten, aki megvédené. Jeromos tudta ezt, de nem félt.

Miután megbizonyosodott róla, hogy Kapitány nincs a nagy kabinban, nekikészült, hogy felkapaszkodjon a veszedelmes meredek lépcsőn, amely szinte már létra volt, de akkor eszébe jutott a kamra. Berontott és megszaglásztta a gyapjúingben alvó lányt, aki azt hitte, hogy Van Horn meg fogja őt enni, ha sikerült felhizlalnia.

Visszatérve a lépcsőlétrához, felnézett és várt, abban a reményben, hogy Kapitány megjelenik, és felviszi őt. Kapitány erre ment föl, ezt tudta, tudta két okból is. Csak itt mehetett fel, s Jeromos orra elárulta, hogy valóban itt ment fel. Első lépcsőmászó kísérlete jól kezdődött: Az út egyharmadánál azonban az Arangi megdőlt a hullámban, s hirtelen helyrebillent, Jeromos pedig megcsúszott és leesett. Két-három néger felébredt és figyelte, s közben bételdiót és levelekbe burkolt meszet készítettek elő, s rágtak.

Kétszer rögtön az indulás után visszacsúszott Jeromos. A fiúk felébresztették néhány társukat, azok felültek, s élvezték Jeromos kínlását. Negyedik kísérletre sikerült fele útig eljutnia, azután súlyosan az oldalára esett: Ezt halk nevetés fogadta és köztöködő cirpelés, ami akár óriási madarak torkából is jöhetett volna. Jeromos lábra állt, nevetségesen felborzolta vállán a szőrt, és nevetségesen morgott nagy megvetésében e kétlábú, alacsonyabb rendű lények iránt, akik a nagy, fehér bőrű, kétlábú istenek, például Kapitány és Haggin *úr* akarata szerint jöttek, mentek, s parancsaiknak engedelmesskedtek.

Jeromost nem tartotta vissza a súlyos esés, megint megpróbálkozott a létrával. Az Arangi imbolygásának átmeneti enyhülése jó alkalmat adott neki, s mellső lába keresztüljutott a lejáró magas hullámtörő küszöbén, mire a következő nagy hullám jött. Behajlított mellső lábának puszta erejével tartotta fenn magát, azután keresztülvergődött, ki, a fedélzetre.

A hajó közepén, a tetőablak mellett megvizsgált néhány guggoló matrózt és Lerumie-t. Gondosan megállapította a személyazonosságukat, s hirtelen megmerevítette a lábát, úgy lépkedett, mikor Lerumie halk, sziszegő, fenyegető hangot hallatott. Hátul a keréknél egy kormányzó feketét talált, s közelében az örökődő kormányost. Éppen mikor a kormányos szólt hozzá, és lehajolt, hogy megveregesse, Jeromos megszimatolta Kapitányt valahol a közelben. Békítő, mentegetőző farkcsóválással széliránt elügetett, és megtalálta a hátán fekvő Kapitányt, aki annyira beburkolózott takarójába, hogy csak a feje látszott ki, és mélyen aludt.

Jeromosnak mindenekelőtt örömmel meg kellett szaglásznia, és csóválnia kellett a farkát. De Kapitány nem ébredt fel, s a finom, majdnem ködszerűen vékony esőpermeteg arra kényszerítette Jeromost, hogy összegömbölyödve befurakodjék Kapitány válla és feje alatti szögletbe. Van Horn ettől felébredt, mert halk, duruzsoló hangon azt mondta: „Jeromos”, s Jeromos válaszul hozzáértette hűvös, nedves orrát gazdája arcához. Kapitány aztán újból elaludt. Jeromos azonban nem. Orrával felemelte a takaró szélét, és keresztülmászott Kapitány vállán, míg egészen a takaró alá nem bújt. Van Horn megébredt, s félálomban segített összegömbölyödni Jeromosnak.

Jeromos még mindig nem volt megelégedve helyzetével, s addig fészkelődött körbe, míg Kapitány karjának gödrébe nem feküdt; s fejét Kapitány vállára fektette, azután a megelégedés mély sóhajával elaludt.

A legénység többször a váltakozó léglökésekhez igazította a vitorlát, a zaj fel-felébresztette Van Hornt, akinek mindannyiszor eszébe jutott a kölyök, és szeretettel megszorította behajlított karjával. Jeromos mindannyiszor megmozdult válaszul, és kényelmesen hozzásimult.

Bármennyire figyelemre méltó kölyök volt is Jeromos, neki is megvoltak a korlátai, és sose tudta meg, milyen hatást tesz a viharvert kapitányra selymes testének puha, meleg érintése. De a kapitányt évek távolságán át karjában alvó kicsi lányára emlékeztette. És oly élesen emlékezett rá, hogy teljesen felébredt, és kezdve a kicsi lány képén, sok kép égette magát kínzóan

az agyába. Egyetlen fehér ember sem tudta a Salamon-szigeteken, milyen terhet hordoz ébren, s gyakran alva is, pedig e képek miatt jött a Salamon-szigetekre, azzal a hiábavaló igyekezettel, hogy elfeledje őket.

A karjában fekvő puha kölyökkutya emlékeztető hatására először a kis harlemi lakásban látta az anyát és a lányt. Kicsi lakás volt, igaz, de dugig töltötte s mennyországgá tette három ember boldogsága.

Látta a lány lenszőke haját anyja aranyszőkéjévé sötétedni, s közben hullámossá és gyűrűssé hosszabbodni, míg végül két hosszú, vastag fonat lett belőle. Eleinte ugyan nem akarta látni a sok képet, később azonban még el is időzött rajtuk, annyira igyekezett megtölteni velük tudatát, hogy távol tartsa azt az egy képet, amit nem akart látni.

Eszébe jutott munkája, a kocsimentő szolgálat, és a vezetése alatt dolgozó mentőlegénység, és elgondolkozott, mi is lehet jobb kezével, Clancey-vel. Elérkezett az a hosszú nap, mikor hajnali háromkor rángatták ki az ágyból, hogy kiszedjenek egy villamoskocsit egy gyógyszertár bezúzott kirakatából, és visszaállítsák a sínre; egész nap dolgoztak, vagy fél tucát karambolt elrendeztek, és esti nyolckor értek a kocsiszínbe, éppen mikor egy új bejelentés érkezett.

- Hál' istennek! - mondta Clancey, aki mellettük, a szomszédos háztömbben lakott. Maga előtt látta, ahogy ezt mondja, és letörli az izzadságot piszkos arcáról. - Hál' istennek, nem nagy ügy, és éppen a szomszédságunkban van - alig tíz háztömbnyire. Amint elvégeztük, indíts haza, a városi fiúk majd visszaviszik a kocsit a színbe.

- Csak egy pillanatra kell megemelnünk - felelte ő.

- Mi van? - kérdezte Billy Jaffers, a csapat egyik tagja.

- Valakit elgázoltak, nem tudják kiemelni - mondta, mikor felugrottak a mentőkocsira, és elindultak. Újból látta a hosszú út apró eseményeit, még a késedelemről sem feledkezett meg, amit a város túlsó szélére tüzet oltani siető fecskendő és létrás kocsik okoztak, s közben ő és Clancey mindenféle kitalált nőszemélyekkel ugratta Jafferst, s azzal, hogy a megbeszélte randevűktől megfosztotta a késő esti különmunka.

Aztán elérték a megakadt villamosok hosszú sorát, a tömeget visszatartó rendőröket, a két kihívott, terhére váró mentőt és a sápadt, megrendült, fiatal rendőrt, akié a körzet volt, s aki ezzel fogadta: „Borzasztó látvány, ember, bele lehet betegedni. Ketten vannak. Nem tudjuk kihúzni őket. Megpróbáltam. Egyik még élt, azt hiszem.”

De ő, az erős és tevékeny férfi, aki megszokta már az ilyen munkát, akit kifárasztott a nehéz nap, és egy érzés, egyetlen kép foglalta el: a munka végeztével rá váró, ragyogó kis lakásé, alig néhány háztömbbel arrébb, ő vidáman, bizakodóan beszélt, azt mondta, hogy egy szemvillanás alatt kiszedi őket, aztán lehajolt, és négykézláb bemászott a kocs alá.

Újból látta magát, amint megnyomja a villanylámpája gombját, és benéz. Megint látta a két súlyos arany hajfonatot, aztán keze elengedte a kapcsolót, sötétben maradt.

- Él még az egyik? - kérdezte a megrendült rendőr. És megismételte a kérdést, míg ő elegendő akaraterőért küszködött, hogy meg tudja gyújtani a lámpát.

Hallotta a maga feleletét:

- Azonnal megmondom.

Megint látta magát, ahogy odanéz. Egy hosszú percig.

- Mindkettő halott - felelte csendesen. - Clancey, add be a hármas számú emelőt, és mássz be a kocs végénél a másik emelővel.

Hátán feküdt, egyenesen felnézett az egyetlen magányos csillagra, amely homályosan remegett feje felett a foszladozó felhőfátyol mögött. A régi fájdalom szorította össze torkát, a régi, nyers szárazság égett szájában és szemében. És tudta - amit senki más nem tudott -, miért van a Salamon-szigeteken, kapitánykodik az indiai tölgyből épített Arangin, négereket szállít, fejét kockáztatja, és több skót whiskyt iszik, mint amennyi bárkinek is jót tenne.

Azon éjszaka óta nem nézett nőre melegen. S a többi fehérek úgy tartották számon, mint aki közismerten hüvös az aprónéppel szemben, akár fehérek azok, akár feketék.

De miután az emlékezet végső szörnyűsége is megjelent látomásában, Van Horn hamarosan újból el tudott aludni, s az elszunnyadás perceiben örömmel érezte Jeromos fejét a vállán. Jeromos egyszer a meringe-i partról, Haggin úrról, Briggiről, Terence-ről és Mihályról álmodott, és halkán felnyűszített, de Van Horn eléggé felébredt, hogy jobban magához szorítva elcsitítsa, és baljóslatúan ezt motyogja: „Azt a niggert, aki ezt a kiskutyát bántja...”

Éjfélkor, mikor a kormányos megérintette vállát, a felébredés pillanatában, mielőtt még egészen ébren lett volna, Van Horn két dolgot csinált, önkéntelenül és gyorsan. Jobb keze lecsapott csipőjére, a pisztolyhoz, s közben ezt motyogta: „Azt a niggert, aki ezt a kiskutyát bántja...”

- Kopo-fok lehet előttünk - magyarázta Borckman, mikor a két férfi széliránt figyelt, a szárazföld magas árnyékrajzára. - Alig tíz mérföldet tettünk meg, és semmilyen állandó szél nem ígérkezik.

- Van ott fõnn anyag bőven, csak lejjön - mondta Van Horn, s mindkét férfi felemelte tekintetét a szaggatottan vonuló felhőkre s a homályos csillagokra.

Alig hozott magának a kormányos lentről takarót, s feküdt le a fedélzeten, máris élénk, állandó szél támadt a szárazföld felől, és kilenc csomós sebességgel hajtotta az Arangit a sima vízen. Jeromos egy ideig megpróbált őrt állni Kapitány mellett, de rövidesen összekuporodott és elszunnyadt, részben a fedélzeten, részben Kapitány csupasz lábán.

Kapitány odavitte a pokróchoz, és belegöngyölt, s Jeromos gyorsan újból elaludt, és gyorsan felébredt, kikecmergett a takaróból, és a fedélzeten fel-alá járkáló Kapitány után baktatott. Most újabb lecke következett, és Jeromos öt perc alatt megtanulta, hogy Kapitány azt kívánja: maradjon a pokrócban, minden rendben van, s Kapitány fel-alá járkál, és mindig a közelében lesz.

Négykor a kormányos vette át a fedélzetet.

- Harminc mérföldet levágott - mondta neki Van Horn. - De most megint elül a szél. Partközelen figyeljen a szélrohamokra. Jobb lesz lerakni a felhúzó köteleket a fedélzetre, és melléjük állítani az öröket. Persze aludni fognak, de aludjanak a köteleken meg a vitorlákon.

Jeromos arra ébredt, hogy Kapitány bebújik a takaró alá, és mintha csak régi szokásuk volna, összegömbölyödött gazdája karja és oldala között, boldogan szippantott egyet, hüvös kis nyelvvel csókot adott, s amikor Kapitány simogatóan hozzászorította az arcát, álomba szenderült.

Fél órával később Jeromos kutyaesze úgy találta, hogy érkezett a világvége. Arra ébredt, hogy Kapitány hatalmas ugrással felpattant, s ettől a takaró jobbra, Jeromos meg balra repült. Az Arangi fedélzete fallá vált, amelyen Jeromos lefelé csúszott a bömbölő sötétségben. Minden kötél és vitorla bongott és sivített a szélroham vad súlya alatt.

- A főkötelekhez! Ugorjatok! - hallotta Kapitány hangos kiáltását; s hallotta a csigakereken átfutó főkötél magas hangú csikorgását, mert Van Horn kioldotta a csomókat a sötétben, s egyszer átcsapta a kötelet a hajócölöpön, úgy engedte lazára, égő tenyerén át.

Ezzel együtt sok más zaj: matrózok rikoltása és Borckman kiáltásai rezegették Jeromos dobhártyáját, s közben ő maga még mindig lefelé csúszott új és ingatag világának fedélzetén. De nem vágódott neki a korlátnak, amelyen összetörhettek volna gyenge bordái. Ehelyett az elárasztott korláton sápadtan foszforeszkáló fényzőnnel beömlő meleg tengervíz fogta fel puhán esését. Úszni kezdett, s belekeveredett a vontatókötelek halmazába.

És úszott, nem azért, hogy megmentse életét, nem a halálfélelem ösztökélésére. Agyában csak egyetlen gondolat volt. *Hol van Kapitány?* Nem mintha arra gondolt volna, hogy megpróbálja megmenteni Kapitányt, sem arra, hogy segítségére lesz. A szerető szív hajt mindig a szeretett felé. Mint ahogy az anya igyekszik magához venni csecsemőjét a szerencsétlenségben, a haladkló görög visszaemlékszik a drága Argosra, a katonák asszonyuk nevével ajkukon hálnak meg a harcmezőn, úgy sóvárgott Jeromos ebben a világomlásban Kapitány után.

A szélvihar éppoly hirtelen elállt, amilyen hirtelen jött. Az Arangi egy szökkenéssel egyenesbe állt, s Jeromos ott maradt megfenekelve a jobb oldali vízkieresztőkben. Átkocogott az egyenes fedélzeten Kapitányhoz, aki széles terpeszállásban, egyenes derékkal még mindig kezében tartotta a főkötél csavarulatát, és ezt kiáltotta:

- A kirelejzumát! Szél elmenni! Eső nem jönni!

Megérezte csupasz lábikráján Jeromos hűvös orrát, hallotta a kutya örömteli szimatolását, lehajolt hozzá, és megsimogatta. Nem látott a sötétben, de szívét felmelegítette az a tudat, hogy Jeromos biztosan csóválja a farkát.

A megrémült fiúk közül sokan összegyűltek a fedélzeten, és panaszos, siránkozó hangjuk olyan volt, mint a felgallyazott madarak álmos neszezése. Borckman odajött, és Van Horn mellette állt, s mindketten izgatott hangulatban, a rossz előérzet feszültségével igyekeztek áthatolni tekintetükkel a körülfogó sötétségen, fülük pedig lázasan figyelte a vízi és légi elemek üzenetét.

- Hol az eső? - kérdezte Borckman ingerlékenyen. - Mindig a szél az első, aztán jön az eső, és megöli a szelet. Nincs eső.

Van Horn még mindig figyelt, hallgatózott és nem felelt.

Jeromos megérezte a két ember aggodalmát, s ő is résen állt. Hűvös orrát Kapitány lábához szorította, s nyelvének rózsás csókja a tengervíz sós ízével töltötte el a száját.

Kapitány hirtelen lehajolt, gyorsan és nyersen belegöngyölte Jeromost a takaróba, és a hátsó árbc mögött megerősített két yamgyökeres zsák közé, egy üregbe dugta. Még valami eszébe jutott, és egy darab zsinórral megkötötte a takarót úgy, hogy Jeromos mintegy zsákba volt kötve.

Alig végzett ezzel, a farvitorla máris átzúdult fölöttük, a csúcsvitorlák hirtelen mennydörögve kidagadtak, és a nagy fővitorla, kihasználva mindazt a teret, amit Van Horn a keresztárbcnak adott azzal, hogy kiengedte a kötelet, átlendült a másik oldalra, s feszesre rántotta az alattságot, akkora reccsenéssel, hogy a hajó beleremegett, és vadul balra dőlt. Ez a második roham ellenkező irányból jött, és erősebb volt az elsőnél.

Jeromos hallotta, hogy Kapitány hangosan kiált először a kormányosnak: „A főfelhúzó kötelekhez! Letekerni! Majd én ellátom a csigákat”; azután néhány matróznak: „Batto! te izé, meglazítani, farvitorla alattság, gyorsan izé! Ranga! te, izé, elengedni, farvitorlakötél!”

Ekkor Van Hornt lavina sodorta le lábáról, a hazatérőké, akik elárasztották a fedélzetet az első szélroham után. A vonagló tömeg, amelynek ő is része volt, lecsúszott a tenger színe alá merült bal oldali korlát szögesdrótjáiig.

Jeromos olyan biztonságban volt a maga zugában, hogy nem gurult le. De észrevette, hogy már nem harsannak fel Kapitány parancsai, és néhány másodperccel később meghallotta átkozódását a szögesdrót felől, erre élesen csaholni kezdett, és eszeveszetten tépte, kaparta a takarót, hogy kiszabaduljon. Valami történt Kapitánnyal. Ezt tudta. Csupán ennyit tudott, mert önmagára nem gondolt az összeomló világ zűrzavarában.

De felhagyott a csaholással, s egy új hangra figyelt - kiáltozással és ordítással kísért, mennydörgő vitorlacsapkodásra. Veszedelmet sejtett benne, de rosszul sejtette, mert nem tudta, hogy a fővitorlát engedik le a csigákon, miután Kapitány elvágta törével a keresztárbockötelet.

A pokoli lárma nőtt, s ő is csatlakozott hozzá ugatásával, míg egy tapogató kezét nem érzett kívül a takarón. Elhallgatott és szimatolt. Nem, nem Kapitány az. Újból szimatolt, és felismerte a tettet. Lerumie volt, az a fekete, akit előző reggel szeme láttára rántott le Briggi, s aki kis ideje belerúgott a csonka farkába, s aki alig egy hete kővel dobálta meg Terence-et.

A zsinórt széthúzták, és Lerumie ujjai a takarón belül tapogatóztak utána. Jeromos a lehető leggonoszabban morgott. Ez szentségtörés. Ő, a fehér ember kutyája, tabu minden feketének. Korán megtanulta azt a törvényt, hogy néger nem nyúlhat a fehér istenek kutyájához. A merő gonoszság Lerumie azonban e percben, amikor körülöttük recseg-ropog a világ, meg meri őt érinteni.

Amikor az ujjak megérintették, összezárta rajtuk a fogait. Aztán a fekete szabad keze olyan erővel ütötte meg, hogy összezárt fogával végigtépte az ujjak bőrét-húsát, s az ujjak kiszabadultak.

Jeromos dühöngött, mint egy kis ördög, s közben érezte, hogy nyakánál fogva felemelik, s félig megfojtva levegőbe hajtják. S amíg a levegőben repült, egyre üvöltözött dühében. A tengerbe esett és lemerült, nagy korty sós vizet szívott tüdejébe, és fuldokolva, de úszva feljött a felszínre. Az úszás egyike volt azoknak a dolgoknak, amiken nem kellett töprengenie. Sose kellett úszni tanulnia, mint ahogy lélegzeni sem tanult. A járását valójában meg kellett tanulnia; de az úszás magától értetődő dolog volt.

Körülötte süvített a szél. Röpködő tajtékat vágott a szájába, orrába, szemébe, s a víz marta és megvakította. A lélegzetért való küszködésben ő, aki nem ismerte a tenger fortélyait, magasan a levegőbe emelte orrát, hogy kiszabaduljon a hömpölygő árból. Ennek eredményeképpen elmozdult a vízszintes helyzetből, köpülő lába nem tartotta többé fenn, és ő függőlegesen alámerült. Újból a felszínre emelkedett, s légcsővét még jobban előntötte a fojtogató, sós víz. Ezúttal minden számítás nélkül, csupán a legkisebb ellenállás irányában mozogva - ez volt neki a legkényelmesebb - kinyúlt a vízben, és tovább úszott, hogy vízszintesen maradjon.

A szélroham kidühöngte magát, s a sötétségen át hallotta a félig leengedett fővitorla csattogását, a matrózok éles hangját, Borckman káromkodását, és mindegyiken túlharsogva Kapitány kiabálását:

- Fogni meg, vitorla, ti, izé, fiúk! Tartani! Lehúzni erős, izé! Főköttél jönni le két csiga! Ugorjatok! a fene egyen meg, ugorjatok!

Hatodik fejezet

Mikor Jeromos felismerte Kapitány hangját a hűvös és fodrozódó tengerben, amely a szél enyhültével csapkodni kezdett, evickélés közben sóváran és vágyakozva felugrott, torkából beszédesen tört elő egész szeretete új gazdája iránt. De hamarosan elhalt minden hang, mert az Arangi elsodródott tőle. És azután, a sötétség magányában, a tenger emelkedő keblén, az óceánban, amelyben felismerte az örökös ellenséget, nyüszíteni és panaszosan sírni kezdett, mint egy elveszett gyermek.

Azután a homályos, ködös intuíció révén felismerte a maga gyengeségét az érzéstelen, kegyetlen tengerben, amely a homályosan sejtett szörnyűséggel, az ismeretlennel, nevezetesen a halállal fenyegetett. Ő, aki nem tudott arról az időről, mikor nem élt, nem tudta felfogni azt az időt, amikor megszűnik élni.

De a megnevezhetetlen itt volt, minden sejtjén, minden gyors idegén, egész agyi érzékenységén át figyelmeztető üzenetét süvöltötte - az érzetek teljessége az élet végső katasztrófáját jövendölte, amiről nem tudott semmit, de amiről mégis érezte, hogy a végső, legfőbb szerencsétlenség. Bár nem értette meg, mégis éppoly erősen félt tőle, mint az emberek, akiknek tudása sokkal mélyebben és szélesebben általánosít egy közönséges, négy lábú kutyáénál.

Ahogy az ember küszködik lidérces álmainak gyötrelmében, úgy küszködött Jeromos a háborgó, fojtogató, sós vízben. És nyüszített és sírt, szegény elveszett gyerek, elveszett kutyakölyök, kutyakölyök, aki csak fél éve élt ebben az örömmel és szenvedéssel teli, szép világban. *És Kapitányt akarta.* Kapitány isten volt.

Mikor elmúlt a szél dühe, s a trópusi eső felhőszakadása alázódult, az Arangi fővitorlája lebocsátása után megnyugodott, s a fedélzeten a sötétben Van Horn és Borckman egymás felé imbolyogtak.

- Kettős szélroham - mondta Van Horn. - Jobbról is, balról is elkapott.
- Alighanem felibe szakadt, mielőtt elkapott volna - bólogatott a kormányos.
- És a második felire tartogatta az egész esőt.

Van Horn káromkodva abbahagyta.

- Hé! Mi van nálad, izé, fiú! - kiáltotta a kormánykeréknél álló embernek.

Mert a hajó laposra engedett fővitorlája alatt éppen beleállt a szélbe, farvitorlája lekornyadt, és csúcsvitorlái kiduzzadtak a másik oldalon. Az Arangi kezdett visszafelé haladni, nagyjából azon az úton, amelyet épp most tett meg. És ez azt jelentette, hogy a tengerben evickélő Jeromos felé tart. Így a mérlegnyelv, amelyen élete billegett, egy fekete kormányos hibájából feléje hajolt.

Van Horn az új irányban tartatta az Arangit, s nekiállította Borckmant, hogy rendezze el a fedélzetet elborító kötélgubancot, ő maga pedig lekuporodott az esőben, és összekötni készült az általa elvágott alattságot. Mikor az eső csendesedett, s dobolása a fedélzeten már nem volt olyan hangos, egy hang vontta magára figyelmét a tenger felől. Abbahagyta a munkát, úgy figyelt, s amikor megismerte Jeromos nyüszítését, tevékenységre villanyozva talpra ugrott.

- A kutya vízbe esett! - kiáltotta Borckmannak. - Vissza az ormányvitorlát szél iránt.

Egy csomó visszatérőt jobbra-balra löködve hátrarohant.

Villámgyors pillantást vetett az iránytűházra, és nagyjából betájolta azt az irányt, ahonnan Jeromos hangját hallotta.

- Fordítsd le erősen a kereket! - parancsolta a kormányzó négernek, azután a kerékhez ugrott, s maga fordította le, közben pedig hangosan ezt ismételte: - Északkelettől negyeddel keletre, északkelettől negyeddel keletre.

Visszatért az iránytűházhoz, belenézett, aztán figyelt, hátha megint hallja Jeromos sírását, és ellenőrizheti kapkodó tájolását, de hiába. Bár manőverével megállította az Arangit, tudta, hogy a szél és az áramlat hamarosan elsodorja az úszó kölyökkutyától. Odakiáltott Borckman-nak, hogy jöjjön hátra, és húzassa be a csónakot, ő pedig lesietett villanylámpájáért és a csónakiránytűért.

A hajó olyan kicsi volt, hogy egyetlen csónakját hosszú dupla kötélén maga után kellett vontatnia, s mire a kormányos behúzatta a hajófar alá, Van Horn visszaért. Nem tartóztatta fel a szögesdrót, egyik matrózt a másik után emelte át felette, és hanyatt-homlok beleejtette őket a csónakba; a vitorlatolórúdon átlendülve ő maga szállt be utoljára, s még néhány útbaigazítást adott, mikor a vontatóköteleket eloldották.

- Tegyen jelzőlámpát a fedélzetre. Tartsa a hajót egy helyben. Ne húzza fel a fővitorlát. Tegye rendbe a fedélzetet, és kösse az övcsigát a főkeresztrúdra.

Megfogta a kormánylapátot, és biztatta az evezősöket: „Vasi-vasi, jó fiú, vasi-vasi” - ez *bêche-de-mer* nyelven annyit tesz, hogy „erősen evezni”.

Kormányzás közben lámpájával a csónakiránytűre világított, hogy állandóan északkelettől egy negyeddel keletre tarthasson. Azután eszébe jutott, hogy a csónakiránytű ennél az útiránynál két egész ponttal eltér az Arangi iránytűjétől, s ennek megfelelően megváltoztatta a maga útvonalát.

Időnként leállította az evezősöket, hallgatózott, és Jeromost hívta. Körbe evezette őket, oda és visszakanyarogtak, letértek szél után és szél iránt a sötét tengernek azon a területén, ahol számítása szerint a kiskutyának lennie kellett.

- Most, ti, izé, fiúk, hallgatni tiétek fül - mondta az elsőnek. - Ha egyik izé fiú hallani kicsi kutya kiabálni, én adni, izé, fiú öt öl kalikó, kettő tíz rúd dohány.

Félóra múltán „két tíz kalikót és tíz tíz rúd dohányt” ajánlott annak a fiúnak, aki elsőnek meghallja „kicsi kutya kiabálni”.

Jeromos rossz állapotban volt. Nem szokott hozzá az úszáshoz, fojtogatta a szájába fröccsenő sós víz, s kezdett már elnehezedni, mikor először megpillantotta a kapitány lámpájának villanását. Ezt azonban nem hozta kapcsolatba Kapitánnyal, s nem törődött jobban vele, mint az égbolton feltűnő első csillagokkal. Eszébe sem jutott, hogy ez talán csillag, sem az, hogy talán nem csillag. Tovább sirt, és még jobban fojtogatta a sós víz. De amikor nagy sokára meghallotta Kapitány hangját, tüstént nekivadult. Megpróbált felállni, és mellső lábával a sötétből előtörő hangra, Kapitány hangjára támaszkodni, ahogy Kapitány lábszárára támaszkodott volna, ha Kapitány itt van. Az eredmény kétségbeejtő volt. Amint kimozdult a vízszintesből, rögtön lemerült, s új fulladási görcsrel jött a felszínre.

Ez eltartott egy kis ideig, és bár Kapitány kiáltása most is eljutott hozzá, a fojtogató kín miatt nem tudott rá válaszolni. De amikor válaszolni tudott, örvendező csaholásban tört ki. Jön Kapitány, kiveszi őt a szúrós, csípős tengerből, amely megvakítja a szemét, és gyötri a tüdejét. Kapitány igazán isten, az ő istene, és isteni hatalmával meg tudja menteni.

Hamarosan hallotta az evezők ütemes kattogását az evezővillában, s az ő ugatásának örömét visszhangozta Kapitány hangjában az öröm, ahogy folyvást bátorította őt, s közbe-közbe az evezősöket dirigálta.

- Rendben van, Jeromos, öreg fiú... Rendben, Jeromos. Rendben. - Vasi-vasi, izé, fiúk! - Jövök, Jeromos. - Vasi-vasi, mint fene. - Itt vagyunk, Jeromos. Csak keményen. Kitartás, öreg fiú, felveszünk. - Lassan... lassan, vasi.

Aztán meglepően és hirtelenül Jeromos meglátta a félhomályból előbukkanó csónakot, egészen maga mellett, a szemébe világító lámpa éles fénye elvakította, és örömeiben csaholva is megérezte és megismerte Kapitány kezét, amely laza nyakbőrénél fogva a levegőbe emelte.

Nedvesen, csuromvizesen érkezett Kapitány eső áztatta mellére, farka eszeveszetten csapkodta Kapitány ölelő karját, teste vonaglott, nyelve bolondul összenyálazta Kapitány állát, száját, arcát és orrát. És Kapitány nem tudta, hogy ő maga is csuromvíz, és hogy a nedvesség és izgalom meggyorsította és kiváltotta benne a visszatérő malária első rohamát. Csak azt tudta, hogy a kölyökkutya, amelyet csak az elmúlt reggel kapott, biztonságban, a karjai között van.

A legénység nekifeszült az evezőknek, ő pedig karja és oldala közé szorította a kormánylapátot, úgy kormányozott, hogy másik karjában tarthassa Jeromost.

- Te kis gazember - duruzsolta, és csak duruzsolt, újra meg újra: - Te kis gazember.

És Jeromos nyelvcsókokkal, nyüsztéssel és sírással válaszolt, ahogy az elveszett gyerekek szoktak közvetlenül azután, hogy megtalálták őket. És erősen didergett. De nem a hideg miatt, hanem túlfeszített, érzékeny idegei miatt.

Mikor újból a hajón voltak, Van Horn előadta nézeteit a kormányosnak.

- A kiskutya nem sétált bele bambán a tengerbe. A hullám se vitte el, szorosan belekötöttem a takaróba.

Odébb sétált a matrózok és a fedélzetre verődött hatvan hazatérő néger között, és lámpájával rávilágított a takaróra, amely még mindig a yamos zsákon feküdt.

- Itt a bizonyíték. A zsinórt elvágta. A csomó még rajta van. Melyik nigger tehette?

Végignézett a fekete arcok gyűrűjén, rájuk világított a lámpával, s olyan nagy volt szemében a vád és harag, hogy mindenki lehajtotta előtte a fejét, vagy félrenézett.

- Csak tudna beszélni a kiskutya - panaszkodott. - Ő megmondaná, ki tette.

Hirtelen lehajolt Jeromoshoz, aki egészen lábaihoz furakodott, olyan közel, hogy nedves mellső lába Kapitány csupasz lábfején nyugodott.

- Te ismered, Jeromos, te ismered a fekete izé fiút - mondta gyorsan és izgató szókkal, s keze kérdő köröket írt le a feketék felé.

Jeromos abban a pillanatban csupa élénkség lett, ugrándozni kezdett, és sóvár, kurta vakkantásokkal ugatott.

- Biztosra veszem, hogy a kutya el tudna vezetni hozzá - közölte Van Horn a kormányossal. - Rajta, Jeromos, keresd meg, csípd meg, rántsd le. Hol van, Jeromos? Keresd meg. Keresd meg.

Jeromos csak annyit értett, hogy Kapitány kíván valamit. Meg kell találni azt a valamit, amit Kapitány kíván, s ő sóváran akart szolgálni. Céltalanul és buzgón szaladgált ide-oda egy ideig, és Kapitány biztató kiáltásai csak fokozták izgalmát. Aztán feltámadt benne egy gondolat,

és pedig nagyon határozott gondolat. A négerek köre kinyílt, s utat engedett neki, mikor a hajó jobb oldalán előrerohant a ládák szorosan lekötött rakásához. Bedugta orrát a nyílásba, ahol a vadkutya vackolt, és szimatolt. Igen, a vadkutya benn van. Nemcsak a szagát érezte, hanem fenyegető morgását is hallotta.

Kérdően nézett Kapitányra. Azt akarja tőle Kapitány, hogy menjen be a vadkutya után? De Kapitány nevetett, és integetett a kezével, hogy máshol, valami mást keressen.

Arrébb futott, s beszimatolt azokra a helyekre, ahol tapasztalata szerint svábbogarak és patkányok lehetnek. De hamarosan megvilágosodott előtte, hogy Kapitány nem ilyesmit kutat. Szívét vadul szorongatta a vágy, hogy szolgálatot tehessen, és határozott szándék nélkül szaglászni kezdte a feketék lába szárát.

Kapitány erre még élénkebben buzdította, és ettől Jeromos szinte megvadult. Ez az. A lábuk révén azonosítani kell a matrózokat és a visszatérő fiúkat. Sietve dologhoz látott, ment egyik négertől a másikig, míg Lerumie-hoz nem ért.

És ekkor elfeledte, hogy Kapitány kíván tőle valamit. Csak azt tudta, hogy Lerumie sértette meg az ő szent személyének tabuját, Lerumie nyúlt hozzá, és ő dobta bele a tengerbe.

A düh kiáltásával, villogó fehér fogakkal, kurta nyaka szőrét felborzolva ugrott neki a feketének. Lerumie végigmenekült a fedélzeten, és Jeromos a négerek nagy multságára üldözőbe vette. Körbe-körbe kerülve a fedélzeten többször sikerült végigkarcolnia fogával a menekülő lábikráját. Akkor Lerumie fölmászott a főkötelzetre, s otthagya maga alatt a fedélzeten a tehetetlenül dühöngő Jeromost.

E pont körül gyűltek össze a feketék félkörben, tiszteletteljes távolságban, Van Horn pedig elől, Jeromos mellett állt. Villanylámpáját a kötelzetbe kapaszkodó feketére irányította, s látta a hosszú, párhuzamos karcolásokat a kezén, amely megtámadta Jeromos takaróját. Jelentősegteljesen megmutatta őket Borckmannak, aki a körön kívül állt, hogy egyetlen fekete se kerülhessen a háta mögé.

Kapitány felvette Jeromost, és csillapította haragját:

- Derék gyerek vagy, Jeromos. Otthagytad rajta a fogad nyomát. Te aztán kutya vagy, vitéz férfi kutya.

Visszafordult a kötelzetbe kapaszkodó Lerumie-hez, rávilágított, s hangja nyers és fagyos volt, mikor megszólította.

- Mi lenne név neked, izé, fiú? - kérdezte.

- Én, izé, Lerumie - hangzott a csipogó, reszkető válasz.

- Te jönni Pennduffryn?

- Én jönni Meringe.

Van Horn kapitány a kölyökkutyát dédelgetve, egy ideig viaskodott magában. Végül is, Lerumie visszatérő fiú. Egy nap, legfeljebb két nap múlva partra teszi, és megszabadul tőle.

- Szavamra - szónokolta -, én dühös neked. Én dühös nagyon, izé, neked. És dühös rengeteg neked. Mi a fene, te izé, fiú, tenni kicsi enyém kutya menni vízbe?

Lerumie nem tudott válaszolni. Tehetetlenül forgatta szemgolyóját, s elkészült rá, hogy olyan korbácsot kap, amelyet régi, keserű tapasztalatai szerint a fehér emberek osztogatni szoktak.

Van Horn kapitány megismételte a kérdést, és a fekete megint csak tehetetlenül forgatta a szemét.

- Én egy szóra megrakni téged, mint a kétfenekű dob - gyötörte a kapitány. - Most én adni neked igen erős, izé, nagy beszéd. Te nézni tied szemed még egyszer enyém izé kutya, én megrakni téged, mint a kétfenekű dob, míg megrepedezni. Érteni?

- Én érteni - felelte panaszosan Lerumie, s az epizód véget ért.

A hazatérők lementek aludni a nagy kabinba. Borckman és a legénység felhúzta a fővitorlát, és útjára indította az Arangit. És Kapitány egy lentről hozott száraz takaró alatt lefeküdt aludni Jeromossal, aki megbújt karja gödrében, és fejét a vállára fektette.

Hetedik fejezet

Reggel hétkor, amikor Kapitány kigöngyölte a takaróból, és felkelt, Jeromos úgy ünnepelte meg az új napot, hogy bekergette a vadkutyát a lyukába, és kuncogást csalt ki a fedélzeten lévő feketékből, mert morogva és fogvillogtatva jó pár méterre kitérítette útjából Lerumie-t, és maga vette birtokába a fedélzetet.

Együtt reggelizett Kapitánnyal, aki evés helyett ötven szem, cigarettapapírba burkolt kinint öblített le egy csésze kávéval, s arról panaszkodott a kormányosnak, hogy takarók alá kell bújni és kiizzadnia a lázrohamot. Bár a hideg rázta, és foga már vacogott, pedig az égető nap bodros páragomolyagokban szívta fel a fedélzetdeszkákról a nedvességet, Van Horn mégis karjába ölelte Jeromost, és elnevezte hercegnek, hercegecskének, királynak és királyfinak.

Mert Van Horn gyakran hallotta Tom Haggin beszámolóit Jeromos pedigréjéről, szódás whisky mellett, mikor a veszett nagy meleg miatt nem lehetett lefeküdni. És a pedigré olyan királyi vérről tanúskodott, amilyenről csak tanúskodhat egy ír terrier esetében, akinek családja az ős ír farkaskutyával kezdődik - ezt alakította át és véglegesítette az ember alig két ember-nemzedék alatt.

Ott volt Terence, a Nagyszerű - ő Van Horn emlékezete szerint az amerikai születésű Milton Droleentől és County Antrim Királynőjétől, Breda Muddlertől származott, ettől a királyi szukától, aki mint a származási könyvek minden ismerője tudja, egészen a szinte legendai Spudsig vezetői vissza családfáját, s közben sehol sincs holmi kéjes enyelgés fekete-barna Killeny Fiúkkal és pedigrélen welsziakkal. És nem viszi-e vissza Briggi a családfáját Erinig, a faj anyjáig és csillagáig, hosszú soron át Breda Mixeren keresztül, aki Breda Muddlernek is őse volt? Nem hagyható ki a fejedelmi családfából a megelőző ős, Moya Doolen sem.

Így hát Jeromos, szeretett istene karjaiban, átélte a kölcsönös szeretet szédületét, bár nem sokat értett az ilyen kifejezésekből, mint „királyfi”, „királyok fia”, csak annyit, hogy éppúgy szeretet van bennük, mint ahogy Lerumie sziszegő hangjaiban gyűlölet van. Egyet tudott Jeromos, anélkül hogy e tudásról tudott volna: a néhány óra alatt, amit Kapitánnyal töltött, jobban megszerette őt, mint Derbyt és Bobot, a két fehér istent, akit Haggin úron kívül még ismert. Nem volt tudatos benne. Ő csak szeretett, szíve irányította tetteit, vagy feje, vagy az a szervi vagy anatómiai része, amely a „szeretnek” nevezett, titokzatos, gyönyörűségteli és csillapíthatatlan éhséget létrehozta.

Kapitány lement. Csak ment, nem törődött Jeromossal, aki puhán lépdelt a sarkában, míg el nem érték a lejárót. Kapitány azért nem törődött Jeromossal mert láz gyötörte a húsát, dermesztette a csontjait, tette fejét olyanná, mintha roppantul megdagadt volna, a láztól kóválygott üveges szeme előtt a világ, s attól lépkedett olyan gyengén és tántorogva, mint a részegek vagy a nagyon öreg emberek. És Jeromos megérezte, hogy Kapitánnyal valami baj van.

Kapitány, már félrebeszélő önkívületben, amit fel-felváltottak a fegyelem csendes pillanatai, lement a létraszerű lépcsőn, hogy lent takarók alá bújjon, s Jeromos tele vágyakozással hallgatásra fegyelmezte magát, és figyelte a lassú leereszkedést, abban a reményben, hogy Kapitány, ha leért, felnyújtja a karját, és leemeli őt. De Kapitány lelke nagyon messze járt már, nem jutott eszébe, hogy Jeromos is a világon van. Szélesre tárt karral védekezett az elesés ellen, úgy botorkált a kabinfal mentén kis fülkéjének fekvőhelye felé.

Jeromos valóban királyi vérből származott. Kiáltani szeretett volna s könyörögni, hogy vegyék le. De nem kiabált. Fegyelmezte magát, maga sem tudta, miért, de valami ködös sejtelem érezte vele, hogy Kapitányra úgy kell tekinteni, mint egy istenre, és hogy most nem lehet

Kapitányra erőszakolnia magát. Szívét gyötörte a vágyakozás, bár hangot nem hallatott, csak sóvárgott ott, a lejáró küszöbénél, és hallgatta Kapitány járásának elmosódott nesztét.

De a királyoknak és leszármazottaiknak is megvannak a korlátaik, és negyedóra múltán Jeromos nehezen állta már a hallgatást. Azzal, hogy a nyilvánvalóan nagy bajban lévő Kapitány lement, Jeromos napjának fénye kialudt. Becserkelhette volna a vadkutyát, de erre semmi sem ösztökélte. Lerumie zavartalanul ment el mellette, bár Jeromos tudta, hogy zsarnokoskodhatna rajta, és félrezavarhatná útjából. A szárazföld ezernyi illata ütötte meg az orrát, de nem figyelt rájuk. Még a már elnyugodva ringó Arangi csapkodó, ki-kiduzzadó fővitorlája sem váltotta ki belőle kihívó pillantását.

Éppen mikor már didergetően parancsoló volt benne a kívánság, hogy hirtelen leüljön, az égboltra emelje orrát, és hangot adjon a szívét marcangoló bánatnak, eszébe jutott egy ötlet. Nem lehet megmagyarázni, honnan jött ez az ötlet. Éppúgy nem lehet megmagyarázni, mint ahogy az ember sem tudja megmagyarázni, miért választja ma a zöldborsót, s utasítja el a zöldbabot, holott tegnap éppen zöldbabot volt kedve választani, s a zöldborsót utasította el. Éppen úgy nem lehet megmagyarázni, mint ahogy egy bíró, aki ítéletet hoz egy bűnöző felett, és nyolcévi börtönt mér rá az öt vagy kilenc év helyett, nem tudja megmagyarázni, miért döntött határozottan a nyolc év, mint az igazságos, megfelelő büntetés mellett, hiszen mindhárom idő egyszerre merült fel agyában. Mivel még a félisten emberi lények sem tudnak a gondolat keletkezésének és a választás tudatukban gondolatként jelentkező parancsának rejtélyébe behatolni, nem várható egy kutyától, hogy ismerje azoknak a gondolatoknak miértjét, amelyek határozott céllal határozott cselekvésre ösztönzik.

Ez volt a helyzet Jeromossal is. Éppen mikor úgy érezte, tüstént vonítania kell, tudatára ébredt, hogy a gondolat, egy egész más gondolat ott van egész kényszerítő erejével gyors gondolkodásának legközepén. Mint a bábu a zsinórokon, úgy engedelmeskedett a gondolatnak, s azonnal elindult a fedélzeten hátrafelé, megkeresni a kormányost.

Borckmanhoz akart folyamodni. Borckman is kétlábú fehér isten. Könnyen le tudja őt emelni a meredek létrán, amely néki segítség nélkül tabu, s e tabu megsértése szerencsétlenséggel terhes. De Borckmanból hiányzott a szeretet lényege, vagyis a megértés. Azonkívül is el volt foglalva. Amellett, hogy felügyelt az Arangi előkészületeire: elrendezte a vitorlákat, parancsokat adott a kormányozó feketéknek, és ellenőrizte a fedélzetmosó és réztisztító matrózok munkáját, állandóan kortyolgatott a kapitánytól lopott whiskyből, amelyet egy üvegben két lekötött yamzsák közti üregbe rejtett, a hátsó árboc mögé.

Borckman éppen kortyintani készült egyet, miután keményen megfenyegette a kormánynál álló feketét, hogy ronggyá veri és miszlikké pofozza rossz kormányzásáért, mikor Jeromos megjelent, s elállta előtte a vágyaihoz vezető utat. De Jeromos nem úgy állta el előtte az utat, ahogy például Lerumie előtt elállta volna. Nem vicsorgatta a fogát, nem borzolta nyaka szőrét. Ehelyett csupa engesztelés és kérés volt, csupa lágy könyörgés egész lénye, amelytől ugyan megtagadtatott a beszélőképesség, mégis megérthette mondanivalóját a farkcsóválástól és oldalriszálástól kezdve a hátrahúzott fülekig és csaknem beszélő szemekig bárki fogékony és figyelő ember.

De Borckman csak az állatvilágnak egy négylábú teremtményét látta maga előtt, s gögös durvaságában állatibbnak hitte magánál. A közlésvággal teli gyengéd könyörgést árasztó puha kölyökkutya kedves képét fátyol takarta el a tekintete elől. Ő csak egy félretaszítandó, négylábú állatot látott a lába előtt, mikor ő, a fejedelmi, kétlábú lény az üveg felé megy, amelytől rovarok mászkálnak az agyában, s amelytől azt álmodja, hogy herceg, nem paraszt, hogy ura az anyagnak, nem a rabszolgája.

És félre is taszította Jeromost csupasz lábának durva rúgásával, éppoly nyersen és érzés nélkül, ahogy a lélektelen hullámverés nekivágódik az érzéketlen parti sziklakiszögellésnek. Jeromos csaknem elesett a csúszós fedélzeten, de visszanyerte egyensúlyát, és mozdulatlanul, csendben nézett a fehér istenre, aki ilyen fennhéjázóan bánt vele. A hitványság és méltánytalanság nem váltott ki Jeromosból morgó, megtorlással való fenyegetést, ahogy Lerumie-nak vagy bármelyik feketének felelt volna. Agyában sem támadt fel a megtorlás gondolata. Ez itt nem Lerumie volt. Ez felsőbbrendű isten volt, mint akiket ismert. Csak a fájdalmat érezte, azt, amit a hirtelen kezű, vagy szeretetlen anya ütése nyomán a gyerek érez. A fájdalomba nehezítés is vegyült. Élesen érezte, hogy kétféle gorombaság van. A szeretet kedves gorombasága, például mikor Kapitány megmarkolja az állát, rázza, míg a foga csattog, azután ellöki, s mégis félreérthetetlenül hívogatja, hogy jöjjön vissza, és rázassa meg újra magát. Az ilyen gorombaság Jeromosnak a mennyországot jelentette.

Benne volt a bizalmas kapcsolat a szeretett istennel, akinek ily módon támadt kedve kifejezni viszonzszeretét.

De Borckman gorombasága más volt, a gorombaság másik fajtája, amit nem töltött meg meleg érzés, s nem hatotta át szívbeli szeretet. Jeromos nem értette egészen, de érezte a különbséget, és neheztelt a komizságért és méltatlanságért, anélkül, hogy azt tettekben is kifejezte volna. Így hát, miután egyensúlyát visszanyerte, csak állt, és józanul figyelt, bár sehogy se tudta megérteni a kormányost, aki az ég felé fordította az üveg fenekét, száját az üveg szájára helyezte, s torka nyeldekelve mozgott és kortyolt. És józanul nézte tovább a kormányost, mikor az hátrament, és azzal fenyegetőzött, hogy kiveri az *Énekek énekét* és az Ótestamentum többi részét a feketéből, akinek éppoly alázatosan szelíd és engesztelő volt fehér fogú mosolya, mint az imént a könyörgő Jeromosé.

Jeromos otthagya a szeretetlen és értetlen istent, visszabaktatott a lejáróhoz, s vágyakozva fordította fejét a küszöb fölött abba az irányba, amerre Kapitányt eltűnni látta. Az a vágy, az a kínos inger gyötörte tudatát, hogy Kapitánnyal legyen, aki nincs rendben, aki bajban van. Kapitányt akarta. Vele akart lenni, elsősorban és világosan, mert szerette, másodsorban és homályosan, mert talán szolgálatára lehet. És Kapitányra várva, tehetetlenségében és a világ dolgaiban való ifjú járatlanságában nyüzgítve és sírva kiáltotta szét érzelmeit a lejáróküszöb fölött, s túl tiszta és egyenes volt bánatában, hogysem a fedélzeten és odalenn gúnyolódó és nevető niggerek elleni dührohammal másra terelje figyelmét.

A küszöb tetejétől több mint két méterre volt a kabinpadló. Jeromos alig néhány órája felkapaszkodott a meredek lépcsőn, de lemászni lehetetlenség volt, s ezt tudta. És végül mégis nekimerészkedett. Oly parancsolóan ösztökélte a szíve, hogy Kapitányhoz jusson bármi áron, olyan világosan felfogta, hogy fejjel lefelé, kapaszkodó lábak és mancsok, leereszkedésre alkalmas izmok nélkül nem tud lemászni a lépcsőn, hogy meg sem próbálta. Előre és lefelé vetődött, nagyszerű, szerető, hősies ugrással. Tudta, hogy életfontosságú tabut szeg meg, éppoly életfontosságút, mintha a meringe-i lagúnába ugrana, ahol a szörnyű krokodilok úszkálnak. A nagy szeretet mindig ki tudja fejezni magát áldozattal és önfeláldozással. És kisebb okért nem, csak a szeretetért vállalkozhatott Jeromos az ugrásra.

Oldalára és fejére esett. Az egyik ütés elállította a lélegzetét, a másik elkábította. Még oldalán fekve, remegve, öntudatlanul is gyorsan és görcsösen mozgatta a lábát, mintha előre akarna futni Kapitányhoz. A négerek nézték és nevettek, és amikor Jeromos már nem remegett, és nem kapált a lábával, csak nevettek tovább. Barbárságban születtek, egész életüket barbárságban töltötték, mást nem is ismertek, s humorérzékük ennek megfelelően barbár volt. Nekik az elkábult és alkalmasint kimúlt kölyökkutya pukkasztóan mulatságos eseményt jelentett.

Csak a negyedik perc eltelte után tette képessé Jeromost a visszatérő öntudat, hogy feltápáskodjon, és szélesre terpesztett lábbal, kóválygó tekintettel alkalmazkodjék az Arangi bukducsolásához. De az öntudat első felvillanásával makacsul visszatért az a gondolat, hogy el kell jutnia Kapitányhoz. A feketék? Azok aggodalmában, nyugtalanságában és szeretetében nem számítottak. Nem vette tudomásul a kuncogó, vigyorgó, csúfolódó fekete fiúkat, akik örömet megölték és megették volna ezt az idomítás során rendkívül alkalmas négerfogónak bizonyuló kölyökkutyát, ha nem áll a nagy izé fehér gazda rettentő védelme alatt. Egyetlen fejfördítés, egyetlen szempillantás nélkül, arisztokratikusan kimutatva előttük saját jelentéktelenségüket, baktatott előre Jeromos a kabinon keresztül a fülkébe, ahol Kapitány félrebeszélte fekvőhelyén.

Jeromosnak sosem volt maláriája, és nem értette a dolgot. De szíve mélyén érezte, hogy Kapitány bajban van. Kapitány nem ismerte fel őt még akkor sem, mikor az ágyra ugrott, keresztül-mászott Kapitány fűjtató mellkasán, és lenyalta arcáról a láz fanyar verejtékét. Ehelyett Kapitány vadul csapkodó karja elsöpörte, és hevesen nekivágta a fekvőhely oldalának.

Ez a gorombaság nem a szeretet gorombasága volt. Se Borckman gorombasága, aki lábbal rúgta el. Ez a gorombaság hozzátartozott Kapitány bajához. Jeromos nem okoskodta ki ezt a következtetést. De hajszálra úgy viselkedett, mintha kiokoskodta volna. Valóban, a világ egyik legárnyaltabb nyelvének elégtelensége folytán csak azt lehet mondani, hogy Jeromos *megérezte*, mennyire más ez a durvaság.

Felült, éppen az egyik nyugtalan, csapkodó kar ütőtávolságán kívül, szeretett volna közelebb menni, s újra megnyalni arcát az istennek, aki nem ismeri meg őt, és aki - ezt jól tudta - szereti őt; és remegve osztotta meg és szenvedte végig Kapitány minden baját.

- Ej, Clancey - hadarászta Kapitány -, pazar munka ez a mai, és nincs brigád, aki jobban rendbe tudná hozni a vezetők... A hármás emelőt, Clancey. Tedd be az eleje alá. - És mikor lidércnyomásának kísértetei átalakultak: - Csitt, drágám, hogy beszélhetsz így apuval, azt magyarázod, hogyan kell megfésülni azt a drága aranyhajadat. Mintha nem tudnám, pedig két éve én fésülöm, jobban, mint anyád, drágám, jobban, mint anyád. Aranyérmes első helyezett vagyok ám én az én édes kislányom édes hajának fésülésében... Hogy elfordult. Eresszéték meg hátul a kormánykereket! Ormányvitorlát és első sudárvitorlákat! Most telibe kapja! Milyen jól telibe! Úgy megy vele, mint a mesehajó, de mesehajó is ez... Egy kicsit megemelem a legnagyobb tétig. Blackey, ha annyit fizetsz, hogy láthasd a lapomat, amennyit én fizetek, hogy a tiedet lássam, hát lapot látsz ám, hidd el nekem.

És az összefüggéstelen emlékek zagyvaléka így kapott hangot Kapitány ajkán, miközben teste hánykolódott, s karja csapkodott, Jeromos pedig, a fekvőhely oldalához lapulva gyászolt, és kesergett bánatában és szomorúságában, hogy nem képes segíteni. Az események fölülmúlták erejét. Éppoly keveset tudott a póker figuráiról, mint a hajó vezetéséről, New York-i villamoskocsi-balesetek rendbehozataláról, vagy arról, mit jelent a szeretett lánygyermek hosszú szőke hajának fésülése egy harlemi lakásban.

- Mind a kettő meghalt - mondta Kapitány a lázalom váltakozásában. Nyugodtan mondta, mintha az időt közölné, azután feljajdult: - De ó, azok az édes, édes aranycöfkék!

Egy ideig mozdulatlanul feküdt, és úgy zokogott, majd megszakadt a szíve. Ez volt Jeromos ideje. Bemászott a csapkodó kar belső oldalára, odafészkelődött Kapitány oldalához, hűvös orra éppen csak hozzáért Kapitány arcához, s érezte, hogy a kar rákulesolódik és megszorítja. Kapitány keze csuklóból meghajlott, s védően megsimogatta őt, és selymes testének meleg érintése megváltoztatta Kapitány beteg álmait, mert hűvösen, keserűen és baljóslatúan ezt motyogta: „Amelyik nigger csak a szemét is ráveti erre a kiskutyára...”

Nyolcadik fejezet

Fél óra múlva Van Hornról patakokban folyt a veríték, s mutatta, hogy megtört a malária-roham. Nagy fizikai megkönnyebbülést jelentett ez, s agyáról elhúzódott a lázalmok utolsó ködfátyola is. De a bénaságig gyenge volt, s miután lelökte a takarókat, és megismerte Jeromost, üdítő, természetes álomba zuhant.

Csak két óra múlva ébredt fel, akkor elindult a fedélzetre. A lépcsőn fele úton feltette Jeromost a fedélzetre, és visszament fülkéjébe egy otffelejtt üveg kininért. De nem tért vissza tüstént Jeromoshoz. Szeme megakadt a Borckman ágya alatti hosszú fiókon. A fagomb, amely becsukta, eltűnt, a fiók messze kilógott, s olyan szögbe fordult, hogy beszorult, s nem tudott leesni a földre. Az ügy komoly volt. Van Horn nem nagyon kételkedett abban, hogy ha a fiók előző este a szélrohamban leesik a padlóra, nem marad meg az Arangi, sem a fedélzetén lévő nyolcvan lélek. Mert a fiók tele volt dinamitrudak, gyutacsdobozok, gyújtózsínór-tekercek, ólomnehézek, vasszerszámok és egy csomó revolver- és pisztolytöltényes doboz összevissza halmazával. Elrakta és elrendezte a különböző tárgyakat, és egy csavarhúzó meg egy hosszabb csavar segítségével visszaerősítette a fagombot.

Ezalatt Jeromosnak új s nem a legkellemesebb kaland jutott osztályrészül. Míg Kapitány visszatérésére várt, véletlenül észrevette a vadkuttyát, amely szemtelenül heverészett a fedélzeten, pár méterre a ládák közt elfoglalt vackától. Jeromos mereven lelapulva tüstént elindult becserkelni. Biztosnak látszott a siker, mert a vadkutya látnivalóan aludt.

Ebben a pillanatban a kormányos, aki két istenlábán előlről a yamzsákok közé elrejtett üveg irányába tartott, meglehetősen nyers hangon odakiáltott: „Jeromos!” Jeromos lesunyta mogyoróforma fülét, és farkát csóválta tudomásulvételképpen, de kimutatta azt a szándékát, hogy tovább cserkeljen ellenségére. És a kormányos hangjára a vadkutya gyorsan felpattant, szemét Jeromos felé villantotta, aztán üregébe szökkent, ott tüstént megfordult, fogvicsorogva kidugta a fejét, és diadalmas-megvetően morgott.

Miután a kormányos figyelmetlensége megfosztotta zsákmányától, Jeromos visszaügetett a lejárati ajtajához, hogy Kapitányt várja. De Borckman, akinek agya, hála a sok kortyingatásnak, alaposan bizsergett, részeg emberek szokása szerint ragaszkodott kicsinyes ötletéhez. Kétszer hívta magához parancsolóan Jeromost, és Jeromos kétszer fejezte ki jóindulatúan, nyájasan lelapított fülével és farkcsóválással húzódozását. Azután vágyakozva bedugta fejét a küszöb fölött a kabinba, s leste Kapitányt.

Borckmannak eszébe jutott első gondolata, s folytatta útját az üveghez, aztán nagylelkűen az ég felé fordította a flaska fenekét. De a második gondolat, bármilyen jelentéktelen volt is, egyre piszkálta; egy ideig imbolygott, magában motyogott, azután úgy tett, mintha vizsgálgatná a csípős, friss szelet, amely kiduzzasztotta az Arangi vitorláit, és megdöntötte fedélzetét - pedig nem látott semmit -, és italpárás szemével ostobán megjátszotta a sasszemű éberséget a fekete kormányos előtt, majd a hajóközépen álló Jeromos felé tántorgott.

Jeromosnak egy kegyetlenül és fájdalmasan oldalába és vékonyába markoló kéz adta először tudtára, hogy Borckman odaért. Kínjában felvonított és megperdült. Aztán a kormányos, ahogy azt Kapitánytól játék közben látta, elkapta, és fogvacogatóan megrázta az állkapcsát, de ez a rázás egészen más volt, mint Kapitány goromba szeretetrázása. Jeromosnak rázkódott a feje, a teste, foga fájdalmasan csattogott, s Borckman a leggorombább gorombasággal ellökte egy darabon lefelé a fedélzet síkos lejtőjén.

Mármost Jeromos úr volt. A magával egyenrangúakkal s felette állókkal szemben csupa udvariasság töltötte el lelkét. Sőt, az alacsonyabb rendűekkel, például a vadkutyával szemben sem használta ki tudatosan nagyon az előnyét - túlságosan pedig sohasem. Cserkészésében és a vadkutya lerohanásában inkább józanul indulatos volt, nem basáskodó krakéler. De egy felsőbbrendű lényel, egy Borckmanhoz hasonló kétlábú, fehér istennel szemben nagyobb követelmények hárultak fegyelmezettségére, akaraterejére és primitív ösztöneinek visszafojtására. Nem akarta a kormányossal azt a játékot játszani, amit önfeledten játszott Kapitánnyal, mert nem érzett hasonló szeretetet a kormányos iránt, bármennyire kétlábú fehér isten volt is az.

És Jeromos mégis csupa nyájasság volt. Gyengén utánozta azt a szíve szerinti rohamot, amivel a játék szabályai szerint Kapitánynak szokott nekimenni. Valójában színészkedett, szerepet játszott, megpróbálta azt csinálni, amire szíve nem ösztökélte. Úgy csinált, mintha játszana, és tettetésből dühösen morgott, de ebből hiányzott a tettetés valósága.

Jóindulatúan és barátságosan csóválta a farkát, és vadul és barátságosan morgott; de a kormányos részeg megfigyelőképessége észrevette a különbséget, és homályosan felébredt benne a különbség, a színészkedés, a csalás érzete. Jeromos csalt - merő tapintatból. Borckman részegségében felismerte a csalást, anélkül hogy a mögötte megbújó jó szándéknak hitelt adott volna. Abban a pillanatban ellenségessé vált. Elfeledkezvén a maga állati mivoltáról, feltételezte, hogy az, akivel Kapitány derűs, bajtársias módján játszani igyekszik, csupán egy állat.

Elkerülhetetlen volt a vére menő harc, elsősorban nem Jeromos, hanem Borckman részéről. Borckman érezte magában az állat mélyről jövő ösztökélését, hogy mint állat, e négylábú állat urának bizonyuljon. Jeromos érezte, hogy még durvábban és nyersebben markolják meg az állat és állkapcsát, és növekvő durvasággal és nyerseséggel hajítják el még távolabbra a fedélzeten, amely a súlyosabb szélrohamok hatására még jobban megdőlt, és meredek, csúszós dombbá vált.

Körmeivel eszeveszetten kapaszkodva jött fel a kevés támasztékot nyújtó meredeken; és most már nemcsak csenevészén utánozott vadsággal jött vissza, hanem az igazi vadság első fellobbanásától hajtva. De nem tudott róla. Ha egyáltalán gondolkozott, abban a hitben élt, hogy éppúgy játszik, mint Kapitánnyal szokott. Egyszerűen, kezdte érdekelni a játék, bár ez az érdeklődés gyökeresen más volt, mint a Kapitánnyal játszott játékban.

Ez alkalommal foga gyorsabban és komolyabb szándékkal villant az állat markoló kéz felé, s miután elhibázta, a kormányos keményebben markolta meg, s messzebb lökte el a sima lejtőn, mint eddig. Mialatt visszafele kapaszkodott, lassan elöntötte a düh, bár nem tudott róla. De a kormányos, aki ember volt, ha részeg ember is, megérezte Jeromos támadásában a változást, mielőtt Jeromos még csak álmodott volna is a változásról. És nemcsak megérezte Borckman: a változás mintegy sarkantyúként vissza is hajtotta őt a primitív állatiasságba: harcban akarta maga alá gyűrni ezt a kölyökkutyát, ahogy a primitív ember, egészen más kihívásra, megharcolt volna az első alom tagjaival, melyeket a sziklák közül egy farkasodúból lopott el.

Igaz, Jeromos is vissza tudott érezni ebbe a régmúltba. Ős ősei ír farkaskutyák voltak, és jóval azelőtt, a farkaskutyák ősei farkasok. Jeromos morgásának hangszíne megváltozott. Az elfelejtett és kitörölhetetlen múlt rezgettette a hangszálait. Foga vad szándékkal villant meg, azzal a vággyal, hogy szenvedélyeire hallgatva mélyre vájja az ember kezébe. Mert Jeromos akkorra már csupa szenvedély volt. Csaknem olyan gyorsan visszalendült az ősvilág sötét, pőre nyersségébe, mint Borckman. S foga ez alkalommal talált, feltépte Borckman jobb kezén, belül, az első és második ízület között a gyenge és érzékeny húst és bőrt. Jeromos foga tūhegyes volt, és Borckman, akinek sikerült elkapnia Jeromos állkapcsát, olyan erővel

hajította el lefelé, hogy a kutya csaknem nekivágódott az Arangi kicsiny korlátjának, mielőtt karmolászó lába megállította.

És Van Horn, aki befejezte a kormányos ágya alá tolt, robbanószerekkel töltött fiók elrendezését és rendbehozatalát, ekkor mászott fel a lejáró lépcsőin, meglátta a csatát, megállt és nyugodtan nézett.

De évmilliókra nézett vissza, két eszeveszett lényre, akikről leoldódott a nemzedékek pórása, s akik visszajutottak a sarjadó élet sötétségébe, abba a korba, mikor a pirkadó értelem még nem alakította át az életek vegytanát a meggondolás lágyságával. Borckman átöröklődésének agykazamatáiban ugyanaz mocorgott, ami Jeromos átöröklődésének agykazamatáiban. Tízezer nemzedék minden eredménye és törekvése eltűnt, és mint farkas-kutya és ősember állt egymással szemben Jeromos és a kormányos. Egyikük sem látta Van Hornt, aki a lejáró fedele alatt állt, s szeme egy síkban volt a hullámtörő küszöbvel.

Jeromos Borckmant éppúgy nem tekintette többé istennek, mint magát közönséges, sima szőrű ír terriernek. Mindketten elfeledkeztek arról az évmillióról, amely gyengébben, kevésbé kitörülhetetlenül vésődött átöröklődésükbe, mint az évmilliót megelőző időszak. Jeromos nem ismerte a részegséget, de ismerte a tisztességtelenséget, és dühöngő méltatlankodással vette tudomásul. Borckman most ügyetlenül próbálta kivédeni Jeromos támadását, hibázott, s mindkét kezét gyors egymásutánban végighasították, mielőtt sikerült volna leszánkáztatnia a kölyökkutyát.

És Jeromos megint visszajött. Mint a dzsungel bármelyik rikoltó teremtménye, hisztérikusan ordított méltatlankodásában. De nem nyüsztített. És nem hunyorgott, nem lapult meg az ütésektől. Egyenesen előretört, s anélkül hogy kitért volna az ütéseknek, igyekezett fogával legyőzni és elhárítani a csapásokat. Végül oly keményen hajították el, hogy oldala fájdalmasan nekivágódott a korlátnak, és Van Horn fölkiáltott:

- Ebből elég, Borckman! Hagyjon békét a kiskutyának.

A kormányos összerezett meglepetésében, hogy megfigyelték, és megfordult. Van Horn éles, parancsoló szavai visszahívták az évmilliók távlatából. Düh eltorzította arca nevetségesen szégyenlős, helytelenítő vigyort próbált felolteni, s éppen ezt motyogta: „Csak játszottunk”, mikor Jeromos visszatért, a levegőbe ugrott, és belemélyesztette fogát a bántó kézbe.

Borckman azonnal és örülten átugrotta az évmilliókat. Rúgni próbált, s fáradságának eredményeképpen kimarjult a bokája. Összevissza hadarászott dühében és fájdalmában, és lehajolva borzasztó ütést mért oldalt Jeromos fejére és nyakára. Jeromost éppen ugrás közben érte az ütés, és elpördülve oldalt bukfacezett, mielőtt hanyatt a fedélzetre zuhant volna. Amilyen gyorsan csak tudott, feltápászkodott, és megint támadóan előrerontott, de Kapitány megállította:

- Jeromos, elég! Gyere ide!

Engedelmeskedett, de csak hallatlan erőfeszítés árán, s nyakán felborzolódott a szőr, ajka felhúzódott fogáról, úgy ment el a kormányos mellett. Most először tört ki nyüsztítés a torkán; de nem a félelem vagy fájdalom nyüsztítése, hanem a sérelemé s a töretlen harci vágyé, amit Kapitány parancsára igyekezett visszafojtani.

Kapitány kilépett a fedélzetre, felvette Jeromost, és veregette, csitítgatta, közben pedig megmondta véleményét a kormányosnak.

- Szégyellje magát, Borckman, le kellene lőni magát, vagy szétverni azt az ostoba fejét. Egy kölyökkutya, egy éppen csak elválasztott kölyökkutya. Egy pofa bagóért én magam is ellátnám a baját. A puszta gondolat! Egy kölyökkutya, egy kicsi, majdnem szopós kölyökkutya! Örülök, hogy megtépte a kezét. Megérdemelte. Remélem, vérmérgezést kap tőle. Azonfelül részeg is. Menjen, feküdjön le, és ne lássam a fedélzeten, amíg ki nem józanodott. Érti?

És Jeromos, aki messze utazott az életbe és az egész életnek világteremtő történelmébe, aki küszködve győzte le az ősidők szakadékanak iszapját a sokkal későbbi időben létrejött és lényébe szövődött szeretettel, akinek torkában az ősi harag még mindig rezgett, gyengén, mint a távolodó mennydörgés moraja, felismerte az érzések tág, meleg felfogóképességével az ő Kapitánya fenségességét és igazságosságát. Kapitány valóban isten volt, igaz és védő isten, és megfellebbezhetetlen parancsot adott a másik, kisebb istennek, aki elosont haragja elől.

Kilencedik fejezet

Jeromos és Kapitány megosztották a hosszú délutáni őrseget, s az utóbbi a vissza-visszatérő kuncogás s ilyen felkiáltások vétkébe esett: „A kirelejzumát, Jeromos, *nekem* elhiheted, hogy nem akármilyen harcos vagy, és derék kutya vagy”; „férfinak való kutya vagy, az ám, oroszlánkutya. Fogadok, nincs az az oroszlán, akitől te begyulladnál.”

És Jeromos, bár a maga nevéen kívül egyetlen szót sem értett, mégis tudta, hogy Kapitány mondatai tele vannak dicsérettel és a szeretet melegével. És amikor Kapitány lehajolt, és rózsás csókot kapott kinyújtott ujjaira, vagy megmorzsolgatta Jeromos fülét, vagy karjába vette őt, Jeromos szíve csaknem megpattant. Mert lehet-e bármilyen teremtménynek nagyobb önkívületben része, mint amit egy isten szeretete ad? Ez itt isten volt, tapintható, igazi, három kiterjedésű isten, aki ágyékkendőben és két csupasz lábon járkal és uralkodik a világon, s aki torkában és szájában duruzsoló hangokkal s két szélesre tárt, ölelő karral szereti őt.

Négykor Van Horn egy pillantással szemrevételezte a délutáni napot, felbecsülte az Arangi sebességét és Su'utól való távolságát, azután lement, és nyersen felrázta a kormányost. Míg mindketten vissza nem tértek, Jeromos egyedül vigyázott a fedélzetre. De ha a fehér istenek nincsenek odalenn, és nem térhettek volna vissza biztosan bármelyik pillanatban, nem sokáig őrizte volna Jeromos a fedélzetet: ahogy a mérfföldek fogytak a visszatérők és Malaita között, úgy nőtt a feketékben a kedv, s régi függetlenségük közeledtére, többek közt például Lerumie is, erős éhségérzetekkel és ténylegesen csurgó nyállal szemlélték Jeromost az evés és bosszú azonos fogalomkörében.

A csípős szélbe beledülve, az Arangi gyorsan közeledett a szárazföld felé. Jeromos kikukucs-kált a szögesdrótkerítésen, szimatolta a levegőt, Kapitány mellette állt, és parancsokat adott a kormányosnak és a kormányznál álló feketének. A ládarakást kioldozták, és a fiúk nyitogatni, csukogatni kezdték a ládákat. Különös gyönyört adott nekik a csilingelő csengő, amellyel minden láda fel volt szerelve, s amely megszólalt, valahányszor a láda fedelét felemelték. Úgy élveztek a játékszerű szerkezetet, mint a gyerekek, s mindegyik újra meg újra visszament, kinyitotta a maga ládáját, és megszólaltatta a csengőt.

Tizenöt legényt kellett partra tenni Su'un, s ezek vad taglejtésekkel és kiáltozással ismerték fel apránként kicsi részleteiben a szárazföldet, az egyetlen helyet, amelyet a világból ismertek, mielőtt három évvel ezelőtt egy napon apjuk, nagybátyjuk, főnökük eladta őket rabszolgának.

Keskeny, alig száz méter széles vízág vezetett be a hosszú, keskeny öbölbe. A partot mangrove és sűrű trópusi növényzet borította. Házaknak vagy emberi településnek nyoma sem látszott. Van Horn azonban a közeli dzsungelre meredve tudta, s magától értetődőnek tartotta, hogy sok, talán több száz emberi szem nézi őt.

- Keresd, Jeromos, keresd - biztatta a kölyökkutyát.

És Jeromos szőre felborzolódtott, úgy ugatta a mangrovefalat, mert éles szaglása valóban bujkáló niggerekről tudósította.

- Ha olyan orrom volna, mint az övé - mondta a kapitány a kormányosnak -, sose fenyegetne az a veszély, hogy levágják a fejemet.

De Borckman nem felelt, mogorván folytatta munkáját. Az öbölben gyenge szél fűjt, s az Arangi lassan benyomult, és harmincöles vízben vetett horgonyt. A kikötőmeder olyan meredeken lejtett a parttól, hogy az Arangi fara még ebben a rendkívüli mélységben is alig harmincméternyire himbálózott a mangrovesűrűtől.

Van Horn továbbra is aggodalmas pillantásokat vetett az erdős part felé. Mert Su'unak rossz híre volt. Mióta a queenslandi ültetvényekre munkásokat toborzó Szép Hathaway-t tizenöt éve elfoglalták a bennszülöttek, és minden embert megöltek, az Arangi kivételével egyetlen hajó sem merészkedett be Su'uba. S legtöbb fehér ember elítélte az elővigyázatlan Van Hornt ezért a merészségért.

Messze fenn a hegyeken, amelyek több ezer méterre emelkedtek a passzátszelek felhői közé, sok jelzőfüst szállt fel: a hajó jövetelét adták hírül. Közel és távol tudtak az Arangi jelenlétéről, de az oly közeli dzsungelből csak a papagájok rikácsolása és kakaduk fecsegése hallatszott.

A bálnavadász csónakot a hajó mellé vontatták, hat matróz vette át, s a tizenöt su'ui fiút és ládáikat belerakták. Vászonlapok alatt, az ülések mentén, az evezősök keze ügyében öt Lee-Enfield feküdt készenlétben. A fedélzeten a legénység egyik tagja puskával a kezében őrizte a többi fegyvert. Borckman a saját puskáját hozta fel, azonnali használatra készen. Van Horn a csónak farába, keze ügyébe tette puskáját, s Tambi mellett állt, aki egy hosszú evezővel kormányzott. Jeromos halkán nyüszített, és Kapitányhoz könyörögte magát a korláton át, gazdája pedig engedett és leemelte.

A csónak volt a veszedelmes hely, mert e pillanatban kevés valószínűsége volt annak, hogy a visszatérő fiúk fellázadjanak az Arangin. Somóról, No-oláról, Langa-Langáról és a messzi Maluról származván, erősen féltek attól, hogy ha elvesztik fehér gazdáik védelmét, a su'ui rokonság megeszi őket, mint ahogy a su'ui fiúk is féltek volna, hogy a somói, langa-langai, no-olai rokonság megeszi őket.

A veszedelmet fokozta, hogy nem volt fedező csónak. A nagyobb toborzó hajók parti küldetésre minden alkalommal két csónakot indítottak el. Egyik kikötött, a másik nem messze várakozott, és fedezte a partraszálltak visszavonulását, ha baj támadt. Az Arangi túl kicsi volt, nem vihetett csónakot a fedélzetén, kettőt pedig nem vontathatott kényelmesen maga után; így hát Van Horn, aki a legmerészebb toborzó volt, nélkülözte ezt a lényegbevágó biztosítékot.

Tambi Van Horn halk parancsszavára a parttal párhuzamosan kormányzott. Ott, ahol a mangrovesűrű megszűnt, s a magas parton kitaposott csapás jött le a víz széléig, Van Horn intett az evezősöknek, hogy nyomják vissza a csónakot, és tartsák az evezőkkel. Magas pálmák és égre törő, széles koronájú fák emelkedtek ezen a helyen a dzsungel fölé, s a csapás mintha egy alagút bejárata lett volna a trópusi növényzet sűrű zöld falában.

Van Horn figyelte a partot: nem látja-e valami jelét az életnek, s közben meggyújtott egy szivart, és egyik kezét ágyékkötője övrészére tette, hogy az ágyékkendő és a bőre közé dugott dinamitrúd jelenlétéről megbizonyosodjék. Az égő szivar azt a célt szolgálta, hogy szükség esetén meggyújtsa a dinamit gyújtózsínóriját. És a gyújtózsínó olyan rövid volt - s kettéhasított végébe egy gyufafejet illesztett bele -, hogy miután az égő szivarral hozzáérték, alig három másodperc telt el a robbanásig. Ez Van Horn részéről szüksége esetén gyors és nyugodt munkát követelt. Három másodperc alatt meg kellett gyújtania a kanócot, s a szikrázó rudat pontosan céljára dobnia. Mindazonáltal nem tartotta valószínűnek, hogy használnia kell, és csupán mint elővigyázatossági rendszabályt tartotta készenlétben.

Eltelt öt perc, és továbbra is mélységesen hallgatott a part. Jeromos megszagolta Kapitány csupasz lábát, mintha biztosítani akarná, hogy mellette van, akármi fenyegetsen is a part ellenséges csendjéből, azután mellső lábát a csónak peremére tette, és tovább szimatolt, izgatottan és hallhatóan, felborzolta nyaka szőrét, és halkán morgott.

- Helyes, ott vannak - közölte bizalmasan a Kapitány; és Jeromos mosolygó szemmel oldalt pillantott, megcsóválta a farkát, és gyorsan, szeretettel hátracsapta a fülét, aztán megint a part felé fordította orrát, és tovább olvasta a dzsungel híradását, amit a nyomasztó, csaknem mozdulatlan levegő könnyű fuvallatai sodortak feléje.

- Hej! - kiáltotta hirtelen Van Horn. - Hej, ti izé, fiúk, kidugni tiétek fej!

Mint valami hirtelen színváltáskor, a szemre lakatlan dzsungel megelevenedett. Egyszerre megjelent vagy száz izmos vadember. A növényzetből törtek elő mindenfelől. Mind fegyvert viselt, némelyik Sniderpuskát és régi lovassági pisztolyt, mások íjat és nyilat, hosszú hajító-dárdát, harci bunkót és hosszú nyelű szekercét. Egyikük egy szemvillanás alatt a napfényre ugrott, a tisztásra, ahol a csapás és a víz találkozott. A díszeket leszámítva meztelen volt, mint Ádám a bűnbeesés előtt. Magányos, fehér toll ágaskodott gyapjas, fényes, fekete hajából. Orrsövényén átdöfve megkövesedett fehér kagylóból csiszolt, két végén hegyes tű meredezett tíz centi hosszan keresztbe az arcán.

Nyakában, kókuszrostokból font zsinóron, fehér vaddisznóagyar lógott. Fehér kagylópénc-perec övezte egyik lábát éppen a térde alatt. Lángoló skarlát virágot dugott kacéran egyik füle mögé, a másik fülébe egy lyukon át friss, még vérző disznófarkat tűzött.

Midőn a melanéziai divatfi a napfényre ugrott, a kezében levő Snider-puskát lövésre készen csípejéhez kapta, s a hatalmas torkolat egyenesen Van Hornra irányult. Van Horn sem volt lassúbb. Ugyanolyan gyorsan felkapta puskáját, és csípejéhez támasztva célzott. Így álltak egymással szemben, tizenkét méter távolságra, ujjuk hegyében a halál. A modern, kialakult embernek legnehezebb dolog ősi szokásait elfelejteni. A legeslegkönnyebb elfelejteni modernségét, és visszacsúsznia az időn át a vadság korába. Egy pimasz hazugság, egy arculütés, a féltékenység szerelmi döfése a szívbe egy másodperc töredéke alatt átváltoztathat egy huszadik századi filozófust majomszerű, fán lakó, mellét verő, fogát csikorgató, dühöngő lényé.

Van Hornnal is ez történt. De némi különbséggel. Ő átfogta az időt. Egy és ugyanabban a pillanatban volt egészen modern és fenyegetően primitív, képes volt foggal és körömmel, őrvöngve harcolni, és igyekezett minden erejével modern maradni, ameddig akarateréjével le tudta győzni a vele szemben álló ébenfekete bőr és vakító fehér díszítés hatását.

Tíz hosszú másodpercig csend volt. Még Jeromos is, maga sem tudta, miért, elhallgattatta torkában a morgást. Száz fejdász emberevő a dzsungel szélén, tizenöt su'ui visszatérő fekete a csónakban, hat fekete matróz és egy magányos fehér ember, szájában szivar, csípőjénél puska, és csupasz lábikrája mellett egy szőreborzoló ír terrier: mindnyájan megtartották ennek a tíz másodpercnél ünnepélyes egyezményét, és egyik sem sejtette, mi lesz a folytatás.

Egyik visszatérő a csónak orrában kinyitott tenyerét kifelé fordítva, s fegyvertelenül a béke jelét mutatta, azután csipogni kezdett az ismeretlen su'ui tájszólásban. Van Horn csak célzott és várt. A divatfi leengedte Sniderét és mindenki, aki részt vett a jelenetben, fellélegzett.

- Én jó, izé, fiú - sipította a divatfi, félig madár, félig manó módjára.

- Te nagyon izé sok bolondozni - vágott vissza Van Horn élesen, s letette puskáját a csónak farába, intett az evezősöknek és a kormányosnak, hogy forduljanak meg a csónakkal, s közben olyan gondtalanul pöfékelt a szivarjából, mintha egy másodperccel előbb nem az élet-halál kérdése forgott volna kockán.

- Szavamra - folytatta büszkén, ingerlő felsőbbiséggel. - Mi a fene te dugni rám öt puska? Én nem kai-kai (enni) te. Én kai-kai te, enyém has menni. Te kai-kai én, tied has menni. Te nem akarni kai-kai tiétek Su'u-fiúkat? Tiétek Su'u-fiúk egyforma testvér nektek. Hosszú ideje, három monszun ideje én beszélni igaz beszéd. Én mondani három monszun fiúk visszajönni. Szavamra, három monszun kész, fiúk velem jönni vissza.

Ezalatt a csónak körbe fordult, far és orr helyet cserélt, Van Horn pedig megperdült, hogy szemben álljon a Snideres divatfival. Van Horn újabb jelére az evezősök visszanyomták a csónakot, és farral előre feltolták a csapás szilárd földjére. És mindegyik evezős, miközben készenlétben tartotta evezőjét támadás esetére, titokban a vászonlap alá nyúlt, hogy tisztázza elrejtett Lee-Enfieldjének pontos helyzetét.

- Tiétek fiúk rendjén menni ki? - kérdezte Van Horn a divatfitól, aki a Salamon-szigeti szokás szerint adott igenlő választ: félig lecsukta szemét, és furcsa, hetyke módon felütötte fejét.

- Nem kai-kai Su'u izé, fiúk, ha menni ki veletek?

- Nem félni - felelte a divatfi. - Ha lenni izé Su'u-fiúk, rendben. Ha nem lenni izé, fiúk Su'u, szavamra, nagy baj. Ishikola, nagy izé fekete gazda itten helyen ő mondani, én mondani neked. Ő mondani, nagy sok rossz izé fiú lenni bozótnál. Ő mondani nagy izé fehér gazda nem menni ki. Ő mondani nagy derék izé fehér gazda maradni övé hajó.

Van Horn könnyedén bölintott, mintha ez a közlés teljesen érdektelen volna, noha tudta, hogy ez alkalommal Su'u nem fogja ellátni új munkásokkal. A visszatérőket egyenként a hajó farába s a szárazra irányította, a többit közben nem engedte a helyéről elmozdulni. Ez Salamon-szigeti taktika volt. A tömegbeverődés veszedelmes lehet. Sohasem volt tanácsos megkockáztatni, hogy a feketék többedmagukkal megbokrosodjanak. És Van Horn, miközben fejedelmi felsőbbiséggel szívta szivarját, látszólag közönyös tekintetét feszülten mindig arra a fiúra szegezte, aki vállán ládájával éppen a csónak farába ment, s kilépett a szárazföldre. A visszatérők egyenként eltűntek a csapás alagútjában, s amikor az utolsó is partra szállt, Van Horn visszaparancsolta a csónakot a hajóhoz.

- Itt nincs mit csinálni - mondta a kormányosnak. - Reggel felszedjük a horgonyt, és kimegyünk.

A trópusi alkonyat gyorsan egybekeverte a nappalt és a sötétséget. Fenn minden csillag előjött. A legkisebb lehelet se mozdult a víz felett, s a nyirkos forróságban mindkét ember arcán bőséges izzadság gyöngyözött. Vontatottan ették a fedélzeten felszolgált vacsorájukat, s alsókarjukkal minduntalan a csípős verejtéket törölgették szemükből.

- Miért is jön az ember a Salamon-szigetekre, rohadt lyuk - panaszkodott a kormányos.

- Vagy miért marad? - válaszolta a kapitány.

- Teli vagyok azzal a rohadék lázzal - morgolódott a kormányos. - Ha elmegyek, meghalok. Emlékezzon rá, két éve megpróbáltam. Fekve értem Sydneybe. Úgy kellett mentővel a kórházba vinni. Egyre rosszabbul és rosszabbul lettem. Az orvosok azt mondták, nincs más, vissza kell mennem oda, ahol a lázat kaptam. Ha visszamegyek, sokáig élhetek. Ha tovább makacskodom Sydneyben, egykettőre végem. Megint mentővel raktak hajóra. Ennyit láttam összesen Ausztráliából a szabadságomon. Nem akarok a Salamon-szigeteken maradni. Kész pokol. De itt kell maradjak, különben megdöglöm.

Hozzávetőleges becsléssel harminc szemcse kinint cigarettapapírba csomagolt, egy pillanatig mogorván szemlélte keze művét, aztán egyszerre lenyelte. Ez eszébe juttatta az orvosságot Van Hornnak is, az üvegért nyúlt, és hasonló adagot vett be.

- Jó lenne védővásznat feltennünk - javasolta. Borckman több matrózzal felhúzatott a kötélzetre egy vékony, kátrányos ponyvát függönyszerűen, az Arangi part felőli oldalán.

Ez az elővigyázatossági rendszabály az alig száz lépésre fekvő mangrovesűrűből netán odapuffantott golyó ellen szolgált.

Van Horn elküldte Tambit, hogy hozza fel a kis fonográfot, és tegye fel azt a tucatra való, összekarcolt, recsegő hanglemezt, amelyeken már vagy ezerszer végigfutott a tű. Két lemez között Van Hornnak eszébe jutott a lány, és kipiszkáltatta raktárbeli sötét zugából, hadd hallgasson zenét. A lány félve engedelmeskedett, attól tartott, hogy eljött az ő ideje. Ostobán nézett a nagy izé fehér gazdára; szeme kitágult a félelemtől; s a teste remegése sokáig nem szűnt meg azután se, hogy a kapitány azt mondta, feküdjön le. A fonográf semmit se jelentett neki. Csak félni tudott - félni ettől a szörnyű fehér embertől, akit kétségkívül arra szánt a sors, hogy őt megegye.

Jeromos otthagya Kapitány simogató kezét egy pillanatra, odament és megszagolta a lányt. Erre a kötelesség kényszerítette. Még egyszer megállapította a személyazonosságát. Akármilyen történet is ezután, hónapok és évek telhetnek el, újra megismeri a lányt, és mindig újra meg fogja ismerni.

Visszatért Kapitány szabad kezéhez, s az megint simogatni kezdte. A másik kéz Kapitány füstölgő szivarját tartotta.

A nyirkos, tikkasztó hőség még nyomottabbá vált. A levegőt hánytatóan elárasztotta a mangrovemocsárból előgőzölő nedves rothadásszag. A nyikorgó zene hatására Borckmannak eszébe jutottak az otthagyt földrészek helyei és kikötői, hasra feküdt a forró hajópadlón, csupasz lábujjával dobolt, és torokhangon a káromkodások végeérhetetlen monológját motyogta. De Van Horn a keze alatt lihegő Jeromos fölött higgadtan és filozofikusan tovább dohányzott, s amikor az első szivar végére ért, rágyújtott a másikra.

Hirtelen felemelkedett a halk evezőlocogásra, amit ő hallott meg elsőnek a fedélzeten. Valójában Jeromos halk morgása és a nyakán borzolódó szőr tette figyelmessé rá Van Horn. Kihúzta a dinamitrudat ágyékkötője visszahajtásából, egy pillantással megbizonyosodott róla, hogy a szivar ég, azután könnyedén és gyorsan felállt, és könnyedén és gyorsan a korláthoz lépett.

- Mi név tied? - kiáltotta kihívóan a sötétségbe.

- Én izé Ishikola - hangzott a válasz az öregkor reszkető fejhangján.

Van Horn félig kilazította tokjából ismétlőpisztolyát, és körbecsúsztatta a tokot, míg az a vékonyán nem feküdt, kényelmesen a keze ügyében, azután szólalt meg újra.

- Hány izé fiú lenni neked? - kérdezte.

- Egy izé tíz fiú összesen lenni - felelte az öreg hang.

- Gyere akkor ide. - Anélkül hogy fejét elfordította volna, s kezét öntudatlanul a pisztoly agyához emelve, Van Horn parancsokat adott. - Te izé, Tambi. Hozni ötet lámpás. Nem hozni ide hely. Hozni hátra hátsókötel, és nézni tiéd éles szem.

Tambi engedelmeskedett, a kapitánytól húszlépésnyire tette ki a lámpást. Ez előnyt adott Van Hornnak a közeledő kenuval szemben, mert a korláton kívül, a szögesdrót közt mélyre leeresztett lámpa tisztán megvilágítja a kenu utasait, őt pedig félhomályban és árnyékban hagyja.

- Vasi-vasi! - sürgette őket parancsolóan, mert azok a láthatatlan kenuban még mindig haboztak.

Evezőcsapások hangja hallatszott, s azután a lámpa fénykörében megjelent egy harci kenu magas, fekete, gondolaszerűen felhajló orra, a gyöngyházberakás ezüstösen csillogott rajta; azután a vékony, kitámasztó nélküli kenu egész hossza, és a csónak fenekén térdelő fekete evezősök csillogó szeme és feketén csillogó bőre. Ishikola, az öreg főnök a csónak közepén kuporgott, s nem evezett, fogatlan ínye közt üres kupakú, nem égő, kurta szárú agyagpipa; s a csónak farában mint kormányos, a divatfi állt, csupa pucér feketeség, csupa fehér díszítés, kivéve az egyik fülébe fűzött disznófarkat és a skarlát hibiszkuszt, amely még mindig ott lángolt a másik füle mögött.

Megesett már, hogy tíznél kevesebb fekete is megrohant toborzóhajót, amelyet csak két fehér ember vezetett; Van Horn keze hát rácsukódott önműködő pisztolyának agyára, bár nem húzta ki a fegyvert egészen a tokból, s bal kezével szájához emelte a szivart, és megint parázslóra szívta.

- Halló, Ishikola, te komisz, vén gazember - köszöntötte az öreg főnököt, amikor a divatfi kormánylapátját nekítámasztva a kenu oldalának, s némileg alája nyúlva, egy fordítással az Arangi mellé állította a kivájt csónakot úgy, hogy a két hajó oldala összeért.

Ishikola felmosolygott a lámpafényben. Jobb szemével mosolygott, több nem is volt neki, mert a balt nyíllal kilőtték egy ifjonti dzsungelcsetepatéban.

- Szavamra! - köszönt vissza. - Hosszú idő óta te nem állni enyém szem előtt.

Van Horn néhány könnyen megérthető szóval ugratni kezdte az öreget, hogy megint újabb asszonyokkal gyarapította a háremét, s mekkora árat fizetett értük disznóban.

- Szavamra - fejezte be -, ti gazdag fickó igen nagyon sok.

- Én szeretni jönni tiéd hajó veled ülni - nevetett fel szelíden Ishikola.

- Szavamra, lenni éjszaka - ellenkezett a kapitány, aztán hozzátette, mintegy engedményképpen az ismert szabály ellen, hogy látogatók sötétedés után nem jöhetnek a hajóra: - Te jönni hajóra, fiúk maradni benne csónak.

Van Horn udvariasan segített az öregembernek, mikor az felkapaszkodott a korláthoz, s átlépett a szögesdróton a fedélzetre. Ishikola piszkos, vén vadember volt. Egyik tambója (tambo, a „tabu” *bêche-de-mer* és melanéziai megfelelője) megtiltotta, hogy víz érje a bőrét. Ő, aki a sós víz mellett élt, a trópusi felhőszakadások földjén, vallásosan került minden érintkezést a vízzel. Sose úszott, gázolt, és mindig fedél alá menekült a zápor előtt. Nem mintha ez törzsének többi tagjára is állt volna. Ezt az egyéni tabut őrá hozták az ördög-ördög doktorok. Más törzsbelieknek az ördög-ördög doktorok megtiltották a cápaevést, teknőcfogást, a krokodilokkal vagy krokodilok megkövesült maradványaival való érintkezést, vagy azt, hogy asszonyok szentségtörő érintése, vagy az útjába eső asszonyi árnyék valaha is beszennyezze őket.

Így hát Ishikolára, akinek tambo volt a víz, esztendőik szennye kérgesedett rá. Pikkelyes volt, mint egy leprás, aszott arcú, az öregségtől töpörödött, és iszonyúan sántított egy régi lándzsaszúrástól, amely a combját érte, és ferdén kifacsarta felsőtestét függőleges állásából. De egyetlen szeme fényesen és gonoszul ragyogott, és Van Horn tudta, hogy ugyanannyit észrevesz vele, mint ő a két szemével.

Van Horn kezét fogott vele - ebben a kitüntetésben csak főnököket részesített -, és intett neki, hogy telepedjék le hátsó részére a fedélzeten, a félelem szorongatta lány közelében, aki megint reszketni kezdett, mert eszébe jutott, hogy Ishikola egyszer füle hallatára ötször húsz ivókókuszt ígért, ha megkapja az ő húsát ebédre.

Jeromosnak végig kellett szimatolnia a jövődöbéli felismerés végett ezt az esetlen, sántító, csupasz, félszemű öregembert. És amikor megszagolta és nyilvántartásba vette az egyéni szagot, megfélemlítően morognia kellett, s ezzel kiérdemelte Kapitány gyors, elismerő szemvillanását.

- Szavamra, jó ízé, kai-kai kutya - mondta Ishikola. - Én adni fél öl kagylópénz ízé kutyaért.

Egy kutyakölyökért bőkezű ajánlat volt, mert fél öl kagylópénz, kókuszrostból vert fonálra akasztva, készpénzben egy fontot ért angol, két és fél dollárt amerikai valutában, vagy élősértés-valutában egy jól hizott sertés felét.

- Egy öl kagylópénz ízé kutya - vágott vissza Van Horn, de szíve mélyén tudta, hogy száz ölért vagy bármilyen mesés árért sem adná el Jeromost semmilyen feketének; esze után azonban csak kis összeggel kért többet az ajánlatnál, hogy fel ne keltse a feketék gyanakvását, s meg ne sejtsek, milyen nagyra értékeli valójában Briggi és Terence aranybundás fiát.

Ishikola aztán azt állította, hogy a lány sokkal soványabb lett, és hogy neki, mint a hús gyakorlati szakértőjének, ez alkalommal nem áll módjában többet kínálni érte három húszas füzér iható kókusznál.

E kellemkedések után a fehér és a fekete úr sokféle dolgról beszélgetett, egyikük a fehér ember felsőbbrendű értelmével és tudásával blöffölt, a másik megérzéseivel és megsejtéseivel, mint primitív államférfi igyekezett megismerni az emberi és politikai erőviszonyokat, az ő tíz négyzetmérföldes su'ui területére vonatkoztatva, amelyet a tenger s a legrégebb su'ui legendánál is régibb törzsközi háborúk szárazföldi határvonalai fogtak körül. Az átmenetileg győztes törzsek örökké fejeket vágtak le, és testeket ettek, egyszer az egyik fél, másszor a másik. Ishikola kezdetleges *bêche-de-mer* nyelven igyekezett megtudni a Salamon-szigetek általános helyzetét Su'ura vonatkoztatva, és Van Horn sem játszott csúnyábban a tisztességtelen diplomáciai játékot, mint ahogy valamennyi nagyhatalom minisztériumaiban játsszák.

- Szavamra - fejezte be Van Horn -, ti ízé, rossz nagyon ezen a hely. Túl sok fej ti ízé, levágni; túl sok kai-kai ti hosszú disznó. (A *hosszú disznó* nyársra húzott emberi húst jelent.)

- Micsoda név régóta ízé Su'u fekete levágni fej, kai-kai hosszú disznó? - vágott vissza Ishikola.

- Szavamra - lendült ellentámadásba Van Horn -, túl sok ezen hely. Hamar, egyszer, nagy ízé hadihajó megállni Su'u, ronggyá verni Su'u.

- Micsoda név neki nagy ízé hadihajó megállni Salamon-szigetek? - kérdezte Ishikola.

- Nagy ízé Cambrian övé hajó ízé név - hazudta Van Horn, pedig nagyon is jól tudta, hogy két éve nem járt angol romboló a Salamon-szigeteken.

A társalgás egyre inkább mulatságos értekezéssé vált azokról a kapcsolatokról, amelynek az államok között, nagyságukra való tekintet nélkül, ki kell alakulniuk, akkor félbeszakította Tambi kiáltása, aki egy másik lámpát tartott ki a hajó oldalán, és felfedezett valamit.

- Kapitány, puska lenni benne kenuba! - kiáltotta.

Van Horn egy ugrással a korlátnál termett, és lekukucskált a szögesdrót fölött. Ishikola torz teste ellenére csak tizedmásodpercekkal maradt mögötte.

- Mi fenének izé puska állni csónakfenék? - kérdezte Van Horn méltatlankodva.

A csónak farában ülő divatfi hanyagul felnézett; s közben igyekezett lábával odáblökní a zöld leveleket, hogy eltakarják a puskák kilátszó agyát, de csak rontott a dolgon, mert még jobban felfedte őket. Lehajolt, hogy kezével rájuk kaparja a leveleket, de gyorsan felült, mikor Van Horn ráüvöltött.

- El onnan! Tartsd izé kéz messze nagy darab.

Van Horn Ishikolára támadt, és haragot tettetett, pedig nem haragudott a régi s mindig visszatérő csel miatt.

- Mi fene te jönni hajó, puska állni tiéd kenu? - kérdezte.

Az öreg sós vízi főnök forgatta a fél szemét, és ügyesen megjátszva az ostobát és ártatlant, szaporán pislogott.

- Szavamra, én dühös neked igen sok - folytatta Van Horn. - Ishikola, te rengeteg izé, rossz fiú. Te menni hajóról pokol.

Az öreg fickó sokkal fürgébben sántikált át a fedélzeten, mint ahogyan a hajóra jött, segítség nélkül átlépett a szögesdróton, és segítség nélkül letottyant a kenuba, súlyát ügyesen az ép lábára billentve, azután bocsánatkérően és ártatlanságát erősítgetve pillantott fel. Van Horn félrefordította arcát, hogy elrejtse mosolyát, de nyíltan elmosolyodott, mikor a vén gazember megmutatta üres pipáját, és hízelegve felszólt:

- Nem adni te velem öt rúd dohány?

Borckman lement a dohányért, Van Horn pedig beszédet tartott közben az igazság és az ígéretek szent komolyságáról. Azután áthajolt a szögesdróton, és benyújtotta az öt rúd dohányt.

- Szavamra - fenyegetőzött. - Egy nap, Ishikola, én végezni veled egészen. Te nem jó barát lenni sós víznél. Te bolond lenni bozótnál.

Mikor Ishikola tiltakozni próbált, ezzel hallgattatta el: „Szavamra, te velem túl nagy járatni szád.”

A kenu még mindig várakozott. A divatfi lábujjai titkon a zöld levelek alá dugott puskaagyak felé tapogatóztak, és Ishikola vonakodott távozni.

- Vasi-vasi! - kiáltotta hirtelen Van Horn parancsolóan.

Az evezősök, anélkül hogy a főnöktől vagy a divatfitól parancsot kaptak volna, önkéntelenül engedelmeskedtek, és mély, hosszú csapásokkal a környező sötétségbe hajtották a kenu. Van Horn éppoly gyorsan helyet változtatott a fedélzeten, s arrább ment vagy tíz métert, hogy egy vaktában kilőtt golyó el ne találja. Lehúzódott, és hallgatta a távolodó evezőcsapások egyre halkabb loccsanását.

- Helyes, te Tambi - parancsolta nyugodtan. - Csináld muzsikát izé menni.

S amíg a „Vörös szárny” olcsó dallama nyikorgott, könyökére támaszkodott a fedélzeten, szivarját szívta, és simogatóan magához fogta Jeromost.

Szivarozás közben nézte, hogyan homályosítja el hirtelen a csillagokat a fergeteg széliránt, már amennyire az irányt homályosan ki lehetett számítani. Míg a perceket számolta, hogy mikor küldje le Tambit a fonográffal és a lemezekkel, észrevette, hogy a bozóti lány néma félelemben mered rá. Félig lehunyta szemmel és felszegett arccal igent bólintott, s az igent megerősítette egy kézmozdulat a lejárát felé. A lány megtörten, megvert kutyaként engedelmeskedett: keservesen feltápászkodott, újból elfogta a remegés, és vissza-visszapillantott,

szemében az örökös rémülettel, hogy a nagy fehér gazda egy nap biztosan meg fogja enni őt. Így tűnt el a lejáróban, lábbal lefelé mászott le, mint valami óriási, nagy fejű kukac, Van Hornnak pedig szívébe nyilallt, hogy nem tudja az őket elválasztó évezredek kedvességgel áthidalni.

A lány után küldte Tambit az értékes fonográfal, és tovább dohányzott, miközben az eső éles, túszerű permetege csillapítóan verte felhevült testét.

Csak öt percig esett az eső. Aztán, amikor a csillagok megint felbukkantak az égen, a gőzölgés szaga egyformán áradt a fedélzetről és a mangrovemocsárból, és a fojtogató hőség mindent beburkolt.

Van Horn, a maláriát kivéve, nem törődött a betegséggel; így hát nem veszködött azzal, hogy pokrócért menjen és betakarja magát, bár tudta, hogy ez oktalanság.

- Magáé az első órség - mondta Borckmannak. - Reggel útnak indítom a hajót, mielőtt magát felébreszteném.

Jobb karja bicepszére tette a fejét, bal karja hajlatával melléhez ölelte Jeromost, és álomba szenderült.

És így éltek fehér emberek és bennszülött feketék az életet kalandról kalandra, civódtak és kalmárkodtak, a fehérek igyekeztek megtartani fejüket a nyakukon, a feketék, nem kevésbé őszintén, igyekeztek levenni a fehérek fejét, s közben épségben megőrizni a maguk anatómiáját.

És Jeromos, aki csak a Meringe Lagúna világát ismerte, lassan ráébredt, hogy az Aranginak és Malaita szigetének ez az új világa lényegében ugyanaz, és valamelyest megértette már a fehérek és feketék között folyó örökös játékot.

Tizedik fejezet

A napvilág már úton látta az Arangit. A vitorlák petyhüdtlen lógtak a mozdulatlan levegőben, s a legénység a csónakban gürcölt, hogy kivontassa a hajót a keskeny bejáraton. Egyszer, mikor a vitorlást elfordította valami kóbor áramlat, s közel került a parti hullámtörők tajtékához, a feketék a fedélzeten olyan aggodalommal húzódtak közelebb egymáshoz, mint a megrémült birkanycáj, mikor kinn felüvölt a vad, erdei martalóc. Van Hornnak sem kellett kiáltoznia a csónak felé: „Vasi-vasi! Fene a bőrötök!” A matrózok egészen felemelkedtek az ülésről, beleadták egész súlyukat minden evezőcsapásba. Tudták, milyen szörnyű sors vár rájuk, ha a tengermosta korall egyszer is elkapja az Arangi tógerendáját; és éppen az a félelem szorongatta őket, ami a rémület gyötörte lányt lenni a raktárban. A múltban nem egy langa-langai és somói fiú szolgált lakomául a su’uiaknak, mint ahogy alkalmanként su’ui fiúk, is szolgáltak lakomául Langa-langában és Somóban.

- Szavamra - szólította meg a kormánynál álló Tambi Van Hornt, mikor a feszültség időszaka elmúlt, és az Arangi szabad vízre jutott. - Apám övé fivér régen jönni matróz ezen hely. Nagy izé, szkuner apám övé fivére lenni rajt. Mind vége, itten Su’un. Apám övé fivér Su’u fiúk kai-kai egész.

Van Hornnak eszébe jutott a Szép Hathaway, amelyet tizenöt évvel ezelőtt a su’uiak kifosztottak és felégettek, és mindenkit megöltek rajta. Valóban, a Salamon-szigetek a huszadik század elején vadak voltak, és a Salamon-szigetek közül valóban Malaita volt a legvadabb.

Töprengve a sziget emelkedőire vetette tekintetét, fel a tengerészjelig, a Mount Koloratig, amelyet zöld erdő borított ezerháromszáz méter magas, felhőcsuklyás csúcsáig. Most is látott vékony füstoszlopokat felszállni az emelkedőkön és kisebb csúcsokon, és egyre több szállt fel.

- Szavamra - vigyorgott Tambi. - Sok fiú lenni bozótban lesni téged övé szem.

Van Horn megértően bólintott. Tudta, hogy a füstjelek ősi táviratozásával fokról fokra és törzsről törzsre továbbítják az üzenetet, hogy egy toborzó hajó jár a széliránti parton.

Az Arangi egész reggel repült az élénk oldalszélben, amely napkeltével támadt fel, s útvonalát állandóan hirdette a földcsúcsokon pletykázó, egyre erősebb füstbeszéd. Délidőben az Arangi leállt a szélben, hogy befurakodjék két pálmabóbitás szigetecske közé; Van Horn - s nyomában elmaradhatatlanul Jeromos - elöl állt és irányított. Szükség volt az irányításra. Mindenfelé korallsávok emelkedtek fel a türkizkék mélységből, amely végigjászotta a zöld színskáláját a méregzöldtől a halovány kékesvörösre, s felette a tenger változó árnyékokat szűrte át, lustán habzott vagy napsütötte fehér tajtékhegyekké hasadt.

A csúcsokon fecsegővé váltak a füstoszlopok, s jóval mielőtt az Arangi átjutott volna a szoroston, az egész széliránti part tudta, a tenger mellett élő sós vízi emberektől kezdve a legtávolabbi bozót falvakig, hogy a munkástoborzó Langa-Langába megy. Mikor kitárult a lagúna, amelyet a parttal párhuzamos szigetecskék zártak le, Jeromos megérezte a zátony falvainak szagát. A lagúna sima felszínén kenek mozogtak, sok kenu, evező hajtotta őket, vagy vitorláztak a szélben, s a kifeszített kókuszpálmalevelekbe belekapaszkodott a megélenkülő dél-nyugati passzát. Jeromos megfélemlítően ugatta azokat, akik közel jöttek, borzolta a nyaka szőrét, és vadul megjászotta a mellette álló fehér isten hathatós védelmezőjét. És minden egyes ilyen figyelmeztetés után puhán odanyomta hűvös, nedves orrát Kapitány lábának naptól átforrósodott bőréhez.

Benn a lagúnában az Arangi duzzadó vitorlával suhant az oldalszélben. Gyors fél mérföld után csúcsvitorláját leeresztve, hangosan csattogó fő- és hátsóvitorlával megfordult, és horgonyt vetett a tizenöt méteres vízben, amely olyan tiszta volt, hogy minden egyes óriási hullámos kagylót látni lehetett a korallfenéken. A langa-langai hazatérőket nem kellett a csónakkal partra tenni. Százszámra lebegtek a csónokok az Arangi mindkét oldalán, és mindegyik ladás, csengős fiúért tucatjával kiáltoztak a rokonok és barátok.

Ebben a felfokozott izgalomban Van Horn nem engedett senkit a fedélzetre. A melanéziaiak, a csordától eltérően, éppoly hajlamosak támadásra vadulni, mint visszavonulni. Hét matróz állt a Lee-Enfieldek mellett a tetőablaknál; Borckman a fele legénységgel a hajósmunkát végezte. Van Horn, sarkában Jeromossal, a langa-langai fiúk távozására felügyelt, és éberrel szemmel tartotta a legénység másik felét, amely a szögesdrót mellvédeket őrizte. És mindegyik somói fiú a maga ladája ült, nehogy valamelyik langa-langai fiú belelökje az egyik várakozó kenuba.

A csődület fél óra alatt kivonult a partra. Csak néhány kenu ácsorgott a hajó mellett, s az egyikből Van Horn kézmozdulatokkal a fedélzetre hívta Nauhaut, a langa-langai erődtmény legnagyobb főnökét.

A legtöbb nagyfőnöktől eltérően, Nau-hau fiatal volt, és a legtöbb melanéziaitól eltérően jóképű volt, sőt egyenesen szép.

- Hello, Babilon királya - köszöntötte Van Horn, mert így hívta őt állítólagos szemita vonásai s az arcára kiülő és magatartásában megnyilatkozó nyers méltósága miatt.

Nau-hau születésétől fogva megszokta a meztelenséget, s bátran, szégyenkezés nélkül lépett a fedélzetre. Egyetlen ruhadarabja egy övére csatolt bőröndszíj volt. E közé és csupaszbőre közé egy húszcentis hasító kés meztelen pengéjét dugta. Egyetlen dísz viselt: egy fehér porcelán levesestányért, ez átfúrva, kókuszrostokon a nyakában függött úgy, hogy a mellére simult, és félig eltakarta a derekasan duzzadó izmokat. A legnagyobb kincs volt ez a tányér. Nau-hau nem hallott soha malaitairól, akinek ép levesestányér lett volna a birtokában.

És a levesestányér éppúgy nem tette nevetségessé, ahogy a meztelenség nem tette komikussá. Fejedelmi jelenség volt. Apja király volt előtte, s ő nagyobbak bizonyult apjánál. Kezében és fejében hordott életet és halált. Gyakran élt hatalmával, s így csipogott alattvalóihoz Langa-Langa nyelven: „Öljetek itt” és „öljetek ott”; „Te meghalsz” és „te élni fogsz”. Mivel apja, egy évvel lemondása után, ostoba módon, jónak látta, hogy beleszóljon fia kormányzásába, Nau-hau két fiút hívatott, és kókuszrostból vert zsinórt tekertett velük apja nyaka köré, s az öreg király attól fogva többé nem vett lélegzetet. Mivel kedvenc felesége, elsőszülött fiának anyja a szeretet esztelenségében meg merte sérteni egyik királyi tambóját, megölette őt, és önző és vallásosan utolsó falatig megette, még a velőt is, összetört csontjából, s egyetlen morzsácskát sem juttatott még legszívbélőbb barátjának sem.

Fejedelmi volt természetében, neveltetésében, tetteiben. Fellépésén átsugárzott fejedelmi öntudata. Fejedelminek látszott, ahogy egy remek mén fejedelminek látszik, ahogy az oroszlan a homokszínű pusztaságban fejedelminek látszik. Pompás volt, mint egy állat mintája azoknak a pompás emberi hódítóknak és uralkodóknak, akik a fejlődés magasabb lépcsőfokán, más időkben és más helyen feltűntek. Testének, mellkasának, vállának, fejének tartása fejedelmi volt. Fejedelmi volt szemének lomha szemhéjú, lusta, dölyfös pillantása.

Fejedelmi volt bátorságában is, ebben a percben az Arangin, annak ellenére, hogy tudta: dinamiton járkal. Már régen keservesen megtanulta, hogy minden fehér ember éppúgy dinamit, mint a titokzatos halálosztó röppentyű, amelyet a fehér ember néha használt. Suhanckorában tagja volt annak a kenuhadnak, amely megtámadott egy, az Aranginál kisebb szantálfa kuttert.

Sose felejtette el azt a titokzatos dolgot. A három fehér ember közül kettőt szeme láttára megöltek, s fejüket levágták a fedélzeten. A harmadik még mindig harcolt, úgy menekült le a hajókabinba. Aztán a következő pillanatban a kutter minden abroncsával, dohányával, késeivel és kalikójával egyetemben a levegőbe repült, és darabokban hullott vissza a tengerbe. A dinamit - a REJTÉLY tette ezt. És ő, akit a szerencse csodája révén sértetlenül hajított levegőbe a robbanás, megsejtette, hogy a fehér emberek maguk is valósággal dinamitból vannak, ugyanolyan alkotórészekből tevődnek össze, mint az az anyag, amellyel a gyorsan húzó triglalahalsapatokat öldösik, vagy végveszély esetén felrobbantják magukat és messzi helyekről érkezett tengerjáró hajójukat. És mégis ezen az állhatatlan, robbanó, Van Hornt is alkotó anyagon lépkedett fejedelmi súlyosan.

- Szavamra - kezdte -, mi fene te tartani enyém fiúk maradni nálad túl sok? - A vád igaz és helyes volt, mert a fiúk, akiket Van Horn éppen most hozott vissza, három év helyett három és fél évig maradtak távol.

- Te beszélni ilyen izé beszéd, én lenni nagy sok dühös neked - horkant vissza Van Horn, aztán belenyúlt egy félbe fűrészelt dohányosládába, odakínált egy marék dohányrudat, és diplomatikusan hozzátette: - Sokkal jobb, ha te szívni őket, és beszélni jó izé beszéd.

De Nau-hau nagyúrian félretolta a vágyva vágyott ajándékot.

- Velem lenni sok dohány - hazudta. - Milyen név egy izé fiú nem jönni vissza? - kérdezte.

Van Horn kihúzta ágyékkendője derekából a hosszú, karcsú számadási könyvet, s amíg lapjait forgatta, Nau-haura mély benyomást tett a fehér ember felsőbbrendű hatalmának dinamitja, amely képessé teszi őt, hogy egy könyv összefirkált lapjaival emlékezzék helyesen, nem pedig a fejével.

- Sati - olvasta Van Horn, ujja megjelölte a helyet, s szeme éberén ugrált az írásról az előtte álló fekete főnökre, a fekete főnök pedig figyelte, számította a lehetőséget, hogy mögéje kerülhet-e, s egyetlen jól begyakorolt késvágással átvághatja-e a másik gerincét és nyaka tövét.

- Sati - olvasta Van Horn. - Utolsó monszun ilyentájt kezdődni, ő izé, Sati kapni övé has igen nagybeteg; aztán ő izé, Sati vége egészen - fordította *bêche-de-merre* az írott közlést: *Meghalt dizentériában 1901. július 4-én.*

- Sokat dolgozni izé Sati hosszú idő - érkezett el a lényeghez Nau-hau. - Mennyi izé övé pénz jönni?

Van Horn fejben számolt a jelentés alapján.

- Egész ő kapni hatszor tíz font és két font arany pénz - fordította le a hatvankét fontos munkabért. - Én fizetni előleg övé apja egyszer tíz font és öt font. Ő kapni egészen négyszer tíz font és két font.

- Hol maradni négyszer tíz font és két font? - kérdezte Nau-hau, akinek nyelve igen, de agya nem birkózott meg a káprázatos összeggel.

Van Horn feltartotta a kezét.

- Túl sok sietni te izé, Nau-hau, ő izé, Sati venni ruha ültetvénynél kétszer tíz font és egy font. Satinak lenni végén egészen kétszer tíz font és hat font.

- Hol maradni kétszer tíz font és hat font? - ismételte meg Nau-hau hajthatatlanul.

- Maradni velem - felelte kurtán a kapitány.

- Adni nekem kétszer tíz font és hat font.

- Adni neked fene - utasította vissza Van Horn, és szeme kékjében a fekete főnök megérezte a dinamitot, amiből úgy látszik, a fehér embereket alkották, és érezte, hogy agyában villámgyorsan felmerül a véres nap látomása, első találkozása a dinamitrobbanással, az a röplés a levegőben.

- Mi neve övé izé, öreg fiúnak ottan kenu? - kérdezte Van Horn, s egy öregemberre mutatott, aki a hajó mellett álló kenuk egyikében ült. - Ő lenni övé Sati apa?

- Ő lenni övé Sati apa - erősítette meg Nau-hau. Van Horn odaintette az öregembert, és felhívta a fedélzetre, jelt adott Borckmannak, hogy ügyeljen a fedélzetre és Nau-haura, és lement, hogy felhozza páncélládájából a pénzt. Visszatértekor fennhéjázóan figyelembe se vette a főnököt, és az öregemberhez fordult.

- Mi lenni tied név?

- Én izé, Nino - hangzott a reszkető válasz. - Ő izé, Sati lenni enyém.

Van Horn igazolásért Nau-haura pillantott, s ez, a Salamon-szigetek szokása szerint, fordítva igent bólintott; erre Van Horn leszámolt huszonhat aranyfontot Sati apjának kezébe.

Rögtön utána Nau-hau kinyújtotta kezét, és megkapta a pénzt. Húsz aranyat a főnök megtartott magának, a maradék hatot visszaadta az öregembernek. Nem Van Horn dolga volt veszekedni miatta. Ő teljesítette kötelességét, és megfelelően fizetett. A főnök zsarnokoskodása alattvalója fölött nem tartozott rá.

Mindkét úr, fehér és fekete, nagyon meg volt elégedve magával. Van Horn kifizette a pénzt annak, akit illetett; Nau-hau királyi hatalmával megfosztotta Sati apját fia munkabéréértől Van Horn szeme láttára. De Nau-hau nem tudott lemondani a kevélykedésről. Visszautasította a felajánlott dohányajándékot, vett egy láda dohányrudat Van Horntól öt dollárért, és követelte, hogy nyissák ki, hadd töltsen meg a pipáját.

- Sok jó fiú lenni Langa-Langa? - kérdezte Van Horn udvariasan és rendíthetetlenül, hogy elindítsa a beszélgetést, és kimutassa nemtörődömségét.

Babilon királya vigyorgott, de nem méltóztatott válaszolni.

- Lehet én menni partra és járkálni? - dobta oda próbaképpen és hangsúlyozottan Van Horn.

- Lehet túl sok baj neked - vágott vissza Nau-hau. - Lehet sok rossz fiú kai-kai neked.

Bár Van Horn nem tudta, erre a kihívásra feje bőrén ugyanaz a hajbizsergető érzés futott végig, amit Jeromos érzett, ha a hátán felborzolta a szőrt.

- Hé, Borckman - kiáltotta. - Legénységet a csónakba.

Mikor a csónak a hajó mellé állt, ő szállt be elsőnek, felsőbbbségesen, ezután meghívta Nau-haut, hogy tartson vele.

- Szavamra, Babilon királya - morogta a főnök fülébe, mikor a matrózok nekifeszültek az evezőknek -, egy izé, fiú csinálni baj, én löni téged pocsékká legelőbb. Aztán én löni pocsékká Langa-Langa. Egész idő te izé, járkálni velem, te járkálni mellettem. Te nem szeretni járkálni velem, véged lenni egészen.

És a parton, egy szeretettől áradó szívű ír kutyakölyök és egy fekete király kíséretében, aki bosszús tisztelettel viseltetett a fehér ember dinamitja iránt, a magányos fehér ember, Van Horn mezítláb hetvenkedett végig egy háromezer lelket számoló erődítményen, s közben snapszimádó fehér kormányosa őrizte a parttól távol horgonyzó hajót, és fekete matrózai fogták az evezőt, és farral a partra nyomták a csónakot, hogy várt menekülő ugrását fogadják

annak az embernek, akit szolgáltak, de nem szerettek, s akinek fejét örömet levágták volna bármikor, ha nem félnek annyira tőle.

Van Horn nem szándékozott partra menni, s az, hogy a fekete főnök dölyfös kihívására partra szállt, csupán üzleti ügy volt. Egy óra hosszat mászkált, jobb keze sose távolodott el a vékonyához simuló önműködő agyától, szeme sose kalandozott el a kényszeredetten mellette lépkedő Nau-hauról. Mert Nau-hau mogorva vulkáni dühében kész volt kitörni a legcsekélyebb lehetőségre. És így, mászkálás közben, Van Hornnak megadatott látnia azt, amit kevés fehér ember látott, mert Langa-Langa és testvérszigetei, ezek a Malaita szél utáni partján sorjázó gyönyörű gyöngyszemek, éppoly páratlanok voltak, mint amennyire felderítetlenek.

Ezek a szigetecskék eredetileg közönséges, tengermosta vagy sekély vízben álló homokpartok és korallzátonyok voltak. Csak valami úzött nyomorult tudott volna hihetetlen viszontagságok között keserves megélhetést kicsikarni belőlük. De jöttek ilyen nyomorult teremtmények, kiirtott falvak maradványai, főnökök haragjától és az üstök hosszú disznó sorsától menekülők, és kiállták a viszontagságokat. Ők, akik csak a bozótot ismerték, kitanulták a tengert, és kialakították a sós vízi ember fajtáját. Megismerték a halak és kagylók szokásait, horgokat, zsinórokat, hálókat, varsákat találtak fel, s mindazt a sokféle ravasz fogást, amivel úszó húst lehet gyűjteni a változékony, állhatatlan tengerből.

Ezek a menekültek asszonyokat loptak az anyaparttól, és sokasodtak és gyarapodtak. Herkulesi munkával, a perzselő nap alatt, legyőzték a tengert. Az anyaparttól sötét éjjeleken lopott korallsziklából falat építettek korallzátonyaik és homokpartjaik köré. Habarcs és véső nélkül a tenger hullámverésének ellenálló, remek falat építettek. Éppúgy az anyaparttól loptak millió és millió kenurakomány zsíros, gazdag termőföldet, ahogy az egerek lopnak emberi lakhelyeken, mikor az emberek alszanak.

Nemzedékek és századok tűntek le, s íme, a csupasz, félig vízzel borított homokpartok helyén fallal körülvett fellegvárak álltak, rajtuk rések a hosszú kenuknak, s az anyapart ellen, mint keskeny tengerek, a lagúnák védték őket. Kókuszpalmák, banánfák és magasba szökő kenyérfák adtak táplálékot és árnyékot. A megtelepedettek kertjei gazdagon teremtek. Hosszú, keskeny harci kenuikon végigpusztították a partokat, és bosszút álltak őseikért azoknak a leszármazottain, akik üldözték és meg akarták enni őket.

Mint azok a menekültek és renegátok, akik eltűntek az Adria sós mocsaraiban, és felépítették mélyre süllyesztett oszlopaira a hatalmas Velence palotáit, úgy építették ki hatalmukat ezek a nyomorult, üldözött feketék, míg urai nem lettek az anyapartnak, s ellenőrizték a forgalmat és kereskedelmi utakat, kényszerítették a bozótlakókat, hogy végképp a bozótban maradjanak, és sose merészkedjenek ki a sós vízre.

És itt, a tengeri nép zsíros sikereitől és kevélységétől körülvéve parádézott Van Horn: megjátszotta a maga esélyeit, mert nem hitte, hogy gyorsan meghalhat, és tudta, hogy jó jövőendő üzletet teremt az ültetvényeknek toborzandó munkásokkal más, távoli szigeteken lakó fehér embereknek, akik nem mertek olyan sokat, mint ő.

És amikor egy óra múlva Van Horn berakta Jeromost a csónak farába, s maga is beszállt, a parton egy elámult és csodálkozó fekete királyt hagyott, s ez a király még jobban tisztelte a dinamit alkatú fehér embert, aki dohányt, kalikót, késeket és szekercét hoz, és ebből a kereskedelemről könyörtelenül hasznot csikar ki.

Tizenegyedik fejezet

A fedélzetre visszatérve Van Horn tüstént vitorlát bontott, felszedte a horgonyt, és nekilódult a tízmérföldes szakasznak széliránt a lagúnán, Somó felé. Útközben megállt Binunál, hogy Johnny főnököt köszöntse, és kitegyen egy pár binui hazatérőt. Azután mentek tovább Somó irányába, az Arangi kalandozásainak végleges befejezése és sok utasának végső elnyugvása felé.

Somóban a langa-langai fogadtatásnak éppen az ellentéte várta Van Hornt. Mihelyt a hazatérőket partra tették, s ez délután fél négyre már meg is történt, meghívta a hajóra Bashti főnököt. És Bashti főnök jött is, magas kora ellenére nagyon fürgén és mozgékonyan és nagyon jóindulatúan - olyan jóindulatúan, hogy mindenáron magával akarta hozni három idősebb feleségét a hajóra. Erre még nem volt példa. Sose engedte meg a feleségeinek, hogy fehér ember előtt megjelenjenek, s Van Horn olyan kitüntettnek érezte magát, hogy mind-egyiket megajándékozta egy cifra agyagpipával és egy tucat dohányrúddal.

Bármilyen késő délutánra járt is, a kereskedés élénken folyt, és Bashti, aki két meghalt fiú apjától elvette a nekik járó bér oroszlánrészét, költekezően vásárolt az Arangi készletéből. Azután meg bőven ígért új munkásokat, és Van Horn, aki hozzászókkott a vademberi észjárás változékonyságához, sürgette, hogy most mindjárt kössenek szerződést. Bashti negédeskedett, és a következő napot javasolta. Van Horn erősködött, hogy most van a legalkalmasabb idő rá, és olyan eredményesen erősködött, hogy az öreg főnök egy kenut küldött partra, és összegyűjtötte a fiúkat, akiket az ültetvényekre kiválasztottak.

- No, mit gondol? - kérdezte Van Horn Borckmantól, akinek szeme meglehetősen gyanúsat mutatott. - Sose láttam ilyen barátságosnak a vén gazembert. Tartogat valamit tán a tarisznyájában?

A kormányos a hajó mellett álló rengeteg kenut bámulta, észrevette bennük az asszonyokat, és fejét rázta.

- Ha elkezdenek valamit, mindig elküldik a Maryket a bozótba - mondta.

- Az ember sose tudja ezeknél a niggereknél - dörögte a kapitány. - Ha gyenge is a képzeletük, egyszer-egyszer kitalálnak valami újat. Bashtinál ravaszabb vén niggert pedig még sose láttam. Vajon nem számíthatja ki éppen ezt a figurát, és nem játszhatja meg a fordítottját? Azt, hogy sosem hagyták a közelben asszonyaikat, mikor baj készül, még nem jelenti azt, hogy mindig tartani fogják magukat ehhez a szokáshoz.

- Még Bashtiban sincs annyi tudomány, hogy ilyen cselet kieszeljen - vetette ellen Borckman. - Egyszerűen jól érzi magát, és nagyvonalú. Hiszen negyven fontért vett árut. Ezért akar új truppra szerződni velünk, s mernék fogadni, azt reméli, hogy a fele meghal, és ő megkapja a bérük javát.

Mindez teljesen ésszerű volt. Van Horn mégis megrázta a fejét.

- Azért csak tartson szemmel mindent - figyelmeztette a kormányost. - És ne feledje el, kettőnknek egyszerre nem szabad lemennünk. És jegyezze meg, nincs több snapsz, míg meg nem szabadulunk az egész bagázstól.

Bashti hihetetlenül sovány és csodálatosan öreg volt. Ő maga sem tudta, hány éves, bár azt tudta, hogy törzsének egyetlen tagja sem élt még, mikor ő fiatal fiú volt a faluban. Emlékezett arra az időre, mikor egyik-másik most is élő öregember született; és nem úgy, mint ő, ezek

már kivénültek, gutaütésesek, fogatlan szájúak, süket fülűek vagy bénák voltak. Az ő szervei épek maradtak. Még egy tucát ínyig kopott foggal is büszkélkedhetett, s ezekkel még tudott rágni. Bár az ifjúkor fizikai kitartása elhagyta már, gondolkodása éppoly eredeti és világos maradt, amilyen mindig is volt. Gondolkodásával érte el, hogy törzse ma erősebb volt, mint uralkodása kezdetén. A maga szerényebb módján egy melanéziai Napóleon volt. Mint harcost, esze, fürgesége képessé tette, hogy visszaszorítsa a bozótlakók határait. A testén levő sebhelyek tanúsították, hogy az első sorokban harcolt. Mint törvényhozó, bátorította törzsében az erőt és eredményességet. Mint államférfi, egy gondolattal mindig megelőzte a szomszédos főnökök gondolatait szerződés kötésnél és engedményadásnál.

És ezzel a még mindig fürge ésszel kitervelte, hogy járhat túl Van Horn eszén, hogyan kerekedhet fölébe a hatalmas Brit Birodalomnak, melyről nem sokat sejtett, és még kevesebbet tudott.

Mert Somónak megvolt a maga sajátos történelme. Lényege az a furcsa rendellenesség volt, hogy egy sós vízi törzs a lagúna anyapartján élt, ahol csak bozótlakók szoktak élni. Somó néprajza valami halvány fényt vetett vissza a múltak sötétségébe. Egy nap, olyan régen, hogy idejét hozzávetőlegesen sem lehet kiszámítani, egy bizonyos Somó, Umbo szigeterőd főnökének, Lotinak fia, összeveszett apjával, és elmenekült haragja elől egy tucát kenura való fiatal férfival. Két monszunon át járták odüsszeájukat. A legenda úgy meséli, hogy kétszer körülhajózták Malaitát, és zsákmányoló útjaikon eljutottak a Cristobalig.

Asszonyokat persze raboltak sikeres csaták után, s végül, asszonyokkal és utódokkal megrakodva, Somó kiszállt az anyaparra, visszaszorította a bozótlakókat, és megalapította Somó sós vízi erősségét. Tenger felé néző oldalát ugyanúgy építették, mint a többi szigeterődöt, a tengernek és a tengerről netán betörő rablóknak ellenálló korallszikla fallal, s a falon kifutókapukat hagytak a hosszú kenuknak. Hátul, ahol Somó benyomult a dzsungelba, olyan volt, mint bármelyik szétszórtan épült bozóti falu. De Somó, az új törzs előrelátó atyja, messze benn a bozótban, a kisebb hegyek gerincén húzta meg határait, és minden gerincen megtelepített egy falut. A hozzá menekülők közül Somó csak a nagyon merészeknek engedte meg, hogy csatlakozzanak az új törzshöz. A gyengéket és gyávákat tüstént megették. És a hihetetlen mese a kenuházaikat díszítő sok-sok emberfejről része volt a legendának.

És ezt a törzset, területet és erősséget örökölte az újabb időkben Bashti, és örökségét megerősítette, sőt most sem szűnt meg erősíteni. Hosszú ideig gondosan és tüzetesen számítgatva érlelte ki a tervet, amely agyában megvalósításért bizsergett. Három évvel ezelőtt Ano Ano törzse, jó néhány mérfölddel lejjebb a parton, elfoglalt egy toborzóhajót, elpusztította egész legénységével együtt, és mesebeli mennyiségű dohányt, kalikót, gyöngyöt és mindenféle árut, fegyvert és lőszert szerzett.

A fizetség dolgában nem sok történt. Fél év múlva egy hadihajó dugta be orrát a lagúnába, ágyúval lőtte Ano Anót, és a falu lakói rohanvást a bozótba menekültek. Utána partra szállt egy csapat, de hiába üldözte őket a dzsungelbeli csapásokon. Végül is megelégedett azzal, hogy megölt negyven kövér disznót, és kivágott száz kókuszfát. Alig ért ki a hadihajó a nyílt tengerre, Ano Ano népe máris visszatért a bozótból a faluba. Ágyúval löni gyenge fűkunyhókat: nem okoz túl nagy kárt. Az asszonyok néhány órai munkával rendbe hozzák ezt a csekélységet. Ami pedig a negyven döglött disznót illeti, az egész törzs nekiesett a tetemeknek, forró köveken földdel betakarva megsütötte őket, és lakomát tartott. A kivágott pálmák gyenge hajtásait ugyancsak megették, a sok ezer kókuszpedig lehámozták, kettévágták és megszáritották a napon, és koprává füstölték, s ezt eladták a legközelebbi arra járó kereskedőhajónak.

Így a kiszabott büntetés pikniknek és lakomának bizonyult - s mindez erősen hatott Bashti takarékos, számító eszére. És ami jó volt Ano Anónak, az véleménye szerint biztosan jó Somónak is. Ha egyszer ilyenek a fehér emberek szokásai, akik brit lobogó alatt hajóznak, és disznókat ölnek, és kókuszokat döntenek ki véradósságok és fejlevételek kiegyenlítéséért, Bashti nem látta érdemleges okát, hogy ő ne tegyen szert haszonra éppúgy, mint Ano Ano. A későbbi időpontban alkalmasint fizetendő ár nevetségesen csekély az azonnal megszerezhető gazdagsághoz viszonyítva. Azonfelül két esztendeje jelent meg utoljára brit hadihajó a Salamon-szigeteken.

És így Bashti, fejében a pompás új gondolattal, beleegyezően bólintott főnöki fejével, s megengedte, hogy népe a hajóra özönöljön és vásároljon. Nagyon kevesen tudták közülük, mit gondol, s egyáltalán gondol-e valamit.

A kereskedés még élénkebbé vált, mikor újabb kenuk jöttek a hajóhoz, és fekete férfiak és asszonyok tolongtak a fedélzeten. Aztán jöttek az újoncok, frissen fogott fiatal, vad teremtesek, félénkek, mint a szarvas, mégis engedelmesekek a szigorú apai és törzsi törvénynek. Egyenként bementek az Arangi kabinjába, apjuk, anyjuk, rokonaik családi csoportjának kíséretében, hogy odaálljanak a nagy izé fehér gazda elé, aki beírta nevüket egy titokzatos könyvbe, jobb kezükkel megérintették a tollat, amellyel írt, s így érvényesíttette velük hároméves munkára szóló szerződésüket, s kifizette az első évi előleget áruban az egyes családok fejének.

Öreg Bashti a közelben ült, s kivette szokásos súlyos dézsmáját minden előlegből, három öreg felesége pedig alázatosan lábánál kuporgott, s a puszta jelenlétükkel bizalmat gerjesztettek Van Hornban, akit fellelkesített az üzlet üteme. Ilyen tempó mellett rövid ideig kell utazgatnia Malaitán, aztán tele hajóval elvitorlázhat.

A fedélzeten, ahol Borckman éberrel figyelte a veszélynek legkisebb jelét, Jeromos fel-alá portyázott, szaglászta a sose látott sok fekete sok lábszárát. A vadkutya partra szállt a hazatérőkkel, s a hazatérők közül csak egy jött vissza: Lerumie, aki mellett Jeromos ismét elment, peckesen és szőreborzolva, anélkül hogy a felismerés válaszát kapta volna. Lerumie hűvösen nem vett tudomást róla, egyszer lement, vett egy olcsó kezitükröt, s egy pillantással biztosította öreg Bashtit, hogy minden éretten s kitörésre készen várja az első kedvező pillanatot.

Borckman szolgáltatta a fedélzeten ezt a kedvező pillanatot. Nem szolgáltatta volna, ha nem vét kapitánya parancsai ellen gondatlansággal és engedetlenséggel. Nem hagyta békén a snapszot. Nem érezte a fenyegető veszélyt körös-körül. A fedélzet hátul, ahol állt, csaknem teljesen elhagyatott volt. A hajó közepén és elején, a legénységgel trafikálva, nyüzsögtek a mindkét nembeli feketék. Borckman odament a hátsó árbochoz kötött yamoszsákokhoz, és elővette az üvegjét. Mielőtt ivott volna, az óvatosság parányi foszlánya arra biztatta, hogy vessen hátra egy pillantást. Közelében egy ártalmatlan, középkorú, kövér, zömök, aránytalan, bájtalan Mary állt, csípején egy kétéves szopós gyerek lovagolt, és éppen táplálkozott. Innen kétségkívül nem fenyegette veszély. Azonfelül ez a Mary nyilvánvalóan fegyvertelen volt, mert nem viselt összevarrott ruhát, amelyben egyébként el lehetne rejtteni fegyvert. A mellvédnél, három méterre Borckmantól Lerumie állt, és tetszelegve vigyorgott a most vásárolt tükörbe.

A tükörben látta meg Lerumie, hogy Borckman lehajol a yamoszsákokhoz, ismét felegyenesedik, hátraveti a fejét, az üveg szája ajkára tapad, alja az ég felé emelkedik. Lerumie fölemelte jobb kezét, s jelt adott az asszonynak, aki a hajó mellett várakozó kenuk egyikében ült. Az asszony gyorsan lehajolt valamiért, s odadobta Lerumie-nak. Egy hosszú nyelű tomahawk volt, a feje közönséges ácsszekekerce, a nyele bennszülött készítmény, fekete fényezett

keményfa, rajta gyöngyház berakású, kezdetleges ábrák, s kókuszrost zsinórok fonták körül, hogy jó fogása legyen. A szekercét borotvaélesre köszörülték.

Amilyen zajtalanul repült a tomahawk a levegőn át Lerumie kezébe, éppoly zajtalanul repült a következő pillanatban a levegőn át az ő kezéből a kövér Mary kezébe, aki gyermekét dajkálva a kormányos mögött állt. Az asszony mindkét kezével megmarkolta a fegyver nyelét, a derekán lovagló gyerek pedig két kis karjával félig átölelte, úgy kapaszkodott bele.

Az asszony még mindig várt a csapással, mert Borckman hátrahajtotta fejét, s nem lehetett egy csapással átvágni nyakán a gerincoszlopot. Sok szem figyelte a fenyegető tragédiát. Jeromos is látta, de nem értette a dolgot. Bármilyen ellenséges érzülettel viseltetett is a négerek iránt, nem várta a levegőből a támadást. Tambi, aki véletlenül a tetőablak közelében állt, látta, s azonnal egy Lee-Enfieldért nyúlt. Lerumie látta Tambi mozdulatát, és siettetően rászisszent a Maryre.

Borckman éppoly kevéssé tudott erről, élete utolsó másodperceiről, mint születése első másodperceiről. Leengedte az üveget, és kiegyenesítette nyakát. Az éles penge belevágott. Hogy mit érezhetett vagy gondolhatott Borckman, ha ugyan érzett és gondolt valamit e röpké másodperc alatt, mikor agyát elvágták teste többi részétől, az megoldhatatlan titok élő ember számára. Senki, akinek így átvágták a gerincoszlopát, soha egy szóval, egy hanggal nem közölte, mit érez és érzel. A fedélzetre omló Borckman testének petyhüdt nyugalma éppoly gyorsan következett el, mint a szekercecsapás. Nem pörgött, nem zuhant el. Úgy *omlott*, mint a hirtelen kiürült szélzsák vagy hirtelen kiszúrt léggömb. Halott kezéből az üveg a zsákokra esett, anélkül hogy eltört volna, a maradék ital azonban halkán kotyogva a fedélzetre folyt.

Az esemény olyan gyorsan folyt le, hogy Tambi puskájának első lövése már elhibázta a Maryt, mielőtt Borckman a fedélzetre omlott volna. Második lövésre nem volt idő, mert a Mary ledobta a tomahawkot, két kezébe fogta a gyereket, és a korláthoz ugrott, onnan pedig a levegőbe, zuhanása felborította a kenu, amely véletlenül éppen alatta állt.

Tucatnyi esemény történt egyszerre. A kétoldalt álló kenukból gyöngyházás nyelvű tomahawkok csillogó-villogó zápora reppent fel, s hullott a fedélzeten várakozó somói férfiak kezébe, míg a fedélzeten lévő Maryk lekuporodtak és kimásztak a csetepatéből. Mikor a Mary, aki megölte Borckmant, átugrott a korláton, Lerumie lehajolt az általa elejtett tomahawkért, és Jeromos, tudtára ébredve a véres harcnak, belekapott a tomahawk után nyúló kézbe. Lerumie felegyenesedett, s egy hangos üvöltésben szabadjára engedte hónapok óta felgyülemlett dühét és gyűlöletét, amit a kutyakölyök iránt táplált. És amint függőleges helyzetbe került, és Jeromos nekiugrott a lábának, teljes erejéből rúgott egyet, s pontosan középen, a hasa alatt találta el Jeromost.

S a következő pillanatban vagy pillanat töredékében, míg Jeromos felemelkedett, s a levegőben repült át a korláton, le a hajóról, míg Snidereket adogattak fel a kenukról, Tambi sietve másodszor is lőtt. És Lerumie, akinek még nem ért vissza rúgó lába a fedélzetre, s máris újból lehajolni készült a tomahawkért, egyenesen szívébe kapta a golyót, és lerogyott, hogy Borckmannal együtt a lágy halálba omoljon.

Mielőtt Jeromos vizet ért volna, Tambi csodálatos lövésének dicsősége véget ért; mert abban a pillanatban, mikor a sikeres lövésre elhúzta a ravaszt, egy tomahawk hasított koponyájába az agyalapnál, és elsötétítette szeme előtt mindörökre a tengermosta, napsütötte trópusi világot. Éppily gyorsan, mind csaknem egy időben, hullt el a legénység, s a fedélzet mézarszékké vált.

Jeromos feje a Sniderek durrogására és a halálos verekedésre emelkedett ki a vízből. Egy ember kinyúlt a kenuja oldalán, és nyaka bőrénél fogva berántotta, és bár Jeromos morgott és küszködve igyekezett megmentőjébe beleharapni, nem annyira dühöngött, mint inkább a

legvadabb aggodalom gyötörte Kapitányért. Tudta, gondolkodás nélkül, hogy az Arangit megszállta az élet homályosan sejtett legfőbb szerencsétlensége, amitől minden élet ösztönösen tart, de amit csak az ember ismer és nevez „halál”-nak. Láta, mikor Borckman elesett. Hallotta, mikor Lerumie elesett. És most puskadurrogást hallott, és a diadal és a félelem üvöltéseit és sikoltozását.

Így hát, miközben tarkójánál fogva tehetetlenül lógott a levegőben, ordított és üvöltött és fuldoklott és köhögött, míg a fekete utálkozva, gorombán a kenu farába nem hajította. Feltápaszkodott és kettőt ugrott: előbb a kenu peremére, onnan kétségbeesetten és reménytelenül, anélkül hogy magával törődött volna, az Arangi korlátja felé.

Mellső lába egy méterrel elhibázta a korlátot, s Jeromos a tengerbe zuhant. Eszeveszetten úszva, sós vizet nyeldesve és fuldokolva jött fel, mert még mindig csaholt, nyüsített, ugatott vágyakozásában, úgy szeretett volna Kapitánnyal a hajón lenni.

De egy tizenkét éves fiú a másik kenuban szemtanúja volt Jeromos kalandjának az első feketével, és aki minden teketória nélkül elbánt vele: előbb az evező lapjával, aztán élével fejére ütött úszás közben. És a szeretettől gyötrődő okos kis agyat elborította az öntudatlanság sötétje, s a fekete fiú béna, mozdulatlan kölyökkutyát húzott a kenujába.

Amikor Jeromost Lerumie rúgása a levegőbe röpítette, s mielőtt vizet ért volna, lenn az Arangi kabinjában Van Horn egy pillanat nagy, villanó, mély töredéke alatt megismerte a maga halálát. Nem ok nélkül élt meg öreg Bashti minden élőnél magasabb kort törzsében, és uralkodott bölcsebben, mint bárki a kis uralkodók hosszú sorában Somó ideje óta. Ha nagylelkűbb a sorsa, s máshová helyezi a földi időben és térben, könnyen lehetett volna egy Nagy Sándor, Napóleon, vagy egy barna bőrű Kaheameha. Így is jól, ragyogóan jól szerepelt szűk kis királyságában a sötét emberevősziget, Malaita szél utáni partján.

De milyen jól szerepelt! Hűvös jóindulattal, főnöki jogai merev megőrzésével mosolygott Van Hornra, adott királyi engedélyt ifjú embereinek, hogy három évre elszegődjenek az ültetvényekre rabszolgának, és kicsikarta a maga részét minden előlegből. Aora, akit miniszterelnökének és kincstárosának mondhatnánk, olyan gyorsan kapta a sápokat, ahogy kifizették őket, s nagy, kókuszrost fonálból kötött szép zacskókba rakta. Bashti mögött a fekvőhely deszkáin kuporogva karcsú, sima bőrű, tizenhárom éves lány üldözte el a legyeket ura királyi fejéről a királyi légycsapóval. Bashti lábánál három öreg felesége kuporgott, a legöregebb, egy fogatlan s kissé szélhűdéses vénasszony a király fejbőlintására mindig keze ügyébe adott egy pandanuslevélből durván font kosarat.

És Bashti, aki éles öreg fülét hegyezve leste az első szokatlan zajt a fedélzetről, folyton bölintott a fejével, és bele-beledugdosta kezét a kosárba - most bételdióért és a meszesdobozért és az elmaradhatatlan zöld levélért, amelybe a harapásnyi bételt becsavarta; most dohányért, hogy kurta agyagpipáját megtöltse; majd gyufáért, hogy meggyújtsa a pipát, amely, úgy látszik, nem jól szelelt, és sűrűn kialudt.

A vége felé már a kosár mindig a keze ügyében állt, s a végén még egyszer, utoljára, belenyúlt. Abban a pillanatban történt ez, mikor a Mary szekercéje a fedélzeten levágta Borckmant, és Tambi leadta rá az első lövést a Lee-Enfieldből. S Bashti vén keze, amelyet bevont a nagy s az összezsugorodott húsból kiduzzadó erek szövevénye, kihalászott egy hatalmas, olyan rég született pisztolyt, hogy azt hordhatta akár Cromwell³ valamelyik kerekfejűje, vagy

³ Cromwell, Olivér (1599-1658): az angol forradalom vezéralakja

utazhatott akár Quirosszal vagy La Perouse-szal⁴. Kovaköves fegyver volt, olyan hosszú, mint egy férfi alsó karja, s aznap délután töltötte meg nem kisebb személyiség, mint maga Bashti.

Ha Bashti gyors volt, Van Horn is majdnem olyan gyors volt, de mégsem elég gyors. Éppen, mikor keze a tokjából lazán kiálló s térdén fekvő modern önműködőre csapott, az évszázadok pisztolya eldörrent. Két fickóra s egy kerek golyóra töltötte Bashti, s a hatása olyan volt, mint egy lefűrészelt csövű, sörétes puskáé. És Van Horn megismerte a halál lángját és sötétjét, a „Mindenségit” kimondatlanul elhalt ajkán, keze lecsúszott félig felemelt önműködőjéről, s leejtette a pisztolyt.

A fekete puskaporral túltömött ősi fegyvernek más hatása is volt. Szétrobbant Bashti kezében. Míg Aora egy látszólag a semmiből elővarázsolt késsel nekiállt, hogy a fehér úr fejét lemesse, Bashti incselkedve nézte jobb keze mutatóujját, amely egy bőrdarabon lógott. Megmarkolta a bal kezével, egy gyors csavarással és rántással letépte, és vigyorogva lökte, tréfaképpen, a pandanuskosárba, amelyet felesége fél kezével még mindig elébe tartott. Másik kezével aztán megfogta vérző homlokát, ott, ahol a pisztoly egyik repülő szilánkjá megsebezte.

Párhuzamosan ezzel három fiatal újonc, apjuk és nagybátyjaik segédkezésével lefogta és kivégezte az egyetlen matrózt, aki odalenn volt. Bashti, aki oly sokáig élt, hogy filozófussá vált, s a fájdalommal nem sokat törődött, egy ujj elvesztésével még kevesebbet, kuncogott és csipogott a sikeres befejezés adta örömeiben és büszkeségében, három öreg felesége pedig, akik csupán fejbólintásai szerint éltek, előtte csúsztak-másztak a padlón szolgálai gratulációjuk és imádatuk megalázkodásában. Sokáig éltek, és csupán Bashti királyi szeszélye folytán éltek sokáig. Tekeregtek, fecsegték, hadonásztak annak lábainál, aki élet és halál ura volt, akinek végtelen bölcsessége annyiszor bebizonyosodott, mint ahogy most is bebizonyosodott.

És a sovány, rémült lány, mint egy ijedt nyúl a vacca szájánál, négykézláb állva kukucskált ki a jelenetre a kamrából, s tudta, hogy eljön számára az idők végezte és a főzőkondér.

⁴ Quiros, Pedro Fernandez de (1560?-1640): portugál hajós, az Új Hebridák felfedezője; La Perouse (1741-88): francia hajós és felfedező

Tizenkettedik fejezet

Jeromos sose tudta meg, mi történt az Arangi fedélzetén. Tudta, hogy egy világot pusztítottak el, mert látta pusztulását. A fiú, aki fejbe vágta az evezővel, jól megkötözte a lábát, és kilökte a partra, mielőtt megfeledkezett volna róla az Arangi kifosztásának izgalmában.

A csinos, indiai tölgyfából épült jachtot nagy kiáltozással és énekléssel bevontatták a hosszú kenuk, s a partra futtatták, közel ahhoz a helyhez, ahol Jeromos valamicskével a korallkő határain belül feküdt. Tüzek lobogtak a parton, lámpásokat gyújtottak a fedélzetén, s nagy ünneplés közepette kizsigerelték, lemeztelenítették az Arangit. Minden mozdíthatót partra vittek, kezdve a hosszúkás vaskisúlyozóktól a csigáig és vitorlákig. Senki sem aludt Somón aznap éjjel. Még a legkisebb gyerekek is a tüzek körül totyogtak, vagy telizabálva elnyúltak a homokban. Hajnali kettőkor Bashti parancsára meggyújtották a hajó bordázatát. És Jeromos, aki a kimerültségig vonított és nyüszített, és vízre szomjazva, megkötözött lábbal tehetetlenül az oldalán feküdt, látta, amikor az oly rövid ideig ismert úszó világ lánggá és füstté vált.

És az égő hajó fényénél öreg Bashti elosztotta a zsákmányt. Senki a törzsben nem volt olyan alacsony rangú, hogy valamit ne kapjon. Egy agyagpipát és több rúd dohányt kaptak még a nyomorult, bozóti rabszolgák is, akik egész fogságuk alatt attól reszkettek, hogy megeszik őket. A kereskedelmi cikkek java részét nem osztották el, hanem Bashti a maga nagy fűkunyhójába szállíttatta. Az egész értékes vitorlázatot a különböző kenuházakba raktározták el. Közben az ördög-ördög házakban az ördög-ördög doktorok nekiláttak, hogy lassú füstön kikészítsék a fejeket; mert a legénységgel kerek egy tucat no-olai hazatérő és több malui fiú is volt a hajón, akiket Van Horn még nem szállított haza.

Mindazonáltal nem ölték meg mindegyiket. Bashti szigorúan megtiltotta a teljes lemészárlást. Ez azonban nem azért történt, mert gyengéd szívű volt. Inkább azért, mert az esze éles volt. Végül mindenkit le fognak mészárolni. Bashti sose látott jeget, nem tudta, hogy létezik, és járatlan volt a fagyasztás tudományában. Csak úgy tudott húst eltartani, ha életben hagyta. És a foglyokat elraktározták a legnagyobb kenuházakban, a legények klubházában, ahová egyetlen Mary sem léphetett be, kínhalálbüntetés terhe mellett.

Megkötözve vagy megbéklyózva, mint a szárnyasok vagy disznók heverték a keményre döngölt agyagpadlón, amely alatt nem nagyon mélyre temetve régi főnökök maradványai feküdtek, fenn pedig gyékényfonat csomagolásban lógott az, ami megmaradt Bashti közvetlen elődeiből, köztük az utolsó az apja volt, s így himbálózott ott két teljes nemzedék. Idelökték megkötözve a kamrában lakó kis Maryt is, a sok fekete közé, akik azzal csúfolták és ugratták őt, hogy Van Horn meghizlalja és megeszi, mivel őt is meg akarták enni, s mivel megfőzésre szánt személyekre nem vonatkozott a tabu.

És ebbe a kamrába hozták Jeromost is a többiek mellé, a földre. Agno, az ördög-ördög doktorok feje belebotlott a parton, és hiába tiltakozott a fiú, aki személyes szerzeményként tartott igényt Jeromosra, Agno elvitte a kiskutyát a kenuházba. Mikor elvitték a lakoma mellett, éles szimata elárulta neki, miből áll a lakoma. És az új élmény hatására szörét borzolta, morgott és küszködött béklyóival, hogy megszabaduljon. Ugyanígy borzolta szörét és morgott fogolytársaira először, mikor ledobták a kenuházba, mert nem ismerte fel helyzetüket, s mert mindig arra tanították, hogy a négekben az örök ellenséget lássa, és őket tekintette felelősnek az Arangi és Kapitány szerencsétlenségéért.

Mert Jeromos csak kiskutya volt, a kutyaértelem korlátai közé szorult, s a világban nagyon tapasztalatlan kutya. De nem sokáig hörgött rájuk dühében. Homályosan ráébredt, hogy emezek sem boldogok. Némelyik súlyos sebet kapott, és állandóan nyögött, jajgatott. Jeromos, ha nem is a fogalmak világosságával, de rájött, hogy ők is éppoly keserves helyzetben vannak, mint saját maga. És a maga helyzete csakugyan keserves volt. Oldalán feküdt, lábát olyan szorosan összekötözték, hogy a zsinór belevágott gyenge húsába, és elzárta a vérkeringést. Azonfelül majd szomjan pusztult, és kiszáradt nyelvvel, kiszáradt szájjal lihegett a fülledt forróságban.

Gyászos hely volt ez a kenuház, tele nyögésekkel és sóhajokkal, tetemek a föld alatt s a földbe keveredve, hamarosan tetemmé váló lények a földön, tetemek fenn a himbálózó, légi sírban, hosszú, fekete, felkunkorodó végű kenuk, mint holmi csőrös ragadozó szörnyek, homályosan és elmosódottan a csendes tűz fényében, s a tűz mellett a somói törzs egyik vénembere végeérhetetlen munkáját végezte: egy bozóti néger fejét füstölte fel. Töpörödött, vak, szenilis volt, úgy makogott, mint egy hatalmas majom, s közben megfordította, elcsavarta és visszacsavarta a felfüggesztett fejet a csípős füstben, és egy-egy marék nedves fadarabot tett a fuldokló tűzre.

A tompa tűzfény az árnyékba vesző keresztgerendákon át néha megvilágította tizennyolc méter magasságban a szelemengerendát, melyre kókuszrostot borítottak, s kókuszról barbár fekete és fehér ábrákat fontak, de ezeket az évek füstje csaknem egyszínű, piszkos barnává szennyezte. A magas keresztgerendákról hosszú kókuszrost fonalakon régi dzsungelhadjáratokon és tengeri rablútvonalakon megölt ellenségek fejei lógtak. A hely csak úgy árasztotta az elmúlás és halál levegőjét, s a gyengeelméjű vénember, aki a halál jelképeit füstölte, maga is bénán reszketett a síri felbomlás felé.

Virradat tájban nagy üvöltözéssel, húzva, emelve, vonszolva újabb nagy harci kenut hoztak be a somóiak. Kéz- és lábakkal csináltak utat maguknak, rúgták, lökték, rángatták, tolták a foglyokat jobbra-balra onnét, ahová a kenut el akarták helyezni. Éppenséggel nem bántak nyájasan a hússal, amit a jószerecsé és Bashti bölcsessége juttatott nekik.

Egy ideig ott üldögéltek, mind agyagpipából pöfékelt, magas fejhangon csipogtak, és nevettek az éjszaka és az előző délután eseményein. Egyszer egyik, másszor másik nyúlt el, és takaró nélkül aludt; mert így aludtak meztelenül a merőlegesen álló nap alatt születésük óta.

Mikor a hajnal elhalványította a sötétséget, már csak a súlyosan sebesültek, a túl szorosan megkötözöttek maradtak ébren, és a roskatag vén, aki nem volt olyan öreg, mint Bashti. Akkor a fiú, aki elkábította Jeromost az evezőlapátjával, és jogot formált rá, belopózott a kenuházba, de az öreg nem hallotta meg. Vak lévén, nem is látta. Csak makogott és kuncogott gyengeelméjűen, ide-oda forgatta a bozóti néger fejét, és reves fával táplálta a füstölgő tüzet. Ez nem éjszakára való munka volt, még neki sem, aki mindent elfelejtett, és nem tudott semmi mást csinálni. De az Arangi kizsigerelésének izgalma eljutott megzápult agyáig, s a diadalmas élet erejének halvány emlékezetszikkraival eszelősen azzal vette ki a részét Somó diadalünnepéből, hogy nekiállt preparálni a fejet, amely önmagában is a diadal kézzelfogható kifejezése volt.

De a tizenkét éves fiúnak, aki belopakodott, és óvatosan lépkedett át az alvókon, óvatosan kerülgette a foglyokat, torkában dobogott a szíve. Tudta, milyen tabukat sért meg. Még azt a kort sem érte el, mikor elhagyhatja apja fükunyhóját, és az ifjak kenuházában aludhat, még kevésbé alhatott az ifjú legények kenuházában, s tudta, hogy a maga kezébe vette életét, homályosan sejtett titkaival és ígéretével, mikor így bemerészkedett Somó teljes korú, teljes jogú, teljesen kifejlett férfiaiak szent területére.

De Jeromost akarta s meg is kapta. Csak a főzésre összekötözött, rémülettől tágra nyílt szemű kis Mary látta, hogy a fiú összekötözött lábánál fogva felveszi Jeromost, és kiviszi a húsprédából, amelynek ő is része. Jeromos hősiezen, bátor kis szíve biztatására, morgott volna, s mogorván visszautasítja ezt a bánásmódot, ha nincs annyira kimerülve, s a szája és torka a némaságig ki nem szárad. Így, nyomorúságosan és tehetetlenül, félig elvesztve önmagát, álmodó bábuként egy lidérces látomásban, tudta, mint a nyugtalan alvó, aki megébred két gyötrő látomás között, hogy fejjel lefelé elviszik a kenuházból, keresztül a most valamivel csendesebb falun, s fel egy magas, széles koronájú fák alatt vezető ösvényre, ahol a levelek éppen lanyhán mocoogni kezdtek a reggeli szél első leheletére.

Tizenharmadik fejezet

Mint Jeromos később megtudta, a fiút Lamainak hívták, és Jeromos Lamai házába került. Még az emberevők fűházainak mértékével mérve sem volt valami híres ház. Földes, esztendőök mocskával vastagon feltöltött padlón élt Lamai apja és anyja, és a négy hűgából és öccséből álló szaporulat. Az ingatag szelemengerendára támaszkodó zsúptető minden nagy záporban folytatott. A falak még kevesebb akadályt jelentettek egy-egy szélviharos esőnek. Valóban, Lamai apjának, Lumainak háza volt a legnyomorúságosabb ház egész Somóban.

Lumai, a ház ura és a család feje, a legtöbb malaitaitól eltérően kövér volt. És úgy látszik, kövérségéből származott jó természete, s a jó természettel szövetséges lustaság. De felesége, Lenerengo olyan volt, mint a légy, kedélyes felelőtlenségének balzsamában. Somó főhárpiaja, aki éppoly sovány volt derékban s egyebütt, amilyen gömbölyű a férje; aki éppoly feltűnően nagyhangú volt, amilyen halk szavú a férje; aki éppoly szüntelenül tevékeny volt, amilyen tunya volt szünet nélkül a férje; s aki éppoly fanyar szájjal született, amilyen édes volt Lumai szájában a világ.

A fiú csak bekukkantott a házba, mikor megkerülte, s látta apját és anyját két ellenkező sarokban, takaró nélkül aludni, és a padló közepén négy meztelen öccsét és hűgát, úgy össze voltak gömbölyödve egy csomóba, mint egy alom kutyakölyök. A ház alig volt több egy állat vackánál, de körülötte földi paradicsom burjánzott. A levegő fűszeresen, édesen sűrű volt a kábító, vad növények és a ragyogó, trópusi virágok illatától. Fölöttük három kenyérfa nemes ágai fonódtak egymásba. Éró gyümölcsök nagy fűrtjei lógtak a banán és pizángfákon. És magukat enni kínáló hatalmas, dinnyeforma papaidák duzzadoztak a karcsú törzsű fákon, a gyümölcsök átmérője tízszeresen is felülmúlta a törzsét. És, ami Jeromosnak a legtöbb gyönyörűséget jelentette, egy csörgő, csobogó patakocská futott láthatatlan útján, moszatos köveken, gyenge és finom páfrányok szövevénye alatt. Egyetlen király üvegháza sem vetekedhetett a napban fürdő növényzet vad bujaságával.

Jeromosnak, akit megörjített a víz hangja, előbb el kellett szenvednie a fiú ölelését és dédelgetését. Lamai a hátsórészére kuporodott, ide-oda hintázott, s furcsa, dúdoló kis éneket dünnyögött. És Jeromos a tagolt beszéd hiányában sehogy sem tudta neki megmondani, mennyire gyöttri a szomszomság.

Aztán Lamai zsinórt kötött gondosan a nyakára, és eloldotta a lábába vágó zsinórokat. Jeromost a vérkeringés hiánya annyira elzibbasztotta, s az átszomszajzott trópusi teljes éjszaka és fél nap annyira elgyengítette, hogy felállt, tántorgott és elesett, és megint megpróbált felállni, megint imbolygott és elesett. És Lamai megértette vagy nagyjából megsejtette a dolgot. Felkapott egy bambuszbot végére erősített kókusz ivóedényt, megmerítette a zöldellő páfrányok között, és csurig tele a drága vízzel odaadta Jeromosnak.

Jeromos először az oldalára feküdt, úgy ivott, míg a nedvességgel vissza nem folyt kiszáradt csatornáiba az élet, aztán hamarosan, bár még legyengülve és tántorogva, talpra állt, és szélesre terpesztett négy lábára támaszkodva mohón lefetyelt tovább. A fiú kuncogott és csipogott örömeiben erre a látványra, és Jeromos úgy érezte, eléggé megkönnyebbült, és teleitta magát, hogy a kutyák szívből szóló módján a nyelvvel beszéljen. Kiemelte orrát az edényből, és rózsaszalag nyelvvel megnyalta Lamai kezét. És Lamai, aki bolondul megörült a hirtelen megtalált közös beszédnek, buzdítóan visszatolta az edényt Jeromos orra alá, és Jeromos megint ivott.

Egyre csak ivott. Addig ivott, míg nap aszalta oldala úgy kidagadt, mint egy léggömb fala, bár mind hosszabb szüneteket tartott közben, és nyelve hálásan beszélt Lamai fekete keze bőréhez. És minden jól ment, és továbbra is jól ment volna, ha fel nem ébred Lenerengo, Lamai anyja, át nem lép egy halomban fekvő, fekete ivadékain, és éles hangon nem tiltakozik az ellen, hogy elsősülte eggyel több éhes szájat és sokkal több vesződésget hozzon a házba.

Pörlekedő emberi beszélgetés következett, ebből Jeromos nem értett semmit, de megérezte a jelentőségét. Lamai vele volt és mellette. Lamai anyja ellene. Zsémbesen rikácsolta szilárd meggyőződését, hogy fia bolond, és még annál is rosszabb, mert még a bolondban is van valami ostoba tapintat keményen dolgozó anyjával szemben. Az alvó Lumaihoz fordult, aki nehézkesen és kövéren felébredt, és somói nyelvjárásban lágy mondatokat motyogott és mormogott arról, hogy ez a világ nagyon kedves, hogy mindig öröm, ha van az embernek egy kölyökkutyája és elsősülte fia, hogy ő még sose halt éhen, és hogy a békesség és alvás a legkitűnőbb dolog, ami halandó embernek osztályrésül juthat - és ennek jeléül belefúrta orrát párnaként szolgáló karizmába, és visszamenekülve az álom békességébe, horkolni kezdett.

De Lamai, miután meggyőződött róla, hogy háta mögött szabad az út, futhat, ugorhat, ha anyja nekirontana, komor és mogorva tekintettel, lázadó lábdobbantásokkal makacsul ragaszkodott a kölyökkutyához. Végül Lenerengo egy szónoklattal Lamai apjának semmirekellőségét ostorozta, azután visszafeküdt aludni.

A gondolat gondolatot szül. Lamai megtudta, milyen elképesztően szomjas volt Jeromos. Ebből kisarjadt az a gondolat, hogy ugyanolyan éhes is lehet. Így hát száraz faágakat tett a tűzhely hamujából előkapart, füstölgő parazsakra, és nagy tüzet rakott. Mikor a tűz már erőre kapott, egy keze ügyébe eső rakásból sok követ tett bele, mindegyik fekete, tűz égette volt, annak jeléül, hogy sokszor használták már ilyen módon őket. Azután előhozta a tegnapi hurkolt, kövér, erdei galamb tetemét, amelyet kézi szatyorhálóban a patak vize alá rejtett. Zöld levelekbe burkolta a galambot, körülrakta a tűzben megforrósodott kövekkel, azután, galambot és köveket, az egészét behantolta.

Mikor egy idő múltán elővette a galambot, és letépte róla a levelek megperzselődött burkolatát, olyan fűszeres illat szállt fel, hogy attól Jeromos hegyezni kezdte a fülét, és remegett az orrcimpája. A fiú darabokra tépte és meghűtötte a gőzölgő tetemet, és elkezdődött Jeromos étkezése; nem is fejeződött be addig, míg az utolsó foszlány húst is le nem tépte-nyalta a csontokról, aztán a csontokat is szilánkokká ropogtatta és lenyelte. És Lamai egész étkezés alatt szeretgette, veregette, simogatta, és újra meg újra eldúdolta kicsi énekét.

Másrészt viszont Jeromos, akit felfrissített a víz és a hús, nem viszonzta ilyen lelkesen a szeretetet. Udvarias volt, és lágyan csillogó szemmel, farkcsóválva és a szokott vonaglással fogadta a becézgetést, de nyugtalan volt, állandóan távoli hangokra figyelt, és elfelé vágyakozott. Ez nem került el a fiú figyelmét, s mielőtt Jeromos alvásra összekuporodott volna, alaposan odakötötte egy fához a kutya nyakán lógó zsinórt.

Jeromos egy ideig rángatta a kötelet, azután megadta magát, és elaludt. De nem sokáig. Kapitány túlságosan eltöltötte. Ismerte és mégse ismerte Kapitány helyrehozhatatlan végső szerencsétlenségét. Így azután halk nyöszörgések és nyüszítések után éles első fogaival neki-esett a kókuszrost zsinórnak, és addig rágta, míg elszakadt.

Szabadon, mint a hazatartó galamb, vakon és egyenesen a part felé indult, ahol az Arangi úszik, s fedélzetén ott van a parancsnokoló Kapitány. Somó teljesen elhagyatott volt, s azok, akik a faluban maradtak, mély álomba merültek. Így hát senki sem zavarta, mikor a kanyargós ösvényeken elügetett a sok ház között, s az egy szál fatörzsből kivésett obszcén totemoszlopok címerei mellett, amelyek faragott cápák állkapcsai közé ültetett férfialakokat ábrázoltak.

Mert Somó, alapítójától, Somótól fogva éppúgy imádta a cápaistent és a sós vízi istenségeket, mint a bozót, mocsár és a hegyek istenségeit.

Jeromos jobbra fordult, elhagyta a tengeri falat, és lejutott a partra. Az Arangit sehol se látta a lagúna nyugodt felszínén. Körülötte mindenfelé a lakoma maradványai, s ő megérezte a hamvadó tüzek és égett hús füstös szagát. Sok lakomázó még annyi fáradságot sem vett magának, hogy visszatérjen házába, hanem ott hevert szanaszét a homokban a késő reggeli napfényben, férfiak, asszonyok, gyerekek, egész családok, ahol elnyomta őket az álom.

Lenn, egészen a part szélén, mellső lábát a vízbe rakva Jeromos leült; szíve majd megszakadt Kapitányért, és az ég felé, a napra emelve orrát, elsírta bánatát, ahogy kutyák szoktak mindig is sírni, mióta lejöttek a vad erdőkből az emberek tüzei mellé.

És itt találta meg Lamai, melléhez ölelte két karjával, úgy csitította bánatát, azután visszavitte a patak menti fűkunyóhoz. Vízet ajánlott fel, de Jeromos nem bírt többet inni. Szeretetet ajánlott fel, de Jeromos nem bírta elfelejteni Kapitány utáni gyötrő vágyakozását. Végül Lamait felbosszantotta az oktalan kutyakölyök, fiús vadságában elfeledkezett szeretetéről, jobbról-balról rávágott Jeromos fejére, és úgy megkötötte, ahogy fehér ember kutyáját ritkán kötik meg. Mert Lamai, a maga módján, lángész volt. Sose látta, hogy kutyával ezt tették volna, mégis a pillanat ihletében felfedezte, hogy Jeromost egy bottal kell megkötnie. A bot egy méter húszcentis bambusz volt. Egyik végét kurta zsinóron Jeromos nyakához kötötte, a másikat, éppoly kurta zsinóron, egy fához. Jeromos foga csak a botot érte el, s a száraz, érett bambusz bármilyen kutya fogának ellenáll.

Tizennegyedik fejezet

Jeromos több napon át Lamai botra kötött rabja maradt. Nem érezte magát túlságosan boldognak, mert Lamai háza az örökös civódás és veszekedés háza volt. Lamai szabályos ütközeteket vívott öccseivel és húgaival, mert azok kínozták Jeromost, és ezek az ütközetek minden alkalommal azzal fejeződtek be, hogy Lenerengo közbeavatkozott, és minden sarját részrehajlás nélkül megbüntette.

Ezek után, mintegy magától értetődően, az általános elvek alapján nekiesett Lumainak, akinek halk hangja mindig nyugalmat és békességet kért, s aki a szókorbácsolás végén mindig a kenuháza menekült néhány napra. Itt Lenerengo tehetetlen volt. A férfiak kenuházába egy Mary sem léphetett be. Lenerengo sose felejtette el az utolsó Mary sorsát, aki megszegte a tabut. Sok évvel ezelőtt történt, mikor még lány volt, s emlékezetében még mindig élénken élt a szerencsétlen asszony, aki egész nap fél karján lógott a napon, s a következő nap a másik karján. Azután a kenuház férfiainak csaptak belőle, és az asszonyok még hosszú ideig csendesen viselkedtek férjeikkel szemben.

Jeromos megszerette Lamait, de az az érzés sem erős, sem szenvedélyes nem volt. Inkább a hálából fakadt, mert egyedül Lamai adott neki ennivalót és vizet. De a fiú nem volt sem Kapitány, sem Haggin *úr*. Még csak Derby vagy Bob sem volt. Alacsonyabbrendű emberteremtény volt, nigger, s Jeromosba rövid élete során alaposan belenevelték a törvényt, hogy a fehér emberek a felsőbbrendű, kétlábú istenek.

Nem kerülte azonban el a figyelmét a négekben lakozó értelem és hatalom. Nem töprengett rajta. Elfogadta. Parancsoló hatalmuk volt más tárgyak felett, botokat és köveket tudnak hajítani a levegőn át, s még őt is úgy hozzá tudják fogolyként kötni egy bothoz, hogy tehetetlenné válik. Akármennyire alacsonyabbrendűek is a fehér isteneknél, mégis istenek.

Jeromost most kötötték ki először életében, s nem tetszett neki a dolog. Hiába gyötörte fogait, egyik-másik meg is lazult az alatta növő második fog nyomására. A bot erősebb volt nála. Bár nem feledte el Kapitányt, elvesztésének fájdalma elhalványodott az idő múlásával, míg esze előterét teljesen elfoglalta szabadságvágya.

De amikor eljött szabadulásának napja, nem használta ki az alkalmat, és nem szaladt el a part felé. Úgy esett, hogy Lenerengo szabadon bocsátotta. Szántsándékkal tette, meg akart tőle szabadulni. De mikor kioldozta Jeromost, az megállt köszönetet mondani, farkát csóválta, mogyoróbarna szeme felmosolygott rá. Az asszony lábával dobbantott, hogy elkeresse, és élesen, megfélemlítően rákiáltott. Jeromos ezt nem értette meg, s annyira nem szokott félni, hogy az asszony nem tudta megijeszteni és elzavarni. Nem csóválta már a farkát, s bár továbbra is felnézett az asszonyra, szeme már nem mosolygott. Lenerengo mozdulatában és zajongásában észrevette a barátságtalan indulatot, s éberré és figyelmessé vált, felkészülten várt bármilyen ellenséges cselekedetet, amit az asszony ezután elkövethet.

Lenerengo megint kiáltott egyet, és dobbantott. Csak annyit ért el vele, hogy Jeromos figyelmét a lábára irányította. Az asszony heves vérmérsékletének túl sok volt, hogy Jeromos ilyen lassan megy el, most, amikor szabadon bocsátotta. Rúgott, Jeromos kitért előle, és belekapott a bokájába.

Rögtön kitört a háború, és nagyon valószínű, hogy az asszony megölte volna Jeromost dühében, ha Lamai nem jelenik meg a színen. A Jeromos nyakáról leoldott bot elmondta anyja álnokságának történetét, és felbőszítette Lamait: a verekedők közé ugrott, és elhárította az ütésre emelt poitörő követ, amely szétzúzhatta volna Jeromos fejét.

Most Lamait fenyegette a súlyos sérülés veszedelme, s anyja éppen alaposan fejbe kólintotta, mikor szegény Lumai, akit felébresztett a lárma, előmerészkedett, hogy békét csináljon. Lenerengo, mint mindig, minden másról megfeledkezett a vad gyönyörűségben, hogy élete társát lehordhatja.

Az ügy befejezése elég ártalmatlan volt. A gyerekek abbahagyták a sírást, Lamai újra megkötötte Jeromost a bottal, Lenerengo kifulladt a nagy prédikálásban, és Lumai sebzett érzelmekkel távozott a kenuháza, ahol a férfiak nyugton alhatnak, és a Maryk nem komizkodnak.

Aznap éjjel férfitársai körében Lumai előadta bánatát, és beszélt az okáról is - a kölyökkutyáról, amely az Arangin érkezett. Véletlenül Agno, az ördög-ördög doktorok feje vagy főpap is hallotta a mesét, és eszébe jutott, hogy ő Jeromost a kenuháza küldte a többi fogollyal egyetemben. Fél óra múlva tisztázta a dolgot. A fiú megszegte a tabukat, s ő titokban meg is mondta neki, mert erre a büntetés halál.

Túlságosan jó alkalom volt ez Agnónak, hogy hatalmába kerítse a fiút, nem szalaszthatta el. Egy halott fiú nem ér neki semmit, de egy élő, akinek élete a kezében van, jó szolgálatokat tehet. Mivel senki sem tudott a megszegett taburól, hallgathatott az ügyről. Így hát megparancsolta Lamainak, hogy azonnal menjen le lakni az ifjak kenuháza, s itt kezdje el noviciátusát, a próbák sorozatát, amely felviszi őt a nőtlenek kenuháza és fele útig a teljes jogú férfi rangja felé.

Reggel, az ördög-ördög doktor parancsának engedelmeskedve, Lenerengo összekötözte Jeromos lábát, nem éppen harc nélkül, amelyben Jeromos jó pár ütést kapott a fejére, az asszony meg horzsolásokat a kezére. Azután Lenerengo levitte a falun keresztül Agno házához, hogy átadja. Útközben a falu szabad főterén, ahol a totemoszlopok álltak, otthagya a kutyát a földön, és csatlakozott a lakosság vidám multságához.

Öreg Bashti nemcsak szigorú törvényhozó volt, hanem a maga nemében egyedülálló is. Ez alkalommal ezt a napot választotta, hogy megbüntessen két veszekedő asszonyt, leckét adjon a többi asszonynak, és megint egyszer boldoggá tegye alattvalóit, hogy ilyen uralkodójuk van. Tiha és Wiwau, a két asszony, zömök, erős és fiatal volt, és régóta botrányokat okoztak már szüntelen veszekedésükkel. Bashti büntetésül versenyfutást szabott ki rájuk. De micsoda versenyfutást! Meg kellett pukkadni tőle.

Férfiak, asszonyok, gyerekek, minden néző ordított a gyönyörűségtől. Még a fél lábukkal sírban álló idősebb matrónák és szürke szakállú öregek is visítottak és sikongtak, annyira tetszett nekik a látványosság.

A fél mérföldes futópálya a falu hosszában, a falu közepén keresztül vezetett, attól a part-résztől, ahol az Arangit elégették, a tengeri fal másik végéig. Oda-vissza kellett futnia Tihának, Wiwaunak, s mindkét alkalommal egyikük sebesebb futásra ösztökölte a másikat, a másik pedig eredménytelenül igyekezett sebesebben futni.

Csak Bashti agyalhatta ki ezt a mutatványt. Először két kerek, egyenként teljes húsz kiló súlyú korallkővet tettek Tiha kezébe. Tiha kénytelen volt szorosán az oldalához fogni őket, hogy le ne guruljanak a földre. Mögéje állította Bashti Wiwaut, aki egy bambuszszilánkokkal tüskésen kirakott, könnyű, hosszú bambuszrúddal fegyverkezett fel. A szilánkok hegyesek voltak, mint a tű, különben tetováló tűnek használták őket, s a rúd végére erősítve Tiha hátát kellett

döfölniük, ahogy az emberek ösztökéikkel az ökröket döfölik. Nem lehetett vele komoly sebet okozni, csak nagy fájdalmat, s Bashti éppen ezt akarta.

Wiwau döfölt a rúddal, és Tiha, atlétai erőfeszítéssel, botorkálva, bukducsolva, igyekezett sietni. Ha elérik a másik partrészt, megcserélődnek a szerepek, és Wiwau hozza vissza a köveket, Tiha pedig döföl; s mivel Wiwau is tudta, hogy Tiha igyekszik bőségesen visszaadni azt, amit ő adott neki, igyekezett a legtöbbet adni, amíg módjában állt. Mindkettőjük arcán csurgott a verejték. Mindegyiknek megvoltak a szurkolói a tömegben, bátorították őket, és minden döfésre fokozódott a nevetés.

Bármilyen nevetés is volt, mögötte vademberi vastörvény húzódott meg. A két követ végig kellett vinni az egész pályán. A bambuszrudas asszonynak meggyőződéssel és szaporán kellett döfölnie. A megdöfködött asszonynak nem szabad kijönnie a béketűrésből, és összeverekednie kínzójával. Bashti kellőképpen figyelmeztette őket előre, hogy az általa lefektetett szabályok megszegéséért az a büntetés, hogy a vétkest kikötik apály idején a zátonyra, s megeszik a homoki cápák.

Mikor a küzdőfelek odaértek, ahol Bashti és miniszterelnöke, Aora állt, megkettőzték erőfeszítéseiket. Wiwau lelkesen szurkált, Tiha minden döfésre nagyokat ugrott, s az a veszedelem fenyegette, hogy bármely pillanatban elejtheti a köveket. Sarkukban összesereglettek a falu gyerekei és a falu összes kutyája, és izgatottan sikoltoztak, csaholtak.

- Hosszú idő te izé, Tiha nem ülni kenu benne - rikkantotta Aora az áldozatnak, s erre Bashti megint felkuncogott.

Egy szokatlanul erős döféstől Tiha leejtette az egyik követ, s amíg térdre ereszkedett, egyik karjával oldalához kanalazta a követ, megint talpra állt, és továbbbukducsol, addig alapos szurkálásban részesült.

Egyszer a sok kintől nekibőszülve fellázadt: szántsándékkal megállt és kínzójához fordult.

- Én haragudni neked nagyon sok - mondta Wiwaunak. - Majd hamar...

De nem fejezte be a fenyegetést. Egy lelkes döfés áttört sztoicizmusán, és újból elindította botorkáló útjára.

Ahogy a furcsa versenyfutás a part felé közeledett, úgy távolodott a tömeg kiáltozása. De néhány perc múlva hallani lehetett, amint visszafelé áramlik, ez alkalommal Wiwau lihegett a korallkövek súlya alatt, és Tiha az elszenvedett döfésektől sajgó háttal, kamatostul igyekezett visszaadni a kölcsönt.

Bashti előtt Wiwau leejtette az egyik követ, s amikor fel akarta emelni, elvesztette a másikat, s az jó néhány méterrel arrább gurult. Tiha a bosszúálló düh forgószelévé vált. És egész Somo nekivadult. Bashti sovány oldalát fogta, úgy mulatott, s a legtisztább öröm könnyei csurogtak végig hihetetlenül ráncos arcán.

És amikor az egész véget ért, Bashti így szólt népéhez:

- Így fog minden asszony verekedni, ha túlon túl kívánja a verekedést.

Csak éppen nem így fogalmazta meg. Nem is somói nyelven mondta. *Bêche-de-mer* nyelven beszélt, és szavai így hangzottak:

- Minden izé, Mary ő szeretni verekedni, minden izé, Mary Somóban izé, verekedni így.

Tizenötödik fejezet

A versenyfutás befejezése után Bashti egy ideig még beszélgetett főembereivel, köztük Agnával. Lenerengo is így töltötte idejét több régi pajtásával. Jeromos az oldalán feküdt, ahol az asszony otffelejtette, s a vadkutya, amellyel az Arangin kötekedett, odament és megszaglásztta. Először távolabbról szimatolt, rögtöni menekülésre készen. Aztán óvatosan közelebb húzódott. Jeromos parázsló szemmel figyelte. Abban a pillanatban, mikor a vadkutya orra hozzáért, figyelmeztető morgást hallatott. A vadkutya hátraugrott, sarkon fordult, s eszeveszetten elmenekült vagy húsz méterre, akkor vette észre, hogy nem üldözik.

Óvatosan jött vissza, mert ösztönei parancsára úgy kellett becserkelnie a vadat, s annyira lelapult, hogy hasa szinte a földet súrolta. Egy macska könnyed puhaságával emelgette s tette le a lábát, s időnként jobbra-balra pillantott, mintha valami ellentámadástól tartana. Távol hangos fiúnevetés csattant fel, a vadkutya hirtelen lelapult, körmét támasztékul belevájta a földbe, izmai felhúzott rugóként készültek az ugrásra, bár az irányát még nem tudta, az esetleges, bár még ismeretlen veszedelem elől. Azután felismerte a zajt, tudta, hogy nem jelent veszélyt, és továbblopakodott előre az ír terrier felé.

Nem tudni, mi történt volna, mert ebben a pillanatban Bashti szeme véletlenül az aranyszőrű kutyára tévedt, első ízben az Arangi elfoglalása óta. Az események forgatagában elfeledkezett a kölyökkutyáról.

- Mi fene, izé, kutya? - kiáltotta éles hangon, s a vadkutya megint lelapult. Lenerengo pedig felfigyelt. Vonaglott félelmében a rettenetes öreg főnök lába előtt, és remegő hangon előadta az események történetét. Semmirekellő fia, Lamai vette ki a kutyát a vízből. Az állat sok bajt okozott házában. De most Lamai átköltözött az ifjakhoz, s ő Agno kifejezett parancsára Agno házába viszi a kutyát.

- Mi fene kutya lenni veled? - kérdezte Bashti egyenesen Agnótól.

- Én kai-kai vele - hangzott a válasz. - Ő kövér izé, kutya. Ő jó, izé, kutya kai-kai.

Bashti éber öreg agyában felvillant egy régóta érlelődő gondolat.

- Ő jó, izé, kutya igen nagy - jelentette ki. - Jobb te enni őt, izé bozót kutya - tanácsolta, és a vadkutyára mutatott.

Agno a fejét rázta.

- Bozót izé kutya nem jó kai-kai.

- Bozót izé kutya nem jó igen nagy- állapította meg Bashti. - Bozót izé kutya túl nagy félni. Sok izé bozót kutya túl nagy félni. Fehér gazda kutyája nem félni. Bozót kutya nem verekedni. Fehér gazda kutyája verekedni, mint ördög. Bozót kutya futni, mint ördög. Te nézni tied szemed, te látni.

Bashti odament Jeromoshoz, és elvágta a lábát összekötő zsinórt. És Jeromos most az egyszer túlságosan sietett, semhogy megálljon köszönetet mondani. Felpattant; a vadkutya után vetette magát, menekülés közben elkapta, és a porfelhőben át- meg áthengergette. A vadkutya egyre csak menekülni igyekezett, s Jeromos egyre csak sarokba szorította, meghempergette és megharapta, Bashti pedig tapsolt, és szólt főembereinek, hogy figyeljenek.

Addigra Jeromos őrzőngő kis démonná vált. Tüzelték sérelmei, az Arangi véres napjától és Kapitány elvesztésétől kezdve az utolsó megkötötzetéig, s a vadkutya állt bosszút mindenért. A vadkutya tulajdonosa, egy visszatért fiú, elkövette azt a hibát, hogy félre akarta rúgni Jeromos. Jeromos rajta volt, mint a villám, fogával felkarcolta lábikráját, s a heves támadás során a fekete lába közé került, és felbuktatta őt.

- Mi fene! - kiáltott Bashti dühösen a vétkesre, aki rémülten feküdt ott, ahol elesett, s remegve várta a következő szavakat főnöke ajkáról.

De Bashti már hétrét görnyedt a nevetéstől, mert a vadkutya nyargalvást menekült végig az utcán, mögötte harminc méterrel Jeromos verte fel a port.

Amikor eltűntek, Bashti kifejtette gondolatát. Ha az emberek banánfákat ültetnek, hangzott az előadás, akkor banánt fognak szüretelni. Ha yamot ültetnek, yam nő, nem édes burgonya vagy platán, hanem yam, semmi más, csak yam. Ugyanez áll a kutyára. Mivel a fekete emberek kutyája mind gyáva, a fekete emberek minden kutyájának minden sarjadéka gyáva lesz. A fehér emberek kutyái bátor verekedők. Ha tenyésztik őket, bátor verekedők származnak tőlük. Így van ez, s ami a legfontosabb, íme, birtokukban van egy fehér ember kutyája. A legnagyobb ostobaság volna megenni, és örök időkre elpusztítani a benne lakozó bátorságot. A bölcs dolog az, ha tenyészkutyának tekintik, élve hagyják, s a somói kutyák elkövetkezendő nemzedékében újra és újra megismétlődik bátorsága, és elterjeszkedik, míg minden somói kutya erős és bátor nem lesz.

Továbbá Bashti megparancsolta fő ördög-ördög doktorának, hogy vegye gondjába Jeromos, és jól vigyázzon rá. Azonfelül tudtára adta egész törzsének, hogy Jeromos tabu. Senki férfi, asszony vagy gyerek ne merje megdobni lándzsával vagy kővel, megütni bunkóval vagy tomahawkkal vagy bármi módon bántalmazni.

Ettől fogva Jeromos vidáman élt Agno komor fűkunyhójában, míg maga meg nem szegte a legnagyobb tabuk egyikét. Mert Bashti a legtöbb főnöktől eltérően vaskézzel uralkodott az ördög-ördög doktorokon. Más főnökökön, még a langa-langai Nau-haun is, az ördög-ördög doktoraik uralkodtak. Ami azt illeti, Somo lakossága azt hitte, hogy Bashtinál is ez a helyzet. De a somóiak nem tudták, mi folyik a színpalak mögött, amikor a teljesen hitetlen Bashti négszemközt beszélgetett egyszer ezzel a doktorral, másszor a másikkal.

Ezekben a magánbeszélgetésekben megmutatta, hogy éppoly jól ismeri játékukat, mint ők maguk, s hogy ő nem rabszolgája a sötét babonának, amikkel a doktorok alázatosságra szorítják a népet. Amellett kifejtette azt az elméletet, amely a papokkal és uralkodókkal egyidős, hogy a papoknak és uralkodóknak együtt kell dolgozniuk a nép helyes kormányzására. Hagyta, hadd higgye a nép, hogy az isteneké s az istenek szószólóié, a papoké az utolsó szó, de tudtára adta a papoknak, hogy titokban az utolsó szó az övé. Akármilyen kevésbé hisznek a csalafintaságaikban, mondta nekik, ő még kevésbé hisz bennük.

Ismerte a tabut és a tabu mögött rejlő igazságot. Megmagyarázta személyi tabuit és létrejöttüket. Sosem szabad kagylóhúst ennie, mondta Agnónak. Ő maga választotta ezt, mert nem szerette a kagylóhúst. A tabut még az öreg Nino állította fel, az Agnót megelőző főpap, akinek füle befogadta a cápaistenek szavát. De ő, Bashti adott titokban parancsot Ninónak, hogy állítsa fel nekik a kagylóhús tabut, mert ő, Bashti, nem szereti a kagylóhúst, és sohase szerette.

Mi több, mivel öregebb volt a legöregebb papnál, mindegyiket ő nevezte ki. Ismerte őket, ő csinált valakit belőlük, ő adott rangot nekik, és az ő kegyelméből éltek. És továbbra is az ő utasításai szerint cselekedtek, mint mindig, másképp gyorsan és hirtelen eltávoztak volna. Csak emlékeztetnie kellett őket Kori, az ördög-ördög doktor távozására, aki erősebbnek hitte

magát főnökénél, s aki tévedése miatt egy héten át sikoltozott kínjában, mielőtt a Korinak nevezett hús megszűnt sikoltozni, s mindörökre megszűnt sikoltozni.

Agno nagy fűházában kevés világosság volt és sok titokzatosság. Jeromos azonban nem látott titokzatosságot, ő vagy ismert vagy nem ismert valamit, és sose töprengett azon, amit nem ismert. A szárított fejek és az emberi tetemek más felfüstölt és penészes darabjai nem tettek rá mélyebb benyomást, mint azok a szárított aligátorok és szárított halak, amelyek kiegészítették Agno sötét lakhelyének díszítését.

Jeromosról rendszeresen gondoskodtak. Asszonyok, gyerekek nem zsidongtak. A háztartás több öregasszonyból, egy légycsapós tizenegy éves lányból s két fiatal férfiből állt, az utóbbiak az ifjak kenuházából jutottak előre, és a papi tudományokat tanulták a mester keze alatt. Ezek szolgálták ki Jeromost. A legjava ennivalót kapta. Agno evett elsőnek a disznóból, másodikként Jeromos következett. Még a két ministráns és a légycsapó lány is utána evett, s a maradékot hagyták az öregasszonyoknak. És a vadkutyáktól eltérően, akik az eső előtt a kinyúló ereszek alá lopakodtak, Jeromos száraz helyet kapott a tető alatt, ahol bozóti négerek és elfelejtett szantálfakereskedők fejei lógtak fenn, szárított cápabelek, krokodilkoponyák s az orrcsont végétől a farkcsont csúcsáig kétharmad méter hosszúságú salamon-szigeti patkányok csontvázainak poros összevisszaságában.

Jeromos teljesen szabad lévén, sokszor végigment a falun Lamai házához. De sose láthatta ott Lamait, Kapitány óta az egyetlen emberi lényt, aki valamennyire a szívébe férkőzött. Jeromos sosem jelent meg nyíltan, hanem a patakpart sűrű páfrányából vette szemügyre a házat, és szimatolta ki a benne tartózkodókat. Lamai szagát sohasem érezte, s egy idő után felhagyott hiábavaló látogatásaival, és elfogadta otthonának az ördög-ördög doktor házát, és gazdájának az ördög-ördög doktort.

De nem táplált szeretetet gazdája iránt. Agno régóta a félelem erejével uralkodott titokzatos házában, s nem ismerte a szeretetet. Sem a ragaszkodás, sem a vidámság nem tartozott jellemvonásai közé. Hiányzott belőle a humorérzék, és olyan fagyosan kegyetlen volt, mint egy jégcsap. Bashti után következett a hatalomban, s minden napját megkeserítette, hogy nem ő a leghatalmasabb. Nem volt benne semmi gyengédség Jeromos iránt. Mivel félt Bashtitól, félt kárt tenni Jeromosban.

Teltek a hónapok, Jeromosnak kinőtt az erős, szilárd második foga, testsúlya és nagysága növekedett. Nem sok hiányzott hozzá, hogy úgy elrontsák, ahogy csak kutyát el lehet rontani. Ő maga tabu lévén, hamarosan rájött, hogyan uralkodjon a somóiakon, és hogyan érvényesítse szándékát és akaratát minden dologban. Senki sem mert bottal vagy kővel vitába szállni vele. Agno gyűlölte - ezt tudta; de azt is kifürkészte, hogy Agno fél tőle, és nem meri bántani. De Agno hidegvérű filozófus volt, s kívárta a maga idejét, mert abban különbözött Jeromostól, hogy emberi előrelátással rendelkezett, és tudott távoli célokhoz alkalmazkodni tetteiben.

Jeromos elkalandozott Bashti birodalmának szélső bozóti falvaitól a lagúna széléig, a vízbe azonban nem merészkedett, mert emlékezett a Meringe-ben megismert krokodiltabura. Mindenki utat engedett neki. Mindenki etette, ha ennivalót kívánt. Tabu volt, és szidalmazás nélkül megszállhatta alvógyékényeiket és étkezőedényeiket. Zsarnokoskodhatott kedvére, s lehetett pökhendi az illendőség határain túl, senki nem mondott nemet neki. Bashtinak az a parancsa is körbejárt, hogy ha felnőtt bozóti kutyák támadják meg Jeromost, Somo népének kötelessége pártját fogni, és elrugdalni, megdobálni, elverni a bozóti kutyákat. És így Jeromos négylábú unokatestvérei keservesen megtanulták, hogy ő tabu.

És Jeromos élte világát. Az ostobaságig elhízott volna, ha nem olyan érzékeny idegrendszerű, s nem olyan csillapíthatatlanul s mohón kíváncsi. Szabad lévén egész Somóban, állandóan ide-oda járkált, megismerte területét és határait és a vadállatok szokásait, amelyek a mocsarakban és erdőkben laktak, és nem ismerték el az ő tabuját.

Sok kalandja volt. Két csatát vívott az erdei patkányokkal, amelyek nagyságra csaknem elérték őt, felnőttek, vadak, sarokba szorítottak voltak, és úgy verekedtek vele, ahogy még soha senki. Az elsőt megölte, de nem tudta, hogy öreg és gyenge patkány. A második, ereje teljében, úgy ellátta a baját, hogy elgyengülten és betegen mászott vissza az ördög-ördög doktor házába, s ott egy hétig nyalogatta sebeit a halál szárított jelvényei alatt, és lassan tért vissza bele az élet és az egészség.

Odalopózkodott a dujonokhoz, és örömét lelte benne, hogy rémült menekülésre készíti az ostoba, félénk teremtményeket hirtelen, vad támadásaival, amelyekről ő maga is tudta, hogy csak zajt és acsargást jelentenek, de csiklandozta és megnevettette az a tudat, hogy jó tréfát csinált. Kihajszolta a nem költöző trópusi kacsákat ravaszul elrejtett fészkekről, óvatosan járkált a vízből szunyókálni kimászó krokodilok közt, bekúszott a dzsungelfedél alá, és megleste a hófehér, szemtelen kakadukat, a büszke kócsagokat, a papagájokat és a jégmadarakat, és az elképesztően fecsegő kis törpepapagájokat.

Somo határain túl háromszor találkozott a kis, fekete bozóti négekkel, akik inkább kísértetre, mint emberre hasonlítottak, olyan hangtalanul és észrevétlenül jártak-keltek, örködtek a dzsungel vaddisznócsapásain, és három emlékezetes alkalommal hibázták el őt lándzsával. Éppúgy, mint az erdei patkányok, ezek a dzsungelfélhomályban lappangó kétlábúak is megfontolásra intették. Nem harcolt velük, bár ők megpróbálták lándzsával eltalálni. Egykettőre rájött, hogy ezek más népek, mint a somóiak, hogy az ő tabuja nem vonatkozik rájuk, és hogy bizonyos értelemben ők is kétlábú istenek, akik repülő halált hordanak a kezükben, az messzebbre elér, mint a kezük, és áthidalja a távolságot.

Ahogy a dzsungelben járt-kelt, úgy járt-kelt a faluban is. Nem volt előtte szent hely. Az ördög-ördög házakban, ahol a titokzatosság színe előtt férfiak és asszonyok rettegve és remegve csúsztak-másztak, ő merev lábbal és szörét borzolva járkált, mert friss fejek függtek itt, fejek, melyekben szeme és éles szaglása felismerte hajdani eleven fekete ismerőseit az Arangiról. A legnagyobb ördög-ördög házban találkozott Borckman fejével, és rá morgott, mert visszaemlékezett a harcra, amit a snapsztól elhülyült kormányossal vívott az Arangi fedélzetén, de nem kapott választ.

Egyszer azonban Bashti házában véletlenül rábukkant arra, ami Kapitányból e földön megmaradt. Bashti nagyon régóta élt, nagyon bölcsen élt, és sokat gondolkozott, és teljesen tudatában volt annak, hogy messze túlélvén az emberi kor végső határát, élete már nagyon rövid. És szerette volna egészen megismerni az élet célját és értelmét. Szerette a világot s az életet, amelybe oly szerencsésen született, szerencsés szervezettel, szerencsés helyre - az utóbbi számára a papok és nép fölött álló magas helyét jelentette. Nem félt a haláltól, de kíváncsi volt rá, vajon élhet-e még egyszer. A ravasz papok ostoba nézeteivel leszámolt, és nagyon egyedül állt a zavarba hozó kérdések káoszában.

Oly soká és oly szerencsésen élt, hogy látta eltűnni, kimúlni az életerős étvágyakat és vágyakat. Ismert asszonyokat és gyerekeket, és ismerte a mardosó ifjúi éhséget. Látta gyermekeit férfisorba és asszonysorba felnőni, s apákká és nagyapákká, anyákká és nagyanyákká válni. Ismerte az asszonyokat, szerelmet, apaságot s az évek inyenc gyönyöreit, s túljutott már rajtuk. Élelem? Alig ismerte jelentőségét, oly keveset evett. Az éhség, amely mohó fiatalságában úgy döfködte, mint a sarkantyú, régóta nem zaklatta és ösztökélte már. Szükségből és kötelesség-

érzetből evett, és nem sokat törődött azzal, mit eszik, kivéve egy ételt: a hosszú lábú tyúk tojását, ezt a költési évszakban a maga külön, saját, szigorú tabu alatt álló tojókertjében rakták le a madarak. Ez volt utolsó, sóvár testi gyönyörűsége. Egyébként csak az értelem világában élt, uralkodott népén, adatok után kutatott, amelyekből törvényeket alkothat, s erősebbé teheti velük népét, és körbeabroncsozhatja népének életvágját.

De világosan felismerte a különbséget az elvont dolog: a törzs, és a legeslegkonkrétabb dolog: az egyén között. A törzs fennmarad. Tagjai eltávoznak. A törzs a régebbi tagok történelmének és szokásainak emlékezte volt, s élő tagjai ezt vitték tovább halálukig, és történelemmé és emlékké váltak a megváltozhatatlan együttesben: a törzsben. Neki, mint a törzs tagjának, előbb vagy utóbb - s az utóbb is nagyon közel van - távoznia kell. De hová távozik? Ez itt a bökkenő. És ezért történt, hogy néha mindenkit kiharancsolt nagy házából, s talányával magára maradván leengedte a tetőgerendákról azoknak az embereknek gyékénybe csomagolt fejét, akiket valaha elevenen látott, s akik eltávoztak a halál titokzatos semmijébe.

Nem úgy gyűjtötte ezeket a fejeket, mint a fősvény, és nem úgy mérlegelte ezeket a fejeket, kibontva, a két kezében, vagy térdére fektetve, mint a fősvény titkos kincsét. Tudni akarta azt, amit - úgy sejtette - e fejek tudnak, most, hogy már rég eltávoztak az életet lezáró sötétségbe.

A legkülönbözőbb fejeket faggatta így Bashti - kezében, térdén, a homályosan megvilágított fűházban, miközben kinn perzselt a nap, s lankadó délkeleti passzát sóhajtozott a pálmalombok és kenyérfaágak között. Volt itt egy japánnak a feje - az egyetlen japáné, akit életében látott, vagy akiről hallott. Még az ő születése előtt vágta le apja. Rosszul füstölték, és összevissza törődött, rongálódott a hosszú időtől és a goromba bánásmódtól. Tanulmányozta vonásait, s megállapította, hogy valaha éppoly eleven két ajka volt, mint neki, éppoly hangos és éhes szája, amilyen az övé volt gyakran a múltban. Két szeme volt és orra, sűrű hajkoronája és két füle, éppúgy, mint neki. És kellett hogy legyen két lába és teste és kívánságai és vágyai. A harag és a szerelem tüzelte valaha, mikor nem is gondolt a halállal, állapította meg róla.

Nagy ámulatba ejtette egy fej, amelynek története visszanyúlt az apját és nagyapját megelőző időkbe, egy francia feje, bár ezt Bashti nem tudta. Azt sem tudta, hogy a fej La Perouse-é, a bátor, öreg hajósé volt, aki otthagya csontjait, legénysége csontjait és két fregattjának, az Astrolabe-nak és a Boussole-nak csontjait az emberevő Salamon-szigetek partjain. Egy másik fej - mert Bashti megrögzött fejgyűjtő volt - La Perousénál két évszázaddal korábbról, Alvaro de Mendana, a spanyol idejéből származott. Mendana egyik fegyverkovácsának a feje volt, Bashti valamelyik távoli őse szerezte egy parti csetepatéban.

Egy másik, ismeretlen múltú fej egy fehér asszonyé volt. Nem tudni, milyen hajósnak milyen felesége lehetett. De az összezsugorodott fülekben még mindig arany és smaragd fülbevalók lógtak, s a kétharmad öl hosszú haj csillogó arany selyme leomlott a fejbőrrel, amely hajdani szellemét és akaratát takarta, s Bashti úgy vélte, azokban a régi időkben szikrázott benne a szerelem a férfiak karjai közt.

A közönséges fejeket, bozótí négerek és sós vízi négerek fejét, de még az olyan snapszivó fehér emberek fejét is, mint Borckman, átküldte a kenuházakba és az ördög-ördög házakba. Mert a fejek dolgában műértő volt. Volt itt egy furcsa német fej, amely erősen vonzotta. Vörös szakállú volt és vörös hajú, de vaskemény vonásai és erős álla még kiszáradtan, holtan is a maga látkörén kívül eső titkok birtokolását sejtették. Mint ahogy nem tudta, hogy a fej hajdan egy németé volt, éppúgy nem tudta, hogy egy német professzor feje volt, egy csillagász feje, olyan fej, amely a maga idejében alapos ismereteket hordozott magában a végtelen égbolt csillagairól, a csillagok irányította hajók tengerjáró útjairól s a föld csillagpályaútjáról az űrben, s ez a tudásmilliárd milliószor felülmúlta az ő csekélyke fogalmait a térről.

Az utolsó s agyát legjobban égető fej Van Horné volt. És Van Horn feje feküdt a térdén, azt szemlélte, mikor Jeromos, aki egész Somóban szabadságot élvezett, bebaktatott Bashti fűházába, megérezte és felismerte Kapitány halandó maradványait, s először bánatosan felnyűszített, azután dühödten felborzolta a szőrét.

Bashti először nem vette észre, mert elmerülten faggatta Van Horn fejét. Alig néhány hónapja még élt e fej, töprengett Bashti, fűgén járt benne az ész, kétlábú testen ült, amely egyenesen állt, és fesztelenül járkált, derekán ágyékkötő és egy felövezett, önműködő pisztoly, s ez hatalmasabbá tette Bashtinál - de kevesebb esze volt, hiszen ő, Bashti, sötétséget vitt egy régi pisztollyal ebbe a koponyába, az ész székhelyébe, és levette a koponyát a hús és csont hirtelen elernyedv vázáról, amely e fejet hordozta a földön és az Arangi fedélzetén.

Mi történt azzal az ésszel? Vajon az az ész volt-e az egész fennhéjázó, kemény tartású Van Horn, s úgy kihuny-e, ahogy egy élő faszilánk pislogó lángja kihuny, ha a fa már egészen porrá, hamupihévé égett? Eltűnt-e minden, ami Van Hornt alkotta, mint a faszilánk lángja? Abba a sötétségbe távozott-e mindörökre, ahová az állatok távoznak, ahová a meglándsászott krokodil, a horogra akadt bonita, a hálóba került triglahal, a levágott, kövér disznó távozik? Olyan-e Van Horn sötétsége, mint a dongóé, amelyet légycsapós szolgálója röptében roncsolt szét? - mint az a sötétség, ahová a moszkító távozik, a moszkító, amely ismeri a repülés titkát, s amelyet, bármily tökéletesen repül is, szinte gondolkodás nélkül ellapított a tenyerével, mikor az megcsípte hátul a nyakát?

Ami áll e nemrégén még élő és egyenes derékkal uralkodó fehér ember fejére, az áll órá is, ezt tudta Bashti. Ami ezzel a fehér emberrel történt, miután átlépett a halál sötét kapuján, az fog történni vele is. Ezért kérdezgette a fejet, mintha annak néma ajkai szólhatnának hozzá a titokzatosságból, és megmondhatnák neki az élet értelmét s a halálét, amely kivétel nélkül mindig maga alá tiporja az életet.

Bashtit Jeromos ébresztette fel révületéből, mikor hosszan elnyújtva felvonított, mert meglátta és megérezte Kapitány maradványait. Az öreg főnök ránézett az izmos, aranybarna kutyakölyökre, és tüstént belevonta révületébe. Ez itt élőlény. Olyan, mint az ember. Ismeri az éhséget, a fájdalmat, a haragot és a szeretetet. Ereiben vér folyik, mint az embernek, s egy kis metszés megindítja vörös patakzását, és holtta csupaszítja. Mint az ember, ez is szereti fajtáját, megszüli és csecsén táplálja kicsinyeit. És eltávozik. Igen, eltávozik; mert sok kutyát és sok embert falt fel ő, Bashti, étvágya fénykorában, amikor csak a mozgást és erőt ismerte, és mozgást és erőt evett a lakomák edényeiből.

De Jeromos a bánatból dühbe csapott át. Merev lábbal lépkedett, vonagló ajakkal morgott, hátán, nyakán és vállán visszacsapó hullámokban felborzolódt a szőr. És nem Kapitány feje, szeretetének tárgya felé lépkedett, hanem Bashti felé, aki térdén tartotta a fejet. Ahogy a vad farkas a felföldi legelőn becserkeli az anyakancát s újszülött csikáját, úgy cserkelte be Jeromos Bashtit. És Bashti, aki hosszú élete során sose félt a haláltól, s aki jót nevetett, mint egy tréfán, mikor a szétrobbanó kovaköves pisztoly levitte a mutatóujját, Bashti vidáman mosolygott magában, mert vidámsága az értelem vidámsága volt, s a bámulaté, annyira tetszett neki ez a félig kifejlett kutyakölyök, amelynek egy kurta keményfa bottal az orrára vágott, s így távol tartotta magától. Akárhányszor és akármilyen vadul rohant is rá Jeromos, a rohamot Bashti mindig a bottal fogadta, és hangosan kuncogott, mert megértette a kutyakölyök bátorságát, és csodálta benne az élet ostobaságát, ami arra kényszeríti, hogy kitegye orrát a fájó botütésnek, s ami egy szenvedélyesen szeretett halott ember emlékével arra hajtja, hogy újra meg újra szembeszálljon a gyötrő bottal.

Ez is élet, töprengett Bashti, amikor ügyesen elverte magától az üvöltő kutyakölyket. Négy-lábú élet, fiatal és ostoba, és forró szív ösztökélte élet, olyan, mint bármelyik fiatal férfié, aki szerelmet vall asszonyának alkonyatkor, vagy bármelyik fiatal férfié, aki halálig harcol egy másik fiatal férfival valami szenvedélye, megsértett büszkesége vagy megghiúsított vágyai miatt. Felismerte, hogy ebben az eleven kölyökkutyában is éppúgy ott lakozhat a lét kulcsa, a rejtvény megfejtése, mint Van Horn vagy bárki más halott fejében.

Továbbra is távol tartotta Jeromost az orrára mért ütésekkel, és csodálkozott annak az alapvető valaminek az állhatatosságán, ami arra kényszeríti Jeromost, hogy állandóan előreugorjon, elszenvedve az ütés fájalmát, és visszahúzódjon tőle. Bashti tudta, hogy ez a fiatalság vitézsége és elevensége, ereje és megfontolatlansága, és szomorúan csodálta és irigyelte, és szívesen elcserélte volna érte minden ösztövére öreg bölcsességét, csak tudta volna, hogyan.

- Ez aztán kutya, úgy ám, ez aztán kutya - mondhatta volna Van Horn modorában. Ehelyett *bêche-de-mer* nyelven, ami éppoly megszokott volt számára, mint a maga somói nyelve, ezt gondolta:

- Szavamra, izé kutya nem félni nekem.

De az öregség hamarabb belefárad a játékba, s Bashti végét vetette: erős ütést mért Jeromos füle mögé, és a kutya kábultan elnyúlt. Az imént még oly eleven és dühöngő s a következő pillanatban mintegy holtan fekvő kutyakölyök látványa megfogta Bashti töprengő képzeletét. A bot egyetlen éles ütése hozta létre a változást. Hová tűnt a kölyökkutya dühe és értelme? Ennyi az egész, a szilánk lángja, amit elolthat bármilyen véletlen szélfúvat? Egyik pillanatban Jeromos dühöngött és kínlódott, morgott és ugrott, akart és irányította tetteit. A következő pillanatban bénán az öntudatlanság kis halálába zuhant. Bashti tudta, hogy rövid időn belül visszaárad az öntudat, mozgás és céltudatosság az összeomlott kis tetembe. De hová tűnt el közben, a bot hatására, az öntudat, az érzékelés, az akarat?

Bashti fáradtan sóhajtott, és fáradtan becsomagolta a fejeket fűből font takarójukba - mindet, kivéve Van Hornét; felhúzta őket a magasba, hogy ott lógjanak a tetőgerendákon -, hogy ott lógjanak, tűnődött magában, jóval az ő halála után is, mint ahogy némelyik ott lóg, jóval az apját és nagyapját megelőző időktől fogva. Van Horn fejét otthagytá a földön, ő maga pedig kilopódzott, s bekukucskált egy résen, hogy lássa, mit fog csinálni a kölyökkutya.

Jeromos először megremegett, s egy percig elgyengülten küszködött, hogy felkeljen, azután imbolyogva és kábultan állt; és így Bashti a résre szorítva szemét, látta a csodát, mikor az élet visszaömlik a mozdulatlan test csatornáin, megmrevíti és talpra állítja a lábat, s látta, amint a titkok titka, az öntudat visszafolyik a szőrrel borított koponyacsontba, lángot vet és felparáznál a kinyíló szemben, látta, amint parancsára az ajak elhúzódik a fogakról, a torokban vibrál a morgás, ami félbeszakadt, mikor a bot sötétséget zúdított a kölyökkutyára.

És még többet látott Bashti. Jeromos először szétnézett, morogva és nyakszőrét borzolva kereste ellenségét. Azután, ellensége helyett meglátta Kapitány fejét, és odakúszott hozzá, és szerette, nyelvével csókolgatta a kemény arcot, a lecsukódott szemhéjakat, amelyeket szeretete nem tudott kinyitni, a mozdulatlan ajkat, amely most nem szólt egyetlen olyan szerető szót sem a kiskutyához, mint máskor.

Azután, mélységes kétségbeesésében Jeromos leült Kapitány feje elé, a magas szelemerendára emelte orrát, és hosszan és gyászosan vonított. Végül összetörten és legyőzve kimászott a házból, az ördög-ördög mester házába ment, s ott kerek huszonnégy órán át fel-felriadozva aludt, és évszázadokig tartó lidérces álmokat álmodott.

Jeromos ezek után mindig félt Bashti fűházától, amíg csak Somóban volt. Nem Bashtitól félt. Félelme leírhatatlan és elképzelhetetlen volt. Abban a házban a semmije lakott annak, ami valaha Kapitány volt. Az átöröklése minden rostjába belefönt, belecsavart élet végső szerencsétlenségének jelképe. Somo lakói egy lépéssel túlléptek ezen, Jeromos értelmének határán, mert a halálon elmélkedve kialakították maguknak az anyagtalan és érzékfeletti világban tovább élő lelkek fogalmát.

És ettől fogva Jeromos hevesen gyűlölte Bashtit, mint az élet egyik urát, aki birtokában tartotta és térdére tette a semmivé vált Kapitányt. Nem mintha Jeromos ezt végiggondolta volna. Az egész homályos és ködös volt, érzékelés, indulat, érzelem, ösztön, megézés, adjunk neki bármilyen ködös nevet a beszéd ködös kifejezéseiből, amelyek csalárdul határozott benyomást sugallnak, s olyan megértést hazudnak az agynak, ami nincs az agyban.

Tizenhatodik fejezet

További három hónap telt el; az északnyugati passzát féléves fújás után átadta helyét a délkeleti passzátnak; és Jeromos még mindig Agno házában lakott, és magáénak tudta az egész falut. Gyarapodott súlyban, nagyságra növekedett, és a tabu védelme alatt csaknem a méltóságteljességig magabiztos lett. De gazdára nem talált. Agno soha egy szívdobbanását sem nyerte meg. Ami azt illeti, Agno nem is próbálta. S a maga módján a Jeromos iránti gyűlöletet sem árulta el.

Még az Agno házában lakó öregasszonyok, a két tanítvány s a légycsapós lány sem álmodta, hogy az ördög-ördög doktor gyűlöli Jeromost. Jeromos sem álmodta. A háztartás tagjairól tudta Jeromos, hogy Agno rabszolgái, s tudta, hogy etetéskor az ennivaló, amit ezek adnak, Agnótól ered, és Agno ennivalója. Kivéve őt, a védett tabut, mindenki félt Agnótól, s a ház valóban a félelem háza volt, ahol nem virágozhatott ki szeretet egy kóbor kutyakölyök iránt. A tizenegy éves lány helyet kaphatott volna Jeromos szívében, ha Agno mindjárt kezdetben vissza nem tartja, s meg nem dorgálja komolyan, amiért érinteni és dédelgetni mert ilyen erősen tabu kutyát.

Agno cselszövényét Jeromos ellen a monszun félévén át az késleltette, hogy a hosszú lábú tyúkok költési ideje Bashti külön tojókertjében csak a délkeleti passzátok idején kezdődött el. És Agno, aki hamar kifőzte a cselszövényt, a rá jellemző türelemmel várta a maga idejét.

Mármost a Salamon-szigetek hosszú lábú tyúkjá távoli rokona az ausztráliai bozóti pulykának. Nem nagyobb egy nagy galambnál, s akkora tojásokat tojik, mint a házikaoca. A hosszú lábú tyúkban nincs félelemérzés, és olyan ostoba, hogy sok száz évszázada kipusztult volna már, ha nem őrizi a főnökök és papok tabuja. Így a főnököknek kitisztogatott homoksávokat kellett részükre fenntartaniuk, és a helyet kerítéssel körülvenniük a kutyák ellen. A madár fél méter mélységben ásta el tojásait, s a költést a nap melegére bízta. És és és tojik, és folyvást és és tojik, közben pedig egy fekete alig egy méterre tőle kiássa a tojásait.

A tojókert Bashtié volt. A költési időszak alatt csaknem kizárólag a hosszú lábú tyúk tojásán élt. Ritka alkalmakkor megölt magának kai-kaira egy-egy tyúkot is, amely vége felé járt már a tojásrakásnak. Ez azonban csak szeszély volt, a gög biztatta rá, mert ezt az előkelő étrendet csak ilyen magas helyen álló ember érheti el. Valójában nem szerette jobban a hosszú lábú tyúk húsát sem a többi húsnál. Minden húsnak egyforma ízét érezte, mert a hús íze egyike volt az emlékezet lomtárában zsúfolódó, eltűnt gyönyöröknek.

De a tojások! Azokat szerette. A hosszú lábú tyúk tojása volt az egyetlen ennivaló, amit szeretett. Fellobbantotta benne az ifjúkor régi éhes vágyaira emlékeztető gyönyört. Valóban éhes volt, ha a hosszú lábú tyúk tojásából ehetett, s a nyál és a belső emésztőnedvek csaknem kiszáradt forrásait megindította az inger, ha egy étkezésre előkészített (hosszú lábú tyúk) tojást nézett. Ezért, szigorú tabuk védelmében, egyedül ő ehetett Somóban a hosszú lábú tyúk tojásait. És mivel a tabu alapvetően vallási fogalom, Agno kapta azt az egyházi feladatot, hogy őrizze, gondozza, ápolja a királyi tojókertet.

De Agno sem volt már fiatal. A has vágyainak éles mardosása már régen elhagyta, s ő is kötelességből evett, minden húsnak egyforma ízét érezte. Csak a hosszú lábú tyúk tojása bizsergette még az ínyét, és izgatta működésre nedveit. Így történt, hogy ő szegte meg a maga által felállított tabukat, s titkon, férfii, asszonyi, gyerek szemé elöl elrejtőzve megette azokat a tojásokat, amelyeket Bashti magánkertjéből lopott.

Így hát, amikor a tojóidőszak megkezdődött, s amikor hathónapi önmegtartóztatás után Bashti is, Agno is hevesen sóvárgott a tojások után, Agno elvezette Jeromost a tabu ösvényen a mangroveerdőkbe, ahol gyökérről gyökérre lépkedett a ragacsos iszap fölött, amely örökké gőzölgött a szél nem járta mozdulatlan levegőben.

Az ösvényt Jeromos nem ismerte. Nem is volt rendes ösvény, embernek hosszú lépteket jelentett gyökérről gyökérre, s kutyának négy lábú ugrásokat és lemerüléseket. Bármennyit kószált is Jeromos Somóban, sose fedezte fel, annyira szokatlan ösvény volt. Az, hogy Agno ennyire felengedett és vezeti őt, meglepetést és örömet jelentett neki, mert anélkül hogy töprengett volna ezen, valami homályos úton-módon átvillant rajta az előérzet, hogy Agno kismértékben talán annak a gazdának bizonyulhat, akit kutyalelke állandóan keresett.

Mikor kibukkantak a mangrovemocsárból, hirtelen egy homoksávra értek, amelyet olyan sóssá és barátságtalanná tett a tenger lerakódása, hogy nagy fa nem gyökerezett meg benne, s nem terjeszthette ki ágait közte s az égő nap között. Kezdetleges ajtón lehetett ide belépni, de Agno nem az ajtón vitte be Jeromost. Ehelyett furcsa, bátorító és izgató kis csettintgetésekkel arra vette rá, hogy alagutat ásson a kezdetleges sánckerítés alatt. Ő maga is segített, kezével nagy tömegben húzkodta ki a homokot, de arra vigyázott, hogy Jeromos otthagyja a kutyamancsok és körmök félreismerhetetlen nyomát.

És amikor Jeromos bejutott, Agno bement a kapun, s arra buzdította és csábította, hogy ásson ki tojásokat. Nyolcat Agno nyersen kiszívott, kettőt egészben a hónalja alá rejtett, hogy hazavigye ördög-ördög házába. A nyolc kiszívott tojás héját apró darabokra törte, ahogy egy kutya törné össze, s hogy teljessé tegye a régóta megálmódott képet, a nyolcadik tojásból félretett egy kevéskét, s azt rákente Jeromosnak nem az állkapcsára, ahonnan a kutya lenyalhatta volna, hanem magasan fenn a szem köré s föléje; ahol megmarad és tanúskodik Jeromos ellen az Agno kitervelte cselszövésnek megfelelően.

Mi több, főpapi szentségtöréssel arra biztatta Jeromost, hogy támadjon meg egy tojó hosszú lábú tyúkot. S amíg Jeromos a tyúkot fojtogatta, Agno, aki tudta, hogy az ölési vágy, ha egyszer felébresztették, tovább gyilkoltatja a kutyával az ostoba madarakat, otthagyta a tojókertet, és lóhalálában igyekezett keresztül a mangrovemocsáron, hogy előadja Bashtinak a felmerült vallási problémát. A kutya tabuja, fejtette ki, megakadályozta őt abban, hogy beleavatkozzon a dologba, mikor a tabu kutya ette a tabu tojókat. Ő nem tudhatja, melyik tabu a nagyobb. És Bashti, aki fél éve nem ízlelte a hosszú lábú tyúk tojását, és aki sóváran várta a régmúlt ifjúság egyetlen megmaradt s felújuló gyönyörűségét, maga ment elől, visszafelé a mangrovemocsáron át, olyan csodálatosan gyors léptekkel, hogy egészen kifulladásra nálánál sok évvel fiatalabb főpapját.

És odaért a tojókertbe, és éppen akkor érte tetten Jeromost, mikor az a negyedik tojásrakót gyilkolta le, mancsa és szája véres volt, s szeme körül, szeme felett és homloka dudorán az egyik tojás nyers sárgájának egy része, amit Agno rákent, hogy sok tojást képviseljen. Hiába kutatott Bashti egyetlen tojás után, s most, a szerencsétlenség legközepén, a hathónapos éhség még jobban elővette, mint eddig. És Jeromos, aki maga mögött érezte Agno beleegyezését és bátorítását, farkát csóválta Bashti előtt, úgy kérte, hogy hőstettét elismerje, és vértől csöpögő állkapcsa, tojássárgájával bekent szeme nevetett.

Bashti nem dühöngött, mint ahogy tette volna, ha egyedül van. Főpapja szeme előtt nem óhajtott ilyen közönséges emberi viselkedésig lealacsonyodni. Így van ez mindig a nagyon magas rangúaknál, örökké meg kell alkudniuk természetes vágyaikkal, örökké elrejtik köznapi mivoltukat a közömbösség álarca alá. Így hát Bashti nem adta tanújelét afölött érzett bosszúságának, hogy étvágyában csalódás érte. Agno egy árnyalattal kevésbé fegyelmezte magát,

mert nem tudta egészen visszafogni szemének sóvár csillogását. Bashti észrevette, de tévesen a megfigyelő egyszerű kíváncsiságának tekintette, s nem sejtette igazi mibenlétét. Ami két dolgot árul el a magasrangúakról: az egyik, hogy bolonddá tehetik az alattuk állókat; a másik, hogy az alattuk állók bolonddá tehetik őket.

Bashti incselkedve nézte Jeromost, mintha a dolog csupán tréfa volna, és nemtörődöm módra a szeme sarkából főpapjára pillantva észrevette annak szemében a csalódást. Aha, gondolta Bashti, bolonddá tettem.

- Melyik a nagyobb tabu? - kérdezte Agno.

- Éppen te kérded? Természetesen a hosszú lábú tyúk.

- És a kutya? - hangzott Agno következő kérdése.

- Fizetnie kell, amiért megszegte a tabut. Ez nagy tabu. Az én tabum. Somo, mindnyájunk ősapja és első uralkodója állította fel, s azóta mindig a főnökök tabuja volt. A kutyának meg kell halnia.

Szünetet tartott, és fontolgatta a dolgot, Jeromos pedig újra ásni kezdte a homokot ott, ahol vonzó szagot érzett. Agno meg akarta állítani, de Bashti visszatartotta.

- Legyen - mondta. - Hadd bizonyuljon szemem láttára vétkesnek a kutya.

És Jeromos vétkesnek bizonyult: kiásott két tojást, eltörte őket, és kilefetyelte értékes tartalmuknak azt a részét, amely nem ömlött ki, s nem ment pocsékba a homokban. Bashti szeme egészen fénytelen volt, mikor megkérdezte:

- A férfiak kutyalakomája máma van?

- Holnap délben - felelte Agno. - Már hozzák a kutyákat. Legalább ötven lesz.

- Ötven meg egy - hangzott Bashti ítélete, s Jeromos felé bólintott.

A főpap heves, gyors mozdulatot tett, hogy elfogja Jeromost.

- Miért itt? - kérdezte a főnök. - Neked kellene átvinned a mocsáron. Hadd menjen vissza a maga lábán, s amikor a kenuház elé ér, kösd meg ott a lábát.

A mocsárban s a kenuház felé közeledve a két ember sarkában meglegedetten ügöző Jeromos sok kutya kinkeserves vonítását hallotta, s félreérthetetlenül megérezte benne a bajt és a kint. Tüstént gyanú támadt benne, de ez nem jelentett közvetlen rossz előérzetet önmagával kapcsolatban. És ebben a pillanatban, mikor fülét hegyezte, s orra további felvilágosítás után szimatolt, Bashti elkapta a tarkójánál, és a levegőbe emelte, Agno pedig nekiállt, s megkötözte a lábát.

Jeromos nem nyüszített, nem hallatott semmilyen hangot, a félelemnek semmilyen jelét nem adta - csak a düh hörgésével keveredő fojtott, vad morgás tört ki belőle, s a hátsó lábával harciasan karmolászott. De a nyakánál hátulról megmarkolt kutya nem lehet ellenfele két embernek, akik az ember értelmével vannak megáldva, s mindegyikük kétkezü, s a két kezükön négy ujj és a négy ujjal szembeállítható hüvelykujj van.

Jeromos mellső lábát és hátsó lábát keresztben és hosszában megkötözték, s fejjel lefelé vitték azon a rövidke úton a mészárlás és főzés helyére, ott ledobták a földre vagy huszon-egynéhány, éppúgy megkötözött és éppoly tehetetlen kutya közé. Bár délután derekára járt, jó néhányuk így feküdt kora reggel óta a tűző napon. Mind bozóti kutya vagy vadkutya volt, s oly kevés volt bennük a bátorság, hogy szomjúságuk, az artériákat és vénákat elszorító túl

szoros kötelék testi kínja, és a ködösen megsejtett végzet, amivel e bánásmód fenyegetett, nyöszörögni, vonítani és üvöltetni kényszerítette őket kétségbeesésükben és fájdalmukban.

A következő harminc óra keserves volt Jeromosnak.

Tüstént híre ment, hogy az őt védő tabut feloldották, s a férfiak és fiúk közül senki sem igyekezett mély tiszteletét kifejezni iránta. Estig csúfolódók és kínzók köre fogta állandóan körül. Bukásáról szónokoltak, csúfolódtak és gúnyolódtak, megvetően piszkálták a lábukkal, teknőt csináltak a homokban, amelyből nem tudott kifordulni, s a hátára fektetve beletették, lába pedig gyalázatosan meredezett felfelé a levegőbe.

Nem tudott mást csinálni, csak morgott és dühöngött tehetetlenségében. Mert a többi kutyától eltérően, nem üvöltött és nyöszörgött kínjában. Immár egyéves volt, az utolsó hat hónap nagyon sokat érlelt rajta, s vérében volt, hogy ne féljen s rendíthetetlen legyen. És ha fehér gazdái meg is tanították gyűlölni és megvetni a négereket, a harminc óra folyamán különösen keserű és sose szűnő gyűlölet támadt benne.

Kínzói semmitől sem riadtak vissza. Még a vadkutyát is odahozták, és Jeromosra uszították. De a vadkutya természetével ellenkezett, hogy olyan ellenséget támadjon meg, amely nem tud mozogni, még ha az az ellenség Jeromos is, aki oly gyakran komizkodott vele, s döntötte fel a hajón. Ha Jeromos például törött lábbal, vagy valami hasonlóval még mindig képes lett volna mozogni, akkor talán halálra is marcangolta volna. De ez a teljes tehetetlenség más volt. Így hát a várt cirkusz kudarcnak bizonyult. Ha Jeromos hörgött és morgott, a vadkutya visszahörgött és morgott, és peckesen parádézott körülötte, de a feketék rábeszélése sehogy se tudta rávenni, hogy belevágja a fogát Jeromosba.

Az ölöhely a kenuház előtt a szörnyűségek valóságos tébolydája volt. Egyre-másra hozták s dobták a földre a megkötözött kutyákat. Állandó üvöltés hangzott, főként olyan kutyák torkából, amelyek kora reggel óta feküdtek a napon, s nem kaptak vizet. Időnként valamennyi kutya rázendített, a legnyugodtabb önuralma is megtört az izgalom és félelem hullámában, amely lökészerűen elborította mindnyájukat. Ez az üvöltés fokozódott vagy csillapodott, de egész éjszaka egyszer sem szűnt meg, s reggelre minden kutyát elviselhetetlen szomjúság gyötört.

A perzselő nap, amely félig megfőzte őket ott a fehér homokban, mindent jelentett, csak megkönnyebbülést nem. A kínzók csoportja megint kialakult Jeromos körül, s megint áradt feléje a becsmérő megvetés, amiért elvesztette tabuját. Jeromost azonban nem az üvöltések és a testi kín gyötörték, hanem a nevetés. Egyetlen kutya sem szereti, ha kinevetik, s Jeromos megéppenséggel nem tudta visszafojtani dühét, mikor gúnyolták, és képébe vgyorogtak.

Bár egyszer sem üvöltött, a szomjúságtól, hörgéstől és morgástól berekedt, szájának nyálkahártyái kiszáradtak, s legfeljebb a legdurvább kihívásra volt képes hangot adni. Nyelve kilógott a szájából, és a nyolcórái nap égetni kezdte.

Ekkor történt, hogy egyik fiú kegyetlenül megsértette. Kigördítette Jeromost a teknőből, amelyben egész éjszaka a hátán feküdt, oldalára fordította, és egy kis edénybe vizet adott neki. Jeromos olyan eszeveszetten lefetyelte ki, hogy csak fél perc múlva ébredt rá: a fiú sok érett vörösborsmagot morzsolt bele. A kör visítózott jókedvében, s Jeromos eddigi szomja semmi-ség volt ehhez az új szomjúsághoz képest, amelyet fokozott a bors maró gyötrelme.

A következő s rendkívül fontos esemény Nalasu megérkezése volt. Nalasu hatvan-egynéhány éves vak öregember volt, nagy bottal járt, azzal tapogatta ki útját. Szabad kezével egy lábánál fogva összekötözött kis malacot hozott.

- Azt mondják, a fehér gazda kutyáját meg fogják enni - mondta somói nyelven. - Hol van a fehér gazda kutyája? Mutassátok meg.

Agno éppen akkor érkezett meg, s Nalasu mellett állt, mikor az lehajolt és végigtapogatta Jeromost az ujjaival. Jeromos nem fenyegetőzött morgással vagy harapással, noha a vak ember ujjai nemegyszer a szája közelében jártak. Mert Jeromos nem érzett ellenséges szándékot a lágyan tapogató ujjakban. Ezután Nalasu végigtapogatta a malacot, s többször, mintha mérlegelne, felváltva vizsgálta Jeromost és a malacot.

Nalasu felállt és közölte véleményét:

- A malac éppoly kicsi, mint a kutya. Egyforma nagyok, de a malacon több hús van. Vigyétek a malacot, én meg elviszem a kutyát.

- Nem - mondta Agno. - A fehér gazda kutyája megszegte a tabut. Meg kell enni. Vigyé el egy másik kutyát, és hagyj itt a malacot. Vigyé el egy nagy kutyát.

- Nekem a fehér gazda kutyája kell - makacszkodott Nalasu. - Csak a fehér gazda kutyája, semmi más.

Az ügy holtpontra jutott, mikor Bashti véletlenül a helyszínre ért, és figyelve megállt.

- Vidd a kutyát, Nalasu - mondta végül. - A malac jó malac, én magam fogom megenni.

- De a kutya megszegte a tabut, a te nagy tojókert tabudat, és meg kell enni a lakomán - vágott közbe gyorsan Agno.

Túl gyorsan, gondolta Bashti, s homályos gyanú támadt benne, maga sem tudta, miért.

- A tabut vérrel és hússal kell megfizetni - folytatta Agno.

- Így igaz - mondta Bashti. - Megeszem a kismalacot. Vágják el a torkát, és húsa ismerkedjék meg a tűzzel.

- De én a tabu törvényét mondom. Élettel kell fizetni a vétségért.

- Van egy másik törvény is - vigyorgott Bashti. - Régóta, mióta Somo felépítette ezeket a falakat, törvény, hogy életet élettel meg lehet váltani.

- De ez csak férfiak és nők életére vonatkozik - helyesbített Agno.

- Ismerem a törvényt - tartott ki Bashti. - Somo hozta a törvényt. Sose mondatott, hogy az állati élet nem válthat meg állati életet.

- Sose gyakorolták ezt - dobta oda az ördög-ördög doktor.

- Megvolt az oka - vágott vissza az öreg főnök. - Sose volt még olyan bolond ember, aki malacot adott volna kutyáért. A malac fiatal, kövér és puha húsu. Vidd a kutyát, Nalasu. Máris viheted.

De az ördög-ördög doktor sehogy se tudott ezzel megbékülni.

- Mint mondtad, ó Bashti, nagy bölcsességben, ez a kutya az erő és bátorság magja. Vágjuk le. Mikor lekerül a tűzről, testét sok kis darabra fogjuk felosztani, hogy minden ember ehessen belőle, s ezáltal megkaphassa a maga részét erőből és bátorságból. Jobb Somónak, ha az emberei erősek és bátrak, mintha a kutyái azok.

De Bashti nem táplált haragot Jeromos iránt. Túl sokáig s túlságosan filozófus módjára élt, hogysen azért hibáztasson egy kutyát, mert az megszegett egy általa nem ismert tabut. Persze, gyakran leöltek kutyákat tabuk megszegéséért. De ezt azért engedte meg, mert a kutyák egyáltalán nem érdekelték, s mert haláluk aláhúzta a tabu szentségét. Azonkívül Jeromos nem kevésbé érdekelte. Mióta Jeromos megtámadta őt Van Horn feje miatt, gyakran tűnődött az eseten. Bármily rejtélyes volt is, mint az élet minden megnyilvánulása, táplálékot adott gondo-

latainak. Aztán meg csodálta Jeromos bátorságát és azt a megmagyarázhatatlan valamit benne, ami megakadályozta, hogy felüvöltsön a bot okozta fájdalomtól. És anélkül, hogy a szépség fogalma felmerült volna benne, Jeromos formájának és színének szépsége kellemes érzések formájában észrevétlenül átjárta. Jó volt ránézni erre a kutyára.

Volt Bashti viselkedésének még egy oldala. Szerette volna tudni, miért kívánja ördög-ördög doktora ilyen komolyan egy kutya pusztulását. Sok kutya van. Miért éppen ezét a kutyáét? Nyilvánvaló volt, hogy a másik eszében rejtezik valami, de hogy mi, azt Bashti nem tudta kifürkészni, kitalálni - hacsak nem a bosszú érzése, ami aznap fogant meg benne, mikor Bashti nem engedte neki megenni a kutyát. Ha így áll a dolog, ezt a lelkiállapotot egy törzsbelijénél sem tűrheti el. De bármi legyen is az indítók, mint mindig, most is felkészült az ismeretlen ellen, s jónak látta, ha megfegyelmezi papját, s megint egyszer megmutatja, kié az utolsó szó Somóban. Ezért Bashti így válaszolt:

- Hosszú életet éltem, és sok disznót megettem. Ki meri azt mondani, hogy a sok disznó belém szállt és disznóvá tett?

Szünetet tartott, és kihívó pillantást vetett a hallgatóság körére, de senki sem szólt. Ehelyett néhányan meghunyászkodva vigyorogtak és toporogni kezdtek, Agno arckifejezéséről pedig kiabált a szilárd meggyőződés, hogy semmi disznószerűt nem lát főnökén.

- Sok halat ettem - folytatta Bashti. - Egyetlen halpikkely sem nőtt ki a bőrömön. Sose jelent meg kopoltyú a torkomon. Mindnyájan tudjátok, mert láttátok, sose sarjadt egyetlen uszony sem a gerincemen. Nalasu, vidd a kutyát. Aga, vidd el a malacot házamba. Még ma meg-eszem. Agno, kezdjétek el a kutyák leölését, hadd egyen kellő időben a kenuház.

Aztán, mikor megfordult és indulni készült, átcsapott *bêche-de-mer* angolba, és komolyan hátravetette a válla fölött: „Szavamra, te csinálni engem haragudni rád.”

Tizenhetedik fejezet

Amikor a vak Nalasu elcammogott, s egyik kezével az utat tapogatta, másikkal a fejjel lefelé lógó, összekötözött lábú Jeromost vitte, Jeromos fülét megütötte a kutyák hirtelen fokozódó vad üvöltése: megkezdődött az ölés, és ráébredtek, hogy itt a halál.

De eltérően a Lamai gyerektől, aki nem tudta, mit kell tennie, az öregember nem cipelte egész úton hazáig Jeromost. Az emelkedő vidék alacsonyabb dombjairól lefolyó patakok közül az elsónél megállt s letette inni Jeromost. És Jeromos csak a nedves hűvösség gyönyörét érezte a nyelvén, a szája körül s végig a torkán. Mindazonáltal a tudatalattijában gyökeret vert az a benyomás, hogy ez a fekete kedvesebb Lamainál, Agnónál, Bashtinál, ez a legkedvesebb fekete, akivel Somóban találkozott.

Mikor annyit ivott már, hogy pillanatnyilag nem tudott többet inni, nyelvével köszönetet mondott Nalásunak - nem melegen, nem önkívületben, mintha Kapitány keze lett volna ott, de illő hálával az életadó kortyokért. Az öregembernek tetszett ez, kuncogott, megforgatta Jeromos kiszikkadt testét a vízben, azután a víz fölé tartva a kutya fejét, beledörzsölte a vizet száraz bőrébe, és hosszú, gyönyörűsételjes percekben át hagyta ott heverni.

A pataktól Nalasu házáig, jókora távolságon át, Nalasu még vitte a megkötött lábú Jeromost, bár nem fejjel lefelé, hanem fél karral melléhez szorította. Úgy gondolta, hogy magához édesgeti a kutyát. Mert Nalasu, aki magányos sötétségben ült hosszú évek óta, sokkal többet gondolkozott a környező világról, és sokkal jobban ismerte, mintha látta volna. A maga különleges céljaihoz szüksége volt egy kutyára. Több bozóti kutyával próbálkozott, de azok semmibe vették kedvességét, és kivétel nélkül megszöktek. Az utolsó maradt legtovább, mert Nalasu a lehető leggyöngédebben bánt vele, de megszökött, mielőtt céljainak megfelelően beidomította volna. De a fehér ember kutyája, úgy hallotta, egészen más. Sose fut meg félelmében, s úgy hírlík, okosabb a somói kutyáknál.

Lamai találmányának, annak, hogy Jeromost botra kötötte, széltében híre ment a faluban, és Jeromos Nalasu házában megint botvégre került. De volt egy különbség. A vak ember sose türelmetlenkedett, s órák hosszat ült mindennap a hátulján, és dédelgette Jeromost. De ha nem is teszi ezt, Jeromos, aki Nalasu ételét ette, s kezdte megszokni a gazdák váltakozását, elfogadta volna Nalasut gazdájának. Azonkívül Jeromos meglehetősen határozottan tudta, hogy Agno gazdai mivolta teljesen megszűnt, miután az ördög-ördög doktor megkötözte, és bedobta a többi tehetetlen kutya közé az ölhelyen. És Jeromos, aki sose volt gazda nélkül első napjától fogva, parancsoló szükségét érezte, hogy gazdája legyen.

Így történt, hogy Jeromos önként Nalasu házában maradt, mikor első ízben leoldották a botról. Az öregember biztosra vette, hogy Jeromos nem fog elszökni, s megkezdte az idomítást. Lassan, apránként fokozta az idomítást, s végül naponta több órát szentelt rá.

Jeromos mindenekelőtt új nevet kapott, a Bao nevet, s megtanulta, hogy egyre nagyobb távolságról válaszoljon rá, bármily halkan hangozzék is el a név, és Nalasu egyre halkabban ejtette ki, míg végül nem is volt már kimondott szó, csak suttogás. Jeromosnak éles hallása volt, de Nalasué, hosszú gyakorlat folytán, csaknem olyan éles volt.

Aztán meg Jeromos hallását még élesebbé tette az idomítás. Nalasu mellett ülve, vagy tőle távolabb állva, egy alkalommal órák hosszat tanította az öreg néger, hogy meghallja a legkisebb zajt vagy zörgést a bozótból. Aztán pedig megtanulta, hogy különbséget tegyen a bozóti neszek közt, s ennek megfelelően kellett figyelmeztetőt morognia Nalásunak. Ha

például valami zörgött, s Jeromos felismerte benne a disznót vagy a csirkét, egyáltalán nem morgott. Ha nem ismerte fel a neszt, nagyon halkan morgott. De ha a zaj embertől vagy gyerektől származott, aki halkan, tehát gyanúsan mozgott, Jeromos megtanulta, hogy hangosan morogjon, ha a zaj hangos és nemtörődöm volt, akkor Jeromos halkan morgott.

Jeromosnak soha eszébe sem jutott azon töprengeni, hogy miért kell mindezt megtanulnia. Azért tanulta, mert ez volt legújabb gazdájának kívánsága. Nalasu minderre és sokkal többre megtanította, végtelenül sok idő alatt, nagy türelemmel: annyira kibővítette szókincsét, hogy nagyobb távolságról gyors és élesen határozott párbeszédet tudtak folytatni.

Így, ötven lépésnyiről Jeromos „Buh!” szóval jelezte a közlést, hogy ismeretlen eredetű neszt hall; és Nalasu különböző pissenésekkel odasziszegte neki, hogy álljon nyugodtabban, vagy halkabban buhholjon, vagy maradjon csendben, vagy jöjjön hozzá nesztelenül, vagy menjen a bozótba és vizsgálja meg a furcsa hang forrását, vagy hangosan ugatva rontson neki és támadja meg.

Néha, mikor Nalasu éles füle az ellenkező irányból fogott fel valami különös hangot, az öregember megkérdezte Jeromost, hallotta-e, és Jeromos a körme hegyéig éberem, vakkantásának színét és erejét változtatva közölte Nalasuval, hogy nem hallotta; aztán, hogy már hallja, és legvégül talán, hogy idegen kutya, erdei patkány, egy ember vagy egy fiú volt az - mindezt a leghalkabb hangokkal, szinte csak leheletekkel s egytagú szavakkal, a beszéd igazi gyorsításában.

Nalasu furcsa öregember volt. Egyedül lakott egy kis fűkunyhóban a falu szélén. A legközelebbi ház elég messze állt, s az övé egy tisztáson volt a sűrű dzsungelben, amely sehol se nyomult hatvan lépésnél közelebb a házhoz. S ezen a tisztáson állandóan irtotta a gyorsan növekvő növényzetet. Nyilvánvalóan nem voltak barátai. Legalábbis sose jött látogató lakhelyéhez. Évek teltek el, mióta elriasztotta a legutolsót. Azonfelül nem volt rokonsága. Felesége régen meghalt, s három még nőtlen fia otthagya fejét egy csetepatéban Somó határain túl, a magasabb hegyek dzsungelcsapásain, s testüket bozóti néger legyőzőik felfalták.

Vak ember létére nagyon szorgos volt. Senkitől sem kért kegyet, és eltartotta magát. Ház körüli irtásain yamot, édes burgonyát és tarót termelt. Egy másik irtáson - mert az volt az elve, hogy a háza közelében nem tűrt fákat - platánokat, banánt és fél tucát kókuszpalmát ültetett. Gyümölcsöt és zöldségfélét cserélt lenn a faluban húsért, halért és dohányért.

Idejének jó részét Jeromos nevelésével töltötte, néha ijakat és nyilakat csinált, amelyeket oly sokra tartottak törzsbelije, hogy állandó árfolyamuk volt. Alig telt el nap, hogy maga is ne gyakorolta volna az íjazást. Csak a hang irányába lőtt; s ha valami nesz vagy zörgés hallatszott a dzsungelből, és Jeromos felvilágosította a zaj mibenlétéről, odalőtt egy nyilat. Aztán Jeromos kötelessége volt, hogy óvatosan visszahozza a nyilat, ha az célt tévesztett.

Furcsa dolga volt Nalasunak, hogy a nap huszonnégy órájából alig hármát aludt át, sose aludt éjszaka, s kurta nappali alvásaira sose választotta a házat. A szomszédos dzsungel legsűrűbb részében valami fészekféle volt, ide nem vezetett ösvény. Nalasu sose jött vagy távozott ugyanazon az úton, s a gazdag talaj trópusi burjánzása, mivel oly ritkán taposták le, mindig eltörölte a leghalványabb nyomát is annak, hogy merre ment. Ha aludt, Jeromos az idomításnak megfelelően őrizte, és mindig éber volt.

Bőven volt oka Nalasu végtelen óvatosságának. Három fia közül a legidősebb megölt egy bizonyos Aót egy veszekedésben. Ao egyike volt az Anno család hat fiútestvérének, s a család az egyik felső faluban lakott.

A somói törvény szerint az Anno családnak jogában állt behajtani a véradósságot a Nalasu családon, de ebben megakadályozta Nalasu három fiának halála a bozótban. És mivel a somói törvénykönyv szerint életért élettel kell fizetni, s mivel családjából egyedül Nalasu maradt életben, az egész törzs jól tudta, hogy az Annók nem nyugszanak, amíg el nem veszik a vak ember életét. De Nalasu híres harcos volt, és híres volt arról is, hogy három vitéz fiú apja. Kétszer próbálták az Annók behajtani az adósságot, először akkor, mikor Nalasunak megvolt még a szeme világa. Nalasu felfedezte csapdájukat, megkerülte, s hátul összeütközött magával Annóval, az apával, és megölte, így megkészserezvén a véradósságot.

Azután történt a balesete. Sokszor használt Snider töltényeket töltött újra, s a felrobbant füstös puskapor kivitte mindkét szemét. Közvetlenül ezután, még sebeit ápolgatta, mikor az Annók megrohanták - úgy, ahogy várta. S kellően felkészült rá. Akkor éjjel két nagybácsi és még egy fivér lépett mérgezett tüskébe, és szörnyű kínok közt meghalt. Az adósság az Annókkal szemben öt életre emelkedett, és csupán egyetlen vak emberen lehetett behajtani.

Azóta az Annók túlon túl féltek a tuskéktól, hogy újra támadni merjenek, bár bosszúszomjuk örökké parázslott, s abban a reményben éltek, hogy Nalasu feje egy nap díszíteni fogja a szelemengerendájukat. Közben a dolgok állapotát nem tűzszünetnek, hanem pattnak lehetett inkább nevezni. Az öregember nem tudott az Annók ellen támadni, azok meg féltek öellene támadni. Nem is jött el a nap, csak Jeromos örökbefogadása után, mikor az egyik Anno feltalált valamit, amihez hasonlót sohasem ismertek egész Malaitában.

Tizennyolcadik fejezet

Közben teltek a hónapok, a délkeleti passzát kimerült, s a monszun kezdett fújni, és Jeromos hat hónappal idősebb lett és nehezebb, magasabb, vastagabb csontú. Fél esztendeje a vak embernél könnyű volt, annak ellenére, hogy Nalasu szigorú fegyelmet követelt, és szívósan több időt töltött Jeromos idomításával napról napra, mint amennyi a legtöbb kutyának kijut. Sose ütötte meg Jeromost, soha nyersen nem szólt rá. Ez az ember, aki négy Annót ölt meg, hármat megvakulása után, aki még több embert ölt meg vad ifjúkorában, sose kiabált hangosan Jeromosra, és uralkodásának legszigorúbb eszköze a legszelídebb dorgálás volt.

Értelmileg a kitartó nevelés a kései kölyökkornak ebben a szakaszában egész életére fokozott gondolkodó erőt fejlesztett ki Jeromosban. Valószínűleg nem volt a világon még egy olyan beszédes kutya, mint ő, mégpedig három okból: a maga értelmessége, Nalasu oktatói lángeszese s az oktatásnak szentelt hosszú órák révén.

Gyorsírásos szótára, kutyamértékkel, csodálatosan nagy volt. Azt lehet tán mondani, hogy ő és a vak ember órák hosszat beszélgettek, bár kevés elvont fogalomról tudtak beszélni; társalgásukban keveset szerepelt a közvetlen tárgyi múlt és alig valamit a közvetlen tárgyi jövő. Jeromos éppúgy nem tudott elmondani semmit Nalasu Meringe-ről, sem az Arangiról, mint ahogy nem tudott a Kapitány iránt érzett nagy szeretetéről vagy arról, miért gyűlöli Bashtit. Ugyanazon oknál fogva Nalasu nem tudott elmondani semmit az Annók s közte folyó vérbosszúról, sem arról, hogyan vesztette el szeme világát.

Gyakorlatilag egész társalgásuk a közvetlen jelenre korlátozódott, bár valamit a közvetlen közelmúltból is meg tudtak beszélni. Nalasu egy sor utasítást adott Jeromosnak, például hogy menjen egyedül cserkészni, menjen a fészekhez, aztán nagy körben kerülje meg, menjen tovább a másik irtás felé, ahol a gyümölcsfák állnak, folytassa útját a főösvényen a falu felé, míg el nem ér a nagy banánfához, aztán térjen vissza a kis ösvényen Nalasuhoz és Nalasu házához. Mindezt Jeromos betűre híven teljesítette, s amikor visszaérkezett, jelentést tett. Például így: a fészeknél semmi szokatlan, csak egy ölyv van a közelében; a másik irtáson három kókuszdió a földre hullott - mert Jeromos tévedhetetlenül tudott ötig számolni; a másik irtás és a főösvény között négy disznót talált; a főösvényen elment egy kutya, több mint öt asszony és két gyerek mellett; és a kis ösvényen hazafelé egy kakadut és két fiút látott.

De nem tudta elmondani Nalasu lelke és szíve állapotát, ami megakadályozta, hogy teljességgel meg legyen elégedve jelenlegi helyzetével. Mert Nalasu nem fehér isten volt, csupán nigger isten. És Jeromos gyűlölt és megvetett minden niggert, Lamai és Nalasu kivételével. Őket eltúrte, és Nalasu iránt valami nyugodt és kedves vonzódás alakult ki benne. De nem szerette, s nem tudta szeretni.

Legjobb esetben is csak másodrendű istenek voltak, s ő nem tudta elfeledni a nagy fehér isteneket, Kapitányt, Haggin urat és a velük egy fajtából való Derbyt és Bobot. Ezek valahogy mások voltak, valahogy másmilyenek, valahogy jobbak, mint ez a vad fekete világ, ahol élt. Fölötte éltek s túl rajta, egy elérhetetlen paradicsomban, amelyre élénken emlékezett, de amelyhez nem ismerte az utat, s amely - mert homályosan megérezte a mindent elérő véget - eltűnhetett a végső semmibe, mint ahogy eltűnt Kapitány és az Arangi.

Hiába igyekezett az öregember elnyerni Jeromos szíve szeretetét. Nem versenyezhetett Jeromos sok fenntartásával és emlékével, bár elnyerte a teljes hűséget és ragaszkodást. Kapitányért szenvedélyesen harcolt volna Jeromos haláláig. Nalasuért viszont, ha nem is szenvedélyesen,

de hűségesen harcolt volna a halálig. Az öregember nem is sejtette, mennyit nyert meg Jeromos szívéből.

Eljött az Annók napja, mikor egyikük megcsinálta a találmányt: egy vastag talpú sarut, hogy védje talpukat a mérgezett tüskék ellen, melyekkel Nalasu hármuk életét elvette. A nap valójában éjszaka volt, sötét éjszaka, olyan sötét éjszaka a felhőtakarós ég alatt, hogy az ember nem látta meg az orra előtt fél centiméterre álló fatörzset. És az Annók leszálltak Nalasu irtására, vagy tizenketten, Sniderekkel, kovás pisztolyokkal, tomahawkokkal és harci buzogányokkal felfegyverkezve, s vastag saruik ellenére is óvatosan lépkedtek, mert félték a tövisektől, pedig Nalasu már nem szórta el őket.

A Nalasu térde között ülő és álmosan bólogató Jeromos adta Nalasunak az első figyelmeztetést; az öregember az ajtó előtt ült, éberén, feszülten hallgatózva, mint sok év óta minden éjszaka. Nalasu még feszültebben figyelt hosszú percek át, s közben suttogva felvilágosítást kért Jeromostól, s megparancsolta neki, hogy halkan beszéljen; és Jeromos buffogásokkal és szusszanásokkal és a gyorsírással beszéd jól megtanult leheletszávaival közölte vele, hogy emberek közelednek, sok ember, több, mint öt ember.

Nalasu felvette a mellette fekvő íjat, nyílvesztőt illesztett rá és várt. Végül ő is meghallott valami halk zörgést, hol itt, hol ott, s a zörgés körös-körül közeledett feléje. Még mindig halk beszédet parancsolva Jeromoshoz fordult igazolásért; Jeromos nyaka szőre felborzolódott Nalasu érzékeny ujjai alatt, s ő maga akkor már ugyanúgy olvasott az éjszakai levegőből orrával, mint a fülével. És Jeromos, éppoly halkan, mint Nalasu, megint azt közölte, hogy emberek, sok ember, ötnél több ember.

Nalasu az öregkor türelmével mozdulatlanul ült, míg a közelben, a dzsungel legszélén, húsz méterre az egyik ember felismerhető egyéni neszezéséből meg nem állapította tartózkodási helyét. Megfeszítette íját, kilőtte a nyilat, s furcsán összekeveredő nyögés és felszisszenés jutalmazta. Először megtiltotta Jeromosnak, hogy visszahozza a nyilat, mert tudta, hogy talált, azután új nyilat illesztett az íj húrjára.

Tizenöt perces csend következett, az öregember úgy ült, mint a kőszobor, a kutya sóváran remegett ujjainak beszédes érintése alatt, s engedelmeskedett a parancsnak, hogy semmilyen hangot ne adjon. Mert Jeromos éppúgy tudta, mint Nalasu, hogy halál zörög és lappang a környező sötétben. Megint halk mozgás hallatszott, közelebről, mint eddig, de a kilőtt nyíl célt tévesztett. Hallották, amint nekicsapódik egy fatörzsnek, s hallották a sürgősen visszavonuló céltábla által okozott, sokféle apró zajt. Egy kis csend után Nalasu halkán szólt Jeromosnak, hogy hozza vissza a nyilat. Jeromos jó idomítást kapott, és sokáig idomították, mert oly hangtalanul ment a fának csapódó nyíl irányába, s hozta vissza szájában a nyilat, hogy még Nalasunak a látó emberekénél élesebb füle sem hallotta. Nalasu megint várt, míg a kör újabb szűkülésének neszei nem hallatszottak, akkor felszedte nyilait, és Jeromos kíséretében halkán áthúzódott a kör túlsó felére. Még mentek, mikor egy Snider durrant, s a lövés nagyjából arrafelé irányult, ahonnan éppen elvonultak.

És a vak ember és a kutya éjfélről virradatig sikeresen küzdött tizenkét emberrel, akik mennydörgő puskaorral és szétlapuló, mélyen behatoló, puha ólomgolyókkal voltak felfegyverkezve. És a vak ember csupán az íjjal és száz nyílvesztővel védte magát. Sok száz nyilat lőtt ki, ezeket Jeromos visszahozta neki, s ő újra meg újra kilőtte őket. De Jeromos vitézül és jól segédkezett, hozzátette Nalasu éles hallásához a maga még élesebb hallását, zajtalanul kerülgetve a házat, és jelentette, hol nyomulnak legjobban előre a támadók.

Az Annók sok értékes puskaort elpazaroltak, mert az ügy olyan lett, mint valami láthatatlan szellemek játéka. Nem látszott semmi más, csak a pusokák torkolattüze. Egyszer sem látták

meg Jeromost, bár hamarosan tudatára ébredtek, hogy a közelükben járkal, mikor a nyilakat keresi. Egyszer egyikük egy nyíl után tapogatott, amely alig tévesztette el, keze Jeromos hátába ütközött, s a rémület vad üvöltésével nyugtázta Jeromos fogának éles harapását. Megpróbáltak Nalasu íjának pengése után löni, de Nalasu minden lövés után tüstént helyet változtatott. Többször észrevették Jeromos közellétét, s rálóttek, egyszer még meg is égette kicsit a puskapor az orrát.

Mikor beköszöntött a hajnal, a gyors trópusi szürkességben, amely a sötétből a világosságba való ugrást jelzi, visszavonultak az Annók, Nalasu pedig a világosságról behúzódott házába, Jeromosnak hála, még mindig nyolcvan nyíl birtokában. A tiszta haszon Nalasu javára egy halott volt, s nem tudni, hány nyíl sebezte ember, akik elvonszolták magukat.

És Nalasu fél napig kuporgott Jeromos fölött, dédelgette, simogatta azért, amit tett. Aztán lement Jeromossal a faluba, és elmesélte a csatát. Bashti meglátogatta, mielőtt véget ért volna a nap, és komoly beszélgetést folytatott vele.

- Mint öregember a másik öregemberhez, szólok hozzád - kezdte Bashti. - Öregebb vagyok nálad, ó, Nalasu, és sose féltem. De sose voltam vitézebb nálad. Szeretném, ha a törzs minden férfia olyan vitéz volna, mint te. De te mégis nagy szomorúságot okozol nekem. Mit ér a te bátorságod és ravaszságod, ha nincs utódod, akiben tovább élne a bátorságod és ravaszságod?

- Öreg ember vagyok - kezdte Nalasu.

- Nem olyan öreg, mint én - vágott közbe Bashti. - Nem túl öreg, hogy megházasodjál, és utódaid erősítsék a törzset.

- Házasember voltam hosszú ideig, és három vitéz fiút nemzettem. De meghaltak. Nem leszek olyan hosszú életű, mint te. Úgy gondolok ifjú napjaimra, mint ahogy az ember ébredés után egy kellemes álmra emlékezik. Többet gondolok a halálra és a végre. Házasságra egyáltalán nem gondolok. Elég öreg vagyok, hogy a halálra készüljek, és nagyon kíváncsi vagyok rá, mi lesz velem, ha meghalok. Örökre halott leszek? Vagy újra fogok élni valami álmvilágban - magam is mint álombeli árnyék, mely még emlékezni fog azokra a napokra, mikor a meleg világban éltem, az éhség heves nedveire a számban, az asszonyok szerelmére testem boltozatában?

Bashti vállat vont.

- Én is sokat gondolkodtam a dolgon - mondta. - De nem jutok semmire. Nem tudom. Te sem tudod. Nem fogjuk tudni, csak a halálunk után, ha ugyan tudunk majd valamit is, mikor már nem vagyunk azok, akik vagyunk. De egyet tudunk, te meg én: a törzs él. A törzs sose hal meg. Ezért van értelme egyáltalán az életünknek; erőssé kell tennünk a törzset. A te munkád a törzsben nincs elvégezve. Meg kell házasodnod, hogy ravaszságod és bátorságod tovább éljen. Választottam neked feleséget - nem is egyet, kettőt, mert napjaid rövidek, s én biztosan megérem még, hogy atyáim közt látlak függni a kenuház szelemengerendáján.

- Nem fizetek asszonyért - tiltakozott Nalasu. - Nem fizetek semmilyen asszonyért. Nem fizetek egyetlen dohányrudat, egy törött kókuszdiót sem Somó legjobb asszonyáért.

- Ne aggódj - folytatta Bashti nyugodtan. - Én fizetem meg helyetted a feleséged árát. Mindkét feleségedét. Itt van Bubu. Fél láda dohányért megveszem neked. Széles és vastag, kerek lábszárú, széles csípejű, nagy, gazdag melle van. Itt van Nena. Apja súlyos árat kér érte - egy egész láda dohányt. Őt is megveszem neked. Rövid az idő. Sietned kell.

- Nem házasodom meg - jelentette ki az öregember hisztérikusan.

- De igen. Szólottam.

- Nem, ha mondom, s újra mondom, nem, nem, nem, nem. A feleség csak bosszúság. Fiatalok, és fejük tele van bolondsággal. Szájukból ki nem fogy a léha beszéd. Én öreg vagyok, nyugodt a dolgaimban, az élet tüzei elhagytak már, jobb szeretek egyedül ülni a sötétségben, és gondolkodni. Ha fecsegő fiatal nőszemélyek volnának körülöttem, akiknek más sincs a fejükben meg a nyelvükön, csak füst meg pára, megőrjítenének. Egészen biztosan megőrjítenének - úgy megőrjítenének, hogy beleköpnék minden kagylóba, pofákat vágnék a holdra, elharapnám az ereimet, és üvöltenék.

- És ha így lesz, mit számít ez? Amíg magod ki nem vész. Én fizetek az asszonyokért apjoknak, és három napon belül elküldöm őket hozzád.

- Tudni sem akarok róluk - jelentette ki Nalasu vadul.

- Tudni fogsz róluk - szögezte le Bashti nyugodtan. - Mert ha nem, nekem kell fizetned. S az keserves, nehéz adósság lesz. Minden csontodat eltöretem, olyan leszel, mint egy medúza, mint egy kicsontozott, kövér disznó, és kikötetlek a kutyaölő tér legközepére, hogy kínok közt puffedj fel a napon. S ami megmarad belőled, azt odahajítom a kutyaéledelélül. Magod nem vész ki Somóban. Én, Bashti mondom ezt neked. Három napon belül elküldöm neked a két feleségedet...

Megállt, s hosszú csend következett.

- Nos? - ismételte meg Bashti. - Asszony, vagy kicsavart ízületekkel kikötve lógni a napon? Válassz, de gondold meg jól, mielőtt a kikötést választanád.

- Az én koromban, mikor már oly messze elmaradtak tőlem az ifjúság nyugtalanságai! - panaszkodott Nalasu.

- Válassz. Meg fogod látni, van elég nyugtalanság és mozgalom a kutyaölő udvar közepén, mikor a nap perzseli sebesült ízületeidet, míg soványságod zsírja úgy nem bugyborékol, mint megfőzött szopósmalac puha zsírja.

- Küldd hát az asszonyokat - sikerült Nalasunak hosszú szünet után megszólalnia. - De három nap múlva küldd, ne holnap vagy holnapután.

- Rendben van - bólintott Bashti komolyan. - Te csak azoknak köszönheted az életedet, akik immár régóta a sötétségben járnak, s akik úgy dolgoztak előtted, hogy a törzs éljen s te megszülethess. Te vagy. Ők megfizettek érted. Ez a te adósságod. Ezzel az adóssággal jöttél a világra. Megfizeted az adósságot, mielőtt eltávozol a világból. Ez a törvény. S nagyon jó, hogy így van.

Tizenkilencedik fejezet

És ha Bashti egy vagy éppen két nappal hamarabb szállítja le az asszonyokat, Nalasu belépett volna a házaselet rettegett purgatóriumába. De Bashti megtartotta szavát, s a harmadik napon sokkal fontosabb probléma kötötte le, hogyses Bubut és Nenát átadja a vak öregembernek, aki szorongva várta jöttüket. Mert a harmadik nap reggelén Malaita minden szél utáni hegy-csúcsa beszédes füstjeleket bocsátott fel. Hadihajó jár a partoknál - így szólt a jelentés; nagy hadihajó, amely Langa-Langánál a zátonyszigetek közt jön befelé. A jelentés bővült. A hadihajó nem állt meg Langa-Langánál. A hadihajó nem állt meg Binunál. Somó felé irányítja útját.

A vak Nalasu nem látta ezt a levegőbe írt füstbeszédet. Házának elszigeteltsége miatt senki sem jött, senki sem szólt neki. Az első figyelmeztetést akkor kapta, mikor asszonyok éles hangját, gyerekek kiáltozását és valami megnevezhetetlen félelemtől síró csecsemők hangját hallotta a főösvény felől, amely a faluból Somó belországi határai felé vezetett. Csak félelmet és rémületet olvasott ki a hangokból, s kikövetkeztette, hogy a falu a hegyi erődítményekbe menekül, de nem tudta a menekülés okát.

Odahívta Jeromost, és utasítást adott, hogy menjen felderítő útra a négy banánfáig, ahol Nalasu ösvénye és a főösvény összefutott, figyeljen és adjon jelentést. És Jeromos a banánfa alatt ült, és figyelte az egész Somó menekülését. Férfiak, asszonyok és gyerekek, fiatalok és öregek, szopó csecsemők, botra és mankóra támaszkodó patriarchák vonultak el előtte, s mind nagy sietséget és izgalmat árult el. A falusi kutyák éppúgy meg voltak rémülve, nyüsztve és vonítva futottak. A rémület ragálya erősen hatott Jeromosra. Érezte az ösztökélést, hogy csatlakozzék a futókhöz, s meneküljön valami elképzelhetetlen, fenyegető katasztrofális esemény elől, ami felkavarta ösztönös halálfélelmét. De belső ösztönzésén úrrá lett húsége a vak emberhez, aki hat hosszú hónapon át etette és simogatta.

Visszatért Nalasuhoz, s térde között ülve megtette jelentését. Ötnél tovább képtelen volt számolni, bár tudta, hogy a menekülő lakosság sokszorosán többre rúg ötnél. Így hát öt férfit és még többet jelzett; öt asszonyt és még többet; öt gyereket és még többet - még disznót is ötöt és még többet jelentett. Nalasu füle elárulta, hogy sokszorta, de sokszorta többről van szó, és nevek után kérdezett. Jeromos tudta Bashti, Agno, Lamai és Lumai nevét. Az ő kiejtésében ezek a legkevésbé sem hasonlítottak szokásos hangzásukhoz, mert azzal a vau-vau gyorsírási beszéddel fejezte ki őket, amelyre Nalasu tanította.

Nalasu sok más nevet is megemlített, ezeket Jeromos hangzásra ismerte, de maga hanggal felidézni nem tudta őket, s ő a legtöbb névre igennel válaszolt: egyszerre bólintott a fejével, s dugta előre a jobb mancsát. Némely név után mozdulatlan maradt, annak jeléül, hogy nem ismeri őket. És más nevekre, amelyeket felismert, de viselőjüket nem látta, bal mancsát előredugva nemmel válaszolt.

És Nalasu, aki tudta, hogy valami szörnyűséges fenyeget - valami szörnyűségesen szörnyűbb dolog, mint a szomszédos parti törzsekkel való csetepaté -, kitalálta, hogy a régóta várt büntető hadihajó van itt. Hatvan-egynéhány esztendőse létére sosem élte át egy falu ágyúzását. Hallott valami bizonytalan beszédet arról, mi történt más faluk ágyúzásánál, de nem tudott fogalmat alkotni róla, csak azt, hogy a Snider-golyónál nagyobb golyókról lehet szó, s ezeket ennek megfelelően nagyobb távolságról lehet kilőni.

De megadatott neki, hogy megismerje az ágyútüzet, mielőtt meghal. Bashti, aki régóta várta, hogy a romboló bosszút áll az Arangi elpusztításáért és a két fehér ember lefejezéséért, s aki régóta számítgatta a várható pusztítást, parancsot adott népének, hogy meneküljön a hegyekbe. Elöl, az élen, tizenkét ifjú ember vitte gyékénybe csomagolt fejét. Az utolsó lassú vándorlók a kivonulás végén éppen akkor vonultak el, Nalasu magához szorítva iját és nyolcvan nyílvevesszőjét, sarkában Jeromossal, éppen első lépéseit tette meg nyomukban, mikor a levegőt borzalmas hang hasította át.

Nalasu hirtelen leült. Ez volt élete első gránátja, és ezerszerre szörnyűbb volt, mint ahogy elképzelte. Tépő, süvítő, eget hasító hang volt, mintha valami kozmikus anyagot tépett volna szét egy hatalmas isten keze. Tisztára olyan volt, mintha durván vitorlákat hasítának széjjel, melyek olyan vastagok, mint egy pokróc, szélesek, mint a föld, és hosszúak, mint az ég.

Nemcsak leült az ajtaján kívül, hanem térde közé rejtette fejét, és védekezően átfogta a karjával. És Jeromosra, aki sose hallott ágyútüzet, s még kevésbé gondolhatta, milyen is lehet, nagy hatást tett rettettségére. Természeti katasztrófa volt ez neki, olyan, amilyen az Arangit érte, mikor oldalára döntötte az üvöltő szél. De természetéhez híven nem lapult le az első gránát sívításától. Ellenkezőleg: felborzolta szőrét, és fenyegetően vicsorogva ráfordult arra a valamire, ami oly szörnyűségesen jelen van és mégis láthatatlan.

Nalasu még jobban összehúzódkodott, mikor a gránát arrébb felrobbant, és Jeromos újra morgott és borzolta szőrét. Mindegyik megismételte ugyanazt minden újabb gránátra, s azok, ha nem is sívítottak hangosabban, de egyre közelebb robbantak a dzsungelban. És Nalasunak, aki hosszú életet élt, rendkívül bátran, az általa ismert veszedelmek közepette, gyáván kellett meghalnia, mert félt az ismeretlen dologtól, a fehér gazdák kémiaiilag hajtott lövedékétől. Amikor a lezuhanó gránátok egyre közelebb és közelebb robbantak, maradék önuralmát is elvesztette. Oly nagy volt rémülete, hogy akár ereit is átharaphatta s üvölthetett volna. Eszelős sikoltással talpra ugrott és berohant a házba, mintha bizony a fűtető megvédhetné fejét ilyen óriási lövedékektől. Összeütközött az ajtófélfával, s mielőtt Jeromos követhette volna, félkörben a padló közepére pördült, éppen idejekorán, hogy egyenesen fejére kapja a következő gránátot.

Jeromos az ajtóig jutott, mikor a gránát felrobbant. A ház repülő darabokra szakadt, s vele együtt, darabokra szakadt Nalasu is. Jeromost az ajtóban elkapta a robbanás légnyomása, és vagy hat méterre elhajította. Ugyanabban a másodperctörédkben földrengés, dagály, tűzhányókitörés, az egek mennydörgése és a mennybolt villamos mennyköve zuhant rá, s kiszakította belőle öntudatát.

Fogalma sem volt róla, mennyi ideig feküdt ott. Öt perc telt el, mire lába az első görcsös mozdulatokat megtette, s amikor talpra evickélt és dülöngélve állt, nem is gondolt az idő múlására. Egyáltalán nem gondolt az időre. Ő maga mintegy természetesnek vette a gondolatot, s aszerint is cselekedett, hogy egy másodperc töredékével ezelőtt rettenetes ütés érte, kiszámíthatatlanul nagyobb egy néger botjának ütésénél.

Torkát és tüdejét megtöltötte a lőpor csípős, fojtogató füstje, orrlukát por és föld, eszeveszetten szipákolt és tüszögött, összevissza ugrált, részegen elesett, megint a levegőbe ugrott, hátsó lábán imbolygott, mellső lába közé szorított orrát tapogatta a mancsával, s még a földhöz is dörgölte. Nem gondolt semmi másra, csak a maró fájdalmat akarta eltávolítani orrából és szájából, s a fulladást a tüdejéből.

Valami csoda folytán elkerülték a repülő repeszdarabok, s hála erős szívének, a robbanás ereje sem ölte meg. Csak ötperces tébolyult küszködés után - teljesen úgy viselkedett ezalatt, mint egy lefejezett csirke - találta ismét elviselhetőnek az életet. A fuldoklás és a gyötrelem leg-

rosszabbja elmúlt, s bár még mindig gyenge és kába volt, a ház és Nalasu irányába botorkált. És nem találta sem a házat, sem Nalasut - csak a kettő összekeveredett maradványait.

A gránátok hol közelebb, hol távolabb, de egyre sívítottak és robbantak, s közben Jeromos megvizsgálta a dolgot. A ház kétségkívül eltűnt, s éppoly kétségtelenül eltűnt Nalasu is. Mindkettőre alászállt a végső semmi. Az egész környező világ mintha megsemmisítésre ítéltetett volna. Élet csak másutt ígérkezett, a magas hegyekben s a távoli bozótban, ahová a törzs már elmenekült. Jeromos hű volt eltartójához, a gazdához, akinek oly sokáig engedelmeskedett, még ha néger volt is, aki oly sokáig etette, s akihez őszinte érzelem vonzotta. De gazdája immár nem élt.

Jeromos visszavonult, de nem sietett visszavonulni. Egy ideig mindig morgott, valahányszor gránát robbant a bozótban. De egy idő után - bár kellemetlenül kísérte a gránátok jelenlétének tudata - nyakszőre már nem emelkedett fel, s nem morgott, nem vicsorgatta a fogát többé.

És amikor elvált attól, ami volt s ami megszűnt lenni, nem nyüzgött és rohant, mint a bozóti kutyák. Ehelyett szabályos és méltóságos tempóban ügetett a főösvényen. A főösvényt teljesen elhagyatottnak találta. Az utolsó menekülő is elment. Az ösvényen hajnaltól estig mindig járni szoktak, s nemrég még nyüzsgő embertömeget látott rajta, most hát mély hatást tett rá üressége: egy pusztuló világban minden dolgok végének benyomását keltette. Ezért nem ült le a banánfa alatt, hanem továbbügetett a törzs távoli utóvédje után.

Orrával kiolvasta a menekülés történetét. Csak egyszer találkozott olyasmivel, ami elárulta a rémületet.

Egy gránát által elpusztított csoport volt az: egy ötvenéves öregember, mankóval járt, mert kölyökkorában egy cápa leharapta a lábát; egy halott Mary, keblén halott csecsemő, s kezét fogva egy hároméves, halott gyerek; és két kimúlt disznó, hatalmasak és kövérek - az asszony biztonságos helyre akarta őket hajtani.

És Jeromos orra elárulta, hogyan vált ketté a menekülők folyama, hogyan ömlött el kétoldalt, s folyt egybe a csoporton túl megint. A menekülés apró jeleivel is találkozott: félig megrágott cukornáddal, valami gyerek ejtette el; egy agyagpipával, a szárát megkurtították a többszöri törések; egy szál tollal, valamelyik fiatal férfi hajából esett ki, és egy főtt yammal és édes burgonyával teli edénnyel, amelyet valamelyik Mary helyezett el gondosan, mert súlyát túl nagyknak találta.

Az ágyútűz megszűnt, mialatt Jeromos az ösvényen ballagott; azután a partra szálló osztag karabélytűzét hallotta, a szelíd disznókat lötték le Somó utcáin. Nem hallotta azonban, mikor kivágták a kókuszfákat, s nem is tért vissza, hogy szemügyre vegye, milyen kárt okoztak a fejszék.

Mert éppen itt történt Jeromossal valami csodálatos dolog, amire a világ gondolkodói nem adtak magyarázatot. Kutyaagyában az életnek az a szabad tevékenysége jelentkezett, aminek segítségével a metafizikusok nemzedékei feltételezték Isten létét, s ami minden determinista filozófust az orránál fogva vezetett, noha ők kijelentették róla, hogy merő illúzió. Jeromos azt csinálta, amit csinált. Nem tudta, hogyan és miért csinálta, mint ahogy a filozófus sem tudja, hogyan és miért választja reggelire a tejszínes kását tojás helyett.

Jeromos pedig azt csinálta, hogy cselekedetében engedett agya ösztönzésének, s nem azt tette, ami könnyebbnek és megszokottabbnak látszott, hanem azt, ami nehezebbnek és szokatlanabbnak. Mivel könnyebb elviselni az ismertet, mint az ismeretlenhez menekülni; mivel a nyomorúság és félelem is szereti a társaságot, Jeromos számára nyilvánvalóan az lett volna a legkönnyebb, ha követi a somói törzset erődítményeibe. Jeromos azonban letért a vissza-

vonulás útjáról, és észak felé indult el, Somó határain át, s egyre észak felé ment ismeretlen, idegen földön.

Ha Nalasut nem veri le a végső semmi, Jeromos ott maradt volna. Ez igaz, s az, aki tetteit figyelni, úgy vélheti, hogy Jeromos gondolkodásának ez volt az útja. Jeromos azonban nem gondolta ezt ki, egyáltalán nem gondolkodott rajta; a belső ösztönzés szerint cselekedett. Meg tudott számolni öt tárgyat, és közölni nevüket és számukat, de nem tudta kiokoskodni azt, hogy ő Somóban marad, ha Nalasu él, s eltávozik Somóból, ha Nalasu *meghalt*; a szörnyű ágyútűz gyorsan tudatának múltjába húzódott, a jelen viszont, mint mindig, elevenné vált. Csaknem lábujjhegyen lépkedett a vad bozóti négerek csapásain, feszülten figyelte a leselkedő halált, mert tudta, hogy mindenféle ellepi ezeket a csapásokat, fülét hegyezte minden dzsungelneszre, és szeme követte hallását, hogy megállapítsa, mi neszez.

Nem volt bátrabb és merészebb Columbus sem, mikor elmerészkedett az ismeretlenbe, mint a fekete Malaita dzsungelbeli sötétségébe merészkedő Jeromos. És ezt a csodálatos dolgot, a szabad akaratnak ezt a látszólagos nagy tettét igencsak olyanformán vitte véghez, ahogy az embert lábának viszkete és képzeletének bizsergése végigvezette az egész földön.

Bár Jeromos sose látta többé Somót, Bashti még aznap visszatért törzsével, s vigyorogva, kuncogva becsülte fel a kárt. A gránátok csak néhány fűkunyhót tettek tönkre. Csak néhány kókuszpalmát döntöttek le, ami pedig a leölt disznókat illeti, nehogy megromoljanak, húsból nagy lakomát rendeztek. Egyik gránát lyukat vágott a tengeri falba. Megnagyobbította kijáratnak, szárazon rakott korallszikkal kirakatta az oldalát, és parancsot adott, hogy még egy kenuházat építsenek. Az egyetlen bosszúsága az volt, hogy Nalasu meghalt és Jeromos eltűnt - két kísérlete a primitív eugenetikában.⁵

⁵ Hamis fejelmélet az örökléstanban; külső jegyek alapján, mintegy az állattenyésztés fajnemesítését próbálja az emberi társadalomra átvinni

Husadik fejezet

Jeromos egy hetet töltött a bozótban, az ösvényeiket állandóan őrző bozótlakók megakadályozták, hogy behatoljon a hegyekbe. És ennivaló dolgában bajba került volna, ha nem találkozik a második napon egy magányos kismalaccal, amely nyilván elmaradt testvéreitől. Ez volt első vadászkalandja a megélhetésért, s meggátolta abban, hogy továbbvándoroljon, mert ösztönéhez híven zsákmányánál maradt, míg majd egészen fel nem falta.

Igen messze elkóborolt a környéken, de más zsákmányul ejthető ennivalót nem talált. Mindig visszatért hát a leölt malachoz, míg az el nem fogyott. Mégsem volt boldog ebben a szabadságban. Túlságosan megszelídített, túlságosan civilizált fajtához tartozott. Túl sok ezer év telt el azóta, hogy ősei vadon és szabadon szaladgáltak. Magányos volt. Nem tudott ember nélkül élni. Túl sokáig élt ő s az előtte való nemzedékek meghitt kapcsolatban a kétlábú istenekkel. Túl sokáig szerette fajtája az embert, szolgálta szeretettel, túrt érte szeretettel, halt meg érte szeretettel, és viszonzásul valamennyire megbecsülték, kevésbé értették, és nyersen szerették.

Olyan nagy volt Jeromos magánya, hogy egy kétlábú, fekete isten után is áhítozott, hiszen a fehér istenek rég a múlt ködébe halványodtak. Ha feltevésekbe tud bocsátkozni, azt hihette volna, hogy az összes létező fehér istenek elpusztultak. Azon elmélettől vezetette, hogy egy fekete isten jobb, mint semmilyen isten, a kismalac elemésztése után elkanyarodott balra, hegynek le, a tenger felé. Ezt sem számította ki, de agyának finom működésében hatott a tapasztalat. Minden eddigi tapasztalata a tengerparti élethez kötötte; emberekkel mindig a tenger közelében találkozott; és hegynek le minden alkalommal a tengerhez lehetett jutni.

Egy zátony védte lagúna partjára jutott, s néhány romba dőlt fűkunyhó elárulta neki, hogy itt emberek éltek. A dzsungel vadul elburjánzott mindenfelé. Tizenöt centi vastag gerendák álltak körös-körül, nyakukon a zsúptetők maradékaival, azokon keresztül törekedtek a nap felé. Gyorsan növény fák borították árnyékba a totemoszlopokat, s a faragott cápaállkapcsokban ülő totemek és bálványok zölden és szörnyűségesen vigyorogtak a moha és pettyes gombák lepedékén át az ember hiábavalóságán. Nyomorúságos kis tengeri fal húzódott a kókuszgyöke-rektől a sima tengerig - fénykorában sem lehetett valami híres. Banán-, platán- és kenyérfa hevert rohadva a földön. Csontok feküdtek szanaszét, emberi csontok, Jeromos megszimatoalta őket, és felismerte, micsodák: az élet megsemmisülésének jelvényei. Koponyákkal nem találkozott, mert a szétszórt csontokhoz tartozó koponyák a belső vidéki falvak ördög-ördög házait díszítették.

A tenger csípős, sós szaga megörvendeztette orrcimpáit, és boldogan szuszogva szívta be a mangrovemocsár bűzét. De mint egy új Robinson, aki véletlenül egy másik ember, Péntek lába nyomára bukkant, orra s nem a szeme rázta villamosan éberré, amint megszimatoalta egy élő ember lábának friss érintkezését a földdel. Egy néger lába volt, de élő és új szag; és amikor vagy húsz méteren át csapázta, egy másik szagra bukkant, amely kétségkívül fehér emberé volt.

Ha valaki látja, azt gondolhatta volna, hogy Jeromos hirtelen megbolondult. Eszeveszetten rohanguált összevissza, kanyargott, fordult, orrát hol a levegőbe emelte, hol a földre szegezte, rohanás közben eszeveszetten nyüszített, hirtelen derékszőgben oldalt ugrott, ha új szaggal találkozott, ide-oda, mindenféle nyargalászott, mintha fogócskázna valami láthatatlan játszótárral.

Pedig csupán a teljes jelentést olvasta, amit sok ember írt a földre. Egy fehér ember járt itt, olvasta, és egy csomó fekete. Itt egy fekete felmászott a kókuszfára, és ledobta a diókat. Itt egy banánfát fosztottak meg fürtös gyümölcsétől; és arrább nyilvánvalóan ugyanaz történt egy kenyérfával. Egy dolog azonban zavarba hozta Jeromost - egy sosem érzett szag, amely nem volt sem feketéé, sem fehér emberé. Ha megvan benne a szükséges tudás s a szemmel való megfigyelés képessége, észrevette volna, hogy a lábnyom kisebb a férfinyomnál, s hogy az ujjnyomok mások, mint a Maryké, mert jobban egymáshoz szorúlnak, és nem nyomódnak mélyen a földre. Szaglásában az zavarta meg, hogy nem ismerte a púdert. Csípte az orrát, de mióta embernymot szimatolt, még sose találkozott ilyen szaggal. S ez még más, gyengébb, de hasonlóképpen ismeretlen szagokkal keveredett.

Nem sokáig foglalta le a rejtély. Egy fehér ember lábnyomát érezte, s a többi lábnyom útvesztőjében ezt az egy nyomot követte a tengeri fal egyik hasadéka keresztül a hullám mosta, tenger döngölte korallhomokig. Itt az egészen friss nyomok, sok láb nyoma futott össze egy helyen, ahol a csónak orra a parton feküdt, s ahol emberek szálltak ki és szálltak újból csónakba. Kiszaglászta az egész történetet, s mellső lábával a válláig érő vízben kibámult a lagúnán keresztül arrafelé, ahol szimata elvesztette az eltűnő nyomot.

Ha fél órával hamarabb érkeznek, egy evezők nélküli, benzin hajtotta motort látott volna szárguldani a nyugodt vízen. Most egy Arangit látott. Voltaképpen nagyobb volt az általa ismert Aranginál, de fehér volt, hosszú árbocai voltak, s a tenger felszínén úszott. Három árbocot látott, égre törő, egyenlő magasságú árbocot; de Jeromos megfigyelőképessége nem vehette észre a különbséget köztük és az Arangi egy rövidebb s egy hosszabb árboca között. Egyetlen úszó világot ismert, a fehérre festett Arangit. S mivel a kétség minden árnyéka nélkül ez itt csak az Arangi lehet, tehát a fedélzeten van szeretett kapitánya is. Ha az Arangik feltámadhatnak, akkor a Kapitányok is feltámadhatnak, s abban a szent hitben, hogy azt a halott fejet, amelyet utoljára Bashti térdén látott, megint a törzs s a két láb fölött fogja látni a fehérre festett, úszó világ fedélzetén, belegázolt a mélybe, s úszva kimerészkedett a tengerre.

Nagy bátorság volt ez, mert a vízbe merészkedve az egyik legkorábban tanult s legnagyobb tabut szegte meg. Szótárában nem szerepelt a krokodil szó, de gondolataiban éppoly hatékonyan, mint bármely kiejthető szó, egy szörnyen jelentőségteli kép élt - egy bukdozó rönké, amely nem rönk, és eleven, amely úszni tud a felszínen, a felszín alatt, és ki tud mászni a szárazföldre, amelynek óriási foga, hatalmas állkapcsa van, s biztos halált jelent az úszó kutyának.

De félelem nélkül továbbra is megszegte a tabut. Az ember kétféle lelkiállapotnak is tudatában lehet, és úszás közben felismerte volna mind a félelmet, mind a nagyfokú bátorságot, amellyel legyőzi a félelmet, Jeromos azonban úszás közben csak egy lelkiállapotról tudott: arról, hogy az Arangihoz és Kapitányhoz úszik. Egy pillanattal azelőtt, hogy mancsa az első tempót megtette a vízben, tudta, milyen szörnyű ez a szántszándékkal megszegett tabu. De amint az elhatározás után elindult a kisebb ellenállás irányában, csak azt tudta, egyetlen gondolatól s érzéstől eltöltve, hogy Kapitányhoz megy.

Noha kevés gyakorlata volt az úszásban, teljes erejéből úszott, s valami énekeféle nyüszítéssel fejezte ki sóvár szeretetét Kapitány iránt, aki kétségkívül a fél mérföldnyire álló fehér jacht fedélzetén van. A heves vágyakozással teli kis szeretet-ének eljutott egy férfi és egy asszony fülébe, akik nyugszéken a ponyvatető alatt heverésztek; s a fürgé szemű asszony látta meg először Jeromost, s kiáltotta hírül, hogy mit lát.

- Engedjete le csónakot, Férfj Úr - parancsolta. - Egy kis kutya. Nem fulladhat meg.

- Kutya nem szoktak olyan könnyen megfulladni - felelte Férj Úr. - Nem lesz veled semmi baj. De mi a fenét csinál itt egy kutya?... - Szeméhez emelte tengerészlátcsövét, s egy pillanatig feszülten figyelt. - Éspedig egy fehér ember kutyája.

Jeromos mancsával csapkodta a vizet, és állhatatosan haladt előre, a növekedő hajóra meresztve szemét, mikor hirtelen megérezte a közvetlen veszélyt. A tabu lesújtott rá. A vízben bukdozó fatörzs közeledett feléje, amely nem is volt fatörzs, hanem eleven és veszedelmes lény. Egy részét látta, lomhán mozgott a felszín felett, s mielőtt ez a kiálló rész elmerült volna, Jeromos tudta, hogy valamiképpen más ez, mint a vízben bukdozó fatörzs.

Azután valami súrolta oldalt, s ő morogva és mellső lábával csapkodva fogadta. A lény riadt farkcsapása által okozott örvény félig megforgatta. Cápa volt, nem krokodil, és nem húzódott vissza ilyen félénken, ha nincs tele egy nemrégiben megevett tengeri teknőssel, amely agkori gyengeségében nem tudott elmenekülni.

Bár Jeromos nem látta, mégis megérezte, hogy a lény, a semmi eszköze, körülötte ólalkodik. Azt sem látta, hogy a hátság a felszínre bukkan és hátulról közeledik feléje. Hátulról rémült csapkodás jutott a füléhez. Ennyi volt az egész. A veszedelem elmúlt, s ő megfeledkezett róla. A puska lövéseket sem hozta kapcsolatba a veszedelem elmúlásával. Nem tudta, és sose tudta meg, hogy az, akit az emberek Harley Kennan néven, s a felesége, akit Feleség Asszonynak hívtak, Férj Úr néven ismert, aki a háromárbcos szkunerjacht, az Ariel tulajdonosa volt, egy harminc-harmincas Marlin golyót lőtt a cápa uszonytövébe, s ezzel mentette meg az ő életét.

De Jeromos megismerte Harley Kennant, éspedig hamarosan, mert Harley Kennant engedte le a hóna alá kötött vitorlafeszítő kötélnél fogva két matróz az Ariel magas palánkja mellett, ő emelte fel nyaka bőrénél fogva a sima szőrű, írt terriert, amely függőlegesen taposta a vizet, s rá se nézett, olyan sóváran figyelte az arcok sorát a korlát mentén, s kereste *azt* az arcot.

Nem állt meg köszönetet mondani, mikor letették a fedélzeten. Ehelyett futás közben ösztönösen megrázta magát, s végigrohant a fedélzeten: Kapitányt kereste. A férfi és felesége nevettek a látványon.

- Úgy tesz, mintha elvesztette volna az eszét a gyönyörűségtől, hogy megmentették - jegyezte meg Kennané.

És Kennan:

- Nem attól van. Valahol kilazult benne egy csavar. Talán neki is kiengedte a fékje a hajtókereket. Lehet, hogy nem is tud megállni, míg le nem jár.

Ezalatt Jeromos egyre futott, jobboldalt előre, baloldalt hátra, tatból az orra és vissza, csonka farkát csóválta, és barátságosan nevetett a sok kétlábú istenre, akivel itt találkozott. Ha képes ilyen elvontan gondolkodni, elcsodálkozott volna a fehér istenek nagy számán. Legalább harmincan voltak, nem számítva más isteneket, akik sem feketék, sem fehérek nem voltak, de két lábuk, felegyenesedett testtartásuk és ruházatuk kétségtelenné tette, hogy istenek. Ugyanígy, ha képes elvontan gondolkodni, arra a megállapításra jutott volna, hogy nem minden fehér isten tűnt el a semmibe. Így azonban mindezt szinte öntudatlanul vette tudomásul.

De Kapitányt nem találta. Leszimatolt a legénységi szállás szellőzőjén, beszagolt a konyhába, ahol két kínai szakács neki érthetetlen nyelven hadarászott, leszimatolt a kabinlejárón, a gépház tetőablakán, s először találkozott benzinnel és motorolajjal; de akármennyire szimatolt is, akárhová futott, Kapitány szaga sehol sem ütötte meg az orrát.

Hátul, a kormánykeréknél leült volna, és szívtépő csalódásában üvöltöni kezd, ha egy látnivalóan parancsnokló fehér isten, arannyal díszített fehér sapkában és egyenruhában meg nem szólítja. Jeromos, aki mindig úriember volt, tüstént udvariasan hátralapította fülét, és mosolygott, megcsóválta farkát és közelebb ment. A fehér isten keze már csaknem megsimogatta a fejét, mikor az asszony odaszólt előlről valamit, amit Jeromos nem értett meg. A szavak és kifejezések meghaladták ismereteit. De a parancs hatalmát érezte bennük, s ezt igazolta, hogy a fehérbe és aranyba öltözött isten, aki már csaknem megsimogatta, gyorsan visszahúzta a kezét. Az isten, mintegy villanyütésre, megmerevedett, és előremutatva, bátorító szavakkal és buzdításokkal, melyeknek értelmét Jeromos csak sejtette, ahhoz küldte őt, aki a parancsot adta, mondván:

- Winters kapitány, kérem, küldje ide hozzám.

Jeromos teste vonaglott az engedelmesség gyönyörűségében, és hűségesen odanyújtotta volna fejét a simogatásra kinyújtott kéznek, ha az asszony furcsasága és különössége vissza nem tartja. Hirtelen megállt, és fogát mutogatva és morogva hátraugrott, el az asszony szélfújta szoknyájától. Más nőt nem ismert, csak a meztelen Maryket. Ez a szélben libegő szoknya arra emlékeztette, mikor az Arangi fenyegető fővitorlája recsegett, csattogott a feje felett. Az asszony szájából jövő hangok kedvesek és vonzóak voltak, de a félelmetes szoknya csapkodott a szélben.

- Te komikus kutya! - nevetett az asszony. - Nem haraplak meg.

De férje nyersen, biztosan kinyúlt, és magához húzta Jeromost. És Jeromos önkívületben vonaglott az isten simogatása alatt, és gyorsan kivillanó nyelve a kezét csókolgatta. Azután Harley Kennan az asszony felé irányította, aki felült a nyugszékben, előrehajolt, két keze hívogatóan libegett. Jeromos engedelmeskedett. Lelapította fülét, szája nevetett, úgy közeledett az asszony felé; de mielőtt az megérinthette volna, a szél megint meglebbentette szoknyáját, és Jeromos morogva meghátrált.

- Nem tőled fél, Villa - mondta a férfi. - A szoknyádtól. Talán sose látott még szoknyát.

- Azt gondolod - ingerkedett az asszony -, hogy ezek a fejvadász emberevők itt a parton feljegyzik a pedigréket, és kutyatenyészeteket tartanak; mert ez a képtelen kutyakalandor olyan biztosan tiszta ír terrier, mint ahogy az Ariel oregoni fenyőből készült szkuner.

Harley Kennan elismerően nevetett. Villa Kennan is nevetett; és Jeromos tudta, hogy ez egy boldog istenpár, s maga is velük nevetett.

A maga kezdeményezésére megint közeledett az asszony felé, mert vonzotta a púder és más apróbb illatok - felismerte bennük a parton érzett különös szagokat. De a szerencsétlen passzátszél megint meglobogtatta a szoknyát, s Jeromos megint meghátrált - most nem olyan messzire, a nyaka és válla szőrét sem borzolta annyira, s nem is vicsorgott, éppen csak félig kivillantotta agyaráit.

- Félt a szoknyádtól - erősködött Harley. - Nézz rá! Oda akar menni hozzád, de a szoknya távol tartja. Gyúrd magad alá, akkor nem lebeg, s figyeld meg, mi történik.

Villa Kennan megvalósította a javaslatot, Jeromos pedig óvatosan közeledett, az asszony keze alá hajtotta fejét, derekát riszálta, s közben az asszony harisnyába és cipőbe bújtatott lábát szaglászta, s felismerte azt a lábat, amely csupaszon lépkedett az elpusztult falu útjain a parton.

- Nem kétséges - helyeselt Harley. - Fehér ember nemesítette, fehér ember tenyésztette és nevelte kutya. Megvan a maga története. Gyökeréig ismeri a kalandot. Ha el tudná mondani a történetét, napokig elbűvölten hallgatnánk. Hidd el, nem barátkozott feketékkel soha életében. Próbáld ki Johnnyn.

Johnnyt, akit Harley magához intett, a Brit Salamon-szigetek Tulagiban székelő főbiztosa adta kölcsön. Kennan mellett révkalauzként és vezetőként szolgált. Johnny vigyorogva közeledett, s Jeromos viselkedése tüstént megváltozott. Teste megmerevedett Villa Kennan keze alatt, elhúzódott tőle, s merev lábbal a néger felé nyomakodott. Füle nem simult le, szája nem nevetett barátságosan a négerre. Úgy vette szemügyre Johnnyt, és szaglászta végig lábikráját a jövődöbeli tájékozódás kedvéért. A végsőkig lovagias volt, s a lehető legrövidebb vizsgálat után visszatért Villa Kennanhoz.

- Mit mondtam? - diadalmaskodott a férfi. - Ismeri a faji megkülönböztetést. Fehér ember kutyája, s erre idomították.

- Szavamra - közölte Johnny. - Én ismerni ő izé, kutya. Én ismerni övé papa és mama. Nagy izé, fehér gazda, Haggin úr, lenni Meringe, mama és papa lenni övé otthon.

Harley Kennan élesen felkiáltott:

- Persze - kiáltotta. - A főbiztos mindent elmondott. Az Arangi, amelyet elfoglaltak a somóiak, utoljára a meringe-i ültetvényről vitorlázott el. Johnny felismeri a kutyában azt a fajtát, amely a meringe-i Haggin birtokában van. De ez régen történt. Akkoriban még kicsi kölyök lehetett. Persze hogy fehér ember kutyája.

- És a te figyelmedet mégis elkerülte a legfőbb bizonyíték - ugratta Villa Kennan. - A kutyán rögtön észrevehető.

Harley gondosan végignézte Jeromost.

- Vitathatatlan bizonyíték - erősködött az asszony.

Kennan újabb hosszadalmas vizsgálódás után a fejét rázta.

- Vigyen el az ördög, ha bármi olyan vitathatatlant látok, ami feleslegessé teszi a feltevéseket.

- A farka - kuncogott a felesége. - A bennszülöttek sose kurtítják meg a kutyájuk farkát. Igaz, Johnny? Fekete emberek ottan Malaita szokni levágni övé kutya farkok?

- Nem levágni - helyeselt Johnny. - Haggin úr ottan Meringe ő levágni. Ő levágni azt izé, farkok, bizisten.

- Akkor ő az egyetlen, aki életben maradt az Arangin - állapította meg Villa Kennan. - Így van, Sherlock Holmes Kennan úr?

- Megemelem a kalapom ön előtt, Sherlock Holmesné - ismerte el udvariasan a férje. - És nem marad más hátra, mint hogy egyenesen La Perouse fejéhez vezessen. A hajózási útmutatók feljegyzései szerint valahol ezeken a szigeteken lehet.

Nem is sejtették, hogy Jeromos meghitt ismeretségben áll egy bizonyos Bashtival, aki nem messze innét, Somóban, ebben a szent pillanatban fűkunyhójában ül, s töprengve nézi az aszott térdén nyugvó fejet, amely hajdan a nagy hajósé volt, s amelynek történetét elfeledték a La Perouse-t lefejező főnök gyerekei.

Huszonegyedik fejezet

A szép, háromárbcos szkuner, az Ariel világszerte útján már egy éve távol volt San Franciscótól, mikor Jeromos a hajóra került. Mint világot s mint a fehér istenek világát Jeromos páratlannak találta. Nem volt kicsi, mint az Arangi, s nem is zsúfolódott rajta össze elől és hátul, fenn és lenn egy sereg néger. Csak egy feketét talált rajta, Johnnyt, s a tágas hajót főként kétlábú, fehér istenek népesítették be.

Mindenütt találkozott velük, a kormánykeréknél, őrségen, fedélzetmosás, rézfényesítés közben, felkúsztak az árbocokon, vagy köteleket és vitorlákat erősítettek meg, egyszerre fél tucat is. De volt valami különbség köztük. Egyik isten ilyen, a másik olyan, s Jeromos hamarosan rájött, hogy az Ariel fehér isteneinek mennyei hierarchiájában a matrózkodó, dolgozó istenek mélyen a kapitány és a két fehérbe és aranyba öltözött tiszt alatt állnak. Ezek viszont alsóbb rangúak voltak Harley Kennannál és Villa Kennannál; mert nekik, ezt hamarosan észrevette, Harley Kennan parancsolt. Egy dolgot azonban nem tudott meg, és soha nem állt módjában megtudni, nevezetesen azt, ki a legfőbb isten az Arielen. Bár nem is próbálta megtudni - képtelen lett volna gondolataival ilyen távolságokra jutni -, sosem jött rá, hogy Harley Kennan parancsol-e Villának, vagy Villa Kennan parancsol Harley-nak. Anélkül hogy a kérdéssel veszködött volna, a maga módján elfogadta kettejük páros uralmát a világ felett. Egyik sem áll a másik fölött. Együtt s egy rangon uralkodnak, a többiek pedig valamennyien fejet hajtának előttük.

Nem igaz, hogy az nyeri meg a kutya szívét, aki eteti. Harley és Villa sose etette Jeromost - de ez mégis őket választotta Gazdának, őket akarta szeretni és szolgálni, s nem a japán inast, aki rendszeresen etette. Ami az etetést illeti, Jeromos, mint minden kutya, különbséget tudott tenni az étel átadója s az étel forrása között. Azaz, tudat alatt felfogta, hogy nemcsak az ő enivalójának, hanem az egész hajó enivalójának forrása a férfi és az asszony. Ők etetnek mindenkit, s uralkodnak mindenkin. Winters kapitány parancsokat adhat a matrózoknak, de Winters kapitány Harley Kennantól kap parancsokat. Jeromos ezt pontosan tudta, s eszerint is cselekedett, bár tudatos ismeret formájában sohasem villant át az agyán.

És ahogy egész életében megszokta, Haggin úrnál, Kapitánynál, még Bashtinál és Somó fő ördög-ördög doktoránál is, magukhoz a legfelsőbb istenekhez csatlakozott, s az alattuk álló istenek ennek megfelelő tiszteletben részesítették. Ahogy Kapitány az Arangin s Bashti Somóban tabukat hirdetett ki, úgy védte őt a férfi és az asszony az Arielen tabukkal. Sanótól, a japán inastól, és csak tőle kapott Jeromos enni. Egyetlen csónakos vagy motoros matróztól sem fogadhatott el egy darabka kétszersültet, s egyik sem kínálgatta vagy hívta futkosni a partra. Bizalmaskodniuk sem volt szabad olyan mértékben, hogy hancúrozzanak és játsszanak vele, még füttyülni sem füttyülhettek neki a fedélzeten.

Természete folytán „egyemberes” kutya lévén, Jeromos mindezt nagyon rendjén valónak találta. Rangbeli különbségek persze voltak; de senki nem ismerte finomabban és pontosabban ezeket a különbségeket, mint maga Jeromos. Így például a két tisztnek szabad volt „Szer-vusszal”, vagy „Jóreggelttel” köszönteniük őt, még kurtán és barátságosan a fejét is megvergethették, Winters kapitánnyal már nagyobb barátságba keveredett. Winters kapitány megdörzsölhette Jeromos fülét, kezét foghatott vele, megvakarhatta a hátát, még az állkapcsát is elkaphatta egy kemény fogással. De Winters kapitány minden alkalommal átengedte őt, ha a férfi és az asszony megjelent a fedélzeten.

Ha szabadosságokra, gyönyörűséges, kéjes szabadosságokra került sor, Jeromos az egész fedélzeten csupán a férfival és az asszonnal szemben engedte meg őket magának, viszont vele szemben is csak ők engedtek meg maguknak szabadosságokat. Ha Villa Kennan bármilyen méltánytalanságot akart elkövetni rajta, repeső boldogsággal fogadta, például mikor kifordította a fülét, míg úgy nem maradt, s közben felegyenesedve kellett ülnie, tehetetlen mellső lába a levegőben kapálózva kereste az egyensúlyt, az asszony pedig huncutul az arcába és orrlyukába fűjt. Éppily komisz volt Harley Kennan tréfája, ha rajtaérte, hogy Villa szoknyájának szélén nagyszerűen alszik, s megcsiklandozta a szőrt lábujjai közt; ilyenkor álmában önkéntelenül rugdalózott, míg a rugdalózástól fel nem ébredt, s akkor kuncogó és gurgulázó nevetést hallott a maga rovására.

Másrészt éjszaka a fedélzeten, ha Villa a takaró alatt a lábujjait facsargatta, hogy megjátsszon valami odatolakodott furcsa, kúszó lényt, Jeromos bátran úgy csinált, mintha bolonddá tették volna, és eszeveszett vad támadással teljesen feldúlta Villa ágyát, pedig tudta, hogy a lény csak Villa lábujja. A nevetésviharba az ijedség félig őszinte kiáltásai keveredtek, mikor Jeromos foga csaknem elkapta Villa lábujját, s az asszony mindig azzal fejezte be a játékot, hogy karjába kapta Jeromost, és az utolsó nevetéseket belenevette a kutya boldogan és szeretettel lelapított fülébe. Ki más mert volna az Ariel fedélzetén ilyen gázságokat véghezvinni az istenasszony ágyával? Ezt a kérdést eszébe sem jutott feltenni magának, mégis pontosan tudta, milyen kizárólagos kegyeket élvez.

Egy másik kedves tréfáját véletlenül fedezte fel. Egyszer előrenyomta az orrát, hogy szeretettel közeledjék az asszonyhoz, s lágy-kemény kis orra véletlenül olyan erővel ütődött az arcának, hogy Villa visszahökölt és felkiáltott. Aztán, mikor teljesen ártatlanul megint megessett ez, Jeromos észrevette, milyen hatással van az asszonyra, s ezután, ha Villa túlon túl vad lett, túl csapongóan mókázott, arcának lökte az orrát, s Villa hátravetette a fejét, hogy megmeneküljön tőle. Egy idő múlva rájött, hogy ha kitart, az asszony karjába kapja, és fülébe kacag, úgy oldja meg a helyzetet, s eltökélten addig játszott szerepét, míg ezt az élvezetes megoldást és vidám kiteljesedést el nem érte.

Soha, még véletlenül sem ütötte meg ebben a játékban annyira Villa arcát, mint a maga gyenge orrát, de a fájdalomban is több gyönyörűséget talált, mint kint. Az egész móka volt, elejétől végig, s ráadásul a szeretet mókája. Az ilyen fájdalom több volt a mókánál. Az ilyen fájdalom szívbeli gyönyörűség volt.

Minden kutya istenimádó. Jeromost nagyobb szerencse érte, mint a legtöbb kutyát, mert egy istenpárt kapott, akik bármennyit parancsoltak is, kétszeresen szerettek. Bár orra komoly ütéssel fenyegette imádott istenének arcát, inkább kiontotta volna az életét alkotó szeretet-áradatot szívéből, mintsem hogy igazán fájdalmat okozzon neki. Nem az ételért, a menedéért, a létet körülvevő sötétségben megszerzett kényelmes helyért élt. A szeretetért élt. S amilyen boldogan élt a szeretetért, olyan boldogan halt volna meg érte.

Somóban Jeromos emlékezetében nem egyhamar halványodott el Kapitány és Haggin *úr* képe. Az az élet ott az emberevő faluban nem elégítette ki. Túl kevés szeretetet talált. Csak szeretet törölheti ki a szeretet emlékét, vagy pontosabban az elvesztett szeretet fájdalmát. S az Ariel fedélzetén gyors volt a léleknek ez a munkája. Jeromos nem felejtette el Kapitányt és Haggin *urat*. De ha egy-egy pillanatra eszébe jutottak is, az emlékképet kísérő vágyódás kevésbé élessé és kevésbé fájdalmassá vált. A pillanatok közti időközök növekedtek, s álmaiban már nem jelent meg Kapitány és Haggin *úr* alakja olyan gyakran; mert kutyák szokása szerint sokat és élénken álmodott.

Huszonkettedik fejezet

Az Ariel kényelmesen haladt Malaita szél utáni partja mentén észak felé, kanyargott a színekben tobzódó lagúnában, amely a parti zátonyok és a külső zátonyok közt húzódott, bemelegedett olyan keskeny s korallszirtes átjárókba, hogy Winters kapitánynak a saját bevallása szerint minden egyes nap ezer hajszála őszült meg, s horgonyt vetett a külső zátony minden fallal védett bejáratánál, az anyapart minden mangrovemocsaránál, ahol emberevők élhettek. Mert Harley és Villa Kennan nem siettek. Amíg az út érdekes volt, nem törődtek vele, mennyi ideig tart egyik helytől a másikig.

Ezalatt Jeromos új nevet - vagy inkább egy sereg új nevet kapott. Azért történt így, mert Harley Kennannak nem volt ínyére, hogy újra kereszteljen egy már elkeresztelt lényt.

- Feltétlenül volt neve - vitatkozott Villával. - Haggin adott neki valami nevet, mielőtt az Arangira került volna. Ezért nem lesz neve, míg vissza nem érünk Tulagiba, s meg nem tudjuk az igazi nevét.

- Mit számít a név? - kezdte Villa ugratni.

- Mindent - vágott vissza a férje. - Gondold el, hogy hajótörést szenvedtél, s a megmentőid „Riggsnének”, vagy „Mademoiselle de Maupinnak”, vagy egyszerűen „Topsynak” neveznek. És gondold el, hogy engem „Benedict Arnoldnak”, vagy „Judásnak”, vagy... vagy... „Hamannak” neveznek. Maradjon névtelen, míg meg nem tudjuk az eredeti nevét.

- Valahogy kell hívni - vetette ellen az asszony. - Nem tudok rágondolni anélkül, hogy valami nevet ne gondoljak.

- Akkor adj neki sok nevet, de sose add kétszer ugyanazt. Hívd ma „Kutyának”, holnap „Kutya úrnak” s holnapután valami másnak.

Így történt, hogy Jeromos inkább a hangszín és hangsúly és a helyzet, mint bármi más alapján homályosan ilyen nevekké azonosította magát: Kutya, Kutya úr, Kalandor, Erős Hasznos Állat, Éneklő Szamár, Nevenincs és Szerető Szív. Ez csak néhány a Villa által rázúdított sok név közül. Harley viszont Férfi Kutya, Megvesztegethetetlen, Rámenős, Belevaló, Arany Bűn, Déltengeri Satrapa, Nimród, Ifjú Nick és Oroszlán Ölő néven nevezte. Egyszóval a férfi és az asszony versengtek egymással, ki tud több nevet adni neki ismétlődés nélkül. És Jeromos, nem annyira a hangból és szótagokból, mint abból, hogy szívük a torkukban remegett, hamarosan mindenféle névre hallgatott, akárhogyan szólították is. Saját gondolataiban már nem mint Jeromos szerepelt, hanem mint bármelyik hangcsoport, ami kedvesen hangzott, és szeretetet csengett benne.

Egyetlen nagy csalódását a nyelvismeret okozta (ha „csalódásnak” nevezhetjük azt a nem tudatosított kudarcot, mikor valakinek nem sikerült elérnie a várt eredményt). Senki a hajón, még Harley és Villa sem beszélte Nalasu nyelvét. Jeromos egész hatalmas szókinccse és szókinccsének egyes használata, ami mint valami csodát, minden más kutya fölé helyezte volna a beszédképesség terén, kárba veszett az Ariel utasainál. Nem beszéltek s nem is sejtették azt a vau-vau gyorsírási beszédet, amire Nalasu tanította, s amit most, Nalasu holtá után, egyedül Jeromos ismert a világ összes élőlényei közül.

Hiába próbálta ki Jeromos az istenasszonyon. A hátulján ült, fejét előrehajtottá s az asszony két kezébe támasztotta, és beszélt, beszélt, de soha választ nem tudott kicsalni tőle. Kicsi vinnyogásokkal és vékony nyüszítésekkel, vakkantásokkal igyekezett neki elmondani vala-

mennyire a történetét. Az asszony majd elolvadt az együttérzéstől; olyan közel tartotta fülét Jeromos tagoló szájához, hogy hajának áradó illata csaknem elborította a kutyát; s agya mégsem közölt vele semmit abból, amit Jeromos kimondott, bár szíve kétségkívül megérezte a kutya szándékát.

- Istenem, Férj Úr! - kiáltott fel ilyenkor. - Kutya Úr beszél. Tudom, hogy beszél. Mindent elmond nekem magáról. Ismerném az élettörténetét, ha megérteném. Éppen most ömlik szerencsétlen, értetlen fülembe, csak felfogni nem tudom.

Harley tamáskodott, de Villa asszony megérezése jó úton járt.

- Tudom! - hajtogatta a férjének. - Mondom, hogy el tudná mesélni a kalandjait, ha mi megértenénk. Soha még kutya nem beszélt így hozzám. Történetet mond. Érzem a hangulatát. Néha szinte tudom, hogy örömről, szeretetről vagy lelkesedésről és harcról beszél. Máskor meg méltatlankodásról, sértésekről, elkeseredésről és szomorúságról.

- Természetesen - hagyta rá nyugodtan Harley. - Fehér ember kutyája, ha Malaita kannibáljai közé keveredik, mindezek az érzéseken keresztülmegy, és éppoly természetes, ha egy fehér ember asszonya, egy Feleség Asszony, egy drága, kedves Villa Kennan asszony magától is elképzei az ilyen kutya élményeit, s az állat butácska nyüszítését beszámolónak hiszi, mert nem ismeri fel a maga kedves, érzékeny, részvételi lényének kivetítését. A tenger éneke a kagyló ajkáról. - Ugyan! Az az ének, amit az ember maga csinál a tengerről, és belerakja a kagylóba.

- Mindegy...

- Mindig mindegy - vágott közbe a férfi lovagiasan. - Mindig igazad van, főként, mikor legjobban tévedsz. Persze nem a navigációban, nem olyan dolgokban, mint a multiplikációs táblázat, ahol a valóság vastényei szabják meg a hajó útját a tenger sziklái és zátonyai között; de igazad van mindig, ha az igazságon túlemelkedő igazságról, az igazságnál magasabbrendű igazságról, nevezetesen az intuíció igazságáról van szó.

- Most kinevetsz azzal a felsőbbrendű férfibölcsességeddel - vágott vissza Villa. - De én tudom... - Megállt, kereste a kifejező szavakat, de a szavak cserbenhagyták, s kezét széles, gyors mozdulattal a szívére téve, olyan tekintélyre hivatkozott, amely legyőzött minden beszédet.

- Egyetértünk, mély hódolatom - nevetett vidáman Harley. - Éppen ezt mondom én is. Szívünk csaknem bármikor fölébe tud kerekedni a fejünknek, s ami a legfőbb, szívünknek csaknem mindig igaza van, annak ellenére, hogy a statisztika szerint legtöbbször nincs igaza.

Harley Kennan nem hitt és sohase hitt abban, amit felesége a Jeromos mesélte történetekről mondott. Egész életében, utolsó napjáig Villa kedves képzelgésének, az érzelmek költészetének tekintette az egészet.

Pedig Jeromosnak, a sima szőrű, ír terriernek megadatott a beszéd képessége. Ha tanítani nem is, legalább tanulni tudott nyelveket. Erőfeszítés nélkül, gyorsan s gyakorlatilag minden tanítás nélkül kezdte felszedni az Ariel nyelvét. Sajnos, ez nem olyan vakkantós, kutyának is megtanulható beszéd volt, mint az, amit Nalasu kitalált. Jeromos sokat megértett abból, amit az Arielen mondtak, de ő maga nem tudott beszélni. Legalább három néven ismerte az isten-asszonyt: „Villának”, „Feleség Asszonynak” és „Kennanné asszonynak”, mert felváltva ezeken a neveken hallotta őt szólítani. De ő maga nem tudta így szólítani. Ez teljességgel istennyelv volt, csak istenek tudták beszélni. Egészen más volt, mint Nalasu találmánya, mert az félig istenbeszéd, félig kutyabeszéd lévén, egy isten és egy kutya közös közvetítőnek használhatta.

Hasonlóképpen a férfiistennek is sok nevét ismerte meg. „Mister Kennan”, „Harley”, „Kennan kapitány”, és „Kapitány”. Csak hármójuk meghitt társaságában hallotta Jeromos ezeket a neveket: „Férj Úr”, „Én Emberem”, „Türelmes”, „Drága Ember”, „Szerető” és „Asszonyka Öröme”. De Jeromos sehogy se tudta ezeket a neveket kiejteni, hogy megszólítsa a férfit, sem azt a sok-sok nevet, hogy megszólítsa *az* asszonyt. De csendes éjszakákon, mikor nem fújt szél a fák között, gyakran suttogott vakkantva Nalásunak harminc méter távolságról.

Egyik nap *az* asszony fölébe hajolt, haja (egy tengeri úszás után szárítgatta) körülötte repdesett, két kezébe fogta Jeromos fejét és állkapcsát, úgyhogy a kutya szalagforma csókoló nyelve éppen elsiklott orra előtt az üres levegőbe, s ezt énekelte neki: „Nem tudom, minek nevezzem, de olyan, mint rózsza...”

Egy másik napon megismételte, s a dal nagy részét halkán Jeromos fülébe énekelte. A közepén Jeromos nagy meglepetést okozott neki. Ugyanolyan joggal megállapíthatjuk azt is, hogy nagy meglepetést okozott magának! Sose tett még ilyet tudatosan. És nem szándékosan csinálta. Valójában az vitte rá, amit csinált. Mint ahogy nem tudta volna megállni, hogy fürdés után lerázza magáról a vizet, vagy alvás közben rugdalózzon, ha a lábát csiklandozzák, éppúgy nem térhetett ki e parancsoló követelőzés elől.

Amikor az éneklő asszony hangja lágyan a fülébe rezgett, úgy érezte, hogy Villa alakja távolivá és elmosódottá válik, s hogy valamiképpen az ének lágy, kereső ösztökélésére valahol másutt van. Annyira másutt volt, hogy elkövette azt a meglepő dolgot. Hirtelen leült, csaknem görcsösen, elrántotta fejét az asszony szorító kezéből és lebomló hajából, és negyvenöt fokos szögben felütve orrát, hallhatóan remegni és lélegzeni kezdett, egy ritmusban az asszony énekének ritmusával. Orra egy görcsös rándulással a zenitre emelkedett, száját kinyitotta, s torkából hangáradat tört elő, gyorsan felcsapott crescendóba, s lassan elhalkult, úgy hallgatott el.

Ez a vonítás volt a kezdet, s ez vezetett az „Énekes Szamár” névhez. Mert Villa Kennan gyorsan belekapaszkodott az éneke kiváltotta vonításba, és kifejlesztette. Jeromos sohasem habozott, ha az asszony leült, kinyújtotta feléje hívogató kezét, s azt mondta: „Gyere, Énekes Szamár”. Odament hozzá, orrában az asszony hajának szeretett illatával leült, feje oldalát Villáéhoz támasztotta, orrát az asszony füle mellé tette, és csaknem tüstént csatlakozott hozzá, mielőtt az elkezdte halk énekét. A moll dallamok különösképpen hatásosnak bizonyultak az idomításnál, s ha egyszer rákezdett, addig énekelt az asszonnal, amíg az kívánta.

Valóban éneklés volt ez. Jeromos, aki mindenféle beszédre hajlamos volt, hamarosan megtanulta, hogy addig halkítsa és fogja le vonítását, míg az lággyá s ezüstössé nem válik. Még azt is meg tudta csinálni, hogy éneke csaknem suttogásban haljon el, hogy emelkedjen és leereszkedjen, gyorsuljon és lassuljon, az asszony hangját követve s összhangban vele.

Jeromos igencsak úgy élvezte az éneklést, ahogy az ópiumevő élvezi álmait. Mert álmodott, homályosan és zavarosan, tágra nyílt szemmel, ébren, körülötte az úrnő hajának gyenge illatfelhője, az úrnő hangja vele búsongott, tudatát elborította álmaival a Másuttlét, amely az énekből érkezett hozzá, s amely maga az ének volt. A kín emlékei támadtak fel benne, de oly régóta elfeledett kéné, hogy az már nem is volt kín. Inkább valami gyönyörűséges szomorúsággal árasztotta el és emelte fel az Arielről (amely valami korall-lagúnában horgonyzott), arra a nem létező helyre, a Másuttba.

Mert ilyenkor Jeromosnak látomásai voltak. Mintha sivár, hideg éjszaka egy kopár hegyen ülne, és felüvöltene a csillagokra, s a sötétből, messziről odaszállna hozzá a válaszüvöltés. És más üvöltések is szállnának, közről és távolról, míg az éjszakát hangossá nem tette fajtája. Az ő fajtája volt az. Anélkül, hogy tudná, ismerte a Másutt országának ezt a bajtársiasságát.

Nalasu, mikor a vakkantó nyelvre megtanította, szándékosan az értelmébe hatolt be; de Villa, anélkül hogy tudná, mit csinál, a szívébe és átöröklésének szívébe hatolt be, s az ősi emlékek legmélyebb húrjait érintve választ csalt ki belőlük.

Egy példa: homályos alakok és elmosódott formák jelentek meg néha előtte az éjszakából, s ahogy kísértetiesen elszálltak, hallotta, mintegy álomban, a farka vadászkiáltásait, szívverése meggyorsult, vadászösztönei felébredtek, énekének fegyelmezett, lágy vonítása sóvár nyüszítésbe csapott át. Feje lebukott, ki az asszony hajának sűrűje alól: lába nyugtalanul, görcsösen mozogni kezdett, mintha futna; és egykettőre, egy szemvillanás alatt kinn és távol járt, az idő ívén át kijutott a valóságból, be az álomba, s maga is ott rohant az elmosódott alakok között a farka vadászszövetségében.

S ahogy az emberek kívánták a mák porát és a kender nedvét, úgy kívánta Jeromos azokat az örömeket, amelyekben része volt, mikor Villa Kennan kitérte feléje a karját, hajával beborította, s átengedte időn és téren ősi fajtájának álmaiba.

Nem mindig ilyen élményekben volt része azonban, ha együtt énekeltek. Rendszerint látomások nélkül, csupán homályos, szomorúan édes érzeteket kapott, emlékek kísérteteit. Máskor a szomorúságtól felzaklatva Kapitány és Haggin *úr* képe töltötte be lelkét; és Terence és Briggi és Mihály képe és a Meringe ültetvény rég eltűnt élete.

- Drágám - mondta Harley Villának az egyik ilyen éneklés befejezésekor -, szerencséje, hogy nem vagy állatidomító, vagy azt hiszem, jobb volna így mondani, „idomított állatmutogató nő”. Mert akkor te volnál a főszám a világ orfeumaiban és kabaréiban.

- Ha így volna - felelte Villa -, tudom, hogy örömmel csinálná velem...

- Ami igen szokatlan eset volna - szólt közbe Harley.

- Azt akarod mondani?...

- Hogy száz eset közül, ha egyszer szereti az állat a munkáját, vagy szereti az idomító az állatot.

- Azt hittem, a kegyetlenkedéssel régen felhagytak - vitatkozott az asszony.

- Azt hiszi a nézőközönség, s a nézőközönség kilencvenkilenc alkalommal téved.

Villa nagyot, lemondót sóhajtott, s azt mondta:

- Akkor azt hiszem, fel kell adnom ezt a sokat ígérő és jövedelmező pályafutást, éppen most, amikor felfedezted számomra. De azért a plakátok pazarul mutatnának, ha ott volna rajtuk a nevem a legnagyobb betűkkel...

- Villa Kennan, a Csalogánytorkú Énekesnő, és Énekes Szamár, az Ír Terrier Tenor - fogalmazta meg neki férje a címsorokat.

És Jeromos csillogó szemmel, kilógó nyelvvel csatlakozott a nevetéshez, nem azért, mert tudta, miért tört ki, hanem, mert azt jelezte, hogy gazdái boldogok, és nagy szeretetében ő is boldog volt velük.

Mert Jeromos megtalálta, mégpedig a lehető legteljesebben, azt, amiért természete sóvárgott - az isten szeretetét. Felismerte, hogy ketten közösen uralkodnak az Arielen, s mindkettejüket szerette; de valamiképpen, talán azért, mert ő hatolt be legmélyebben szívébe varázslatos hangjával, amely átvitte Jeromost a Másutt országába, az istenasszonyt jobban szerette, mint bárkit eddig, beleértve Kapitány iránt érzett szeretetét is.

Huszonharmadik fejezet

Egy dolgot Jeromos hamar megtanult az Arielen, nevezetesen azt, hogy a négerfogás tilos. Tetszeni vágyott új isteneinek, szolgálni őket, s megragadta az első alkalmat, hogy nekiessen egy kenura való feketének, akik látogatóba a hajóra jöttek. Villa gyors dorgálására és Harley parancsára csodálkozva megállt. Őszintén hitte, hogy félreértették, s megint vadul nekitámadt annak a feketének, akit kiszemelt magának. Harley hangja ezúttal nem tűrt ellentmondást, és Jeromos odarohant hozzá, farkát csóválta, és testét riszálta, s maga volt a buzgó mentegetőzés, s az volt rózsaszín szalagnyelve is, amely megcsókolta Harley kezét, mikor az megbocsátóan a fejére veregetett.

Azután Villa hívta magához. Állkapcsánál fogva szorosan magához húzta, és farkasszemet nézve, orrát az övéhez dugva, komolyan beszélt neki a négerfogás bűnéről. Elmondta neki, hogy nem közönséges bozóti kutya, hanem telivér ír úriember, és úriemberkutya sosem hajszol ártatlan fekete embereket. Mindezt Jeromos szemhunyorítás nélkül, komoly tekintettel hallgatta; bár keveset értett abból, amit az asszony mondott, de az egészet felfogta. A „haszon-talan” szót már megtanulta az Ariel nyelvéből, s az asszony most többször használta. „Haszon-talan” Jeromosnak azt jelentette, hogy „nem szabad”, s bizonyos mértékig tabut fejezett ki.

Mivel ők így szokták, így akarták, kicsoda ő, kérdezhetette volna magától, hogy ne engedelmeskedjék törvényüknek, vagy kétségbe vonja? Ha a niggereket nem kell hajszolni, akkor nem fogja őket hajszolni, noha Kapitány arra biztatta, hogy hajszolja őket. Nem ilyen gondolatokkal vizsgálta Jeromos az ügyet, de a maga módján elfogadta a végkövetkeztetést.

Egy isten szeretete nála magába foglalta a szolgálatot is. Kedvére volt, ha szolgálattal kedvükben járhatott. S az ő esetében a szolgálat alapkövét az engedelmesség adta. Mégis erősen próbára tette egy ideig, hogy visszatartsa magát a morgástól és vicsorgástól, mikor idegen és önhitt feketék lába haladt el előtte az Ariel fehér fedélzetén.

De egyszer így van, másszor úgy, tanulta meg akkor, mikor Villa Kennan fürödni akart, igazán fürödni, friss, esőből hullott folyóvízben, és amikor Johnny, a fekete vezető hibát követett el. A térkép egy mérföldet jelzett a Suli folyóból, a torkolatánál. Azért csak egy mérföldet, mert soha fehér ember nem kutatta ki tovább. Mikor Villa fürdést javasolt, férje tanácskozott Johnnyval. Johnny fejét rázta.

- Izé fiú nem lenni ottan hely - mondta. - Nem csinálni baj neked. Bozóti izé, fiú lenni igen nagy messze.

Így történt, hogy a ladik partra futott, s amíg legénysége a parti kókuszok árnyékában lustálkodott, Villa, Harley és Jeromos egy negyed mérföldre benyomultak a szigetre a folyó mentén, az első megfelelő kiszélesedésig.

- Az ember sose lehet túl biztos - mondta Harley, s önműködő pisztolyát kivéve tokjából, lerakott ruháira tette. - Véletlenül meglephet valami csavargó, néger banda.

Villa térdig belegázolt a vízbe, felnézett a dzsungel magas, sötét mennyezetére, amelyen csak egy-egy napsugár tört át, és megborzongott.

- Megfelelő környezet a büntetthez - mosolygott, aztán egy marék hideg vizet loccsantott férjére, az pedig a vízbe ugrott és üldözni kezdte.

Jeromos egy ideig a ruhájuk mellett ült, és figyelte multságukat. Aztán egy óriási pillangó libegő árnyéka vonta magára figyelmét, és hamarosan egy erdei patkány nyomát szimatolta ki a dzsungelban. A nyom nem volt túl friss. Jól tudta ezt, de lelke mélyén ott dolgoztak az ősi ösztönök - a vadászat, a zsákmányejtés, az élőlények üldözésének ösztönei, röviden, hogy maga erejéből szerezzék meg a húst, noha évezredek óta az ember szerezte meg neki és fajtájának a húst.

Így hát, gyakorlatoztatva képességeit, melyekre már nem volt szüksége, de mégis éltek benne, és hangosan követelték a gyakorlatozást, követte a rég eltűnt erdei patkányt a zsákmányejtő halk léptű, lopakodó ügyességével, s a lehető legfinomabban olvasva a szagokat. A nyom friss nyomot, nagyon friss nyomot, egészen friss nyomot keresztezett. Mintha kötélén rángatnák, feje úgy vágódott oldalt, derékszögbe a teste vonalától. Orrcimpáját egy fekete félreismerhetetlen szaga ütötte meg. Mégpedig idegen feketéé, mert nem ismert fel benne senkit az agya rekeszeiben elraktározott sok fekete közül.

Elfeledte az erdei patkány nyomát, s a frisset követte. A kíváncsiság és a játékoság hajtotta. Eszébe sem jutott Villáért és Harley-ért aggódni, még akkor sem, mikor odaérkezett, ahol a fekete, akit nyilván megriasztott a hangjuk, megállt és tanakodott, s nagyon erős szagot hagyott hátra. Innen a nyom elkanyarodott a kiszélesedés felé. Jeromos idegesen éberré vált, s a végsőkig feszülten, bár riadtság nélkül, még mindig a nyomkövetés játékába merülve csapózott tovább.

A kiszélesedés felől egy-egy kiáltás és nevetés hallatszott, s valahányszor megütötte a fülét, Jeromoson boldog kis borzongások futottak át. Ha megkérdezik, s ha ki tudja fejezni szavakban érzéseit, azt mondta volna, hogy a világ legédesebb hangja Villa Kennan hangja, s utána a legédesebb Harley Kennané. Hangjuktól mindig megborzongott, mert eszébe juttatták azt, hogy szereti őket, s ők is szeretik őt.

Amint először megpillantotta az idegen feketét a kiszélesedés közelében, felébredt benne a gyanú. Nem úgy viselkedett, ahogy egy rendes, rosszat nem forraló feketének viselkednie kell. Sőt, minden tette olyan emberre vallott, aki lappangva valami ártalmas dolgot készül elkövetni. Lelapult a dzsungel talajára, s egy nagy fa nagy gyökere mögül leskelődött. Jeromos felborzolta szőrét, s ő maga is lelapult, úgy figyelte.

A fekete egyszer félig vállához emelte puskáját; de gyanútlan áldozatai nagy locsolás és nevetés közepette nyilván elmozdultak látószögéből. A puska nem régimódi Snider volt, hanem modern, ismétlő Winchester; s a néger láthatóan megszokta, hogy vállához szorítva lőjön, nem csípőből, mint a legtöbb malitai.

Nem találta megfelelőnek helyét a nagy fa mögött, leengedte oldalához puskáját, és közelebb kúszott a kiszélesedéshez. Jeromos lelapult és követte. Annyira lelapult, hogy vízszintesen előrenyújtott feje sokkal lejjebb volt teste legmagasabb pontjánál, furcsán felpúposodó vállánál. Mikor a fekete megállt, Jeromos is megállt, azonnal mintegy jéggé dermedve. Mikor a fekete mozgott, ő is mozgott, de gyorsabban, s megrövidítette kettejük közt a távolságot. S vállán és nyakán a szőr egész idő alatt a vadság és harag visszacsapódó hullámaiba borzolódt. Nem aranykutya volt ez, nem az istenasszony karjai közé bújt, lelapított fülű és nevető nyelvű kutya, sem az asszony hajának borzas felhőjében ősi emlékeket gajdoló Énekes Szamár, hanem harcias, négy lábú lény, tépésre és pusztításra kész agyaras vadász.

Jeromos támadni akart, amint elég közel kúszik a feketéhez. Eszébe sem jutott az Ariel négerfogást tiltó tabuja. Ebben a pillanatban nem kaphatott helyet tudatában. Csak azt tudta, hogy veszély fenyegeti a férfit és az asszonyt, s hogy a veszély a néger részéről fenyeget.

Annyira megközelítette Jeromos a prédáját, hogy amikor a fekete megint lekuporodott a lövéshez, Jeromos úgy látta, elég közel van a támadáshoz. A puska éppen vállhoz emelkedett, mikor előreugrott. Bár gyorsan ugrott, semmi zajt nem csapott, s az áldozat akkor kapta az első figyelmeztetést, mikor Jeromos teste, mint a lövedék, éppen a két váll között vágódott. Ugyanabban a pillanatban foga belevágódott hátulról a néger nyakába, de túl közel a duzzadó vállizmok tövéhez, s az agyarak nem hatolhattak be a gerincoszlopig.

A meglepetés első rémületében a fekete ujját elhúzta a ravaszt, s torkából földöntúli üvöltés tört elő. Előrezuhant az arcára, átfordult és összekapaszkodott Jeromossal, aki összemarta a pofacsontját, arcát, és ronggyá tépte egyik fülét, mert az ír terrier ismételtén és gyorsan szokott harapni, nem akaszkodik bulldogharapással áldozatába.

Mikor Harley Kennan, kezében az ismétlőpisztollyal s ádámkosztümben odaért, a kutya és az ember összekulcsolódva verekedett, s közelükben felszaggatták a dzsungel talaját. A fekete arcából patakzott a vér, két kezével Jeromos nyakát fogta, úgy fojtogatta; Jeromos pedig hörögve, fuldokolva, morogva az életéért karmolt hátsó lábának körmeivel. Nem kölyökkutya-körmök voltak ezek, hanem egy felnőtt kutya vaskörmei, s kemény izmok ereje merevítette őket. Újra meg újra feltépték a meztelen mellkast és hasat, míg az ember egész elején ömlött a vér.

Harley Kennan nem mert megkockáztatni a lövést, annyira összekapaszkodtak a küzdők. Inkább közel lépett, s a pisztoly agyával oldalt rácsapott az ember fejére. Amint az elkábult, fekete, ernyedő ujjai elengedték Jeromost, s az villámként nekiugrott a fedetlen toroknak, és csupán Harley keze a nyakán és Harley éles parancsszava állította meg s hívta vissza. Remegett a haragtól, s továbbra is vadul morgott, de azért abba-abbahagyta, felnézett, ellapította fülét, és farkát csóválta, valahányszor Harley azt mondta: „Derék gyerek.”

Tudta, hogy a „derék gyerek” dicséret, és mivel Harley többször megismételte, minden kétséget kizáróan tudta, hogy szolgálatot tett neki, és pedig jó szolgálatot.

- Tudod, hogy ez a csibész orvul le akart lőni bennünket? - mondta Harley Villának, aki félig felöltözve s még mindig öltözködve csatlakozott hozzá. - Alig tizenöt méterre volt, nem hibázhatott volna el. Nézd ezt a Winchestert. Ez nem sima csövű puska. S akinek ilyen puskája van, az alighanem tudja is használni.

- De miért nem lőtt le? - kérdezte az asszony.

Férje Jeromosra mutatott.

Villa szemében a gyors megértés fénye gyulladt ki.

- Azt akarod mondani?... - kezdte.

A férfi bólintott.

- Pontosan. Énekes Szamár akadályozta meg. - Lehajolt, átfordította a néger, és felfedezte az összemart nyakat. - Itt kapta el először, és a négernek biztosan a ravaszon volt a keze, el akarta sütni rád meg rám, valószínűleg rám először, mikor Énekes Szamár keresztülhúzta a számításait.

Villa csak félig hallotta, mert karjába kapta Jeromost, és drága kutyának nevezte, és közben lecsillapította morgását, és elsimította az utolsó borzoló szörszálakat.

De Jeromos újra felmordult, és rá akart ugrani a feketére, mikor az nyugtalanul megmozdult, és kábán felült. Harley kivette az öve és meztelen bőre közé dugott kést.

- Mi lenni tiéd név? - kérdezte.

De a fekete szeme csak Jeromost kereste, álmélkodva bámult rá, míg agyának növekvő világossága összeillesztette a helyzetet, és ráébredt, hogy ilyen kicsi, tömzsi állat rontotta el a játszóját.

- Szavamra - vigyorgott Harley-ra -, izé, kutya csinálni nekem nagyon sok baj.

Kitapogatta nyakán és arcán a sebeket, szeme pedig közölte vele a tényt, hogy a fehér gazda birtokába vette a puskáját.

- Te adni nekem enyém puska - mondta szemtelenül.

- Én adni durr tiéd fejedre - felelte Harley. - Úgy látom, mintha nem igazi malitai volna - mondta Villának. - Először is honnan venne ilyen puskát? Aztán, gondold csak el, milyen lélekjelenléte van. Biztosan látta, mikor horgonyt vetettünk, és tudnia kellett, hogy ladikunk a parton van. Mégis megpróbálta megszerezni a fejünket, s el akart iszkolni velük vissza a bozótba...

- Mi lenni tiéd név? - kérdezte megint.

Nem is tudta meg, míg Johnny és a ladik legénysége a futástól kifulladásig meg nem érkeztek. Johnny szemét meresztette, mikor meglátta a foglyot, s látható izgalommal szólította meg Kennant:

- Te adni nekem izé, fiú?

- Mi fenének te akarni?

Johnny egy ideig sehogy sem akart válaszolni erre a kérdésre, s később is csak azért válaszolt, mert Kennan azt mondta neki, hogy nem történt baj, s el akarja engedni a feketét. Ez ellen Johnny hevesen tiltakozott.

- Ha te vinni izé, fiú oda Kormányzói Ház, Tulagi, Kormányzó Ház adni neked húsz font. Ő lenni igen nagy sok rossz fiú. Makawao lenni övé név. Igen nagyon rossz izé, fiú. Ő lenni queenslandi fiú...

- Mi fene Queensland? - szakította félbe Kennan. - Ő lenni odavaló?

Johnny fejét rázta.

- Ő először lenni Malaita. Igen nagy sok régen ő jelentkezni szkuner menni dolgozni Queensland.

- Hazatérő queenslandi - tolmácsolta Harley Villának. - Tudod, mikor Ausztrália meghozta a „színfehér” bevándorlási törvényt, a queenslandi ültetvényeseknek el kellett küldeniük valamennyi feketéjüket. Ez a Makawao nyilván közülük való, s nehéz eset lehet, ha igaz, amit Johnny fecseg a fejére kitűzött húsz fontról. Nagy ár egy feketéért.

Johnny folytatta magyarázatát, s ez egyszerű és sima beszédre fordítva oda lyukadt ki, hogy Makawao mindig rossz ember volt. Queenslandben összesen négy évet töltött börtönben lopásért, rablásért és gyilkossági kísérletért. Mikor az ausztráliai kormány visszavittette a Salamon-szigetekre, jelentkezett a Buli-ültetvényre, azzal a szándékkal - amint ez később bebizonyosodott -, hogy fegyvert és löszert szerezzen. Tulagiban ötven korbácsütést kapott, s egy évet töltött börtönben, mert meg akarta gyilkolni az intézőt. Mikor visszavitték a Buli-ültetvényre, hogy befejezze munkaszolgálatát, sikerült neki megölnie a tulajdonost az intéző távollétében, és elmenekült egy bálnavadászcsonakon.

A bálnavadászcsonakon magával vitte az ültetvény összes fegyverét és lőszerét, a tulajdonos fejét, tíz malaitai munkást és két San Cristobal-it - a két utóbbit azért, mert ezek sós vízi négerrek voltak, s tudtak bánni a csónakkal. Ő és a tíz malaitai bozótlakó lévén, túl kevésbé ismerték a tengert, hogysen neki merjenek vágni a hosszú guadalcanali szorosnak.

Útközben kirabolta a kis Ugi-szigetet, kifosztotta a raktárt, lefejezte a magános kereskedőt, egy jámbor lelkű Norfolk-szigeti félvért, aki családfáját pitcairni ősökig, sőt egyenesen a Bounty⁶ McCoy-ágáig vezette vissza. Mikor biztonságban Malaitába érkeztek, neki és társainak nem volt már szükségük a két San Cristobal-i fiúra, levágták hát a fejüket, s megették a húsukat.

- Szavamra, ő lenni igen nagy rossz izé, fiú - fejezte be történetét Johnny. - Kormányzói Ház Tulagi fene boldogan adni húsz font fiúért.

- Te drága Énekes Szamár - mormogta Villa Jeromos fülébe. - Ha te nem vagy...

- A te fejed meg az enyém most éppen a bozótban sétálna, Makawao pucolna velünk a hegyek közé - fejezte be helyette Harley. - Szavamra, ez a kutya lenni aztán kutya nagyon nagy - tette hozzá könnyedén. - És én a minap lehordtam a négerhajkurászásért, pedig egész idő alatt jobban tudta a dolgát, mint én.

- Ha bárki vissza akarná kérni... - fenyegetőzött Villa.

Harley egy bólintással megerősítette motyogásba fulladt érzéseit.

- Akárhogy is - mondta mosolyogva -, egy vigasztalásom lett volna, ha a fejed a bozótba kerül.

- Vigasztalásod! - kiáltotta az asszony rekedten a méltatlankodástól.

- Hát persze, mert abban az esetben az én fejem is a tiéddel ment volna.

- Te drága, áldott Férj Úr - mormogta az asszony, szeme hirtelen bepárasodott, tekintetével átölelte a férfit, Jeromos pedig, akit még mindig karjában tartott, megérezte a pillanat elragadtatását, s pántlikanyelvével rácsókolta szeretetét az asszony illatos arcára.

⁶ Angol hajó, melynek legénysége 1787-ben fellázadt, lemészárolta tisztjeit, majd bennszülött nőkkel Pitcairn szigetén telepedett le

Huszonnegyedik fejezet

Mikor az Ariel elhagyta a Malaita északnyugati partjainál fekvő Malut, Malaita hátul elsüllyedt a láthatár vízpereme alá, s ami Jeromos életét illeti, örökre elsüllyedt - megint egy eltűnt világ, amely Jeromos tudatában ugyanúgy a végső semmibe vezett, mint Kapitány. Mert Jeromos úgy képzelhette volna, bár nem tűnődött rajta, hogy Malaita egy világegyetem, s lefejezve ott nyugszik valami töprengő kisebb isten térdén, s ez az isten sokszorta hatalmasabb Bashtinál, akinek térdén Kapitány napszárította, füstölt fejének töprengő súlya nyugodott, és az isten nyugtalanul kérdezgeti, latolgatja, sejtí az idő és tér, a mozgás és anyag ikertitkait fenn, lenn, körülötte s a háta mögött.

Csak hogy Jeromos nem töprengett a kérdésen, nem tudott e titkok létéről.

Egyszerűen elfogadta, hogy Malaita megint egy világ, amely megszűnt létezni. Úgy emlékezett rá, mint az álmaira. Ő maga, élőlény lévén, szilárd és anyagszerű súllyal és kiterjedéssel bíró lény, vitathatatlan valóság, a lét terein és helyein kézzelfogható, kemény testi valóságban, gyorsan, meggyőzően mozgott, abszolút *valami* volt, amelyet körülvettek a *semmi* folyékony álmvilágának árnyai és árnyékai.

Világait egyenként kapta. Egyenként párologtak el világai, eltűntek szeme elől, mint a gőzök a nap forró lombikjában, örökre elsüllyedtek a láthatár tengerpereme alá, s maguk is anyagtalanná és tovatűnővé váltak, mint egy álom rémalakjai.

A perc teljessége, az emberek egyszerű világa, bármily parányi és elhanyagolható is a csillagos világegyetemben, éppúgy túlhaladta sejtelmeit, ahogy a csillagos világegyetem túlhaladja az ember legégetőbb sejtéseit és legmélyeségebb álmodzásait.

Jeromos soha többé nem látta a vadság sötét szigetét, bár álmában gyakran megjelent előtte eleven látomásként - s újraélte ottani életét az Arangi pusztulásától és a parti emberevő orgiáktól addig a percig, mikor elmenekül Nalasu gránát tépte házatól és testétől. Ezek az álmok a Másuttnak egy másik országát alkották, titokzatos, anyagtalan és elenyésző világot, olyat, mint az égen úszó felhők, vagy a tenger felszínén szivárványozó és szétpattanó buborékok. Hab és tajték volt, eltűnt, amint felébredt, nem létező, mint Kapitány, Kapitány feje Bashti aszott térdén, a magas fűkunyhóban. Malaita, a valóság, Malaita, a szilárd és mérhető eltűnt mindörökre, ahogy Meringe eltűnt, vagy Kapitány eltűnt a semmibe.

Malaitából az Ariel északnyugatnak vette útját Ongtong Java és Tasmania, e két nagy korallzátony felé, amelyek az Egyenlítő alatt fortyogtak félig elmerülve a nyugati déltengerek hatalmas sivatagában. Tasmania után újabb széles tengersáv következett Bougainville szigetéig. Innen az Ariel nagyjából délkelet felé tartott. Lassan küszködte magát előre széliránt, azután horgonyt vetett a Salamon-szigetek csaknem valamennyi kikötőjében Choiseul és Ronongo szigetétől Kulambangra, Vangunu, Pavuvu és Új-Georgia szigetéig. Még az Ezer Hajó Öblében is horgonyzott, elhagyatottan és magányosan.

Utoljára, legalábbis a Salamon-szigeteken utoljára, a horgony csörögve alászállt, és belevágódott Tulagi kikötőjének korallhomokos fenekébe. Itt, a Florida-szigeten, élt és uralkodott a főbiztos.

Harley Kennan kötelességszerűen átadta a főbiztosnak Makawaót, akit egy fűkunyhóbörtönbe ültettek, s erős őrizet mellett, megbilincselte lábbal, itt kellett bevárnia perét sok vétkeért. És Johnny, a révkalauz, mielőtt visszakérült volna az ügyvivő szolgálatába, csinos pénzt kapott a húsfontos vérdíjból, amit Kennan a ladik legénysége között osztott szét, mert ők rohantak a

dzsungelban megmentésére azon a napon, mikor Jeromos elkapta hátulról Makawao nyakát, s annyira megijesztette, hogy a néger még célzás előtt elrántotta a ravaszt.

- Megmondom a nevét - mondta a főbiztos, mikor ott ültek bungalow-jának tágas verandáján.
- Haggin egyik terrierje, a meringe-i Hagginé. A kutya apja Terence, az anyja Briggi. A kutya neve Jeromos, jelen voltam, mikor keresztelték, mielőtt kinyílt volna a szeme. De legjobb lesz, ha megmutatom a fivérét. A fivérét Mihálynak hívják. Négerfogó az Eugénie-n, azon a kétárbocos szkuneren, amelyik maguk előtt horgonyoz. Kellar a kapitánya. Partra hozatom vele Mihályt. Semmi kétség, ez a Jeromos maradt egyedül életben az Arangin.

- Ha lesz időm és elegendő anyagi lehetőségem, meglátogatom Bashtit - ó, nem afféle brit hadihajóprogrammal. Bérbe veszek egypár kereskedelmi vitorlást, magammal viszem a saját, fekete rendőrségemet, és annyi fehér embert, ahányat nem tudok visszatartani az önkéntes jelentkezéstől. Nem fogjuk ágyúzni a fűkunyhókat. A partra szálló egységet kirakom lejjebb a parton, átvágok a szigeten, s hátulról jövök Somóba, s úgy időzíttem, hogy a hajóim ugyanakkor érkeznek meg a tenger felől.

- Mészárlásra mészárlással válaszol? - vetette ellen Villa Kennan.

- Mészárlásra törvénnyel válaszolok - felelte a főbiztos. - Törvényre tanítom Somót. Remélem, nem lesz semmilyen baleset. Remélem, hogy egyik oldalon sem veszti el senki az életét. De azt tudom, hogy visszاسzerzem Van Horn kapitánynak és kormányosának, Borckmannak a fejét, és visszahozom Tulagiba, keresztény módra eltemettetni. Tudom, hogy elkapom az öreg Bashti nyakát, s leültetem, hogy a törvényt és a becsületes eljárást belepumpáljam. Persze...

Az aszkéta külsejű, oxfordi végzettségű, keskeny vállú, szemüveges főbiztos, aki olyan volt, mint egy tudós - mint ahogy az is volt -, ez az idősebb, fáradt szemű ember vállat vont.

- Persze, ha nem hajlanak az okos szóra, baj támadhat, s néhányan közülük is, közülünk is megsebesülhetnek. De akár így, akár úgy, a végeredmény ugyanaz lesz. Az öreg Bashti megtanulja, hogy kifizetődőbb a fehér emberek fejét a nyakukon hagyni.

- De hogy tanulja meg? - kérdezte Villa Kennan. - Ha elég ravasz, és nem harcol, hanem csak leül, s hallgatja az ön angol törvényeit, akkor az egészet csupán remek tréfának fogja tekinteni. Mindössze azzal fizet az elkövetett rémtettekért, hogy végighallgat egy leckét.

- Ellenkezőleg, drága Kennané. Ha békén végighallgatja a leckét, csak százezer kókuszdió, öt tonna elefántcsontdió, száz öl kagylópénz és húsz kövér disznó bírságot vetek ki rá. Ha nem hajlandó végighallgatni a leckét, és hadiösvényre lép, akkor, bár kellemetlen számomra, biztosíthatom, kénytelen leszek először is vele és a falujával elbánni, azután megháromszorozom a bírságot, s kissé velősebben prédikálom bele a törvényt.

- És ha nem harcol, bedugja fülét a lecke elől, és nem hajlandó fizetni? - makacskodott Villa Kennan.

- Akkor vendégem lesz itt Tulagiban, míg más véleményre és álláspontra nem jut s nem fizet, s itt egy egész leckesorozatot fog végighallgatni.

Így esett, hogy Jeromos a régi nevét Hallotta Villa és Harley ajkáról, s újra találkozott fivérével, Mihálllyal.

- Ne szólj semmit - mormolta Harley Villának, mikor kivették a partra jövő bálnavadászcsonak orrában kukucskaáló Mihály durva szőrű, drapp-vörös bundáját. - Ne tudjunk semmiről semmit, még azt se mutassuk, hogy figyeljük őket.

Jeromos úgy tett, mintha érdeklődését lekötne az, hogy lyukat ás a homokba: úgy tett, mintha friss nyomot követne, és nem is sejtené Mihály közeledését. Sőt, a nagy tettetésben el is felejtette, hogy az egész csak játék, s érdeklődése nagyon őszinte volt, amint vidáman szaglászott és szuszogott a kiásott gödör fenekén. A gödör olyan mély volt, hogy Jeromosból nem látszott más, csak a hátsó lába, a dereka s értelmes, mereven felálló, csonka farka.

Nem csoda, hogy ő és Mihály nem vették észre egymást. És Mihály, akiből kicsordult a szokatlan vitalitás az Eugénie fedélzetének szűk tere után, zajos örömmel szökölt végig a parton, ezer ismerős szárazföldi szagot szimatolt, és kacskaringós, összevissza utat tett meg, mert ideoda szaladt, és jóindulatúan kapdosott a pálmatorvaj rákok felé, amelyek útját keresztezve igyekeztek a biztonságos vízbe, vagy hátratámaszkodtak, és szörnyű ollóikkal és habzó, fröcskölő páncélos szájukkal fenyegették.

A partrész rövid volt. Végénél a hegyfok szaggatott fala emelkedett, s amíg a főbiztos bemutatta Kellar kapitányt Kennan úrnak és Kennanné asszonynak, Mihály vadul vágtatva jött vissza a nedves-kemény homokon. Annyira lekötötte az érdeklődését minden, hogy nem vette észre Jeromos kis hátsó részét, amely a part síkja fölé emelkedett. Jeromost a füle figyelmeztette, s abban a pillanatban, mikor sietve kihátrált a lyukból, Mihály összeütközött vele. Jeromos felhőmbölyödött, Mihály átesett rajta, s mindketten vadul morogni és vicsorogni kezdtek. Azután talpra ugrottak, felborzolták szőrüket, fogukat mutogatták, s merev lábbal, méltóságteljesen és tekintélyesen lépkedtek megfélemlítő félkörökben egymással szemben.

De most már csak bolondoztak, s erősen zavarban voltak. Mert mindegyikük agyában világosan azonosító képekben előjött az ültetvényesház, a major és a meringe-i part. Mégis vonakodtak felismerni egymást. Már nem voltak kölykek, s a felnőttkor megállapodottságára büszkén, igyekeztek büszkének és megállapodottnak mutatkozni, pedig minden arra ösztökélte őket, hogy eszeveszett örömmel rohanjanak egymáshoz.

A méltóságteljes felnőtt szerepét végül is Mihály rúgta fel, ő nem volt olyan világlátott s természeténél fogva olyan fegyelmezett, mint Jeromos; az érzés éles nyüsztítésével, testét riszálva örömeiben, szeretettel kivillogtatta nyelvét, és nyersen meglökte vállával fivérét, olyan sóváran közeledett hozzá.

Jeromos éppoly sóváran válaszolt nyelve csókjával és válla nyomásával; azután szétugrottak, s egymásra néztek, figyelmesen és kérdően, csaknem kihívóan már, Jeromos füle eleven kérdőjellel hegyeződött, s Mihály ép füle hasonlóképpen kérdővé meredt, de összezsugorodott fülének hegye megtartotta állandó, furcsa, ráncos görbületét. Mintha egyik lennének, úgy ugrottak vad vágtába a parton, egymás mellett, egymásra nevettek, s néha egymásnak lökték futás közben a vállukat.

- Nem kétséges - mondta a főbiztos. - Éppígy szokott futni az apjuk meg az anyjuk. Gyakran figyeltem őket.

De tíznapi barátkozás után jött az elválás. Mihály első ízben látogatott el az Arielre, s ő és Jeromos bohókás félórát töltöttek fehér fedélzetén a csónakkiemelés, vitorlafelvonás, horgonyfelhúzás zajában. Amikor az Ariel megindult a vízen, s az élénk passzátszél kifeszítette vitorláját, a főbiztos és Kellar kapitány végképp elkészönt és lecsúszkált a kikötődeszkán a várakozó csónakhoz. Kellar kapitány az utolsó pillanatban felkapta Mihályt, karja alá fogta, s vele ugrott csónakjának farába.

Ledobták a kikötőköteleket, s mindkét csónak farában egy-egy magányos fehér ember állt fedetlen fővel; a jó modor kedvéért kiteve magukat a trópusi nap kohólángjának, úgy integettek még egy utolsó istenáldjont. És Mihály, akit elért az izgalom ragálya, felugrott, és újra felugrott, mintha az istenek egyik ünnepélyén örvendeznének.

Villa Kennan a korlátra emelte Jeromost, ott tartotta, reszkető oldalát a két tenyere közé fogva.

- Köszönj el a fivéredtől, Jeromos - súgta buzdítóan a fülébe.

Jeromos, akit ellentétes vágyak marcangoltak, nem értette az asszony beszédét, de teste megvonaglott, fejét hirtelen hátrafordította, és pirosan villanó nyelvének csókjával köszönetet mondott, azután a következő pillanatban fejét kinyújtotta a korlát felett, és lenyomta, hogy lássa Mihály gyorsan kisebbedő alakját, és olyanformán adott hangot bújának és bánatának, mint anyja, Briggi, egyszer régen Meringe partján, mikor ő elvitorlázott Kapitánnyal.

Mert Jeromos megtanult elválni, s ez minden kétséget kizáróan elválás volt; nem is álmodta, hogy évek múltán, a világ másik felén, találkozni fog Mihállyal a messzi Kalifornia egy mesebeli völgyében, s ott élnek le napjaikat a szeretett istenek szívében s karjai között.

Mihály a csónak peremére tette lábát, és zavartan, kérdően ugatott fel testvéréhez, s Jeromos közölhetetlen megértést nyüszített vissza. Az istenasszony biztatóan szorította össze két oldalát, s ő feléje fordult, és hűvös orrát kérdően az arcához nyomta. Az asszony fél kézzel átölelte, és erősen melléhez szorította, szabad keze, ez a rózsaszín-fehér, illatos s csábító szívvirág, félig csukottan a korláton nyugodott. Jeromos orra beleszimatolt. A kéz hívogatóan engedett. Nyomkodva, feszítve, lökődve kissé tágabba nyitotta az ujjakat, s orra benyomult az asszony kezének merő gyönyörébe és kedvességébe.

Megnyugodott, arany orrát szeméig lágyan beburkolta a kéz, s elfeledkezett arról, hogy az Ariel a szél nyomására rézveretét mutogatja a napnak, elfeledkezett a távolban egyre kisebbedő Mihályról, aki az egyre kisebb csónak farában állt. Villa is csendben maradt. Mindketten a játékot játszották, bár az asszonynak ez új volt.

Amíg Jeromos tartani tudta magát, mozdulatlan maradt. Azután szeretete elsöpörte önfegyelmét, és szimatolt egyet - éppoly hatalmasat, mint akkor régen, az Arangi fedélzetén Kapitány tenyerébe. És ahogy Kapitány feloldódott a szerető nevetésben, úgy oldódott fel most az istenasszony. Vidáman kacagott. Ujjai csaknem fájó simogatással zárultak Jeromos orrára. Másik karja és keze úgy magához szorította a kutyát, hogy az a végén levegőért kapkodott. De farkát egész idő alatt vitézül csóválta, s amikor kiengedték ebből az áldott szorításból, selymes fülét hátraszorította, s előbb megnyalta vérvörös nyelvével az asszony arcát, azután foga közé kapta a kezét, és megszorította a lány bőrt szerető harapással, amely nem fáj.

És így tűnt el Jeromos elől Tulagi, a főbiztos bungalow-ja a dombtetőn, az öbölben horgonyzó hajók és vértestvére, Mihály. Megszokta, hogy ez is, az is eltűnik. Így tűnt el, mint egy álom káprázatában, Meringe, Somó és az Arangi. Így tűntek el a világok, kikötők, révpartok és korall-lagúnák, mikor az Ariel felszedte leeresztett horgonyát, és elment a láthatár mindent eltüntető tengerperemén.

.oOo.